EGYETEMES REGÉNYTÁR

SZERENCSE KATONÁI

REGÉNY

IRTA
RICHARD HARDING DAVIS

FORDITOTTA
MIKES LAJOS

BUDAPEST
SINGER ÉS WOLFNER KIADÁSA

A mű elektronikus változatára a Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0) Creative Commons licenc feltételei érvényesek. További információk: http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.hu

Elektronikus változat:
Budapest : Magyar Elektronikus Könyvtárért Egyesület, 2014
Készült az Internet Szolgáltatók Tanácsa támogatásával.
Készítette az Országos Széchényi Könyvtár E-könyvtári Szolgáltatások Osztálya
ISBN 978-615-5472-43-5 (online)
MEK-13159

ELSŐ KÖTET

I.

- De jó, hogy korán jött, - szólt Porterné, amikor Langham Alice belépett a társalgóba. - Egy kis szívességre szeretném kérni. Tudom, nem fogja megtagadni. Azok közül kérném meg valamelyiket, akiket az idén vezettek be a társaságba, csakhogy azok mindig zokon veszik, ha olyan férfiak mellé ülteti őket az ember, akiket nem ismernek, mert nem tudnak szórakozni velök. Azt gondoltam hát, hogy magácskát kérem meg. Hiszen maga csupa jóság. Ugy-e, nem bánja?

- Bánom, ha a jóságomat emlegetik, - szólt Langham kisasszony mosolyogva. - Mit kellene bánnom, asszonyom? - kérdezte.

- George barátjáról van szó, - magyarázta Porterné határozatlanul. - *Cowboy* az illető. Azt hiszem, sok szívességet tett Georgenak, amikor Új-Mexikóban vadászott vagy Ó-Mexikóban, nem emlékszem már, itt vagy ott. Megosztotta George-zsal a kunyhóját, jó vadászzsákmányhoz juttatta, s a többi, és most itt van New-Yorkban, a fiam ajánlólevelével. Ez teljesen George-ra vall. Hiszen ez az ember talán tisztára lehetetlen alak társaságban. De a vendégeim nem panaszkodhatnak, - meg is mondtam az uramnak, - mert én magam sem tudok róla többet, mint ők. Ma itt járt nálunk, amikor éppen nem voltam idehaza. Itthagyta a névjegyét Georgenak az ajánlólevelével. Minthogy estére hiányzott még egy férfivendégem, azt gondoltam, két legyet ütök egy csapásra, és meghívtam őt. És most itt van. És, óh, igaz is! - tette hozzá Porterné, - maga mellé akarom ültetni őt. Nem bánja?

- Ha bőrkamáslit és hozzá sarkantyút visel, akkor nem bánom, - szólt Langham kisasszony.

- Igazán nagyon kedves, - szólt Porterné nyájasan, miközben tovalebbent. - Talán nem is lesz rossz szomszéd. Aztán meg balról King Reginàldot ültetem majd maga mellé. Jó lesz így? - kérdezte megállva és visszatekintve.

Langham kisasszony arckifejezése, amely csupa jókedv volt, észrevehetően megváltozott. Udvariasan mosolygott beleegyezése jeléül.

- Ahogy parancsolja, asszonyom, - felelte, könnyedén összevonva szemöldeit. - Mint a politikusok mondják: „Sorsom barátaim kezében van.”

- Szó, ami szó, nagyon is barátaimnak a kezében, - ismételte, amikor Porterné másfelé fordult. Éppen tizenkettedszer esett meg vele az idei télen, hogy King urat az asztalnál melléje ültették, s most már nem igen mondhatta többé, mindegy, hogy mit gondolnak az emberek, csak ők ketten értsék meg egymást. Az volt a helyzet, hogy voltaképpen nem igen volt vele tisztában, érti-e teljesen King urat vagy önmagát. Nagyon régóta ismerték már egymást - sokkal hosszabb ideje, gondolta néha-néha, semhogy még jobban összeismerkedhessenek. Ámde lehetséges volt, hogy King úr lényében volt olyasvalami is, ami nem nyilatkozott meg előtte, s amit föl sem fedezhetett abban a szigoru társadalmi környezetben, amelyben mind a ketten éltek. Sőt szinte bizonyos volt ebben, mert egy ízben látta King urat olyankor, amikor King úr nem tudta, hogy ő is ott van a közelben. És King úr ekkor annyira más ember volt, hogy Alice elképedve kérdezte magától, vajjon ismeri-e hát csakugyan az igazi King Reggiet.

Táncestén voltak egy festő műtermében, s néhány francia némajátékos adott elő valami kis darabot. Előadás után King egy szögletbe húzódva csevegett az egyik francia nővel, s miközben udvariasan kiszolgálta, nevetett rajta, hogy miként töri az angol nyelvet. Magyarázta

neki, hogyan kell egyet-mást kimondani, de hibásan magyarázta, s a francia nő gyanakodott rá s szemrehányást tett neki érte. Azután össze-vissza fecsegtek és valami gyönyörü párisi helyeket emlegettek, amelyeket ismertek mind a ketten, oly lármás lelkesedéssel, mintha gyermekek lettek volna. Langham kisasszony lopva elnézte King urat eleinte, s azt látta, hogy az egyébként kissé unott és okos világfi oly közvetetlen és oly érdeklődő, mint valami gyermek. Mikor később, még az este, ő hozzá csatlakozott, épp úgy mulattatta, mint rendesen, s épp oly udvarias és finom volt hozzá, mint előbb a francia nőhöz; de érdeklődése megcsappant, s a nevetése nem volt természetes és önkénytelen. Akkor éjjel eltünődött Alice - s azóta gyakrabban megesett ez vele, - vajjon King úr, ha megkérné a kezét, ami lehetséges volt, ő pedig hozzá menne feleségül, ami szintén lehetséges volt, a házasélettel járó szorosabb ismeretség során olyan eleven, vidám ember lesz-e, aminő a francia táncosnő társaságában volt? Bárcsak úgy bánna vele inkább, mint jópajtásával, s ne hasonlítana annyira holmi miniszterelnökhöz, aki a királynéjával érintkezik! Valamivel több bensőséget óhajtott volna inkább, mint azt a hódolatot, amellyel övezte őt. És az sem volt ínyére, hogy Reggie úgyszólván természetesnek találta, hogy ő is épp oly életbölcs legyen, mint ő maga, - még akkor sem, ha igaz lett volna is.

Nő volt és azt kívánta, hogy szeressék, bárha sok férfi volt már szerelmes beléje - legalább így sejtették - s ő valamennyit visszautasította.

Mindannyija azért kívánta őt, mert vagy benne látta a rangjához illő társat, vagy nagyratörő volt, vagy ráéhezett a gazdagságára. Az a férfi, aki úgy tudta volna szeretni őt, mint ahogy valaha hitte, hogy a férfiak szeretni tudnak, és aki más egyebet is nyújthatott volna neki, mint szépségének és szellemének a méltánylását, az a férfi még nem jelentkezett. Már-már azt kezdte hinni, hogy nem is fog soha jelentkezni, hogy nincs is ilyen férfi a világon, hogy a képzelet szülöttje csak a színházban és a regényekben. Azok a férfiak, akiket ismert, egytől-egyig azon voltak, hogy értésére adják, mennyire megbecsülik előkelő társadalmi állását, s mennyire megközelíthetetlennek tekintik őt. Mintha azt hitték volna, hogy akkor tetszenek neki legjobban, amikor ilyenformán megalázkodnak a rangja előtt, holott az ő vágya az volt, hogy felejtsék el ezt. Mindannyian visszahúzódtak és hajlongva kijelentették, hogy méltatlanok ilyen drága kincsre, de életük boldogságának tartanák, ha ő leereszkednék hozzájuk. Olykor őszinte volt ez a véleményük; olykor előkelő kalandorok voltak, akik üzletnek tekintették a dolgot. De Alice mindannyiszor elégedetlenül elfordult tőlük és azt kérdezte magában, vajjon meddig kell még várakoznia annak a férfinak a megjelenésére, aki maga elé kapja majd őt a nyeregbe, derékon karolja és elvágtat vele, mialatt paripájának patái robogva visszhangozzák zendülő szívük dobogását.

Igen sok előkelő emberrel ismerkedett meg künn a nagyvilágban, akikről tudta, hogy mély hatást tett rájuk társadalmi állása otthon Amerikában; de nem egyszer az „Erkélyen” cimü darab királynőjéhez hasonlította magát, és csúfolódó komolysággal ismételgette magában:

„Márványszobor vagyok. Rajongnak értem.
Mondják, hogy éltöket tennék reám.
S az első jött-ment élő asszonyért
Faképnél hagynak, egy cigányleányért,
Aki az utcán táncol, énekel.”

És ha igaz lenne, - tünődött magában - hogy az a férfi, akit elképzelt, eszménykép és ábránd csupán, vajjon akkor nem King volt-e a legjobb a többiek, a tökéletlen és köznapi többiek sorában? Mintha ez lett volna mindenkinek a véleménye. A társaság, amelyet ismertek, mindig egymás mellé ültette őket, annak jeléül, hogy helyesli ezt az összeköttetést. A családja helyeselte. A saját esze helyeselte, s minthogy a szíve véleménye nyilvánvalóan sohasem jött számba, ki mondhatta volna, hogy a szívének ellenvetése van? King minden bizonnyal igen

vonzó jelenség volt, férfias, okos élettárs, akin meglátszott, hogy finomlelkü, művelt ember. Ami a családot illeti, a Kingek oly régiek voltak, amint az ilyen fiatal ország megkívánhatta, és King Reggie nemcsak gazdag, hanem tevékeny és talentumos ember is volt. A jachtja egyik világrészből a másikba vitorlázott, nemcsak a tengerszorost járta Newportig, s Afrika és Délamerika partvidékének a konzulai épp úgy ismerték Kinget, mint a cowesi és a nizzai társaság. Útleírásait a földrajzi társaságok és más komoly testületek elismeréssel fogadták és fölhatalmazták őt arra, hogy egész sor címet biggyeszthessen névjegyén a neve alá. Alice kedvelte őt, mert hozzászokott, s mert jól esett tudnia, hogy van valaki a világon, aki nem érti őt félre, s aki, ha valamikor nem átallana a barátságára hivatkozni, nem élne vissza vele; valaki, akiről bizonyos volt, hogy mindig udvarias és tapintatos lesz, s aki, ha nem fog is tán soha nagy dolgot művelni, nem fog soha elkövetni hitványságot sem.

Langham kisasszony a vendégek nagyobb részének megérkezése után lépett be Porterné társalgójába, s most a ház asszonyától elválva, egy idős úriemberhez fordult, aki szenvedélyesen szerette a golf-játékot és e szenvedélyét régóta iparkodott már átplántálni Aliceba is. Az öreg úr lelkesedését nyájasan viszonozta, és látszólag oly érdeklődést mutatott, mintha valami komoly államügyről lett volna szó. Elvből érdeklődött minden iránt, ami másokat érdekelt, akár nagy művészekkel, akár nagy diplomatákkal, akár nagy unatkozókkal került össze. Ha valaki könyörgött volna hozzá, hogy szökjék meg vele s más valaki mitsem sejtve, előáll és emlékezteti, hogy vele fogadkozott a következő táncra, Alice azt felelte volna: „Oh, igazán?" - oly jól játszott elragadtatással, mintha az illető jelentkezése élte legszebb reményének megvalósulása lett volna.

Most csupa tűz volt a golf-játék gyönyörűségeitől és akaratlanul bájos jelenség volt érdeklődésében és mesterkélt élénkségében, amikor egyszerre csak észrevette, hogy egy idegen fiatal férfi, aki egyedül állt a kandalló előtt, ránéz és leplezetlenül figyel üres fecsegésére. Sejtette, hogy már hosszabb ideje hallgatózott, és észrevette azt is, hogy szemében, amelyet az ismeretlen hirtelen másfelé fordított, gyanús derü villant meg. Langham kisasszony abbahagyta élénk mozdulatait és meghalkította a hangját, de szemét le nem vette többé az idegen arcáról, aki ide-oda jártatta tekintetét a szobában, mintha azt a hitet akarta volna kelteni Aliceban, hogy nem hallgatózott, hanem Alice véletlenül abban a pillanatban vette őt észre, amikor először tekintett rá.

Magas, szélesvállu fiatal férfi volt, szép arccal, amelyet vagy a nap, vagy a szél edzett sötétbarnára s amely furcsa ellentétben volt szőke hajával és bajuszával, valamint a körülötte lévő többi arc sápadtságával. Nyilvánvaló volt, hogy senkisem ismeri a jelenlévők közül és viselkedésében éppen ezért az a fesztelenség nyilvánult meg, amely természetszerü az olyan emberben, aki egyrészt teljesen biztos magáról, másrészt pedig nem is sejti, minő nagyigényü társaságba került bele. Arcának legvonzóbb része a szeme volt, amely mintha mindent megfigyelt volna, ami történik, még pedig nemcsak felületesen, hanem a dolgok mélyére hatóan, s nem illetlenül vagy lopva, hanem a gyakorlott megfigyelő nyilt, gyors pillantásával. Langham kisasszonyt érdekelte az ismeretlennek arca, s le nem vette róla a tekintetét. Ismert a szobában mindenki mást s így tudta, hogy bizonyára az egyetlen idegen az a cowboy, akiről Porterné beszélt. Csodálkozott rajta, hogy viselkedhetik társaságban ennyire otthonosan és fesztelenül az olyan ember, aki egyébként a nyugati nyers élethez szokott.

Porterné jelentős pillantással egyszerűen így mutatta be a cowboyt: „Clay úr, akiről már beszéltem kegyednek", s a cowboy rögtön átengedte helyét King úrnak, aki bevezette Langham kisasszonyt az ebédlőbe. De nem palástolta elégedettségét, amikor odabent megint Alice mellé került, bár helyzetét az estebéd első része alatt nem használta ki, amennyiben folyton a jobbján ülő fiatal asszonnyal beszélgetett, míg Langham kisasszony és King ott folytatták, ahol utolsó találkozásukkor abbanhagyták. Sokkal jobban ismerték egymást,

semhogy ne tréfálhattak volna azon, hogy mindig egymás mellé ültetik őket. Ha már így van, próbáljanak jó képet csinálni hozzá, mondta Langham kisasszony. De mialatt beszélt, folyton érezte szomszédja jelenlétét, aki több irányban izgatta érdeklődését és kíváncsiságát. Clay úr látszólag teljesen otthonosan érezte magát s mégis az a mód, ahogyan ide-oda jártatta tekintetét az asztal körül s figyelni iparkodott a körülötte folyó beszélgetésekre, arra vallott, hogy ujság itt a számára minden s először lát mindent.

A hosszu asztal egyik végén jókedvü csoport ült s vidámságuknak azzal óhajtottak kifejezést adni, hogy megjegyzéseiken egy kissé lármásabban nevettek, mint ahogy a szellemességek humora igazolhatta volna. Porternénak egyik menye volt a kis csoportnak a feje s egyszer csak elhallgatott egy történetnek a közepén, intett a kezével jobbra-balra a kíváncsi arcok felé, amelyek hangos szavára feléje voltak fordultak, és nevetve így kiáltott: „Ne hallgassatok ide! Ez a történet nem való fiatal lányoknak!” Az asztal körül ülő süldőlányok erre nyugodtan tovább beszélgettek, mintha nem is hallották volna ezt a megjegyzést vagy a történet első részét s a mellettük ülő férfiak épp oly elfogulatlanul beszéltek tovább. A cowboy azonban, amint Langham kisasszony szeme szögletéből észrevette, először udvariasan megütődött, de aztán pompásan mulatott a dolgon, s tovább szemlélődött az asztal körül, mintha valami új vonását fedezte volna föl valamely ritka, érdekes állatnak. Alice, maga sem tudta miért, bosszankodott saját magán és barátain s zokon vette a cowboy viselkedését a társasággal szemben.

- Porternétől hallottam, hogy ön ismeri a fiát, Györgyöt, - szólt Alice a cowboyhoz fordulva. A cowboy nem felelt rögtön, hanem bólintott a fejével s kérdő pillantást vetett Alicera, mintha azt várta volna, hogy Alice kevésbbé mindennapi kérdéssel fogja megszólítani.

- Ismerem, - felelt végül; - Ayutlában csatlakozott hozzánk. Akkoriban ez volt a Jalisco-mexikói vasút végső állomása. Vasúton jött s tovább rándult hegyi párducra vadászni. Azt hiszem, jó szerencsével vadászott.

- Úgy hallottam, hogy ez a vasút bámulatos mű, - szólt King, előbbre hajolva s belevegyülve a társalgásba, miután bólintott a fejével Clay felé. - Ritka nevezetes alkotása a mérnöki tudománynak.

- Azt hiszem, hozzáférhetővé fogja tenni az országot, - hagyta rá a másik közönyösen.

- Egyet-mást hallottam róla, - folytatta King, - mert találkoztam azokkal az urakkal, akik Pariquán keresztül vezették a vonalat, amikor arra jártam a jachtomon. Az építéshez való anyag jórészét abban a kikötőben szállították partra, és sokat voltam velök. Nagyon kedélyes társaság volt és roppant érdekes volt, amit elmondtak arról, hogy milyen nehéz munkát kell végezniök.

Clay éles pillantást vetett Kingre, mintha vissza akart volna idézni az emlékezetébe valamit, de amikor látta, hogy tekintete csaknem zavarba ejti Kinget, helyeslően mosolygott megint és teljes figyelemmel hallgatta tovább.

- Manapság, Langham kisasszony, - kiáltott King hirtelen, Alice felé fordulva, - azt hiszem, nincs, aki oly romantikus életet élne, mint a mérnökök, pedig az ő munkájukat méltányolják legkevésbbé.

- Valóban? - szólt Langham kisasszony, hogy bátorítsa Kinget a folytatásra.

- Például azok, akikkel találkoztam, - folytatta King, oldalt fordulva székén az asztal felé, - mind fiatalemberek voltak, harminc év körüliek; de úgy éltek, mintha egytől-egyig úttörők vagy vértanúk lettek volna - én legalább azoknak mondanám őket. Mexikónak csaknem ismeretlen részén törtettek keresztül, minden lépésükért harcot folytatva a természettel és magukkal hordva a civilizációt. Jobb munkát végeztek, mint a katonák, mert ezek rombolnak,

ők pedig teremtettek és útat vágtak. Nem volt sem zászlójuk, sem rezesbandájuk. Hegyek és folyók ellen harcoltak s lépten-nyomon a láz ólálkodott rájuk, meg az élelem hiánya, meg az időjárás viszontagságai. Éjjelenként tábori tűz köré kellett heveredniök és számítgatták, vajjon át kell-e fúrniok ezt vagy azt a hegyet, más irányba kell-e terelniök ezt vagy azt a folyót, avagy hidat kell-e verniök rája. És tisztában voltak vele mindig, hogy mindaz, amire elhatározzák magukat ott a rengetegben, sok ezer dollárt jelent valahol a föld hátán a részvényeseknek, akik számon kérik valamikor minden cselekedetüket. A láncaikat mérföldszámra vonszolták bozóton, szikes sivatagokon és kaktuszmezőkön keresztül és áthidaltak bömbölő mély szakadékokat. Nem tudunk róluk semmitsem és nem is törődünk velök. Mikor kész a munkájuk, végigzakatolunk a vaspályán szemlekocsinkban és lenézünk ezer meg ezer lábnyira a mélységekbe, amelyeket híddal vertek keresztül, de az ő számukra soha nincs egy gondolatunk sem. Ők a mai kor legderekabb katonái s őket méltányoljuk legkevésbbé. Én magam is elfelejtettem a neveiket, kegyed pedig sohasem is hallotta őket. De azért azt hiszem, hogy a mérnök századunk műveltségének a legfőbb terjesztője.

Langham kisasszony félig csukott szemmel maga elé merengett, mintha lelke előtt elvonult volna mindaz, amit King lefestett.

- Erre sohasem gondoltam, - szólalt meg. - Nagyon szépen hangzik. Amint mondja, a jutalom dicstelen; de éppen ez az, ami széppé teszi.

A cowboy lenézett az asztalra s egy szál virággal babrált eltünődve. Mosolya megszünt. Langham kisasszony kissé hevesen fordult feléje, mert bántotta őt Claynek a szótlansága és szinte harciasan így szólt:

- Ez a véleménye önnek is, Clay úr, vagy talán többre becsüli a csokoládékrémes katonákat, piros kabátjukban, aranyhímzésükkel?

- Óh, nem is tudom, - felelt a fiatalember, egy kissé tétovázva. - Hivatás mind a kettő. A mérnök munkája, azt hiszem, annál vonzóbb, mennél nagyobbak a nehézségek. Az a mulatsága, hogy legyőzze őket.

- Ön tehát nem lát benne mást, - kérdezte Alice, - mint szórakozást?

- Dehogy nem, sokkal többet, - hangzott a válasz. - Például meg lehet élni belőle. Én - én magam is mérnök voltam egész életemben. Én építettem azt a vasútat, amelyről King úr beszél.

*

Egy órával később, mikor Porterné felállt, hogy a hölgyekkel elvonuljon, Langham kisasszony tiltakozó sóhajtással emelkedett föl.

- Igazán sajnálom, - szólt; - rendkívül érdekes volt. Sohasem találkoztam még két olyan férfival, akik annyi megközelíthetetlen helyen megfordultak, mint önök, anélkül, hogy bajuk esett volna. Ön egészen megihlette King urat, aki sohasem volt ennyire szórakoztató. De nagyon szeretném ám hallani ennek a kalandnak a végét is. Nem mondaná el később amott a másik szobában?

Clay meghajolt.

- Ha közben nem jut eszembe valami érdekesebb dolog, - mondotta.

- Csak azt nem értem, - szólt King, miközben átült Langham kisasszony helyére, - hogyan ért rá annyira tájékozódni a világ egyéb dolgairól. Hiszen meg sem látszik önön, hogy az ős-erdőben töltötte az életét.

- Hogy érti ezt? - kérdezte Clay mosolyogva, - hogy jól fogom a kést meg a villát?

- Ugyan, - nevetett King. - De ön azt mondta nekünk, hogy most van először itt a Keleten s mégis beszél Angliáról, Bécsről, Párisról. Hogy van az, hogy ott járt már, ellenben New-Yorkban sohasem volt még.

- Hát ez részint véletlen, részint szándékosság, - felelt Clay. - Én ugyanis dolgoztam angol, német és francia társaságok számára épp úgy, mint az idevalóknak és sokat járok külföldön, hogy jelentést tegyek és átvegyem az utasításokat. Aztán meg úgynevezett self-made-man vagyok, amennyiben sohasem jártam egyetemre. Mindig magamnak kellett magamat nevelnem, s valahányszor szabad időm volt, úgy véltem, hogy mennél jobban kell felhasználnom s ott kell eltöltenem, ahol a civilizáció legfejlettebb, - legalább, ami az évek számát illeti. Majd ha valamikor letelepszem és szakértő leszek s nagy összegeket kérhetek azért, hogy mások munkáját megtekintsem, akkor, remélem, New-Yorkban fogok lakni. De addig odamegyek, ahol a műgyűjtemények a legnagyobbak s ahol az emberek legtökéletesebben tudnak élni. Évente nyolc hónapon keresztül éppen elég durva munkát végzek, hogy meg tudjam becsülni az élet finomságait.

Így aztán, mikor van egypár szabad hónapom, Londonba utazom s onnan Párisba vagy Bécsbe megyek. Azt hiszem, Bécset szeretem legjobban. Az igazgatók rendszerint befolyásos emberek a maguk városaiban. Meg szoktak hívni hébe-korba, s ez a magyarázata, hogy bárha jó amerikai polgárnak tartom magamat, mégis több barátom van az ó-világban, mint az Egyesült-Államokban.

- És mit szól ezekhez? - kérdezte King, vállának mozdulatával az elszedett asztal körül ülő férfiakra célozva.

- Óh, nem is tudom, - nevetett Clay. - Ön is élt külföldön. Mit szól hozzájuk ön?

*

Clay lépett be a férfiak közül először a társalgóba. Nyomban elvált a többiektől s egyenesen Langham kisasszonyhoz csatlakozott. Kivette a kezéből a legyezőjét, hogy ezzel mintegy biztosítsa magának a helyét, s azután leült melléje.

- Azért jött, hogy befejezze a történetet? - szólt Alice mosolyogva.

Langham kisasszony óvatos fiatal hölgy volt s nem szokta fölbátorítani még olyan jó ismerősét sem, aminő King volt, hogy az egész estebéd alatt s még utána is ő vele társalogjon. Tisztában volt vele teljesen, hogy folyton ő az érdeklődés középpontja s éppen ezért le kell mondania némely ártatlan örömökről, amiket más leányok nyugodtan élvezhettek, anélkül, hogy magukra vonnák a figyelmet vagy szóbeszédre adnának okot. De Clay a szokottnál jobban érdekelte s a férfi szemében oly hódolatot látott tükröződni, amelyet nem volt kedve egyszerűen visszautasítani.

- Sokkal érdekesebb témát gondoltam ki, - szólt Clay. - Kegyedről fogok beszélni. Látja, én magát már régóta ismerem.

- Este nyolc óra óta? - kérdezte Langham kisasszony.

- Óh nem! Amióta bevezették a társaságba. Négy év óta.

- Udvariatlanság, hogy ilyen régi dologra emlékeztet, - szólt Alice. - Jelen volt talán ön is annál a nevezetes eseménynél? Annyian voltak, hogy nem is emlékszem mindenkire.

- Nem; csak olvastam róla. Nagyon jól emlékszem rá. Több, mint tizenkét angol mérföldnyire nyargaltam aznap a postáért s visszafelé a telepre feleúton megálltam, leheveredtem egy szikla árnyékába s végigolvastam együltömben valamennyi lapot és folyóiratot, amíg rám nem esteledett, úgy hogy nem láttam már a betűket. Az egyik ujság beszámolt a kegyed világbalépéséről s közölte az arcképét is. És én írtam Keletre a fényképésznek az eredetiért. A

fénykép három hónapig bolyongott Nyugaton helyről-helyre s végül Laredóban ért utól, Texas és Mexikó határszélén. Azóta mindig magamnál hordom.

Langham kisasszony egy pillanatig néma bosszúsággal és elképedt mosollyal nézett Clayre.

- Hol van most? - kérdezte végül.

- Ládámban, a szállodában.

- Óh, - szólt Alice lassan. Még nem tudta, hogy viselkedjék ezzel a teljesen szokatlan eljárással szemben. - Nem is az órájában? - szólt aztán, hogy leplezze a szünetet. - Ez a befejezés jobban illett volna a meséhez.

A fiatalember keményen mosolygott, elővette az óráját, fölpattantotta a födelét s Alice felé fordította, úgy hogy láthatta belsejében a fényképét. Fiatal leány képe volt, néhány év előtti divatos ruhában. Kedves, nyílt arc volt, amely barátságosan, kérdő pillantással és félelem nélkül tekintett a képből ki a világba.

- Valaha ilyen voltam? - kérdezte Alice könnyedén. - Nos, folytassa.

- Nagyon érdeklődtem Langham Alice kisasszony iránt, - szólt Clay, megkönnyebbülten föllélegezve, - s érdekelt minden lépése és minden ruhája. Hála országunk sajtójának, amely szereti a személyi híreket, módomban volt elég pontosan követni kegyedet, mert bárhová mentem, az ujságaimat mindig magam után küldettem. Iránytű vagy orvosi fölszerelés nélkül még csak meg tudok lenni, de a lapjaim meg a folyóirataim nélkül nem. Volt idő, amikor azt hittem, hogy feleségül megy ahhoz az osztrákhoz és ezt nem helyeseltem. Megtudtam róla egyet-mást Bécsben. Azután olvastam, hogy menyasszonya lett másoknak - igen, többeknek. Némelyeket méltóknak találtam kegyedhez, másokat nem. Sőt egy ízben már arra is gondoltam, hogy írok kegyednek erről és egyszer láttam is kegyedet Párisban. Hintón hajtatott el mellettem. A kísérőmtől tudtam meg, hogy kegyed az és követni akartam bérkocsin. De a társam azt mondta, hogy tudja, melyik szállóban lakik kegyed s így aztán nem követtem. Ámde a szállóban nem volt, sem abban, sem másikban, - én legalább hiába kerestem.

- És ugyan mit tett volna, ha megtalál? - kérdezte Langham kisasszony. - De mindegy, - tette hozzá rögtön, - folytassa csak.

- Ez az egész, - szólt Clay mosolyogva. - Ez minden, ami kegyedre vonatkozik. Ez a regénye ennek a szegény fiatalembernek.

- De nem az egyetlen regénye, - szólt Alice, csakhogy mondjon valamit.

- Talán nem, - felelt Clay; - de az egyetlen, amely számot tesz. Tudtam mindig, hogy egy szép napon találkozom kegyeddel. És most végre találkoztam.

- Nos és most, hogy találkozott velem, - szólt Alice, jókedvűen tekintve Clayre, - sajnálja?

- Nem, - szólt Clay, de oly vontatottan és úgy elgondolkozva, hogy Langham kisasszony elnevette magát és egy kissé meg is sértődött. - Nem sajnálom, hogy találkoztunk, de bánt, hogy ilyen környezetben ismerkedtünk meg.

- Mi kifogása van a környezetem ellen?

- Látja, ezek az emberek, - felelt Clay, - oly felületesek, oly jelentéktelenek. Kegyed nem közéjük való. Kell lenni valami másnak, ami többet ér ennél. Nem is hitetheti el velem, hogy maga választotta ezt magának. Európában szalónja lehetne, vagy államférfiakat irányíthatna. Itt is kell lenni valaminek, amivel érdemesebb volna foglalkoznia, ami többet ér, mint a golfverő, meg a sós mandula.

- Mit tud ön rólam? - szólt Langham kisasszony nyugodtan. - Csak azt, amit szemtelen ujságcikkekben olvasott felőlem. Hogy tudja, hogy én nem ide való vagyok? Hiszen ma este beszélt velem először életében.

- Ez teljesen mellékes, - szólt Clay gyorsan. - Az idő a mindennapi emberek számára van. Mikor olyan emberek találkoznak, akik számottevők, nincs szükségük hónapokra, hogy egymás lelkébe lássanak. Csak a kétesértéküek szorulnak újabb próbára. Mikor gyerekkoromban a kimberleyi gyémántbányákban voltam, láttam, hogy a hozzáértők az első pillantásra és a legkisebb habozás nélkül kiszedik a rakásból a hibátlan gyémántot. A hitványabb darabokért ellenben egész délutánokat elvesztegettek. Föltéve, hogy csakugyan ma este láttam kegyedet először életemben; föltéve, hogy soha többé nem látom viszont, ami nagyon valószinü, mert holnap indulok hajón Délamerikába, - mit tesz ez? Épp oly tisztában vagyok kegyeddel, mintha évek óta ismertem volna.

Langham kisasszony szótlanul nézett rá egy pillanatig. Oly szép volt, hogy ráért hallgatni. Nem kellett attól félnie, hogy unalmassá válik.

- S csak azért jött ide a messzi nyugatról, minthogy ilyen jól ismer, hogy a szemembe mondja, hogy eltékozlom magamat? - szólt Alice. - Csak ezért?

- Csak ezért, - felelt Clay. - Kegyed nagyon jól tudja mindazt, amit még mondani szeretnék, - tette hozzá, Alicenak a szeme közé nézve.

- Azt hiszem, nem ártana, ha azt is elmondaná, - szólt Alice; - könnyebben elhinném.

- El kell hinnie, bármit mondok kegyednek, - szólt Clay mosolyogva.

A fiatal lány összeszorította kezeit az ölében, és kiváncsian nézett Clayre. Sürgés-forgás támadt körülöttük, az emberek búcsuzkodtak, s Alice erre hirtelen ráeszmélt a jelenre.

- Sajnálom, hogy távozik, - szólt végül. - Olyan különös volt ez a találkozásunk. Ön előbújik váratlanul a rengetegből, gondolkozásra kényszerít, magamra vonatkozó kérdésekkel próbál nyugtalanítani, s azután újra eltünik, anélkül, hogy segítene megtalálnom a választ a kérdésekre. Szép dolog ez?

Fölállt és feléje nyújtotta a kezét. Clay megragadta s egy pillanatig a kezében tartotta, mialatt egymás szemébe néztek.

- Vissza fogok jönni, - szólt a férfi, - s azt fogom látni, hogy megtalálta a választ egyedül is.

- Isten vele, - szólt Alice, oly halkan, hogy a közelükben állók sem hallhatták. - Nem kérte ugyan tőlem, de - mégis megengedem, hogy azt a képet megtarthassa.

- Köszönöm, - szólt Clay mosolyogva; - magam is ezt akartam.

- Megtarthatja, - folytatta Alice visszafordulva, - mert az a kép nem az enyém. Egy fiatal lánynak az arcképe, aki négy évvel ezelőtt megszünt lenni, s akivel ön sohasem találkozott. Jó éjszakát!

- -

Langham úr színházban volt fiatalabb leányával, Hope-pal. Az előadás gyönyörködtette Hope-ot, s az édesatyját ez boldoggá tette, mert örült, ha lányát nevetni hallotta. Langham úr rabszolgája volt a saját vagyonának. Ösztönénél és neveltetésénél fogva szerette a kényelmet és a kulturát, de vagyona, amelyet örökölt, olyan volt, mint a makrancos gyerek, aki szakadatlan fölügyeletre szorul. Hogy vagyonát rendben tarthassa, szigoru üzletemberré lett, akinek nem jutott ideje semmi egyébre.

Langham Alice, mikor Porternétól hazaérkezett, atyját dolgozó szobájában találta. Patience-ozott, míg Hope mellette térdelt egy széken, az asztalra könyökölve. Langham úr az utóbbi időben álmatlansággal küzdött, s így gyakran megesett, hogy Alice, mikor egy-egy bálból jött haza, ébren találta még az atyját, regényt olvasva vagy patience-ozva, Hope pedig, aki ágyából lopva lejött hozzá, a nyitott kandalló előtt bóbiskolt, hogy atyjának néma társa legyen. Az apa és ifjabb leánya nagyon jó barátok voltak, különösen, amióta Langham úr felesége meghalt, egyetlen fia és örököse pedig egyetemi kollégiumban volt.

A családnak ez a negyedik tagja erős kapcsa volt kettőjük között a vonzalomnak és érdeklődésnek, s legtöbbet az ő yalei diadalairól és kalandjairól szoktak beszélgetni.

Egy nagy nyugati vasúttársaság igazgatói beszélték, hogy egyszer, amikor New-Yorkba jöttek, hogy megvitassanak valami fontos ügyet Langham úrral, levezették őket egy este a földszíntre, ahol ámulva látták, hogy az igazgatótanács elnöke leányával, Hope-pal, egy football-verseny lefolyását próbálja szemléltetni a billiard-asztalon. Krétával beosztották az asztalt öt yardnak megfelelő vonalakra, s huszonkét sakkfigurát lökdöstek ide-oda „repülő ék”-ben s más egyéb fogással, amikbe a fiatal Langham a titok pecsétje alatt beavatta volt a hugát is. A látvány azzal a borzasztó félelemmel töltötte el az igazgatókat, hogy az üzleti gondok megzavarták az elnök elméjét, de miután ott ültek egy félóra hosszat az asztal köré rakott magas székeken, mialatt izgatottan magyarázta nekik a játékot, meggyőződtek róla, hogy az elnök bölcsebb valamennyiöknél, s mikor eltávoztak, mindegyikök sajnálta, hogy nincs olyan fia, aki méltó volna arra, hogy feleségül vigye magával a messzi Nyugatra „ezt a fiatal leánykát”.

- Korán itthon vagy, - szólt Langham úr, mikor Alice megállt előtte s lefelé húzta a keztyűjét.
- Úgy emlékszem, azt mondtad, hogy valami táncestére mégy.

- Fáradt voltam, - felelt Alice.

- Oh, én bizony, ha egyszer társaságba kezdek járni, - jelentette ki Hope, - nem jövök haza tizenegy órakor. Alice mindig alkalomkerülő volt.

- Mi voltam? - kérdezte a nénje.

- Meséld el, mi volt vacsorára, - szólt Hope. - Tudom, nem illik kérdezni, - tette hozzá gyorsan, - de én mindig kiváncsi vagyok rá.

- Nem emlékszem semmi másra, - felelt Langham kisasszony, atyjára mosolyogva, - csak arra, hogy a nap nagyon megbarnította, a szeme pedig nagyon igézetes volt.

- Óh, természetesen, - szólt Hope: - ha nem csalódom, azt akarod mondani, hogy az egész ebéd alatt folyton ugyanazzal az emberrel beszélgettél. Nos, azt hiszem, mindennek megvan a maga ideje.

- Apa, - szakította félbe Langham kisasszony, - sok mérnököt ismersz? Úgy értem, szokott velök dolgod lenni a vasútaidon és a bányáidban? Kiváncsi vagyok rájuk, - szólt odavetve. - Azt hiszem, nagyon regényes fiatalemberek lehetnek.

- A mérnökök? Természetesen, - szólt Langham úr szórakozottan, miközben a piktizest tétovázva fölemelte. - Nem egyszer teljesen tőlük függünk. A mérnökszakértők véleménye alapján szánjuk el magunkat valamely vállalkozásra vagy sem.

- Alig hiszem, hogy a mérnöki hivatás előkelőségeire gondolnék, - szólt Alice kétségeskedve.
- Azokat kérdem, akik a durva munkát végzik. A bányákat ássák és a vasútakat építik. Ezek közül ismersz valakit?

- Nem egyet, - szólt Langham úr, hátradőlve és új játékhoz keverve a kártyát. - Miért?

- Hallottad valaha valami Clay Róbertnek a nevét?

Langham úr mosolygott, miközben egyenes sorokban egymásra rakta a kártyákat.

- Nagyon gyakran, - szólt végül. - Holnap indul, hogy föltárja Délamerika legnagyobb vastelepeit. A Valencia bányatársaság megbizásából utazik. Valencia fővárosa Olanchónak, az egyik odavaló kis köztársaságnak.

- Van valami közöd ahhoz a társasághoz? Van benne részed? - kérdezte Langham kisasszony, miközben leült a kandalló elé s a tűz felé nyújtotta a kezét. - Clay úr tudja, hogy van-e benne részed?

- Van, van; részes vagyok benne, - felelte Langham úr a szétrakott kártyákat tanulmányozva, - de alig hiszem, hogy Clay tudna róla. Senki sem tud róla még, csak az elnök és a hivatalnokai. - Fölemelt egy kártyát, majd megint letette határozatlanul. - Általában azt hiszik, hogy valami társaságról van szó; de valójában az egész részvénytőke egy emberé. Az igazság az, kedves gyermekeim, - kiáltott föl Langham úr, mialatt a makk kettőst elégedett mosollyal rátette a pik kettősre, - hogy a Valencia bányatársaság nem más, mint a ti szeretett atyátok.

- Oh, - szólt Langham kisasszony, mialatt állhatatosan a tűzbe nézett.

Hope gyöngéden a szájára vert a keze fejével, hogy palástolja álmosságát, és megbökte atyjának a könyökét.

- Nem oda kellett volna tenned a kettőst, - mondotta; - jobb lett volna, ha az ászon folytatod vele a játékot.

II.

Egy esztendővel Porterné estebédje előtt, egy teherhajó, amely Brazilia fővárosa felé tartott, oly közel vitorlázott el az olanchói part mellett, hogy egyetlen utasa beleláthatott az üregekbe, melyeket a habok vájtak bele a partmenti mészkősziklákba. Az egyetlen utas Clay Róbert volt, akinek az a sejtelme támadt, hogy a parti hegységek tövét környező fehér sáncokat hajdanában valami vulkánikus erő nyomta föl a tenger színe fölé. Olancho, mint ismeretes, Délamerika északkeleti tengermellékén terül el, és partjait a fő egyenlítői áram mossa. Az arra járó hajók födélzetéről halvány fogalmat szerezhetünk csak magunknak Olanchóról, illetve gazdagságáról és tropikus szépségéről, amelyet elrejt a parti hegységek bástyafala. Csak e hegyek vigasztalan, sötétzöld homlokát láthatjuk és tövükben a fehér üregeket, amelyekben szakadatlanul riadt denevérek ezrei röpködnek ki s be. A bányamérnök a teherhajó korlátjának dőlve, közönyös érdeklődéssel szemlélte a partvidéknek ezt a sajátságos kialakulását, amíg észre nem vette, mikor a hajó, mintegy harminc angol mérföldnyire Valencia kikötőjétől észak felé megállt, hogy a mészkőképződmény eltűnt és a habok most magának a hegységnek a tövét ostromolják. Öt hegy nyúlt bele az Óceánba, mintha megannyi bütyke lett volna valami óriás kéznek, amely ökölbe szorítva pihen a tenger víztükrén. Hét angol mérföldnyire nyúltak a part mentén, s aztán újra kezdődtek a sáncüregek és folytatódtak le a parton egészen ama nagy sziklákig, amelyek Olancho fővárosának kikötőjét oltalmazták.

- A habok elég könnyen útat törtek maguknak, amíg bele nem ütődtek abba az öt hegybe, - tünődött a mérnök, - s azután vissza kellett húzódniok.

Lesétált a kapitány kabinjába s a partmellék térképét kezdte tanulmányozni.

- Azt hiszem, még sem megyek Rióba, - szólt később aznap; - partra szállok már itt Valenciában.

Partra is szállt, s eltűnt az ország belsejében egy ökrösszekérrel s egypár teherhordó öszvérrel. Mikor visszatért, hosszu levelet írt a konzul hivatalából bizonyos Langham nevü úrnak az Egyesült-Államokba, akiről tudta, hogy rendkivül érdeklődik mindenféle bányaügy iránt.

„Öt hegy van itt, tele érccel, - írta Clay, - amelyet fényes nappal lehetne bányászni. A hegy oldalán nagy tömegekben láttam vörösvasércet heverni, amely csak csákányra és lapátra vár. Egy helyütt legalább ötezer tonnát láttam a szabad levegőn. Elsőrangu Bessemer-érc, amelynek körülbelül hatvanhárom percentje tiszta vas. Az idevaló emberek tudnak róla, de értékéről sejtelmük sincsen, és sokkal lustábbak, semhogy ők maguk kiaknáznák. A szállításhoz csupán husz angol mérföld hosszu tehervasútra volna szükség a tengerpart mentén Valencia kikötőjébe, hogy az ércet lelethelyéről egyenesen át lehessen rakni a hajókba. A bányákból közvetetlenül aligha lehetne hajóra rakni az ércet, bár, amint mondtam, az érc belenyúlik közvetlenül a vízbe. Ámde nagy hajó számára nincs arrafelé alkalmas kikötőhely. Tájékozódom majd a dolog politikai részéről is, hogy megtudjam, miféle engedélyt szerezhetnék az ön számára. Ha nem csalódom, a termelés tíz százalékával megelégednének; de természetesen vámmentességben részesítenék a gépeket és az eszközöket."

Félévvel később, miután ez a levél megérkezett New-York Citybe, formaszerüen megalakult a Valencia Bányatársaság, s egy Van Antwerp nevü mérnök vezetésével leküldtek délre kétszáz munkást és féltucat segédmérnököt, hogy építsék ki a tehervasútat és a rakodópartot, s irtsák ki az öt hegyről az erdőséget és a bozótot. A föladat nem volt játék, hanem komoly, nehéz és bonyodalmas probléma, amelynek megoldására Van Antwerp nem egészen termett rá. Nyakas, bizakodó és időnként közönyös ember volt. Nem támaszkodott segédeire, hanem féltékenyen ragaszkodott mindenben a saját véleményéhez, s nem tűrte a legcsekélyebb ellentmondást vagy hozzászólást sem. Lépten-nyomon összeütközésbe került azzal a kényelemszerető néppel, amelynek körében dolgoznia kellett, s minduntalan megsértette renyhe kedélyességüket és büszkeségüket. A gazdag ültetvényesekkel szemben, akik tulajdonosai voltak a bányák és a kikötő között annak a földdarabnak, amelyen tehervasútat kellett építeni, épp oly kevés kíméletet tanusított, mint azzal az ezred katonasággal szemben, amelyet a kormány rendelkezésére bocsátott a társaságnak, hogy munkásokul használja a bányákban. Van Antwerp éppen egy félesztendeig volt Valenciában, mikor Clay, aki befejezte a mexikói vasútat, amelyről King beszélt, távirati fölszólítást kapott, hogy vállalkozzék a vasérc kifejtésére azokból a hegyekből, amelyeket ő fedezett föl, és szállíttassa a nyers terméket hajón északra. Clay elfogadta az ajánlatot, amellyel vezérigazgatói cím és rengeteg tiszteletdíj járt. Közölték vele azt is, hogy az előkészületek nyers munkáját befejezték már, s hogy az ő legfőbb föladata a hegyek kiaknázása és az érc fölaprózása lesz a hajón való szállítás céljaira. Megkapta Van Antwerp elbocsátó levelét s kapott egy ajánló levelet a bánya- és földmívelésügy miniszteréhez. Ennél többet nem tudott, de abból a tényből, hogy akadálytalanul megkapta azt a csaknem hallatlan összeget, amelyet szolgálataiért kívánt, azt következtette, hogy rendkívül fontos munka vár rá, vagy talán eljutott pályafutásán ahhoz a ponthoz, ahol voltaképpen nem kell már többé dolgoznia, mert mint szakértő kényelmesen megélhet mások munkájából.

Valenciából kerekes gőzösön haladt Clay a part mentén a bányák felé. A gőzös annak idején kiszolgált már a Mississippin, s a new-orleansi védőgáton rothadozott, mikor Van Antwerp kibérelte, hogy szerszámokat és gépeket szállítson rajta a bányákba és magánbárkául használja. Clay választhatott e gőzös között, amelyről kis csónakon kellett partra szállnia, vagy a között, hogy lóháton tegye meg az útat a készülő vaspálya mentén. Mind a két út hat drága órába került, és Clay, aki alig várta, hogy szemügyre vehesse új tevékenysége színhelyét, türelmetlenül dobolt a tovagördülő bárka karfáján.

Megérkezése után az első három napot a bányáknál töltötte a hegyeken, amelyeket gyalog megmászott és lóháton körülnyargalt, ott dőlve pihenőre, ahol az éjszaka meglepte. Van Antwerp nem kísérte őt szemleútján a bányákban, hanem átruházta ezt a kötelességét egy Mac Williams nevü mérnökre és Weimerre, az Egyesült-Államok valenciai konzulára, aki sok szolgálatot tett már a társaságnak, amelynek bizalmas embere volt.

Három napig vergődtek az úton. Kidőlt fatörzsökön és fákon keresztül, amelyeket évszázadok mohája tett sikossá; vízmosásokban, amelyeknek görgő kövein minduntalan meg-megcsúsztak; vagy ponyjuk hátára lapulva, hogy bele ne gabalyodjanak a lecsüggő kúszó indákba. Néha órák hosszat egymás nyomában baktattak, kétrét görnyedve, és nem láttak maguk előtt semmi egyebet, csak az útat törő négerek fényes hátát és vállait. Majd váratlanul egy-egy meredély szélére jutottak, s mohón szívták magukba az óceán lágy, hűvös lehelletét, miközben letekintettek ezer meg ezer lábnyi mélységbe, ahol az áthatolhatatlan zöld sűrűség, amely alatt keresztül törtettek, beleolvadt a Karaibi-tenger ragyogó víztükrébe. Három napig tartott a szakadatlan vergődés napközben, s a szorongó tanakodás a tábori tűz körül, mikor rájuk szakadt az éjszaka sötétsége, s nem hallatszott a hegyoldalban semmi más nesz, csak a vízesés zuhogása valami távoli szakadékban, vagy a baglyok huhogó szava.

A negyedik nap reggelén Clay társaival együtt visszatért a táborba, s elnyargaltak oda, ahol az emberek éppen belefogtak a hegység egyik meredek lejtőjének a szétrobbantásába.

Mikor Clay keresztülvonult a katona-munkások bádogfészerei és pálmakunyhói között, az emberek kiszaladtak eléje, s egyikük, aki vezetőfélének látszott, megragadta Clay lovának a kantárját, s lekapva fejéről szalma sombreróját, arra kérte az igazgató sénort, hogy hallgassa meg.

Clay visszatérésének a híre hamar eljutott a tisztásra, s a gépek zakatolása és a robbanások dörgése megszünt, mialatt a segédmérnökök lesiettek a völgybe, hogy az új igazgatót üdvözöljék. Lóháton ülve találták, amint maga elé tekintve figyelmesen hallgatta a katona szavait, akinek ujjai, mialatt beszélt, a dél fiának egész bájával és szenvedélyével hasogatták a levegőt. A szónok mögött állt alázatosan társainak néma kórusa, sóvár, esengő szemekkel. Clay röviden felelt a katona beszédére, néhány szóval azon a spanyol tájnyelven, amelyen a szónok beszélt; azután megfordult és sötéten rámosolygott a mérnökök várakozó csoportjára. Egy ideig tovább várakoztatta és fürkészve szemügyre vette őket, mintha sohasem találkozott volna még velük.

- Nos, uraim, - szólt végül, - örülök, hogy mind együtt vannak itt. Sajnálom, hogy előbb nem jöttek, mert meghallgathatták volna önök is ennek a fickónak a mondanivalóját.

- Rendszerint nem szoktam ennyi figyelmet szentelni a panaszokra, de ez az ember olyasmit beszélt, amit saját szememmel láttam magam is, és amit mástól is hallottam már. Negyed napja vagyok itt már, s higyjék meg, uraim, hogy ha csak magammal törődném, legokosabb volna rögtön csomagolnom és a legközelebbi gőzösön hazautaznom. Azzal küldtek le ide, hogy átvegyem egy üzemben lévő bányának az igazgatását. És mit látok itt? Azt látom, hogy önök egy fél esztendő alatt úgyszólván semmit sem csináltak, s azt a keveset is, aminek elvégzésére voltak szívesek rászánni magukat, oly rosszul végezték, hogy önök nemcsak elpazaroltak egy félesztendőt és nem is tudom, mennyi pénzt, hanem szerencsésen maguk ellen lázították mindazokat, akiknek a jóakaratára kell föltétlenül támaszkodnunk. Tűrték, hogy a gépeik összerozsdásodjanak az esőben, s a munkásaik betegen sorvadozzanak. Önök nemcsak hogy semmit sem csináltak, hanem még egyszerü tervrajzot sem tudnak mutatni arra nézve, hogy mit szándékoznak csinálni. Soha életemben nem volt még dolgom ilyen bámulatos tunyasággal, rendetlenséggel és tehetetlenséggel. Nem építették meg a rakodópartot, nem nyitották meg a teherszállító vasútat, nem bányásztak egy szemernyi ércet sem. Valenciát jobban ismerik, mint ezeket a bányákat; a városnak minden kövét ismerik Alamedától a

csatornáig. Meg tudják mondani, melyik este szokott játszani a zene a sétatéren, de nem tudják megmondani egyetlen dombnak a magasságát sem. Nappalaikat a kávéházak előtt töltötték el a járdát koptatva, éjjeleiket a tánctermekben, de azért fölvették minden hónapban a járandóságukat. Jobban becsülöm önöknél ezeket az embereket, akiket önök ebben a lázfészekben éheztettek. Rosszabbul bántak velük, mint a kutyával, s ha valamelyikök belepusztul, halála az önök lelkén szárad. Lázfertőbe dugták bele őket, s annyit sem tettek meg, hogy a tábor helyét lecsapolták volna. Az élelmezés rendjével nem törődtek, s tűrték, hogy annyi rumot igyanak, amennyit akartak. Nincs önök között egyetlen-egy sem...

A némán álló mérnökök csoportja szétvált, s egyikök kivált a csoportból és mutatóujjával megfenyegette Clayt.

- Nem tűrök el ilyen beszédet senkitől, - szólt fenyegető hangon, - s ne higyje, hogy ilyen ember alatt tovább fogok szolgálni. Most nyomban lemondok az állásomról.

- Micsoda? - kiáltott Clay; - lemond?

Belevágta sarkantyúját lova lágyékába, úgy hogy a ló fordult egyet maga körül, s Clay megint szembe került a mérnökökkel.

- Hogy mer ön lemondásról beszélni? Visszaküldöm az egész társaságot az első gőzösön New-Yorkba, ha úgy tetszik, s adok mindannyioknak olyan bizonyítványt, hogy örülhetnek majd, ha napszámos munkát kapnak vele. Önnek nincs joga lemondásról beszélni, sem önnek, sem másnak önök közül - egyiküknek sem. De mégis - tette hozzá, félbeszakítva saját szavait, - egyiküknek van rá joga - Mac Williamsnak, aki a vasútat építette. Nem az ő hibája, hogy a vasút még nincs üzemben. Értesültem róla, hogy nem volt módjában megszereznie az útjogot azoktól, akiké a föld, de láttam, hogy mit végzett és láttam a terveit, és ezennel bocsánatot kérek tőle - Mac Williamstól. Ami a többieket illeti, önöknek adok egy hónapi próbaidőt. Egy hónapnál előbb úgy sem érkezik ide gőzös sehonnan, s ez alatt jóvá tehetik önök, amit vétettek. Ha letelik a hónap, újra beszélünk majd egymással; de mától fogva ideiglenesen vannak csak alkalmazva, amíg megbecsülik magukat és türelmem fogytán nem lesz. Ajánlom magamat!

Clay, amint eldicsekedett vele, nem olyan ember volt, hogy ott hagyja az állását azért, mert azt látta, hogy az a szerep, amelyet vállalnia kellett, nem a vezető szerepe volt, hanem inkább a mindenesé; s ámbár régóta nem tartozott már kötelességei közé, hogy fölügyeljen a gépek fölállítására és a bányásztelep rendészetére, komoly buzgalommal látott hozzá a ráváró munkához, hogy megmutassa mintegy alantasainak, hogy nem az a fontos, ki végzi el a munkát, hanem hogy el legyen végezve. Eleinte bosszusak, sértődöttek és gyanakvók voltak az emberek; de nem sokáig állhattak ellen annak a ténynek, hogy Clay öt ember munkáját végezte, még pedig ötféle különböző munkát, s nemcsak zúgolódás nélkül, hanem látszólag a legnagyobb gyönyörűséggel. A gazdag kávéültetvényeseket, akik tulajdonosai voltak a földnek, amelyre szüksége volt a tehervasút számára, azzal engesztelte ki, hogy gálába vágva magát ünnepélyesen tisztelgett náluk s azután meghívta őket nagy ebédekre, a melyeken nem volt semmi ceremónia, mert nagyon jól tudta, hogy a vasbányának megvolt a maga társadalmi és politikai vonatkozása is. S mindezt szem előtt tartva, nagy ünnepség keretében nyitotta meg a vasútat, zeneszóval és lakomával s az első ércdarabot, amelyet a bányából kifejtettek, gyémántos foglalatban a bányaminiszter feleségének ajándékozta, amire a kormány többi tagjának feleségei nagyon sajnálták, hogy a férjük nem ezt a tárcát választotta annak idején. Félesztendei szakadatlan, kemény munka következett ezután, miközben a nagy rakodópart kezdett belenyúlni Mac Williams vasútjától a tengerbe, s az első hegy lejtőjét összemarcangolták, zöldjétől megfosztották és csupasszá tették, az évszázados csendet pedig végképp elriasztotta a kalapácsok és csákányok csengő zaja, a dinamitrobbanások dörgése és a gépek intő füttyentgetése.

Hosszu, fárasztó küzdelem volt ez, amelyben Claynek hatalmas gyönyörűsége telt. Két váratlan esemény még jobban megnövelte ezt a gyönyört. Az egyik a fiatal Langham Teddy megérkezése volt Valenciába, a ki állítólag azért jött, hogy beletanuljon abba a hivatásba, amelynek Clay oly kiváló képviselője volt, valójában pedig azért, hogy atyja érdekei fölött őrködjék. Clay maga mellé osztotta be őt, és rajta volt, hogy az ifjúnak módjában legyen tanulnia akarata ellenére is, mert úgy szemmel tartotta őt meg Mac Williamsot, akit szintén annyira kedvelt, mint Teddyt, mintha ők ketten lettek volna - legalább így szoktak panaszkodni - törzskarának legrenyhébb és legcsökönyösebb tagjai. A másik jelentős esemény az ifjú Langhamnak egy szép napon tett az a bejelentése volt, hogy az orvosok enyhe éghajlat alá küldték pihenni az édesatyját, aki két lányával együtt egy hónap mulva Valenciába fog érkezni, hogy ott töltse el a telet s lássa egyben azt is, hogyan fejlődik üzletemberré egyetlen fia és örököse.

Langham úr olanchói látogatásának a terve, hogy új birtokait megszemlélje, nem lepte meg Clayt. Már régebben gondolt rá, mint eshetőségre, főként mióta a fiát is leküldte hozzájuk. A vidék érdekes és elég szép volt ahhoz, hogy magában is megokolttá tegye a látogatást, s csak tíz napi távolságra volt New-Yorktól. De Langham kisasszony eljövetelére sohasem gondolt, s most, mikor ez nemcsak lehetségessé, hanem bizonyossá vált, alig álmodott más egyébről. Oly komolyan és oly fáradhatatlanul dolgozott tovább is, mint az ideig, de a hely teljesen átalakult rá nézve e perctől fogva. Úgyszólván az ő szemeivel látott ezentúl mindent, bár természetesen megmaradt e mellett a saját nézőpontja is. Mintha valami távcsőnek a gyújtópontját meghosszabbította volna, s ezen keresztül nézte volna azt, ami szép és festői, a közelfekvő és kézzelfogható dolgok között. Nem egyszer azon kapta rajta magát, hogy előre mosolyog Alice örömén, mikor megpillantja majd a magasban a bánya bejárata fölött a fatörzsekről lecsüngő orchideákat, s a folyondárok közt színes lövegek módjára röpdöső papagályokat. Esténkint elnézve a kikötőt, amelynek színes lámpásai ott lobogtak a fekete víz fölött, úgy képzelte, hogy ez a látvány valósággal Alice számára való. Kitervezte az estebédeket, amelyeket Alice számára fog rendezni a sétatér nagy vendéglőjének erkélyén azokon az estéken, amikor térzene van, s a sennoritások hosszu sorokban sétálgatnak a tisztek és caballerok bámuló sorfalai között.

Elképzelte, hogy mikor megtelnek az ércszállító naszádok és munkája csökkenni fog, hogy fog Alice-szal együtt lovagolni a rögös hegyi útakon, királyi pálmák nagyszerü oszlopsorai között, vagy hogy fog lerándulni vele nagy merészen az öbölbe, hogy kifürkésszék a barlangüregeket, vagy villásreggelizzenek a gördülő kerekes gőzös födélzetén, amelyet újra festet és megaranyoz Alice tiszteletére. Elképzelte magát a vezető szerepében, amint végig kalauzolja Alicet a nagy bányákban, felelget egyszerü kérdéseire, ha a különös gépek vagy a munkások iránt érdeklődik és kiváncsi lesz, mi módon tartja rendben kétezer emberét. Nem azért óhajtotta, hogy Alice lássa a bányákat, mintha büszke lett volna rá, hogy ő fedezte föl, ő tervezte és ő nyitotta meg azokat, hanem csak azért szeretett volna mindent megmutogatni neki, mert azt remélte, hogy ez a különös látványosság ingerelni fogja egy pillanatig az érdeklődését.

De legjobban annak örült, mikor a fiatal Langham azzal az indítvánnyal állt elő: építsenek házat az övéi számára a domb tetején, amely kinyúlt a kikötő és a nagy rakodópart fölé. Ez esetben, únszolta Langham, sokkal többet lehetne együtt a családjával, mintha a városban rendezkednének be, öt angol mérföldnyire a bányateleptől.

- Mi itt lakhatunk az irodában, a vasútvonalnak ezen a végén, - erősködött a fiu, - s egy ugrásra leszünk csak tőlük este, mikor a munkából jövünk. De ha odabenn laknak Valenciában, akkor az este legnagyobb részét lefoglalja az odamenetel s az egész éjszakát a vissza-

jövetel, mert én három óránál előbb nem tudok a klubból szabadulni. Ha itt laknak velünk, ettől a kísértéstől óva vagyunk.

- Igaza van, - szólt Clay mosolyogva; - óva leszünk a kísértéstől.

Igy aztán kiirtatták a cserjést, és egész sereg munkást rendeltek ki a dombra, hogy a legszebb és legkényelmesebb bungalowot varázsolják oda a kikötő fölé. A padlókat kék, zöld és fehér téglával rakták ki. A falak bambusznádból voltak, s a vörös tetőt hajlított zsindellyel borították, hogy szellős legyen. Az ereszcsurgók helyére sárkányfejeket raktak s a verandákat oly szélesre szabták, aminő maga a ház volt. Középütt nyitott udvar volt, tele erkéllyel, amelyek csobogó szökőkutra néztek alá, s hogy ezt az udvart mennél díszesebbé tehessék, megsarcolták mérföldnyi kerületben az embereket tropikus növényekért, színes gyékényért és sátorernyőkért. Kivágták a fákat, amelyek elfogták a kilátást a hosszu kikötőre, amely benyult a tengerből Valenciáig, s valóságos bástyafalat ültettek más fákból, hogy elrejtsék a vasércből való rakodópartot. A csupasz tisztásokat, ahol az emberek építkeztek, pázsittal borították, míg végül oly tökéletesen átalakult az egész hely, mintha valami tündér suhogtatta volna meg fölötte varázsvesszejét.

Nagy meglepetésnek volt szánva mindez, és valamennyien - Clay, Mac Williams és Langham - oly lelkes érdeklődést tanúsítottak, mintha mindegyikök a saját mézesheteire készülne. Mikor együtt sétálgattak Valenciában, nem egyszer így kiáltott föl valamelyikök: „Erre is szükségünk volna a házhoz!” - s ilyenkor se szó se beszéd, befordultak együtt az üzletbe s összevásároltak mindent, ami megtetszett nekik, az elnök úr háza számára. Ellátták a házat borral és vászonnemüvel, kibéreltek egy hatlovas volantet[1] és kiöltöztették a kocsist, térden fölül érő csizmába, ezüstszínü dolmányba, és dúsan cifrázott sombreroba, amely a napban úgy tündöklött a feje körül, mintha dicsfény övezte volna. Ámde súlyos büntetés terhe alatt megtiltották neki, hogy pompás öltözetét fölvegye, amíg a hölgyek meg nem érkeznek. Clay boldog volt, mikor azt tapasztalta, hogy köznapi életéből csupán az juttatta eszébe Alicet, ami szép és fenséges volt, mintha lelkében nem kapcsolódhatott volna egybe Alicenak a képe méltatlanabb dolgokkal. Efféléket szokott gondolni magában: „Innen a terraszról tetszeni fog neki a kilátás”, vagy „ez lesz a kedvenc sétaútja”, vagy „ide fogja fölakasztani a függőágyát”, vagy „tudom, hogy az a lábszőnyeg, amelyet Weimer választott, nem fog tetszeni neki”.

Mialatt ez a tündérpalota megszületett, a három férfi úgy élt, mint azelőtt a tehervasút végén összerótt fakunyhóban, amely háromszáz yardnyira volt a ház alatt, s amelyet áthatolhatatlan bozótos sűrűség rejtett el bástyafalként. Hepe-hupás országút vezetett innen az öt angol mérföldnyire levő városba. Az útat kiépítették föl a dombon a „Pálmalakig” - így nevezte el Langham Teddy atyja házát. S mikor végül minden rendben volt, ott maradtak lakni tovább is az irodaépület bádogfödele alatt és elzárták a Pálmalakot, amelyet a jogos tulajdonosok megérkeztéig egy kertész és egy éjjeli őr gondjaira bíztak.

Rekkenő meleg nap volt, s még a levegő is oly forró volt, mintha valami nagy hajó gépházából áradt volna ki. Villámok cikkáztak a hegyek körül a kikötő fölött, megvilágítva egy-egy pillanatra az üres rakodópartokat, a gőzösök fekete körvonalait, a vámház fehér homlokzatát s a part mentén pislákoló lámpások hosszu félkörét. Mac Williams és Langham lihegve ültek az iroda pitvar-lépcsőjének alján, és azon tünődtek, vajjon nem túlságosan lusták-e ahhoz, hogy kicsipjék magukat és átevezzenek a városba, ahol sok mindenféle szórakozást remélhettek, minthogy vasárnap este volt. Egy óra óta próbálták már elszánni magukat a kirándulásra, s most arra kérték Clayt, hogy hagyja abba munkáját és határozzon helyettük. De Clay odabent ült asztala mellett, számolt és írt dolgozólámpájának zöld ernyője alatt, és nem is felelt a fölszólításra. Clay irodájának gyalulatlan deszkafalai voltak, teleaggatva a

[1] Magas kerekü hintó.

bánya terveivel és rajzaival. Az asztal fölött az elnökné csillogó, színes arcképe lógott a falon, azé az előkelő, szép asszonyé, akit Alvarez, az olanchói köztársaság elnöke, nemrégiben vett el feleségül Spanyolországban. Ez a zöld viaszos vászonnal borított asztal, a lámpa, amely körül bogarak zúgtak-zizegtek, s egy agyagkorsó, amelyből az az óra tik-takjának szabályosságában csöpögött a víz, - ennyi volt a szoba egész berendezése. Az ajtó mellett egy állványon néhány *machette* (éles szablya-féle), egy töltényöv és kápás revolver hevert.

Clay fölemelkedett az asztal mellől és megállt a nyitott ajtó fényében, kényelmesen nyújtózkodva, mert tagjai sajogtak és megmerevedtek a sok folyógázolástól és sziklamászástól. A bányák vörös érce és sárga iszapja odatapadt csizmájára és lovagló nadrágjához, mert térdig járt volt a vízben és inge úgy hozzásimult a testéhez, mintha nedves fürdőruha lett volna. Mikor lélegzett, látszottak a bordái és széles domboru mellének körvonalai. Cigarettájából egy darab izzó pernye és forró hamu a mellére pottyant, lyukat égetve a gyapju ingen, de Clay nyugodtan tűrte és komor mosollyal nézte a hamvadást.

- Meg akartam tudni, - magyarázta, mikor észrevette Mac Williams tekintetében a néma kíváncsiságot, - vajjon van-e valami forróbb a véremnél. Úgy rohan ereimben ide-oda, mint a forró víz a fazékban.

- Csitt, - szólt Langham, fölemelve a kezét. - A kolostorban esti imára harangoznak, s most már nagyon későn van bemenni a városba. Nem is igen bánom; sokkal fáradtabb vagyok, semhogy ébren maradhassak, aztán meg nem is tudnak az emberek odalent művelt ember módjára szórakozni. Legjobban szeretnék most egy-kettőre odahaza lenni. Maga nem, Mac Williams? Ilyen időtájt Isten áldott országában körülbelül minden ember színházban van, vagy éppen befejezte az estebédjét vagy az asztal körül üldögélve hideg, zöld limonádét szürcsöl, amelyben apró jégdarabok úszkálnak. Mit is szeretnék most? - elhallgatott s félszemét lehúnyva oldalvást Mac Williamsra nézett, akinek a képzelete sehogy sem akart meglendülni. - Mit is szeretnék most csinálni? - folytatta elgondolkozva. - Legjobban szeretnék valami vigoperában ülni, az első sorban, sarokülésen. A primadonnának nagyon szép teremtésnek kellene lennie, aki legfőképpen nekem énekelne. Három jó komikusnak is kellene játszani, s a kórus csupa fiatal lányból volna összeállítva. Sohasem tudtam megérteni, mért vannak a kórusban férfiak is? Soha senki nem néz rájok. Úgy bizony, ez az, ahol most lenni szeretnék. Hát maga, Mac Williams?

Mac Williams olyan fajta ember volt, amelyet Clay nagyon jól ismert. De a kollégiumban nevelkedett Langham, akinek számára valósággal megnyilatkozás volt, alig győzött betelni vele. Valami kis nyugati városkából szakadt ide, s amit tudott a mérnök mesterségből, azt mind gyakorlati úton sajátította el, miután a tanulóéveit bozótírtáson és karózáson kezdte. Élete jórészét Mexikóban és Közép-Amerikában töltötte, s szülőföldjéről, ahol tíz esztendő óta nem járt, a megcsontosodott kószáló heves rajongásával beszélt. Mindenki tudta róla, hogy a kukorica- és paradicsom-konzervet jobban szerette az ország legpompásabb gyümölcseinél, mert az előbbiek az Egyesült-Államokból érkeztek és szülőföldjére emlékeztették. Ifjú korának élményei tönkretették volna minden más embernek az idegeit, aki érzékenyebb természetü, s akinek nincs oly erős érzéke a humor iránt. Őt azonban ezek az élmények furfangos, bizakodó férfivá érlelték, aki nyugodtan állja a viszontagságokat és nem riad vissza semmiféle akadálytól.

Elgondolkozva szívta tovább a pipáját és alaposan megfontolta Langham kérdését, mialatt Clay és fiatalabb társa térdükre támasztott karral ültek a helyükön s szótlanul tünődve várták Mac Williamsnak az elhatározását.

- Én magam is színházba szeretnék menni, - szólt Mac Williams, olyan ábrázattal, mintha meg akarná mutatni, hogy neki is van érzéke a művészetek iránt. - Azt a komikust szeretném látni megint, akit láttam egyszer nyolcvanban - óh, de rég volt! - mielőtt elszegődtem az Atchison-Santa Fé vasúthoz. Az aztán értette a mókát. Owens volt a neve - Owens E. John.

- Oh, az Istenért, Mac Williams, - tiltakozott Langham rémülten, - hisz ez az ember már öt esztendővel ezelőtt meghalt!

- Meghalt? - szólt Mac Williams elgondolkozva. - Nos, - tette aztán hozzá rendületlenül, - ezen nem változtathatok; de mégis őt szeretném legjobban látni.

- Kívánhat még valamit, Mac, tudja meg, - biztatta Langham. - Ugy-e, Clay?

Clay komolyan rábólintott, és Mac Williams összeráncolta a homlokát, megint gondolatokba merült.

- Nem, - szólt végül, hiába erőltetve magát, - Owens, Owens E. John az egyetlen, akit látni szeretnék.

- Akkor hát majd én kívánok még valamit, - szólt Langham. - Azt indítványozom, hogy kívánhassunk mindannyian két dolgot. Én azt kívánom...

- Várjon csak, előbb majd én beszélek, - szólt Clay. - Most rajtam a sor. Szeretnék most Bécsben lenni valahol, egy helyen, amelyet ismerek. Ott nincs olyan forróság, mint itt. Friss, hűvös a levegő. Nyilt koncert-kert ez a hely, kint a szabadban, száz meg száz színes lámpással meg fával, és mindig kellemes szellő járja. És Strauss Ede, a fiú, a karmester benne; és a zenekar semmi mást nem játszik, csak keringőt. S a mester megáll előttük, lábujjhegyre emelkedik, lassan a magasba rántja a vállát, azután megint a sarkára ereszkedik és fölemeli a pálcáját, mintha abból varázsolná elő a zenét. És mintha ide-oda ingana az egész kert. Mintha fölkapnák az embert s a hullámokon ringó yacht födélzetére vinnék. S körülöttük csupa szép bécsi asszony ül, és azok a nyurga osztrák tisztek, a hosszu kékkabátosok, lapos sipkások, ezüstkardosok. És az a sok hűsítő ital, - folytatta Clay, a közelgő vihart fürkészve tekintetével, - a legkülönbözőbb fajta, karcsu, vékony poharakban, tele jéggel - annyi jéggel, amennyit kiván az ember - -

- Óh, ne folytassa! Ne folytassa! - kiáltott föl Langham, nagyot rántva verejtékes vállán. - Nem állom ki tovább. Elepedek!

- Csend, - vágott a szavába Mac Williams, előre hajolva és kitekintve az éjszakába. - Valaki közeledik.

Lódobogás hangzott az országútról s a földi rákok zörgése, amint a bokrok közé botorkáltak, s egyszerre csak két férfi bukkant elő lóháton a sötétségből. A nyitott ajtóból kiözönlő világosságban megállottak. Az első Mendoza tábornok volt, az ellenzék vezére a szenátusban, a másik a segédtisztje. A tábornok térdig leemelte a panamakalapját s háromszor meghajolt a nyeregben.

- Jó estét, kegyelmes uram, - szólt Clay fölállva. - Szóljon csak, kérem, a szolgának, - tette hozzá Langham felé fordulva, - hogy hozza ki a kabátomat. Lesz szíves?

Langham tapsolt egyet, mire egy gitárnak a pengése nyomban megszünt, s elősiettek a kunyhó háta mögül a szolgák, meg a szakács és fogták a paripát, miközben a tábornok leszállt róla.

- Várjon, amíg széket hozok, - szólt Clay. - Ez a lépcső nagyon megártana a fehér nadrágjának.

- Szerencse, hogy itthon találom, - szólt a tábornok mosolyogva s fehér fogait mutatva. - A telefon nem szól. A klubból hiába próbáltam fölhívni.

- Azt hiszem, a vihar az oka, - felelt Clay, belebujva a kabátjába. - Ha megengedi, megkínálom egy kis itókával.

Bement a házba, s csakhamar visszatért, néhány palackot s egy csomó szivart hozva magával tálcán. A spanyol-amerikai töltött magának egy pohár vizet, Jamaika-rumot kevert hozzá, s azután megint mosolyogva így szólt:

- Az ön földiei azt szokták mondani, hogy az ember, mikor először kerül ide Olanchoba, egy kis rumot tölt a vizébe, s ha aztán egy ideig itt él már, akkor egy kis vizet szokott a rumjába tölteni.

- Igen, - nevetett Clay. - És attól tartok, hogy ez csakugyan igaz is.

Szünet támadt, miközben a négy férfi hörpintett poharából s a lovakat és a segédtisztet nézte. A gitár újra zengett odabent a konyhában.

- Nagyon szép a kilátás innen a kikötőre, nagyon szép, - szólt Mendoza. Mintha jól esett volna neki a pihenés a lovaglás után s látszólag nem igen sietett rátérni látogatásának valódi céljára. Mac Williams és Langham lopva egymásra tekintettek, Clay pedig a szivarja végét vizsgálgatta, s mind a hárman várták mi lesz.

- És hogy vagyunk a bányákkal, mi? - kérdezte a tábornok barátságosan. - Úgy hallom, hogy nagyon sok jó vasat találnak bennök.

- Igen, nagyon jól megy minden, - hagyta jóvá Clay. - Eleinte sok bajunk volt, de most, hogy rendben folyik a munka, körülbelül tízezer tonnát termelünk havonta. De reméljük, hogy nemsokára húszezer tonnáig emelkedünk, mihelyt az új járatok szélesebbek lesznek, és kényelmesebben végezhetjük majd a szállítást is.

- Tízezer tonnát! - kiáltott a tábornok jókedvüen. - És ebből hazám kormányának tíz percent jut - ezer tonna! Nagyszerü!

Nevetett és ravaszul rázta a fejét Clay felé, aki mosolygott, de nem mintha egyetértett volna a tábornokkal.

- Látja, uram, - szólt Clay, - önök nem panaszkodhatnak ránk. A bányák mindig itt voltak, mielőtt ez a kormány támadt, mielőtt itt telepedtek meg a spanyolok, s mielőtt egyáltalán lett volna bárminő kormány; de talán nem volt meg a hozzávaló tőke, avagy - meg aztán bizonyos energia is kellett a hegyek ostromának megkezdéséhez. Az ön emberei elszalasztották az alkalmat, s amint most kiderült, azt hiszem, nagyon jól jártak vele. Most övék a termelésnek tíz százaléka. E tíz százalék semmiért, mert hiszen a bányák úgyszólván nem is léteztek önökre nézve, amíg mi meg nem jelentünk, ugy-e? Terméketlen föld volt, s az is maradt volna. Aztán ne felejtse el a vételárat sem, amelyet lefizettünk, mielőtt egyetlen szál fát kivágtunk volna - készpénzben hárommillió dollárt! Ez sok pénz. És jó időbe bele fog telni, amíg ez a tőkebefektetés jövedelmezővé válik.

Mendoza a fejét rázta és a vállát vonogatta.

- Őszinte leszek, - szólt olyan arccal, amelynek mintha nehezére esett volna minden színlelés. - Kellemetlen küldetésben járok itt ma este, de kötelességet teljesítek, s katonalétemre előttem a legfő a kötelesség. Azt jöttem el közölni önnel, Clay úr, hogy mi, az ellenzék, nem vagyunk megelégedve a kormány eljárásával, melyet e nagy vastelep dolgában tanúsított. Ha azt mondom csak, kedves barátom, hogy nem vagyunk megelégedve, akkor nagyon enyhén fejezem ki magamat. Azt kellene mondanom, hogy meg vagyunk lepve, föl vagyunk háborodva, és elhatároztuk, hogy az igaztalanságot, amely országunkat érte, jóvá tesszük. Engem ért az a kitüntetés, hogy pártunk megbízásából ezt a rendkívül fontos ügyet szóvá tegyem, és jövő kedden, - a tábornok fölállt és meghajolt, mintha valami nagy gyülekezetnek szónokolna,

- föl fogok állani a szenátusban és bizalmatlansági indítványt nyujtok be a kormány ellen, amért hazám kincstárának legdrágább tulajdonát eltékozolta - idegen kézre juttatta, olyan árért, olyan részesedésért, amely nem is részesedés, hanem egyszerüen vesztegetés a nép elámítása céljából. Gyalázatos üzlet volt ez, uram, s én nem tudom, ki a bűnös benne. Nem vádolok senkit, de megvan a magam gyanuja és vizsgálatot fogok követelni. Azt fogom követelni, hogy mindannak a vasnak, amelyet az önök társasága Olanchoból termel, ne egytizede, hanem a fele fizettessék le pénzben az állampénztárba. És ma este fölkerestem önt a vezérigazgatót, hogy előre értesítsem szándékomról. Nem akarom, hogy készületlenül érje önöket a fölszólalásom. Az önök társaságát nem vádolom. Üzletemberek, akik értenek hozzá, hogyan kell jó üzletet kötni, és elérni annyit, amennyit lehet. Ez alapelv a kereskedelemben; de most az egyszer tovább mentek a kelleténél, s éppen ezért azt tanácsolom önnek, lépjen érintkezésbe new-yorki embereivel és tudja meg, mennyit hajlandók ajánlani, most - most, mikor olyan férfiakkal kerültek szembe, akik nem a saját érdeküket tekintik, hanem az ország érdekeit.

Mendoza mélyen meghajolt s leült, színpadiasan összeráncolva a homlokát és összefonva a karját. Hangja tovább csengett még a levegőben, mert oly ünnepélyesen beszélt, mintha már is odaképzelte volna magát a szenátus üléstermébe, amint síkra száll a nép ügyéért.

Mac Williams fölpillantott üléből, a lépcső aljáról, Clayra, de Clay ügyet sem vetett rá. Egyéb nesz nem hallatszott, csak Langham pipájának szortyogása. A fiatalember hevesen szívta a pipáját; ez volt érdeklődésének egyetlen külső jele. Clay az egyik sáros csizmáját a másikra rakta, s kezeit övébe dugva hátratámaszkodott.

- De hát mért nem tette szóvá a dolgot hamarább? - kérdezte.

- Igen, igen, igaza van, - szólt a tábornok gyorsan. - Tudom, hogy megkéstem, és sajnálom is, mert látom, hogy kellemetlenséget okozunk vele önnek. De hogyan tehettem volna szóvá előbb a dolgot, mikor nem tudtam, mi történt. Oda voltam a csapataimmal, mert elsősorban katona vagyok, csak azután politikus. Az elmult esztendőben a határ őrzésével voltam el-foglalva. Az olyan tábornok, aki hadban van, táborról táborra jár és mindig nyeregben ül, nem kap hazulról híreket, de engedje remélnem, uram, hogy ön hallott felőlem?

Clay összeszorította az ajkait és bólintott a fejével.

- Hallottunk a diadalairól, tábornok úr, valóban, - szólt Clay. - Tehát azt mondja, hogy mikor visszatért, sok olyat tapasztalt, ami nem volt az ínyére?

- Úgy van, - hagyta rá mohón a másik. - Azt tapasztalom, hogy mindenfelé nagy a fölhábo-rodás. A barátaim panaszkodnak a vonat miatt, amelyet önök a földjükön vezettek keresztül. Azt látom, másfélezer katonából munkást csináltak, s ásóval és csákánnyal a kezükben egy sorban dolgoznak a négerekkel és az önök ír munkásaival. A munkabérüket nem kapták meg, s rosszabb táplálékkal kell beérniök, mint amikor gyakorlaton vannak; betegség és - -

Clay türelmetlenül megmozdult és nagyot dobbantott a csizmája sarkával a pitvarban.

- Ez így volt kezdetben, - vágott a tábornok szavába, - de most már nincsen így. Örülnék, tábornok úr, ha egyszer végigvezethetném önt az embereim szállásai között. Ami pedig a bérüket illeti, a kormánytól sohasem kapták meg pénzüket, amíg hozzánk nem kerültek, még pedig azért nem, mert az altisztek, úgy mint mindig, egyszerüen zsebredugták a pénzt. De most rendesen fizetik őket. De nem is ez a fontos. Ki az, aki panaszkodik a mi engedélyünk feltételei miatt?

- Mindenki! - kiáltott Mendoza, széttárva karjait. - Sőt mi több, azt kérdezik az emberek, hogy ha ez a bánya csakugyan olyan gazdag vállalkozás, mért nem helyezték el a részvényeket idehaza? Mért nem kínálták nyiltan a piacon, hogy bárki vásárolhatott volna belőlük?

Olanchoban sok a gazdag ember. Mért nem nyujtanak elsősorban ő nekik alkalmat arra, hogy saját hazájuk kincseit javukra fordíthassák? De nem! Meg sem kérdezték tőlünk, akarunk-e részvényeket venni vagy sem. Az egész részvénytőkét New-Yorkban helyezték el; nincs része benne itt senkinek, csak az államnak, s ez is csak tíz százalékot kap; szörnyűség!

- Értem már, - szólt Clay komolyan. - Ez eddig nem jutott még az eszembe. Úgy érzik az emberek, hogy kijátszották őket. Értem már. - Elhallgatott egy pillanatig, mintha mélyen elgondolkozott volna. - Nos, - szólt azután, - ezen segíthetünk még.

Megfordult s a nyitott ajtó felé biccentett a fejével.

- Ha még ma este be akartok menni a városba, fiúk, akkor jó lesz indulni, - szólott.

Langham és Mac Williams rögtön fölállt s némán bókolt a vendég felé.

- Szeretném, ha Langham úr még egy pillanatig velünk maradna, - szólt Mendoza udvariasan. - Úgy értesültem, hogy az ő édesatyja igazgatja a társaság vagyoni ügyeit. Ha meg akarunk állapodni valamiben, jó volna, ha Langham úr is részt venne a beszélgetésben.

Clay állát mellére horgasztva ült a helyén és nem nézett föl, Teddy sem fordult feléje útbaigazításért. - Én nem mint atyámnak a fia vagyok itt, - jelentette ki, - hanem mint Clay úrnak az alkalmazottja. Ő képviseli a társaságot. Jó éjszakát, tábornok úr.

- Ön tehát azt hiszi, - szólt Clay, - hogy az ön barátai, ha alkalmuk volna a részvénytőke egy részét jegyezni, kevésbbé haragudnának ránk? Azt gondolnák, hogy így nem esett igazságtalanság senkin sem?

- Úgy van, - szólt Mendoza. - Mért viszik ki a részvényeket az országból, mikor itt is vannak, akik meg tudnák venni?

- Helyes, - szólt Clay; - igaza van. De egy kérdésemre feleljen csak, tábornok úr. Vajjon azok az urak, akik részvényeket akarnak vásárolni, ugyanazok-e, akik bent ülnek a szenátusban s akiknek kifogásuk van a mi engedélyünk föltételei ellen?

- Jórészt ugyanazok.

Clay kitekintett a kikötő fölött a város lámpásaira, a tábornok pedig térde körül forgatta a kalapját és fölbámult a magasban ragyogó csillagokra.

- Mert ha ugyanazok, - folytatta Clay, - és ha sikerül nekik a mi részesedésünket kilencven százalékról ötven százalékra leszorítani, akkor be kell látniok, hogy a részvények értéke szintén csökkenne negyven százalékkal.

- Ez igaz, - hagyta helyben a tábornok. - Magam is gondoltam erre. És ha az ellenzéki szenátoroknak alkalmuk nyílnék részvényeket jegyezni, bizonyos vagyok benne, hogy okosabbnak találnák elhallgatni kifogásaikat, s mint részvényesek belenyugodni abba, hogy a társaság részesedése kilencven százalék maradjon. Aztán meg - folytatta Mendoza, - valóban jobb is az országra nézve, ha a pénz az emberek közé kerül, mint hogyha fölhalmozódik az államkincstárban, mikor folytonos az a veszedelem, hogy az elnök ráteszi a kezét - ha nem a mostani, hát akkor valamelyik utódja.

- Azt hinném, vagyis úgy gondolom, - szólt Clay óvatosan mérlegelve szavait, - excellenciádnak módjában volna, hogy nagy segítségünkre legyen ebben az ügyben. Jó barátra van szükségünk az ellenzék sorából, s az a meggyőződésem, hogy éppen ön sok mindenben támogathatna bennünket nagy előnyünkre, anélkül, hogy a legkevésbbé is összeütközésbe kerüljön hazafias kötelességeivel. Én természetesen nem állapodhatom meg önnel véglegesen, mielőtt Langham úrral nem tanácskozom; de azt hiszem, hogy Langham úr szívesen nyujtana módot önnek arra, hogy megvásárolhasson annyi részvényt, amennyit óhajt vagy a saját

használatára, vagy hogy tovább eladja és szétossza azok között a barátai között az ellenzéken, akiknél legjobb helyen lennének.

Clay fürkészve nézett oda, ahol Mendoza ült a nyitott ajtó világosságában, s a tábornok elmosolyodott és megkönnyebbülten föllélegzett.

- Valóban, - folytatta Clay, - azt hiszem, Langham úr hajlandó volna megkímélni önt a részvényvásárlással járó fáradságtól is, és szívesen megküldené önnek készpénzben a részvények ellenértékét. Bocsásson meg, - kérdezte félbeszakítva szavait, - ért angolul a segédtisztje?

- Nem, - biztosította mohón a tábornok, s közben közelebb húzta egy kissé a székét.

- Már most, föltéve, hogy Langham úr befizetne ötven- vagy mondjuk hatvanezer dollárt az ön számlája javára a valenciai bank pénztárába, mit gondol, mégis megtennék a kormány ellen azt a bizalmatlansági indítványt, a mi engedélyünk dolgában?

- Szó sincs róla, - kiáltott az ellenzék vezére, hevesen megrázva a fejét.

- Hatvanezer dollárt az ön javára, - ismételte Clay lassan, - és mit gondol tábornok úr, ha megkapná ezt a pénzt, módjában volna visszatartania a barátait, vagy ők is részvényeket kívánnának?

- Miattuk ne törje a fejét; ők azt teszik, amit én mondok, - felelt Mendoza mohó suttogással. - Ha azt mondom nekik: „minden rendben van, meg vagyok elégedve azzal, amit a kormány távollétemben tett," akkor ez elegendő. És én ezt fogom mondani, tiszti becsületemre. Nem teszem meg kedden a bizalmatlansági indítványt. Egy lépést sem kell tovább tennie. Örvendek, hogy elég hatalmam van ahhoz, hogy szolgálatára legyek önöknek. És ha tán kételkednének bennem, - mellére ütött és szerényen mosolyogva meghajolt, - nem kívánom, hogy egyszerre fizessék be a részvények egész ellenértékét. Fizessenek tízezer dollárt az idén, tízezret jövőre és így tovább. Igy aztán megbízhatnak bennem, hogy mindig szívemen fogom hordani a bánya érdekeit. Ki tudja, mi történhetik egy esztendő alatt? Meglehet, hogy még hathatósabban szolgálhatom majd önöket. Ki tudja, meddig él a mostani kormány? De én becsületszavamat adom önöknek, hogy tartozzam bár az ellenzékhez, vagy legyek bár a kormány feje, ha megkapom pontosan félévenkint a hátralékos tiszteletdíjat, amelyről szó van, akkor mindig az önök képviselője maradok. S a barátaim semmit sem tehetnek. Megvetem őket. *Én* vagyok az ellenzék. Jól tette uram, hogy egyedül engem vett számba.

Clay megfordult a széken s az irodán keresztül hátranézett a hátrább nyíló szobába.

- Fiúk, - kiáltott, - visszajöhettek már.

Fölállt, félretolta a székét és intett a segédtisztnek, aki a tábornok lovát tartva a nyeregben ült, Langham és Mac Williams megjelentek és megálltak a nyitott ajtóban. Mendoza fölállt és Clayre nézett.

- Most pedig elmehet, - szólt Clay nyugodtan; - és kedden fölállhat a szenátusban, benyujthatja bizalmatlansági indítványát és támadhatja a mi engedélyünket. De ha visszaül majd a helyére, föl fog állani ön után a bányaügyi miniszter és el fogja mondani, hogyan lopódzott ön ide éjjel, s hogyan próbált engem megzsarolni, kérve, hogy vásároljam meg a hallgatását és fölajánlva barátainak a cserbenhagyását, hogy a maga számára tarthasson meg mindent, amit kap tőlünk. Ez népszerüvé teszi majd önt barátai között, a kormányt pedig fölvilágosítja, miféle ellenzéki vezérrel van dolga.

Clay előbbre lépett s fenyegetően rázta ujját a tábornok orra alatt.

- Próbálja csak megszegni az engedélyt, - próbálja csak! Egy kormány adta azt tisztességes, becsületes üzletembereknek, akik mögött ott áll a saját kormányuk. És ha bele mer avatkozni e bánya művelését biztosító szerződéses jogainkba, egy-kettőre ide rendeltetek egy szép,

fehértestü hadihajót, amely rendre tanítja majd önt is, meg az egész csöpp köztársaságát. Most pedig elmehet.

Mendoza először meglepetten fölegyenesedett, mikor Clay elkezdett beszélni, s azután kissé előrehajolt, mintha félbe akarta volna őt szakítani. A szemöldökei egyenes vonallá feszültek, s az ajka vonaglott.

- Nyomorult, - kezdte megvetően. - Eh! - kiáltott föl azután, - hisz ön bolond! A szolgámat kellett volna ideküldenem tárgyalásra. Olyan, mint a gyerek, csakhogy vásott gyerek, - kiáltott hirtelen kitörő haraggal, - és én meg fogom fenyíteni. Engem merészelt megsérteni! Meg fog ezért verekedni velem - holnap megverekszünk. Megsértett egy tisztet, és ezért a pisztolyom csöve elé állítom, - holnap!

- Ha holnap találkozunk, - felelte Clay, - meg fogom botozni az arcátlanságáért. Csak azért nem teszem meg ezt most, mert ajtómnak a küszöbe előtt áll. Jobb lesz, ha nem találkozik velem sem holnap, sem máskor. Párbajozni pedig semmi kedvem sincsen senkivel.

- Gyáva, - felelt a tábornok nyugodtan. - A szolgám előtt mondom önnek, hogy gyáva fickó.

Clay fölkacagott, s azután odafordult az ajtóban álló Mac Williamshoz.

- Adja ki a fegyveremet, Mac Williams, - szólt Clay; - ott van, jobb kéz felől az állványon.

Mac Williams nem mozdult, csak a fejét csóválta.

- Ugyan hagyja! - szólt; - hiszen letárgyalta már őt, úgy, ahogy akarta.

- Adja ki a fegyveremet, ha mondom, - ismételte Clay. - Nem bántom őt, csak meg akarom mutatni neki, milyen lövő vagyok.

Mac Williams morogva keresztül ment a pitvaron, kihozta a revolvert és odanyújtotta Claynek.

- Vigyázzon, - mondta neki; - meg van töltve.

A tábornok Clay szavainak hallatára gyorsan visszavonult lova fejéhez és kezdte kioldani kápájának szíjait, a segédtisztje pedig a karabélya után nyúlt. Clay rászólt spanyol nyelven, hogy emelje magasba azonnal a kezét, s a segédtiszt, ijedt pillantást vetve a tábornokra, engedelmeskedett a revolver parancsának.

Clay intett erre üres kezével a tábornoknak, hogy maradjon nyugodtan.

- Ne bajlódjék vele, - szólt, - hiszen nem akarom bántani; csak megijesztem egy kicsit.

Megfordult és ránézett dolgozólámpájára, amely odabent állt az asztalon és tisztán látszott kivülről. Majd fölemelte a revolvert. Úgy látszott, hogy nem is úgy fogja meg, mint mások szokták, hanem a tenyerén nyugtatta, ahová úgy odaillett, mint a baráti kéz. Az első lövés leszakította a lámpaüveg tetejét, a második összezúzta a zöld ellenzőgolyót az üveg körül, a harmadik kioltotta a lángját s a negyedik lesodorta a lámpát a földre. A rémület vad kiáltása hallatszott a ház mögül, s rögtön rá egy gitár gurult alá meg-megpendülve valami lépcsőn.

- Valószínüleg meglőttem egy nagyon jó szakácsunkat, - szólt Clay, - úgy ahogy meglőném önt, ha kiállanék önnel. Langham, - folytatta, - menjen hátra és szólítsa vissza a szakácsot.

A tábornok nyeregbe vetette magát, s a magasabb helyzet látszólag visszaadta némileg önbizalmát, amelyet elveszített.

- Nagyon szép mutatvány volt, - mondta; - rávall a cowboyra, mert úgy tudom, hogy az volt. Látszik különben az egész modorából. Nem baj; ha holnap nem találkozunk, az lesz az oka, hogy sokkal fontosabb dolgom van ennél. Mához két hónapra új kormány lesz Olanchoban és

új elnök, s a bányaigazgató sem lesz a régi. Barátja akartam lenni, Clay úr; ám lássa most, hogy tetszem önnek ezentúl, mint ellenség. Jóéjszakát, urak.

- Jóéjszakát, - szólt Mac Williams közönyösen. - Kérem, figyelmeztesse az emberét, hogy tegye be ön után a kaput.

Mikor elhangzott a lovak patáinak dobogása, ott álltak együtt még mind a hárman s kellet-lenül hallgattak, miközben Clay megforgatta a középujja körül a revolverét.

- Sajnálom, hogy ilyen vásári mutatványra kellett adni a fejemet, - szólt Clay. - De ez volt egyetlen módja annak, hogy az effajta embert eszére térítsem.

Langham fölsóhajtott és panaszosan csóválta a fejét.

- Hm, - szólalt meg végül, - azt hittem, átestünk már minden bajon; de most úgy érzem, mintha még csak most kezdődnék a java. Ha nem csalódom, meg akarják táncoltatni a kormányzót a pénzeért.

Clay Mac Williamshoz fordult.

- Hány katonája dolgozik Mendozának a bányáinkban, Mac? - kérdezte.

- Körülbelül ezerötszáz, - felelt Mac Williams. - De hallaná csak, hogy beszélnek róla.

- Igazán? - szólt Clay, elégedetten mosolyogva. - Ez jól van így. „Hatszáz rabszolga, mind urát utálja." Hát én rólam, hogy' beszélnek?

- Óh, önt igaz embernek tartják. Tudják, hogy önnek köszönhetik a zsoldjukat, és így tovább. Sokat megtennének önért.

- Harcolnának is értem? - kérdezte Clay.

Mac Williams föltekintett rá és kelletlenül nevetett. - Nem tudom, - mondta. - Miért kérdi ezt, öreg? Mit forgat a fejében?

- Óh, én magam sem tudom, - felelte Clay. - Azon tünődöm éppen, vajjon volna-e kedvem hozzá, hogy Olanchoban elnök legyek.

III.

Langhamékat péntekre várták, s Claynek a zsebéből egész héten hosszu papirszelet kandikált ki, amelyet minden sarokban újra tanulmányozott, s amelyre mindazt följegyezte, amit még el nem intéztek. Esténkint leült, merőn nézte a papirt és ide-oda forgatta nagy tanakodva, míg végül Langhamtól kérdezte meg, mit gondol, ugyan mért írta föl ezt, hogy: „Beszélni Weimerrel", vagy „sárgaréz fényesítés", vagy „S. Qu. M."

- Mért akartam Weimerrel beszélni? - kiáltott föl; - és miféle sárgaréz holmit kell kifényesíteni? És mi a csudát jelenthet ez az S. Qu. M?

A bungalowban nagy főpróbát tartottak, hogy kitapasztalják, rendben van-e minden. A szolgákat kioktatták és angolul beszéltek hozzájuk, hogy meg tudják majd érteni, mi a fiatal hölgyek kívánsága. Érdekes foglalkozás volt ez, s ha a három fiatalember kevesebb komolysággal készült volna a vendégek méltó fogadására, jól mulattak volna saját magukon, amikor például Langham kikönyökölt az erkélyen az udvarba és hugát utánozva hátrakiáltott a konyhába: „kérem a kávémat meg a piritott kenyeremet - de még ma, hogyha lehet", Clay pedig ezalatt Mac Williams-szal együtt szorongva odalent állott és visszakergette a szolgákat,

akik egy kanna forró vizet hoztak ahelyett, hogy a lovakat vezették volna az ajtó elé, amint parancsolta nekik.

- Persze egy kissé kezdetleges minden, - mondta Clay; - de elég, ha a hölgyek csak egy szót szólanak, hogy ezt vagy azt változtassuk meg; egy óra alatt akármit átalakíthatunk.

- Óh, a nővéreim nagyon meg lesznek elégedve, - nyugtatta meg Clayt Langham; - nagyon szépnek fognak találni mindent. Azt fogják képzelni, hogy falura rándultak ki vagy pikniken vannak, és bele fognak nyugodni mindenbe.

Hogy teljesen bizonyosak legyenek a maguk dolgában s mint Clay mondta „erőpróbát" tartsanak, egy ízben estebédet, majd máskor villásreggelit rendeztek. Az előbbire megjelent az elnök a feleségével, Manuelata grófnővel, és Stuart kapitány, aki régebben a skót Gordon-ezredben szolgált, most pedig a kormánypalota házi csapatainak és az elnök testőrségének parancsnoka volt. A kapitányt, aki barátja volt Claynek, mindenki szerette, bárha föltünt, hogy nem saját hazája hadseregében katonáskodik. Voltak, akik azt állították, hogy boldogtalan szerelem kergette önkéntes száműzetésébe, mások kevésbbé szentimentálisan azt rebesgették, hogy váltót hamisított vagy pedig századának a számadásai körül volt baja. De Clay és Mac Williams kijelentették, hogy senkinek sincs semmi köze hozzá, mért van Stuart kapitány Olanchoban, és kijelentésüknek azzal adtak nyomatékot, hogy belekötöttek egy emberbe, aki gyanusításokkal illette a kapitány multját.

Az estebéd szépen sikerült, s az elnök megigérte a fiatal Langhamnak, hogy családja megérkezése után még egyszer vendége lesz a Pálmalaknak.

- Ugy-e, Langham kisasszony nagyon szép, - kérdezte Alvarezné Claytől. - Néhány éve, mikor Rómában töltöttem a telet, sokat emlegették. Bemutatták akkor az udvarnál is és töméntelen volt a bámulója.

- Igen, azt hiszem, nagyon szép, - felelte Clay. - De én csak egyszer találkoztam vele. Sokat utazott és ismeri a világ valamennyi érdekes emberét. Kegyednek, asszonyom, kétségtelenül nagyon fog tetszeni.

- Nagyon szeretném, - mondotta Alvarezné. - Az idevaló hölgyek között alig van olyan, aki mást is látott volna a világból, mint Párist, ahol a szállodákban és a szabóknál töltik az időt, mialatt férjük szórakozik. És néha megszáll a honvágy és sóvárgok az enyéim után. Mikor megtudtam, hogy Langham kisasszony itt fogja tölteni a telet, alig bírtam magammal örömömben. De aztán le ne foglalják őt egészen a maguk számára. Ez csúnya önzés lenne. Azt óhajtom, hogy egy ideig az én vendégem legyen.

- Nagyon félek, - felelte Clay, - hogy a fiatal hölgyek csakhamar unatkozni fognak itt.

- Óh, dehogy, - kiáltott gyorsan Alvarezné. - Hiszen ön úgy megszépített itt mindent, aztán a város lóháton félórára van csak ide, - ha nem esik, - tette hozzá nevetve, - mert akkor épp oly könnyü csónakon jutni oda, mint lóháton.

- Gondoskodom majd róla, hogy az út jó legyen, - szólt közbe az elnök, - és azt óhajtom, Clay úr, hogy ön bátran rendelkezzék velem mindenben, mert szeretnék minden tőlem telhetőt elkövetni, hogy Langham úr, akinek oly sokat köszönhetünk, mennél kellemesebben érezze magát országunkban.

A tervbevett villásreggelit néhány nappal később rendezték, s ezen csupa férfivendég vett részt: gazdag ültetvényesek és valenciai bankárok, tábornokok, a kormány több tagja és a kikötőben állomásozó kis hadihajónak tisztjei. A part felől hűs szellő fújdogált a nyitott ajtón keresztül, az étel és a bor a legjobb hangulatba ringatta a társaságot s a három amerikainak

fáradhatatlan udvariassága és vendégszeretete nagyon tetszett és hízelgett a vendégeknek, akik oly nép fiai voltak, amely sokkal többre becsüli az élet kellemességeit a fáradalmaknál.

A lakoma belenyúlt a késő délutáni órákba és Clay, akit a siker föllelkesített, egészen váratlanul fölállt és kezét szívére téve, megköszönte vendégeinek azt a jóakaratot és támogatást, amellyel munkáját elősegítették.

- Összetapostam az önök kávéültetvényeit, kivágtam a fáikat és erdőségeiket, megzavartam gépeimmel az álmukat és önök nem panaszkodtak, - mondta Clay a tőle telhető legjobb spanyolsággal - és mi hamarosan bebizonyítjuk önöknek, hogy nem vagyunk hálátlanok.

Utána Weimer konzul emelkedett szólásra és közölte a vendégsereggel, hogy évi jelentésében, amelyet épp a minap küldött el minisztériumának, hangsúlyozta, milyen előzékenyen támogatta az olanchoi kormány mindenben az amerikai társaságot.

- Remélem, uraim, - így végezte szavait, - megengedik, hogy poharamat az elnök úrnak és kormánya tagjainak az egészségére ürítsem.

Az urak fölugráltak, megtöltötték poharaikat és nevetve kiáltották: - Viva el gobernádor! - Majd, mikor egymásra nézve látták, hogy csupa jóbarát van jelen, az egyikük hirtelen így kiáltott föl: - Éljen Alvarez elnök, Olancho diktátora!

A kiáltás nyomában hangos örömujjongás támadt, a férfiak a székekre ugráltak, asztalkendőjüket lobogtatva fejük fölött s akinél volt, kardot rántott és megvillogtatta a levegőben. A villásreggeli renyhe, kedélyes nyugalmát izgatott, vad zsivaj váltotta föl. Clay hátratolta székét az asztal felső végén, aggódó pillantást vetve a nyitott ajtóba sereglő szolgákra, Weimer pedig görcsösen megragadva Langham karját, így suttogott:

- Nem megmondtam? Az Istenért, hogy kezdődött a dolog?

A vihar épp oly hirtelen elült, amint keletkezett s az agg Rojas tábornok, a köztársaság alelnöke, így kiáltott föl:

- A szó elhangzott, ám legyen; de ismételni nem szükséges.

Stuart megvárta, míg a többiek távoztak és Clay kivezette őt a veranda végébe.

- Most pedig magyarázza meg, kérem, mi volt ez? - kérdezte Clay. - Nem úgy hangzott, mintha a pezsgő hatása lett volna.

- Nem, - felelt a másik; - azt hittem, tud róla. Alvarez diktátornak akarja kikiáltatni magát, ha lehet, a tavaszi választások előtt.

- És ön támogatni szándékozik őt?

- Természetesen, - szólt az angol egyszerűen.

- Nos, ez rendben volna, - szólt Clay. - De annak semmi célja, hogy így belebömböljék a világba, aztán meg engem is kár lenne a dologba belekeverni.

Stuart elmosolyodott és megcsóválta a fejét.

- Nemsokára úgyis belekeveredik magától is, - mondotta.

Clay pénteken korán reggel arra ébredt, hogy az ablaktáblák csökönyösen neki-nekivágódnak a ház oldalának, vad szél süvölt a pálmák között és szakadó eső veri a bádogtetőt. Nem egyenletesen zuhogott, hanem szakadozva, mint a köves partot végigsöprő hullámok zajgása. Clay megfordult vánkosán és lehúnyta újra a szemét, a csalódásnak azzal a tehetetlen, lázongó érzetével, amelyet ismert még gyermekkorából, mikor egy-egy ünnepnap reggelén viharos időre ébredt. Tovább próbált aludni, azt remélve, hogy később majd ragyogó napsütésre

nyithatja szemét; de a vihar csak gyöngült, anélkül, hogy elállt volna s az eső vígasztalan, kérlelhetetlen kitartással szakadt tovább. A férfiak fölkapaszkodtak az iszapos úton a Pálmalakba és szótlanul nézték a pusztítást, amelyet az éjszaka okozott a növényekben és a kert ösvényein. Iszapos vizü patakocskák vájtak barázdákat a pázsiton és törtek útat maguknak a veranda alatt. Növények és pálmák hevertek a földön elhajolva és kidöntve, s a széles leveleket iszap és sár borította. A kikötőt és a környező hegyeket elmosódva lehetett csak látni a nyúlós, meleg esőfüggönyön keresztül, s mikor Langham valamire azt mondta, hogy legjobb lesz kedélyesen tűrni a bajt, Mac Williams komoran azt felelte, hogy az sem lepné meg, ha a hölgyek egyáltalán vonakodnának kiszállni a hajóból és azt kívánnák, hogy nyomban induljanak vissza hazájukba.

- Sajnálom, - mondta Clay egyszerűen; - azt szerettem volna, hogy jól érezzék itt magukat.

Komor némaságba merülve tértek vissza az irodaépületbe s fölváltva figyelték távcsövön a fényjelző karjait, amely három angol mérföldnyire volt odalenn, az öböl szűk bejáratánál. Clay idegesen mosolygott magában, bár csüggedés szállta meg a szívét és arcába szökkent a vére, amikor arra gondolt, hányszor elnézte a fényjelző nagy karjait, amelyek most mint az árboc nyúltak az égre és hányszor rebegett hálát nekik előre, mert tőlük fogja megtudni, hogy Alice közeledik. Lent a kikötőben csupasz vitorlarudakkal és üres födélzettel horgonyoztak a hajók, a rakodópart néptelen volt s csak hébe-korba siklott keresztül egy-egy kis naszád az öböl esőverte víztükrén.

De délben Mac Williams megkönnyebbülten sóhajtott fel, gyorsan leeresztette a távcsövet, megdörzsölte kabátja bélésével a nedves lencséket s azután ráirányította megint a tarka lobogó petyhüdt sávjára, amely renyhén fölfelé kapaszkodott a fényjelző kötélrúdján. Csakhamar egy második ázott zászlórongy felelt az elsőnek a vámház előtt álló fényjelzőről és Mac Williams ideges nevetéssel összetolta a távcsövet.

- Piros színü, - szólt, - megérkeztek.

Az volt a tervük, hogy fehér vászonruhát öltenek és fellobogózott naszádon mennek az érkezők elé; sőt Mac Williams-szal már vörös övet és parafasisakot is vásároltattak. Most azonban úgy botorkáltak a naszádba, amint voltak, sárosan és bőrig ázva és versenyre keltek Weimer naszádjával, amelynek zászlórúdján büszkén lengett a csillagos lobogó, a nagy gőzhajó mellé törekedve, amely lassan befordult az öbölbe. Egész sor bárka, naszád és dereglye indult a partokról, emberek bukkantak elő a partmenti házak csurgó ereszei alól s a vámtisztek és az egészségügyi hivatalnokok csillogó esőköpönyegben, nyirkos szivarjukat szíva, fölkapaszkodtak a födélzetre.

- Látom őket! - kiáltott Langham izgatottan felugorva, úgy hogy a naszád megrengett belé. - Ott vannak a hajó orrán. Hope a kendőjét lengeti. Hope! Hej, hej, Hope! - kiabálta.

Clay megismerte Alicet, aki húga és atyja között állt a szakadó esőben és kezével integetett Langham felé. A férfiak levették a kalapjukat, s mikor a hajó mellé értek, Alice meghajolt és barátságosan intett Clay felé is. Langhamot előre eresztették a hajóhidon és megvárták, amíg egyedül üdvözölte családját.

- Rettentő útunk volt, Clay úr, - szólt Langham kisasszony, rendes emberi szokás szerint az utolsó napokról kezdve a beszélgetést, mintha ezek volnának a legfontosabbak; - és amikor elhaladtunk a bányák mellett, semmit sem láttunk önökből - csak egy megázott lobogót és egy csapat nagyon barátságos munkást, akik éljeneztek és dinamittölteényeket sütögettek el.

- Tehát mégis? - szólt Clay elégedetten bólintva. Akkor rendben vagyunk. - Ez volt a királyi üdvlövés az önök tiszteletére. Kirklandot, az A-tárna munkavezetőjét bíztam meg vele. Igazán sajnálom ezt az esőt, elront mindent.

- Remélem, a reggelinket nem rontotta el, - szólt Langham úr. - Ma reggel még semmit sem ettünk, mert alaposan ráuntunk már a hajókosztra s a kapitányunk azzal biztatott, hogy sokkal hamarább partot érünk.

- A rakodóparton vár ránk néhány kocsi, és kihajtatunk majd egyenesen a Pálmalakba, - mondotta a fiatal Langham. - Vizen rövidebb az út, de egy domb van közben, amelyre a lányok ma nem bírnának fölkapaszkodni. Amott van a ház, amelyet számodra építettünk, öregem, a zászlósrúddal a dombtetőn; emitt van a csúf, öreg rakodópartod; ott lakunk mi fölötte, abban a kis bádogtetős bódéban; s az a tisztás jobbra Mac Williams vasútjának a végállomása. Hol van Mac Williams? Ide jőjjön, Mac. Hadd mutatom be az atyámnak. Ime, papa, Mac Williams, akiről már olyan sokszor írtam nektek.

Egy kis időbe beletelt, amíg a podgyásszal bíbelődtek s a társaság Langham és a konzul naszádjain elhelyezkedhetett. S miután egyideig éhesen és ázva elálldogáltak a kikötő vizes hídján, nagy elképedésükre arról kellett értesülniök, hogy a kocsik, amelyeket Langham iderendelt a partra, másfelé tévedtek. Igy aztán a jövevények kissé elszontyolodva leültek néhány pamutbálra, az egyik raktár félszere alá húzódva, mialatt Clay és Mac Williams a kocsik után rohantak.

- Ha legalább a födelet leereszthetnők, - szólt Langham bosszúsan, mikor végül nagynehezen megindultak fölfelé a sáros utcákon. - Majd megfől alatta az ember, látni meg semmit sem láthattok. Nem mintha volna mit nézni most ebben a sárban és pocsolyatengerben, de mikor süt a nap, gyönyörü az út. Milyen másnak terveztük a bevonulást!

Egyedül ült a családjával egy kocsiban, míg Clay meg Mac Williams a cselédséggel két másik kocsiban előttük haladt. Szinte végtelennek tünt az út valamennyiöknek, nemcsak az idegeneknek, hanem a három fiatalembernek is, akik nagyon féltek az első benyomástól. Végül kiértek a városból, s fölfelé vergődtek a Pálmalakhoz vezető mészkőúton, ide-odadöcögve és minduntalan pocsolyás, mély keréknyomokba zökkenve bele. Ha megpróbálták félrehúzni valamelyik fedélszárnyat, becsapott rájok az eső s ha mindent összehúztak, a nedves bőr és lószőr gőzölgő melegségében majd elájultak.

- Ez rosszabb a török fürdőnél is, - szólt Hope bágyadtan. - Hol van már a lakásod, Ted?

- Oh, innen már nincs messze, - szólt Teddy szomorúan; de még ki sem mondta ezt, a kocsi hirtelen előre rándult, féloldalt dőlt és azután megállt. S a benne ülők hallották, amint az ár elzúgott a kerekek mellett, mint a víz szokott a hajó orránál. Vizes, fekete arc jelent meg a fedél nyílásában s egy ember kétségbeesetten mondott valamit spanyolul.

- Azt mondja, megrekedtünk a sárban, - magyarázta Langham. Oly siralmasan, oly esedezve nézett a többiekre, miközben az izzadtság végigcsurgott arcán nedves, sáros ruhájára, hogy Hope hátradőlt a helyén és nevetett, az atyja pedig gyöngéden megveregette fiának a térdét.

- Nagyobb baj nem érhet már, - szólt Langham úr jókedvűen; - most már javulhat csak a helyzetünk. Nem a te hibád, Ted, hogy éhenhalunk, ittragadva a sárban.

Langham kitekintett s látta, hogy Clay meg Mac Williams, térdig gázolva a rohanó árban, vállukat nekifeszítik a sáros kerekeknek, mialatt a kocsis a lovakat ostorozza és a gyeplőt ráncigálja. Kiugrott nyomban, hogy ő is segítsen és Hope, kiszabadítva magát nénje kezeiből, aki vissza akarta tartani, szintén utána ugrott nevetve. Fölgázolt a dombon a lovak fejéhez és intett a kocsisnak, hogy ne tartsa olyan szorosan a gyeplőszárat.

- Lóval nem így kell bánni, - mondta Hope. - Hagyja rám a lovakat. Az urak készen állnak mind hátul? - kiáltotta. Mind a hárman nekifeszítették félvállukat egy-egy keréknek, összeszorították a fogukat és bólintottak. - Akkor hát rajta! - kiáltott oda nekik Hope. Megragadta a nagy mexikói zablát, közel a szájhoz, ahol a nyomás nem olyan fájdalmas és azután becéz-

getve a lovakat, hébe-korba meg-megrántva a zablát, és épp annyiszor elcsúszva, mint a lovak, kihúzta őket az iszapból s a férfiak segítségével, akik hátulról tolták, kiszabadította a kocsit és fölvezette a dombtetőre. Csak ekkor eresztette el a gyeplőt, szomoru pillantást vetve szoknyájára és a kezeire, s azután a három fiatalemberre. Oly nyomorúságosan és szánalmasan néztek ki sáros ruhájukban, esőben és verejtékben ázó arcukkal, hogy a fiatal lány nem állta tovább és hangosan felkacagott. A férfiak egy pillanatig értelmetlenül bámultak rá, azután kérdő pillantást vetettek egymásra. De mikor észrevették a helyzet humorát, ők maguk is kacagni kezdtek, túlharsogva az eső és a szél zaját; s ez a kacagás egyszerre véget vetett a reggel minden csalódásának és bosszúságának. Mielőtt a Pálmalakhoz értek, kisütött a nap és oly ragyogó lánggal tűzött alá, hogy sugarai megcsillantak minden nedves levélen és felittak gyorsan minden csillogó pocsolyát.

Clay és Mac Williams magukra hagyták Langhamékat és visszatértek az irodába, ahol újra meg újra biztosították egymást kölcsönösen, hogy abból, amit egyikük is, másikuk is hallott a család különböző tagjától, bizonyos, hogy mindannyian nagyon meg voltak elégedve az előkészületekkel.

- Nagyon tetszik nekik, - szólt a fiatal Langham, aki leszaladt a dombról, hogy közölje ezt társaival. - Ha mondom, nagyon meg vannak elégedve. Körülvezettem őket az egész házban és lépten-nyomon felkiáltottak meglepetésükben. Természetesen, - tette hozzá nyugodtan, - azt tudtam, hogy tetszeni fog nekik, de azt nem is sejtettem, hogy ennyire el lesznek ragadtatva. Az öregem úgy beleszeretett a helybe, hogy már kiült a verandára, ide-oda ringatja magát és szívja magába a tengeri levegőt, mintha az egész partmellék az övé volna.

Langham együtt vacsorázott este a családjával, miután Clay és Mac Williams megígérték, hogy később ők is fölmennek a dombra. Jelentős estéjük volt mindannyioknak s Clay és Mac Williams szótlanul fogyasztották el a vacsorájukat, azon tünődve, mi következménnyel lesz rájuk nézve az idegenek megérkezése.

Távozása előtt Mac Williams tétovázva megállt az ajtóban.

- Gálába vágja magát ma estére? - kérdezte. Clay azt felelte, hogy gálába, mert szeretné magát egyszer megint társaságbeli embernek érezni.

- Jó, - felelt a másik egy kissé ellenkezve, - akkor hát én is azt teszem; de azt ne higyje, hogy mindennap így lesz. Eszem ágában sincs. Nem volt rajtam frakk, - tette hozzá, mintegy hogy magyarázza elvi álláspontját ebben a kérdésben - a vasútmegnyitási ünnep óta és ennek már hat hónapja. S azelőtt Mac Golderick temetésén vettem föl utoljára. Mac Golderick a levegőbe röpült Puertó-Truszilloban, amikor sziklákat robbantott a hullámtörőhöz. Sohasem találtuk meg egészen, de amit összeszedhettünk belőle, azt olyan szépen eltemettük, hogy a benszülötteknek ugyancsak volt mit bámulniok. A fiúk azt akarták, hogy öltöztessük díszbe a halottat és arra kértek, hogy kölcsönözzem oda nekik a frakkomat; de én megmondtam nekik, hogy a frakkomat én magam fogom fölvenni. Igy esett aztán, hogy frakkot húztam a temetésre, mert arról volt szó, hogy vagy én, vagy Mac Golderick.

- Mac Williams, - szólt Clay, miközben egyik csizmája hegyét a másiknak sarkához nyomta - ha énnekem olyan fantáziám lenne, mint magának, én abbahagynám a vasútépítést és inkább haditudósításokat küldenék az ujságoknak.

- Azt akarja talán ezzel mondani, hogy nem hiszi, amit elmeséltem? - kérdezte Mac Williams szigorúan.

- Dehogy nem, - szólt Clay; - illetve, dehogy is.

- Hagyjuk hát ezt, - felelt Mac Williams komoran; - de higyje meg, hogy volt már temetés ennél kisebb okokból is.

Egy félórával később Mac Williams megjelent az ajtóban és megállt, figyelmesen Clayre bámulva, aki a nyakkendőjét igazította egy kézitükör előtt. Azután magát vette szemügyre a maga szokatlan öltözetében.

- Nem csoda, hogy a frakkra szavazott, - kiáltott föl végül oly hangon, mintha személyes sértésnek tekintette volna a dolgot. - Hiszen ez egyáltalán nem frakköltözet, amit magára vett. Nincs fecskefarka. És remélem, Clay úr, a saját érdekében, - folytatta, panaszos méltatlankodással, - hogy ezt a rongydarabot nem akasztja magára mellény helyett. És magas gallérja sincs. Hiszen ez nyers váza csak a frakköltözetnek. Aztán meg oly kényelmesen mozog benne, mintha mulatni készülne - sőt mi több, melege sincsen.

- Mért volna melegem? - nevetett Clay.

- Ugyan, kérem, nézzen meg engem, - kiáltott a másik. - Énnekem nincs melegem? Én tán boldog vagyok és kényelmesen mozgok? Szó sincs róla! Körülbelül úgy vagyok, mint valami temetkezési vállalkozó. De le is hányom magamról mindjárt ezt a vacakot. Maga meg Langham Teddy ám tüntessenek csak a selyemmellényükben, meg a kurtafarku frakkjukban, ha kedvük telik benne. De énbelőlem bizony nem esznek, ha fehér vászonruhában nem kellek nekik.

Mikor a Pálmalakba érkeztek, Clay megkérdezte Langham kisasszonytól, nem kíváncsi-e a kilátásra.

- Talán, ha kellőképpen méltányolni tudja, kegyednek fogom ajándékozni, - mondta Clay, miközben végigvezette Alicet a verandán.

- Nagy önzésre vallana, ha magamnak akarnám lefoglalni az egészet, - szólt Alice. - Nem osztozhatnánk rajta?

A többiek hátramaradtak, szemben ülve az öböllel. Mac Williams és a fiatal Langham a veranda széles lépcsőjén, Hope és Langham úr pedig odafönt a hosszu, széthúzható bambusznádszékeken helyezkedtek el kényelmesen.

Clay és Langham kisasszony egészen egyedül voltak. A magas szirtfokról, amelyen a Pálmalak állott, leláttak a szűk torokra, amely az öblöt az óceánnal összekötötte. A holdfény csillogó fodorral hintette tele a víz szinét és ezüstösre szegte a közeli pálmák sötétzöld leveleit. Éppen alattuk terült el az öböl, amelynek vizében a horgonyzó hajók piros és zöld lámpásai tükröződtek s mögöttük a város sárgafényü lámpái sorakoztak egymás nyomában fölfelé a dombon, ahol a város emelkedett. És a háttérben a komor, rejtelmes hegyek, amelyeknek rengeteg völgyeiben fehér fellegek szunnyadoztak, mint hatalmas ködtömegek.

Bogarak zümmögtek körülöttük szakadatlanul, de egyébként tökéletesen csöndes volt az éjszaka, - oly csöndes, hogy a hajók harangjának kongása lent a kikötőből tisztán fölhallatszott hozzájuk a víz tükre fölött s hallották néha-néha egy-egy nagy hal loccsanását is és egy evezőlapát szabályos csikorgását, amely egyre halkult és végre beleveszett a messzeségbe. Alice hátrakulcsolta a kezét s úgy állt a helyén, elmerengve a holdfényen, s látszólag teljesen megfeledkezve Clayről.

- Nos, - szólalt meg végül Clay, - azt hiszem, kellően méltányolja a kilátást. Féltem, hogy fölkiált meglepetésében és azt fogja mondani, hogy nagyon szép vagy elragadó vagy más effélét.

Langham kisasszony feléje fordult és elmosolyodott.

- Pedig egyszer azt mondta nekem, hogy nagyon jól ismer.

Clay jónak látta sokat elfelejteni abból, amit akkor éjszaka mondott Alicenak, mikor először találkozott vele. Tudta, hogy akkor vakmerő volt és hogy azért mert olyan vakmerő lenni,

mert azt hitte, hogy nem fog többé Langham kisasszonnyal találkozni. De most, amikor mindennap találkoznia kellett vele hónapokon keresztül, jobbnak látta, ha olyannak ismerik meg egymást, amilyenek valóban, egyszerűn, őszintén, minden kertelgetés nélkül.

Igy felelt tehát: - Most már nem ismerem annyira. Ne felejtse el, hogy egy esztendő óta nem láttam kegyedet.

- Igen ám; csakhogy akkor huszonkét esztendeig nem látott, - szólt Alice. - Amint látom, nem sokat változott, - folytatta tovább. - Azt hittem, hogy beleőszült talán a gondokba. Ted megírta, hogyan dolgozik ön naphosszat a bányákban s azután egész éjszaka számol, tervez és jelentéseket ír. De nem látszik meg önön. Mikor szándékozik körülvezetni bennünket a bányákban? Holnap? Alig várom már; de a papa valószínüleg egyedül akarja először megnézni a telepet. Hope, azt hiszem, mindenről tájékozva van. Ismeri a nevüket, tudja, hogy mennyit termeltek és azt is, hogy mennyit fektettek be a bányákba. Meg hogy mennyibe került Mac Williams vasútja és kivel kötötték meg a szerződést az ércrakodópartra. Ted mindent megírt a leveleiben és Hope nyomról-nyomra tanulmányozott mindent a papa dolgozószobájában lévő térképen. Hope igazán rendkívül energikus gyerek; néha majd azt hiszem, nagy kár, hogy fiu nem lett. Én is szeretnék olyan támasza lenni valakinek, aminő támaszunk a papának meg énnekem Hope. Valahányszor rosszkedvü vagyok vagy csüggeteg, Hope mindig kicsúfol és...

- És mért szokott rosszkedvü lenni? - kérdezte hirtelen Clay.

- Komoly okom nincs is rá, azt hiszem, - felelt a lány mosolyogva, - ha csak az nem, hogy oly kényelmes az életem, hogy magam találok ki néha gondokat magamnak. Nem ártana, ha egy kicsit rosszabb dolgom lenne. - Majd halkabban folytatta, elfordítva a fejét. - Családunknak nincs nálam idősebb nőtagja, hogy hozzája fordulhatnék azokkal a kérdésekkel, amelyek nyugtalanítanak. Hope igazi fiu, amint mondtam és Teddel játszik. Az atyám pedig teljesen belemerül az üzleti ügyekbe. S amióta meghalt az édesanyám, nagyon sokat voltam egyedül. Férfi nem érti meg ezt; és voltaképp föl sem foghatom, mért is beszélek én önnel magamról és a bajaimról, ha csak azért nem, - tette hozzá egy kicsit eltünődve - mert ön azt mondta egyszer, hogy érdeklődik irántam, bárha ennek most már egy esztendeje is. És mert azt óhajtom, hogy velem is olyan jóságosan bánjon, mint Teddel tette, és mert azt remélem, hogy nagyon jó barátjai leszünk egymásnak.

Oly szép volt, amint ott állt a holdfényes árnyékban, kezét Clay felé nyujtva, hogy ez szinte álomnak képzelte az egész jelenetet. Megragadta a feléje nyújtott kezet és egy pillanatig nem eresztette el. De olyan gyönyörűsége telt Alice lényének édes simulékonyságában és szépségében, hogy szólni egy szót sem volt képes.

- Egymás barátjai! - nevetett magában. - Attól a veszedelemtől nem igen félek, hogy nem leszünk jóbarátok. A veszedelem inkább abban van, - folytatta mosolyogva, - hogy én aligha fogom beérni ennyivel.

Langham kisasszony egy mozdulattal sem árulta el, vajjon meghallotta-e, amit Clay mondott. Megfordult, kilépett a holdfénybe és lement a veranda elejére, ahol a többiek ültek.

A fiatal Langham kirendelt a városból egy gitáros és nádhangszeres benszülött zenekart, hogy éjjeli zenével lepje meg az övéit s a zenekar ott állt már a ház előtt a holdfényben, amikor Langham kisasszony és Clay visszatértek a többiekhez. Hazájuk rikoltó, borzongató zenéjét játszották, az idegenszerü, tropikus színhez illő érzéssel és szenvedéllyel; de Claynek úgy hangzott ez a zene, mintha saját gondolatainak a kísérete lett volna, része a szépséges éjszakának és annak a csodás, szépséges leánynak, aki az éjszaka királynője volt. Elnézte őt az árnyékból, amint ott ült könnyedén előrehajolva és belebámulva a sötétségbe. A hold elárasztotta teljesen sugaraival, s bárha a lány egyetlen egyszer sem nézett Clayre, sőt arrafelé

sem fordította a fejét, Clay úgy érezte, hogy mégis el van telve a jelenlétével, mintha máris lett volna közöttük valami megértés, amely magából Aliceból indult ki. Arra kérte őt, hogy legyen barátja. Ez talán szép szófordulat volt csak; ámde Alice beszélt önmagáról is, célzott bajaira és magánosságára és Clay úgy okoskodott, hogy ha az örömökben való részeltetés talán nem is mondható kitüntetésnek, annak mégis csak van valami komolyabb jelentősége, ha azt engedik meg az embernek, hogy belepillanthasson egy kicsit másnak a gondjaiba.

S amíg elméjét gyönyörködtette és izgatta a kölcsönös bizalomnak ez az igérete, lelke nem győzött betelni Alice szépségének páratlanságával és azzal a gondolattal, hogy éppen itt kerültek egymáshoz oly közel, itt, a világnak ezen a helyén. Mintha valóságos csoda lett volna - egy darab regény vagy színdarab. Mert amíg az igazi férfinak gyakran üt az órája, addig - tapasztalásból tudta - az igazi nő, a megfelelő hely és az igazi férfi csak a legritkább esetben szerepelnek egy időpontban. Senki a világon nem eszelhetett volna ki - így tünődött hálatelten - bájosabb keretet szerelmi történetéhez, ha ugyan szerelmi történet lesz belőle (és remélte, hogy az lesz), mint ezt, amelybe Alice saját akaratából lebbent bele. A romantika és a kalandok földje volt ez a hely, a gitárok és a rácsos ablakok, a meleg, ragyogó nappalok és a gyönyörü, néma éjszakák földje, bíbor égboltozat és fehérlő csillagok alatt.

És úgy volt, hogy egyedül az övé lesz Alice, mert nincs a közelben senki, aki zavarná őket, még jóbarátok sem, sőt senki, aki vetélytárs-számba jöhetne.

Itt nem fogta körül Alicet semmiféle bonyolult társadalmi rendszer, a maga számtalan felelősségével. Clay volt a világon a legboldogabb halandó! Mások csak a szalónjában vagy az opera páholyában látták Alicet: ő neki ellenben szabad volt most vele együtt hegyi patakokon gázolni keresztül, a nagy pálmák boltíve alatt lovagolni az oldalán, vagy merészen gitárt pengetni az ablaka alatt. Joga volt bármikor ki- s bejárnia nála, sőt mi több, hivatalos kötelességei egyenesen megkívánták, hogy csaknem állandóan együtt legyen vele.

A hegedűk játéka megragadta a lelkét s oly mélységeket kavart föl benne, amelyeknek létezéséről saját magának sem volt eddig sejtelme. Alázatossá lett, szíve mélyéből hálás, és érezte, milyen silány és méltatlan ekkora boldogságra. Sohasem szeretett még senkit úgy, ahogy érzése szerint ezt a nőt tudná szeretni s ahogy - legalább azt remélte - fogja is szeretni. Mert Alice szépsége és jelleme, amennyiben eddig megnyilatkozott előtte, nem káprázтatta őt el annyira, hogy azt képzelte volna, hogy már teljesen tisztában van vele. Csak azt tudta, milyennek festi őt a remény, és hite szerint milyennek kell lennie a léleknek, amely Alice jóságos, szép szemeiben tükröződött s azon a csodálatos hangon szólalt meg, amely egy szavával uralkodhatott rajta és irányíthatta őt.

Mialatt elnézte az előtte üldögélők csoportját, érezte, milyen magános volt eddig a saját élete s milyen kemény munkát kellett végeznie úgyszólván semmiségért - olyasmiért, amit más emberek a bölcsőjükben találnak, amikor megszületnek. Szinte sajnálkozott a saját gyarlóságán s úgy érezte, hogy akaratereje és önbizalma, amelyekre oly büszke volt, elenyésző csekélység és nem helyén való. Majd azon tünődött, vajjon nem szalasztotta-e el élete során a kínálkozó alkalmakat. De sértett önérzete tiltakozott ez ellen és előzte hamarosan azt a gondolatot, hogy talán elpazarolta ideje egy részét. Azt a munkát, amelyet kitűzött maga elé, - ebben bizonyos volt - legjobb tehetségéhez képest elvégezte, még pedig ő tudta legjobban, mennyi bátorsággal és mennyi lélekkel. Igy ült ott a helyén és viaskodott önmagával, az egyik pillanatban azt remélve, hogy Alice az a nő lesz, akinek hitte, s a másik pillanatban megbotránkozva vakmerőségén, hogy egyáltalán Alicera meri emelni a szemét.

A varázs szétfoszlott, mihelyt a zene megszünt. Clay föleszmélt és körülnézett, mintha álomból ébredt volna és azt várná, hogy a közelében lévő emberi alakok és az egész jelenet csakhamar eltünnek szemei elől a holdfényben.

A fiatal Langham elvette az egyik zenésznek a gitárját és Mac Williams kezébe nyomta, azzal a parancsoló fölszólítással, hogy énekeljen el néhány dalt, amelyeket magányukban nagyon megszerettek. De Mac Williams zavarodottan húzódozott a fölszólítás teljesítése elől.

Tenorhangja volt, amellyel gyalázatosan visszaélt, mert az orrán keresztül énekelt rajta, amellett elsősorban azokat az érzelgős dalokat szerette, amelyekben „szív”-re az rímelt, hogy „hív”. Ezeket a dalokat annak idején egy-egy új vasút építése közben szedte össze a tábori tüzek mellett és a kantinokban; de eredeti dalgyüjteménye most már évek óta nem igen gyarapodott jelentékenyen.

Mac Williams eleinte szégyenlősen húzódozott, lényének teljesen új vonását árulva el ezzel; de aztán megigértette a társaság tagjaival, hogy ha nevető kedvük támadna, bátran nevetni fognak, mert ez kevésbbé bántaná, mint az a gondolat, hogy komolyan veszik őt, meg az éneklését.

A legkedvesebb dala így kezdődött: „Sohsem lesz hűtlen házi tűzhelyéhez”. Rendkívül illett ez olyan ember szájába, aki az utolsó tíz esztendő alatt bejárta mind a három Amerikát, csak szülőföldjén nem járt soha. Mac Williams ezzel a dallal fejezte be mindig az esti mulatságát, a legkevésbbé sem törődvén azzal, hányszor énekelte már el az est folyamán, s általában oly tisztelettel övezte ezt a dalt, mint minden igaz brit ember a maga nemzeti himnuszát.

A dal szövege a következő volt:

„Sohasem lesz hűtlen házi tüzhelyéhez.
Legboldogabb, ha nyugton ülhet otthon.
S ha térdén játszadoznak gyermeki,
Téged dicsőít, otthon, édes otthon.”

Mac Williams szerette a szépen föloldódó disszonanciákat, s ilyennel énekelte mindig a „gyermeki” szót, amelyet különösen szeretett. Hosszasan szokott ennél a szónál időzni, hogy - mint magyarázta - a háttérben állóknak is legyen kellő idejük a szó szépségét fölfogni. Azonkívül a „dicsőit” szónak azzal szokott nyomatékot adni, hogy nem énekelte, hanem szavalta, s utána szünetet tartott, mielőtt meglepetésül rázendített a befejezésre: „otthon, édes otthon!”

A bányamunkások eleinte mulattak rajta és az énekén, de csakhamar észrevették, milyen különös érzéssel csügg ezen a dalon és attól fogva békén hallgatták, ha énekelte.

A fiatal Langham és huga, Hope, leplezetlen mulatságára, Mac Williams aznap este elénekelte valamennyi nótáját. Mikor kimerítette teljes műsorát, megkérdezte a fiatal lánykától, nem ismer-e egy komikus dalt, amelyet ő csak emlegetni hallott. Az egyik munkás némi nevezetességre tett szert, mert azt állította, hogy hallotta az Egyesült-Államokban. Minthogy azonban csak a „Hűs erdőben ballagok” régi dallamára dudolt új szöveget, azzal gyanúsították, hogy nem mond igazat. Hope kijelentette, hogy ismeri a vitás dalt, mire az egész társaság bevonult a szalonba, ahol a három fiatalember körülállta a zongorát, és úgy figyelt. Ezt az éjszakát nem egyhamar fogják elfelejteni. Hope nevetve és tiltakozva ült a zongora mellett, de mégis csak elénekelte azokat a nótákat, amelyekre az övéi régen ráuntak már, amelyeket azonban a három fiatalember nagy szemeket meresztve hallgatott és ujjongó örömmel üdvözölt. A többiek gyönyörködtek a fiatalok elragadtatásában, mintha színházban ültek volna, ahol a közönség egy része túláradó lelkesedéssel hálálkodik a szórakoztatásért; de végül megértették, milyen szegényes élete lehet a fiataloknak, akik nem is annyira a zenének örültek, mint inkább annak, hogy hozzájutnak egy darabkájához annak a világnak, amelynek számkivetettjei. Önkénytelenül is mélyen meghatotta őket, mikor hallották, hogyan eldicsekedtek vele, hogy ezt vagy azt a költeményt olvasták valamelyik lapban, vagy hogy ismerik

valamelyik új vígoperának a meséjét és a szereplő színészeit, vagy hogy tudnak róla, hogy ez vagy az a darab sikert aratott-e New-Yorkban vagy pedig megbukott-e.

- Istenem! - kiáltott Hope, kétségbeesett pillantást vetve vállán keresztül nénjére és atyjára, - nem is ismerik még „Tommy Atkins”-t!

Nagyon boldogan töltötték el mindannyian az estét, amely még számtalan hasonló estével biztatta őket.

A fiatal Langham ragyogott örömében, mert Clay megdicsérte édesatyja előtt és Langham úr elégedett volt, mert büszke volt a fiára és örökösére. Mac Williams pedig, akivel sohasem bántak még ilyen egyszerűen és keresetlenül efféle előkelő emberek, akikre eddigelé szinte komikus tisztelettel szokott föltekinteni, most úgy érezte magát, mintha hirtelen megnövekedett volna a méltósága, bár néha-néha kínosan feszengett egy kissé, mert attól tartott, hogy tréfát űznek vele, mikor egy-egy kijelentése nyomán élénk derültség támadt. Jóságos nyerseségében nyoma sem volt az álbüszkeségnek, de azért akaratlanul arra gondolt, milyen álmélkodva néznének rá az övéi, ő rá, akit úgyszólván a család tékozló fiának tartottak s éppen ezért a legjobban szerettek, ha láthatták volna, mikor a zongora fölé hajolt, amelyen nagyrabecsült elnökének az egyik leánya az ő személyes tiszteletére komikus dalokat játszott, míg a másik lánya, aki az ujságok szerint mindennap legalább is egy herceget kosarazott ki, s aki a világ legcsodásabb teremtése volt, sajátkezüleg töltött kávét neki és sajátkezüleg kínálta meg vele.

Végül eltelt az este, és Langhamék kikísérték a verandára a vendégeket, mikor fölkerekedtek, hogy éjszakára visszatérjenek kunyhójukba. Clay megkérdezte Langham úrtól, mikor óhajtja meglátogatni a bányákat, s a többiek nevetgélve búcsúztak, mikor a fiatal Langham azzal lepte meg a társaságot, hogy végigrohant a verandán és odakiáltott a többieknek, hogy kövessék őt.

- Oda nézzetek! - kiáltott, az öböl bejárata felé mutatva. - Vagy hadihajó közeleg amott, vagy valami yacht. Nem tisztán látszik? Ugyan mit akarhat itt ilyen későn? Nem tudja, miféle hajó, Mac Williams?

Hosszu, fekete hajó siklott be lassan az öböl torkolatán s alig néhány száz lábnyira haladt el a szirt alatt, amelyen a társaság állott.

- Nini, hisz ez a Vesta! - kiáltott föl Hope csodálkozva. - Azt hittem, hogy csak a jövő héten érkezik ide.

- A Vesta nem lehet, - felelt a nénje; - mert az csak ma akart elindulni Havannából.

- Miről beszéltek? - kérdezte a fiatal Langham. - Kingnek a hajója volna? Hát ide várjátok Kinget? Hiszen ez pompás! Hallja-e, Clay? Itt a Vesta, King Reggienek a yachtja! Ez lesz csak a mulatság! Most majd eljuthatunk mindenhová, és ha akarjuk, ott szállíthat partra közvetlenül a bányák bejárása előtt.

- Arról a King úrról van szó, akivel akkor este ismerkedtem meg Porteréknál? - kérdezte Clay Langham kisasszonytól.

- Róla, - felelt Alice. - A yachtján akart bennünket ide szállítani, de azt hittük, hogy a gőzhajó gyorsabb lesz, így aztán King úr egyedül utazott. Úgy volt, hogy ellátogat előbb Havannába, de úgylátszik, meggondolta magát. Nem olyan az a yacht a holdfényben, mintha valami hajókísértet volna?

A fiatal Langham azt állította, hogy látja is már Kinget a fedélzeten mozgó fehér alakok között. Fölhajította a kalapját a levegőbe és nagyot kiáltott, mire egy férfi a hajó kormánya mellől válaszul a kezével kezdett integetni.

- Ez bizonyosan King úr, - szólt Hope. - Nem hoz magával senkit sem, s úgylátszik, a hajó hátsó részén van egyedül.

A kis társaság feszülten figyelt, mialatt a yacht nagy csörrenéssel és a vizen keresztül tisztán elhangzó harsány vezénylet mellett horgonyt vetett. Majd elbúcsúztak egymástól, s a három fiatalember elindult lefelé sétálva a dombról. Langham nem győzte magasztalni Kinget, hogy milyen nagyszerü fiu, meg hogy a yachtja valóságos kincsesbánya. Elhozta magával bizonyosan a legfrissebb lapokat, és nagy táncmulatságot fog rendezni a fedélzeten tiszteletükre.

Megérkezve az irodaépületbe, a három fiatalember egy ideig együtt maradt még, hogy megbeszéljék a nap nagy eseményeit. Majd végül vidáman jóéjt kívántak egymásnak, s visszavonultak, kiki a maga szobájába.

Egy órával később Clay kabát nélkül és kezében tollal, Mac Williams ágya mellett termett és megrázta Macnak a vállát.

- Nem alszom, - szólt Mac Williams, felülve az ágyban. - Mi a baj? Mit csinált mostanáig? - kérdezte. - Csak nem dolgozott?

- Mióta elváltunk egymástól, - felelt Clay, - néhány jelentést kaptam, úgy hogy holnap korán reggel beszélnem kell Kirklanddal. Legyen szíves, intézkedjék, hogy reggel félhatkor indulhassak egy géppel. Sajnálom, hogy föl kellett ébresztenem; de elfelejtettem, melyik bódéban lakik a mozdonyvezető.

Mac Williams nyomban kiugrott az ágyból és a csizmáját kezdte keresni a padlón.

- Óh, rendben van, - mondta. - Nem aludtam még. Éppen ott jártam, - meghalkította a hangját, hogy Langham a vékony választófalon keresztül meg ne érthesse, - ébren feküdtem, négykezest játszottam az elnökünkkel és résztvettem az új yachtomon a nemzetközi regatta serlegversenyében. Csak ennyi történt velem.

Mac Williams rágombolta esőköpönyegét az alsóruhájára és mezitláb bujt a csizmájába.

- Higyje meg, Clay, - beszélt tovább Mac Williams, föl-fölcsukló nevetéssel, - összebarátkozunk a legfinomabb társasággal. Igazán jól esik az embernek, ha elgondolja, hogy végre megtalálja a saját helyét.

Gyufát gyujtott és meggyujtotta egy kis lámpásnak a füstös kanócát.

- De minden percért kár, amit nem alvásra forditok, - folytatta jókedvüen. - Megyek hát, fölrázom azt a mozdonyvezető medvét és félhatra igazítom az ébresztő óráját. Félhatot mondott, ugy-e? Rendben van. Jóéjszakát.

Vígan fütyörészve kapaszkodott fölfelé a hegyen. A felső testét csakhamar elnyelte a sötétség, de a lába fantasztikusan mozgott még sokáig a lóbálódzó lámpás fényében.

Clay kilépett a verandára és nekitámaszkodott háttal az egyik pillérnek. Mac Williams és a tréfálkozása nyugtalanította egy kissé. Talán igaza volt a fiúnak, bárha izléstelen volt, amit beszélt. Hiszen ők voltaképpen alkalmazottai voltak csak Langham úrnak, ketten az ezer meg ezer fiatalember közül, akik az Egyesült-Államokban mind neki dolgoztak, hogy munkájukkal gazdagabbá tegyék, s akiknek számára Langham úr egy név volt csak, az a hatalom, amelytől fizetésük emelése vagy állásuk elvesztése függött.

Clay nevetve vállat vont. Nagyon jól tudta, hogy ő nem ebbe a seregbe tartozik. Ha jól végezte a munkáját, azért tette, mert önérzete ezt követelte tőle; ő nem Langham úr, vagy a Valencia bányarészvénytársaság kedvéért dolgozott. És mégis csaknem bosszúsan fordult a fehér yacht felé, amely száz lépésnyire horgonyzott a küszöbétől.

Villamos lámpásainak körzetében oly tisztán látszott a yacht, mintha fehér vászonra vetített kép lett volna. Tisztán látta fehér födélzetét, ragyogó sárgarézkorlátjait, kényelmes kosárfonású székeit és tarka párnáit, a karcsu árbocokat és a kötélzet hálóját. Milyen könnyü dolga is van némely embernek! Mint a mesebeli királyfi a hétmérföldes csizmájában, úgy járja a világot. Ha Langham Alice másnap elutazik Valenciából, Clay nem mehet utána. Őneki megvan a maga kötelessége és felelőssége; őneki azt kell tenni, amit más ember ráparancsol.

Ez a Fortunatus herceg ellenben csak a horgonyt szedeti föl és rögtön Alice nyomába eredhetett, abban a tudatban, hogy szívesen látják, bárhol találkozik Alice-szal. Ez bántotta Clayt legjobban, mert tudta, hogy férfiak nem utaznak hölgyek után egyik világrészből a másikba, ha nem számíthatnak arra, hogy örömmel fogadják őket. Clay visszaképzelte magát abba az időbe, amikor kis fiu volt, - amikor édesatyja egy elveszett ügyért küzdött a harcmezőn, édesanyja pedig ott tanított a Pikes Peak árnyékos fái alatt álló kicsi iskolában.

Visszagondolt annak az időnek a szegénységére, arra a siralmas, kétségbeejtő szegénységre, amely csaknem szégyenletes volt már; majd arra az időre, mikor mint otthontalan árva fiu New-Orleansból a Fokföldre vitorlázott. Elgondolta, hogy a matematikust, akinek szellemét a bostoni tanítónőtől örökölte, hogy elnyomta benne később a katona, az apai örökség, amely Dél-Afrikából elsodorta őt a madagaszkári, egyiptomi és algiri guerillaharcokba. Oly nyughatatlan élet volt ez, mint a tengeri hináré a sziklán. De amint visszagondolt ekképpen a nyomorúságos kezdetre s utána eszébe tüntek későbbi sikerei, megkönnyebbülten sóhajtott föl, elűzte lelkéből a csüggedést és végigsétált a verandán.

Közben föltekintett a dombra, az alacsonyfödeles bungalowra és körülötte a pálmalevelekre, amelyek oly mozdulatlanul rajzolódtak az égre, mintha bádogból lettek volna mintázva. Ő építette azt a házat. Ő építette Alice számára. Ahol a fény, mintha csillag lett volna, kiragyogott a sötét tömegből, ott volt Alice ablaka. S a ház mögött emelkedett az öt hegyszál, a vaskeztyűs óriási kéz bütykői, amely ökölbe szorulva fenyegette a nyöszörgő tengert. Clay keblét gyermekes, bolondos büszkeség dagasztotta, mikor a nagy bányák felé tekintett, amelyeket ő fedezett föl és ő nyitott meg, s a vashegyekre, amelyek összetörtek keze érintésére.

Majd újra a csillámló yacht felé tekintett, de most már nyoma sem volt benne többé az irigységnek. Inkább nevetett, egyrészt mert örült a küzdelemnek, amelyet előre megérzett a levegőben, másrészt pedig nevetett a saját nagyzolásán.

- Nem félek, - szólt mosolyogva s fejét rázva a fehér yacht felé, amely úgy tornyosodott a sötét habok fölött, mint valami hadihajó. - Nem félek harcra szállni veled olyasmiért, amiért érdemes küzdeni.

Csupasz fejével jóéjszakát intett a dombtetőn csillámló fény felé, azután megfordult és visszaballagott a hálószobájába.

- És azt hiszem, - mormolta elszántan, mialatt eloltotta a világosságot, - Aliceért érdemes küzdeni.

IV.

Claynek néhány napig volt dolga a bányákban, úgy hogy Langham megérkezése után csak harmadnap jelent meg újra a Pálmalakban. Délután volt, mikor fölért a domb tetejére a bungalowba, ahol úgy találta Langhamékat, ahogy elvált tőlük, azzal a különbséggel, hogy most King is hozzátartozott mintegy a családhoz. King egyébként oly barátságosan üdvözölte Clayt, hogy ez utóbbi szégyenkezett egy kissé magában érzelmeiért, amelyekkel King iránt viseltetett. Azt a szívességet, amellyel valamennyien fogadták, bő kárpótlásnak tekintette háromnapi távolléteért.

- Én bizony azt hiszem, - szólt Langham úr, - hogy nem volt önnek semmiféle komoly dolga odalent a bányákban. Csak azért hagyott itt bennünket, hogy megmutassa, milyen nagy szükségünk van önre. Ha azonban azt óhajtja, hogy visszatérésemkor kedvező jelentést tegyek vezérigazgatónkról, akkor azt ajánlom, hogy amíg itt vagyunk, mennél kevesebbet foglalkozzék a bányákkal és mennél többet velünk.

Clay azt felelte: nagyon örül, hogy ilyen kellemes kötelességet rónak rá, s azután kérdezősködött, mit tettek és mit láttak távolléte alatt.

Nem voltak még seholsem, jelentették ki a többiek, mert meg akarták őt várni, hogy ő legyen a vezetőjük.

- Akkor először is a várost nézzék meg, - mondta Clay. - Előállíttatom majd a volantét és ma délután valamennyien bekocsizhatunk rajta. A belsejében négy ülés van, én pedig majd a bakra ülök.

- Óh, dehogy, - szólt King. - Vagy Hopeot ültesse a bakra, vagy engem. Legalább kipróbálhatjuk majd a spanyol tudományunkat a kocsison.

- Ez bajos dolog lesz, - felelt Clay, - mert a kocsis az első lovon ül, mint valami postillon. Az egész alkotmány afféle tandem, gyeplő nélkül. Nem látott még volantét? Egyik legbüszkébb hazai termékünk.

Clay előállíttatta a volantét s a társaságot egymással szembe ültette párosával a nyitott kocsiban. Ő maga fölkapaszkodott a bakra, s a magasból hivatásos kalauz módjára figyelmeztette a kocsiban ülőket minden érdekességre, amely mellett elhaladtak, megadván hozzá rögtön a szükséges fölvilágosításokat is. Szép, meleg délután volt, s a levegőben úszó könnyü köd csak még jobban kiemelte az égbolt sötét kékjét, a házak ragyogó színeit s az útat szegélyező fák és bokrok zöldjének különböző tónusait.

- Emitt jobbra, amint lefelé megyünk, egy bádogházat látnak, - szólt hátra Clay a bakról. - Ebben lakik a Valencia bányarészvénytársaság vezérigazgatója s két derék segédje, Langham Tivadar úr és Mac Williams úr. Amott szélről, balfelé, abban a kerek házban helyezte el Mac Williams a maga három darab mozdonyát s körülbelül a fele úton odáig ott áll személyesen az említett úriember is és egy víztartó medence kijavításával foglalkozik. Az a kékruhás férfiu Mac Williams úr. Minthogy azonban munkaközben kissé szabadszáju szokott lenni, legjobb lesz, ha gyorsan elhajtatunk mellette, hogy zavarba ne hozzuk. Aztán meg, - tette hozzá a mérnök, oly boldogan nevetve, mint valami kis fiu, aki váratlanul ünnepnaphoz jutott, - ezidőszerint a kötelességtudásból nem olyan példával járok elől, aminőt fölebbvalójától mindenkor elvárhatna.

Magas agávé- és kaktuszsövények között haladva, csakhamar pálmalevelekkel borított agyagkunyhók közé jutottak, ahol egész sereg apró, csupasz, barnabőrü gyermek nyüzsgött, akik ujjongva köszöntötték az idegeneket.

- Falusi ember számára rendkívül kedvező ez a föld, - jegyezte meg Clay, - mert egyazon fának különböző részeiből megszerezheti táplálékát, lakását és ruházatát. A nap gondoskodik a fűtésről és a kormány oly gyakran változik, hogy az adószedő útjából is könnyü kitérni.

Az agyagkunyhók után szilárdabban épített, egyemeletes házak következtek, amelyeknek falait két különböző színnel mázolták be, kékre és rózsaszínre vagy sárgára. A tetejük piroscserepes volt, s a kapu fölött nagy fekete betűkkel ott díszelgett minden háznak az elnevezése. Majd kikövezett utcákon hajtattak végig, kétemeletes, kékre és rózsaszínre festett díszes házak között, tárva-nyitva álló ablakokkal, amelyeknek finommívü vasrácsozatuk és csinos gipszcifrázatuk volt. A főutcákban egész sor üzlet és kávéház volt, egytől-egyig nyitott a gyalogjáró felé, ahol tarka sátorernyőkkel védekeztek a nap heve ellen. Az egész látványt az

olanchói nemzeti zászlók és lobogók nagy tömege tette derűssé és barátságossá. A kávéházak előtt egyenruhás tisztek üldögéltek és fehér vászonruhás, panamakalapos, barnabőrü arszlánok, akiknek teknősbéka sétapálcájuk szükség esetén könnyen átalakult toledói pengévé. Az utcákon a legkülönbözőbb népség sürgött-forgott: papok, mezítlábas öszvérhajcsárok, rongyos marhapásztorok, a szándálig leérő hosszu köpönyegben, amelynek piros kámzsája a hátuk közepébe lógott alá és sorsjegyeket kínálgató csupaszvállu néger nők, foguk között nagy szivarokat szorongatva.

Claynek és Kingnek nem volt ujság ez a látvány; de a többiek sohasem jártak még az ilyen spanyol-amerikai városban. A távoli Keletet és a Földközi tengert jól ismerték, de a saját világrészük forró égövét sohasem keresték még föl s ennélfogva nem győztek mit nézni és minduntalan csodálkozva kiáltottak föl egy-egy újabb érdekesség láttára.

De nem kerülhették el ők sem a feltünést és a megjegyzéseket. A két nővér föltünést keltett volna bárhol, a királyi udvarokban épp úgy, mint az indián wigwamjában. A caballerok és a sennyoritasok nem igen láttak még hozzájuk fogható tüneményeket. Az ő hölgyeiknél a fekete hajhoz sötét arcbőr illett, amelynek melegségét egyébként mindig vastag réteg rizspor tette tönkre. De ez a szép, ragyogó, rózsásfehér arc-szín a dús, fekete haj mellett különös ujság volt a számukra s az a pár hölgy, akikkel barátaink az utcákon találkoztak, megállt és a kocsi után bámult, míg az amerikai lányok a benszülött hölgyek mantilláit[2] csodálták meg, és úgy érezték, hogy az a szalmából való matrózkalap, amelyet ők viseltek, esetlen és nőietlen jószág.

Claynek nagy gyönyörűsége telt benne, hogy sok mindenre figyelmeztethette a nőket, ami jellegzetes és festői volt, mert csaknem minden utcában, amelybe behajtatott, volt valami rendkívül érdekes épület vagy emlékmű. A hölgyek persze nem tudták, hogy Clay ennek a sétakocsizásnak tervét már igen jó előre elkészítette s hogy oly úton hajtatott, amelyet képzeletben gyakran megtett már velök. King előre tudta, milyen hatást fog tenni a főváros, mert jól ismerte a délamerikai városokat; de azért ő is úgy tett, mintha ujság volna minden az ő számára is és engedte, hogy Clay mindent megmagyarázzon és kifejtse, melyek az okai a szokatlan és megjegyzésre méltó látnivalóknak. Clay figyelmét ez nem is kerülte el s egyszer-egyszer, amikor nem volt bizonyos valamiben, Kinghez fordult; de King mosolyogva rázta a fejét, mintha azt akarta volna mondani: „Ez az ön városa; a hölgyek szívesebben hallgatják az ön magyarázatát."

Clay elvezette a hölgyeket a legjobb üzletekbe, ahol a lányok összesúgva tanakodtak egy-egy csipkemantilláról, mert máris elhatározták, hogy ők is mantillát fognak viselni. Megvettek egy pár pompás papirlegyezőt is, amelyeken ezüstruhás bikaviadorok képe csillogott. Miután néhány ilyen jobbfajta üzletet bejártak, egy piszkos kis boltba vezette el őket Clay, ahol régi ezüstneműeket és drága, kézifestéses gyöngyházlegyezőket lehetett vásárolni, amelyeket valószínűleg előkelő családok zálogosítottak el, amelyek valamelyik forradalom idejében mindenüket kockára tették és elvesztették. Majd egy másik üzletbe mentek át, ahol két aggszűz nagyon jó guava-limonádét árult s végül nem kerülték el a tőzsdét sem, ahol az urak vettek egy pár hazai szivart, oly rossz szivarokat, aminők a dohánymonopólium termékei szoktak lenni mindenütt.

Clay hirtelen nagyon megszerette a várost, mert hálás volt azért, hogy Langham kisasszony jól elmulatott benne. Köszönetet rebegett magában az ismeretlen építőmesternek, aki azt a csodás, régi kolostort építette, amelynek világossárga falait az idő narancssárga színre érlelte és helyenként fekete foltokkal nedvesítette át. Hálálkodott magában a mohos szökőkútnak, amely a kolostor kapuja előtt állott s amely körül ott tolongtak kis szamaraikkal a szomszédság asszonyai és leányai, piros vizeskorsókat emelve vállukon. Hálálkodott a zöld, városi

[2] A fejről a vállra hulló fátyolszövet.

vizeskocsikat hajtó négereknek és a kék talicskáknak, amelyeken a mesterséges jeget szállították.

Öt óra tájban elhatározták, hogy a nap hátralévő részét is a városban fogják tölteni és telefonáltak a két fiatal úrnak, hogy jőjjenek utánuk a *Vénusz*-ba, a sétatér finom, nagy vendéglőjébe, ahová Clay ebédre hívta meg vendégeit.

Elfogadták Claynek azt az indítványát, hogy közben látogassák meg az elnököt s miután hosszabb ideig keresgélték zsebeikben a névjegyeket, elhajtattak a kormányzópalota elé, amely szabad téren állt a város kellős közepén.

Mikor odaérkeztek, az elnök és felesége éppen rendes délutáni sétakocsizásukra voltak indulóban, az Alamédára, az előkelő világ gyülekező helyére. Az állami díszhintó éppen akkor gördült a kapu elé, egy szakasz lovas kíséretével, amikor a társaság megállt a főbejárás előtt. Amint Clayt megpillantották, Alvarez tábornok és a felesége azonnal visszatértek a házba vendégeik fogadására. Az elnök bevezette őket a fogadótermébe, ahol pezsgővel és nem saját országa gyáraiban készült szivarral kínálta meg a férfiakat, míg felesége saját lakosztályába vezette át a fiatal leányokat, miután megmutatta nekik az állami dísztermet, ahol az alkonyuló nap meggyilkolt elnökök és diadalmas tábornokok furcsa arcképeit és sárga selyembútorok kissé túlterhelt pompáját világította meg bágyadt fényével. Termeiben a civilizált világ szokásai szerint teával kínálta meg vendégeit és nem titkolta, mennyire örül, hogy végre egyszer megint összekerülhetett a saját társadalmi osztályába tartozó emberekkel.

A rövid látogatás alatt folyton Alvarezné beszélt, még pedig úgy, hogy bár Langham kisasszonyhoz intézte szavait, szakadatlanul Hopera nézett. Hopera nézve kissé szokatlan volt, hogy Alice jelenlétében ennyire kitüntették. Fel is ötlött ez mind a két nővérnek, úgy hogy később beszéltek is róla egymással.

- Spanyol nő létére nagyon ízlésesen volt öltözve, - jegyezte meg Alice később, - de amit viselt, mind egy esztendővel, vagy amint Mac Williams mondaná, „tizenkét gőzhajó nappal” divatját múlta már.

- Engem egy fekete párducra emlékeztetett, - felelte Hope, - amelyet az egyik cirkuszban láttam egyszer.

- Szent Isten! - kiáltott fel a nénje. - Ezt a benyomást nem tette rám. Miért?

Ő maga sem tudja, - felelte rá Hope; - nem szokása érzéseit boncolni és elemezni.

- Talán azért, - tette hozzá tétovázva, - mert az a párduc is oly szerencsétlennek látszott, amint az egész idő alatt föl s alájárt a ketrecében s neki-nekiment fejével a vasrudaknak, mintha jól esnék neki a fájdalom. Alvarezné szintén olyan hatást tett rám, mintha rabnak érezné magát és szomjúhoznék a szabadság után.

Mihelyt Alvarezné a két fiatal leánnyal visszatért a férfiakhoz, kiment az egész társaság a terraszra, ahol a vendégek megvárták az elnöki pár elindulását. A benszülött lovascsapat élén föltünt Hopenak egy dióbarnahaju, világosbőrü fiatalember, aki angol nyeregben ült. A tisztnek nyilt, vonzó, kék szeme volt, még most is, amikor katonai kötelességeinek teljesítése közben merően maga elé nézett. Amikor az elnök lekiáltott hozzá, az ifju egyszerre megelevenedett. A lépcső lábához lovagolt és ott leugrott lováról. Alvarez így mutatta be: - Stuart kapitány, testőrcsapatom parancsnoka, régebben a skót gárdaezred tisztje - s eközben szeretettel a fiatalember vállára tette a kezét. - Ő őrzi az életemet, s ő virraszt tűzhelyem és családom biztossága fölött. Ha akarná, ő lehetne a hadsereg főparancsnoka, ámde szeret engem és azt mondja, nagyobb szükségünk van arra, hogy idehaza védekezzünk barátaink, mint a határon ellenségeink ellen. Ő tudja legjobban. Úgy bízom benne, Langham úr, - tette hozzá az elnök ünnepélyesen, - mint senki másban az egész országban.

- Nagyon örülök, hogy megismerkedhettem Stuart kapitánnyal, - felelt Langham úr mosolyogva, aki teljesen tisztában volt vele, mennyire bántja az angolszász tartózkodó természetét a spanyol dícsérete.

Valóban, Stuart oly zavarodott volt, hogy napbarnította arca is belepirult, mialatt kezet szorítva a társaság tagjaival, biztosította róla Clayt, mennyire örül, hogy megismerkedhetett vele. A többiek nevettek s ez annyira magához térítette Stuartot, hogy ő is együtt nevetett végül a társasággal és elfogadta Clay meghívását, hogy ebédeljen velök később. Mikor megérkeztek a nagyvendéglőbe, ahol találkozniok kellett, Langham Teddy és Mac Williams ott várakoztak már és együtt mentek föl valamennyien a lépcsőn az erkélyre, amelyet Clay lefoglalt a vendégei számára.

Házigazdai mivoltában kitünően bevált a fiatal mérnök. Illett hozzá, amint azon iparkodott, hogy egy féltucat embert mulattasson és kielégítsen. S mialatt egyik fogás a másikat követte, a borokat váltogatták s a lámpások, minden egyebet árnyékban hagyva, csak az asztalt és a körülötte ülőket világították meg, mindannyian hamarosan fölmelegedtek és a társalgás egyre meghittebb lett.

Clay embere volt az afféle beszélgetésnek, amelyhez Langhamék asztal körül szokva voltak s oly ügyesen fölhasználta a különös környezetet, hogy a társalgás szakadatlanul érdekes volt. Kinget arra csábította, hogy beszéljen az eltemetett városokról, amelyeket először átkutatott, azután csúf bálványaiktól megfosztott. Mac Williamsot arra kényszerítette, hogy gondosan megválogatott történeteket meséljen a sziklahegységekben folyó életből, sőt végül még Stuart is megelevenedett és visszaemlékezett „valami hasonló esetre, amit Felső-Birmában élt át a Nilt erődben”.

- Természetesen, minthogy angol ember, - jelentette ki Clay az egyik ilyen történet végén, - Stuart barátunk kihagyta a meséből a fődolgot, azt tudniillik, hogy ő volt az, aki az erőd kapuit dinamittal fölrobbantotta. Ezért kapta meg az érdemkeresztet.

- Minthogy angol ember, - szólt Hope, miközben bátorító mosollyal nézett rá a megzavarodott Stuartra, - csakugyan természetes volt, hogy ezt kihagyta.

Langham úr és leányai hálás hallgatók voltak. Soha életükben nem ültek még együtt egyszerre három olyan férfival, akik ilyen viszontagságokat éltek át s élményeikről úgy beszéltek, mintha mások élete is épp úgy tele volna hasonló eseményekkel, akik olyan részleteket hallgattak el, amelyek rémregényekbe is beleillettek volna, úgy hogy hallgatóikat azzal, amit elhallgattak, még nagyobb csodálkozásra gerjesztették, mint azzal, amit érdemesnek tartottak az elmondásra.

Végül azonban véget ért az estebéd és Langham úr azt indítványozta, menjenek le a sétatérre és vegyüljenek a sétálók tömegébe; de leányai inkább odafönt maradtak az erkélyen, mint nézők s Clay és Stuart is hozzájok szegődtek.

- Végre! - sóhajtott föl Clay, miközben leült Langham kisasszony mellé, aki az erkély könyöklőjére támaszkodva kihajolt a sétatér fölé. Eleinte a legkisebb jel sem árulta el, hogy Alice meghallotta a sóhajt; de mihelyt Hope és Stuart az erkély túlsó végén hangosodni kezdtek, Alice Clay felé fordította a fejét és megkérdezte tőle:

- Miért végre?

- Ah, kegyed ezt nem érti meg, - felelt Clay nevetve, - mert nem várt semmit szilárdan remélve, ami végül bekövetkezett. Ez az egyetlen reményem, amely valóra vált, noha éppen ezt féltettem attól, hogy sohasem teljesül.

- Nem nagyon iparkodik megértetni velem, hogy mire gondol, - felelt a fiatal leány mosolyogva, anélkül azonban, hogy tekintetét levette volna a sétatéren eléje táruló eleven látványosságról. Clay szótlanul fogadta ezt az ingerkedést. Nem tudta, milyen jelentőséget tulajdonítson neki s a mosoly, amely kísérte, megfosztotta a célzást minden komolyságától. Megfordult hát ő is és lenézett a nagy térre, elégedetten várakozva, most, amikor egyedül volt Alice-szal, a kellő pillanatra.

A sétatér egyik végén hazai keringőket játszott a zene, amelyeknek dallama kihangzott a fák közül s elnyomta a sennoritasok ruhájának suhogását és a tisztek sarkantyújának pengését, akik kettős körben, de ellentétes irányban sétálgattak az apró kockákkal kövezett sétatéren. A teret környező pálmák fölé elmosódva emelkedett ki a székesegyház fehér főfala, amely előtt Anduellának, Olancho fölszabadítójának a bronz-szobra állt. A szobor abban a pillanatban ábrázolta a hőst, amikor a néptömeg viharos éljenzését háromszögletü kalapjának megemelésével viszonozza. Clay eddigelé nagyon szerényen vette ki a maga részét az est gyönyörűségéből, ámde látta, hogy a többiek meg voltak elégedve s az némi elégtétellel töltötte el őt, hogy maga King sem rendezhette volna kifogástalanabbul a lakomát. Clay megmutatta, hogy nem volt barbár s ez jól esett neki; de legszívesebben gondolt vissza arra, hogy Alice, valahányszor ő beszélt, mindig nagyon figyelmesen hallgatta őt, még akkor is, amikor másfelé volt fordulva s látszólag másvalakire figyelt. Most azon a kérdésen gyötrődött, vajjon Alice csak azért viselkedett-e így, mert Clay új és különös jelenség volt az életében, vagy pedig mert érezte, mily fontos volt Clayre nézve a tetszése. Életében először kapta rajta magát azon, hogy fontolgatta, mit mondjon és hogyan mondja, úgy, hogy Alicenak tessék. Az is eredmény volt, hogy Alice legalább abban a pillanatban figyelmes érdeklődésére méltatta őt és Clay megfogadta magában, hogy rajta nem fog múlni, hogy ez az érdeklődés soha ne lankadjon. Mostantól fogva nem tekintette már önmagát olyan embernek, aki nem tartozik bele Alice társaságába.

Áthallatszott Stuart hangja az erkély túlsó végéről, ahol Hope fehér alakja elmosódva látszott csak a homályban.

- Azok ketten amott önről beszélnek, - szólt Langham kisasszony, Clay felé fordulva.

- Csak beszéljenek, - felelte Clay, - amíg csak „amott” beszélnek rólam.

- Ön nagyon őszinte és vakmerő, - szólt erre Alice a fejét csóválva és némileg tétovázó hangon; - de hát ez is érdekes egyszer változásképpen.

- Nem vakmerőség, ha azt mondom, hogy nem szívesen zavartatnám magamat, amíg kegyeddel beszélek. Talán azok az urak, akikkel ön általában találkozni szokott, nem vakmerőek? - kérdezte Clay. - De voltaképpen meg is tudom érteni, miért nem azok, - beszélt tovább. - Kegyed megfélemlíti őket.

- Sehogysem értem, mi célja volna, ha így iparkodnám hatni az emberekre, - tiltakozott Langham kisasszony egy kis szünet után. - Önt talán csak nem félemlítem meg?

- Oh, én rám sokféleképpen hat, - szólt Clay jókedvűen. - Néha nagyon félek kegyedtől, majd meg határtalan bámulattal tekintek kegyedre.

- No tessék! Nem megmondtam? - szólt Langham kisasszony.

- Mindhiába, nem tehetek róla, - mondta Clay. - Ama kevés kiváltságnak, amely a magamfajta embert megilleti, egyike az, hogy teljesen mindegy, mit beszélek. Ez a haszna annak, ha valaki teljesen jelentéktelen ember. A kiválasztottaknak, látja, nagyon vigyázniok kell. Ha például miniszterelnök valaki, nem beszélhet a kedve szerint és nem nevezheti nevükön a dolgokat, amikor jól esik neki. Még akkor sem, amikor leveleket ír. Bármit mond, szavának súlya van, csak azért, mert az ő szava s ennélfogva nagyon óvatosnak kell lennie. Én ellenben oly

jelentéktelen parány vagyok, hogy senki sem törődik vele, mit beszélek s éppen ezért nem is nyelek el soha semmit. Ez a kényelmem megvan, egyebem sincsen.

- Önnek rendes szokása, hogy beutazza a világot és ami az eszébe ötlik, kereken odamondogatja minden nőnek, akit véletlenül - véletlenül...

- Akit véletlenül csodálok? - vágott a szavába Clay.

- ...megismer, - javította ki Langham kisasszony. - Mert, ha így van, akkor ez nagyon veszedelmes és önző szokás, és az ön elmélete, amelyet a felelőtlenségről fölállított, nagyon silány elmélet.

- Nos, egy gyermeknek éppen nem mondanék meg mindent, amit gondolok, - felelt Clay elgondolkozva; - de olyan valakinek, aki minden bizonnyal mástól is hallotta már, mielőtt...

- És aki, azt hiszi ön, talán szívesen hallja még egyszer, - szakította félbe Langham kisasszony.

- Nem, ezt egyáltalában nem hiszem, - felelt Clay. - Nem azért mondom, amit mondok, hogy másoknak okozzak örömet vele, hanem azért, mert énnekem telik benne örömem, ha kimondom, amit gondolok.

- Ha jóbarátok akarunk maradni, Clay úr, - szólt Langham kisasszony határozott hangon, - akkor arra kell törekednünk, hogy kapcsolatunk inkább társadalmi és kevésbbé személyes vonatkozásu legyen. Akkor este, amikor először találkoztunk, rendjén volt a dolog, - folytatta barátságosabban. - Ön úgyszólván meglepett és arra kényszerített, hogy sokat gondolkozzam azóta magamról és önről is. Azok a történetek a lopva őrzött fényképekről és a többi, nagyon érdekesek voltak, de ha most, amikor nagyon sokat leszünk együtt, folyton sajátmagunkról akarunk beszélgetni, én a magam részéről mindenestre igen hamar megcsömörleném a dologtól. Voltaképpen nem is tudja ön, miféle érzelmekkel viseltetik irántam s amíg ezzel tisztában nincs, jobb, ha kevesebbet beszélünk erről és inkább többet olyasmiről, amiben bizonyosak vagyunk. Mikor szándékozik például elvezetni bennünket a bányákba? És ki volt Anduella, Olancho fölszabadítója, aki amott áll szemben velünk? Nem sokkal tanulságosabb ez?

Clay bosszúsan mosolygott és nem felelt, hanem homlokát összeráncolva, kitekintett a sétatér fái fölé. Arca oly komoly volt és láthatóan úgy elmerült gondolataiba azon, amit Alice mondott, hogy ez utóbbit akaratlanul a bűnbánat valamelyes kényelmetlen érzése fogta el. Emellett a fiatalembernek, aki most elfordult tőle, oly finom volt az arcéle és oly szépen formált a feje, mintha valami athéni mellszobor lett volna, annyira, hogy Langham kisasszony, aki fogékony volt a szépség minden fajtája iránt, egy kissé megütődve és ellágyulva nézte Clay profilját.

- Nem ért félre, ugy-e? - szólt komolyan, bárha bizonyos volt benne, hogy ő maga is félreértette ezt a fiatalembert, aki a férfiaknak eddigelé valamely előtte ismeretlen fajtájához tartozott. - Csak nem haragszik rám?

Clay megfordult és összeráncolta megint a homlokát. Azután tanácstalanul mosolygott és kinyújtotta a kezét a sétatér lovasszobra felé.

- Andulla vagy Anduella, a szerződéskötések mestere, amint elnevezték, 1700-ban született, - kezdte Clay. - Regényes hajlamu férfi volt és fölszabadította hazáját a spanyol iga alól. Egy kis történet, amelyet felőle mesélnek, igen jól megvilágítja jellemét.

Anélkül, hogy hangja megváltozott volna s egy szóval sem érintve azt, ami közöttük épp az imént történt, így beszélt tovább Clay az egész idő alatt, amelyet még az erkélyen töltöttek. Hamarosan, elevenen elmondta Olancho történetét, mesélt hőseiről és forradalmairól, a régi

idők kalózairól és az új korszak szélhámosairól. Mielőtt Alice teljes figyelemmel hallgathatta volna, eltelt egy kis idő, mert azon tépelődött, vajjon Clay csakugyan oly bolondos-e, hogy zokon veszi azt, amit az imént mondott neki, és vajjon nem volna-e mégis csak érdekesebb a személyes vonatkozásu társalgás folytatása, mint a rég elhunyt és eltemetett spanyolok diadalainak és hőstetteinek a története.

- Ez a Stuart kapitány, - szólt Hope a nénjéhez, mikor a holdfényes éjszakában hazafelé hajtattak, - nagyon kedvemre való férfi. Oly világos a fölfogása arról, hogy mi a helyes és mi a jó és szakasztott úgy beszél, mint valami gyerek. Éveinket nem tekintve, én voltaképpen sokkal öregebb vagyok, mint ő, - hogy lehetséges ez?

- Ennek valószínüleg az a magyarázata, hogy mi a te jelenlétedben is mindig úgy szoktunk beszélni, mintha már nagy leány lennél, - felelte a nénje. - De ami Stuart kapitányt illeti, én magam is igazat adok neked. Csak egyet nem értek: mért van itt ez az ember? Ha tisztességes ember, mért nem katonáskodik hazája hadseregében? Vagy talán akarata ellenére kellett hazájából távoznia?

- Óh, hiszen úgy látszik, hogy itt nagyon jó állása van, - szólt közbe Langham úr. - Angliában, a korát tekintve, most legföljebb hadnagy lehetne. Nem emlékeztek rá, hogy az elnök azt mondotta, hogy szívesen kinevezné a hadsereg főparancsnokává? Ez bizonyára mégis csak nagy felelősséggel járó állás és annak a bizonysága, hogy az elnök nagy bizalommal van hozzá.

- Ez a bizalom az én véleményem szerint sokkal kisebb foku volna, mint amelyet azáltal tanusít iránta, hogy őt teszi meg háza és tűzhelye oltalmazójává, - mondta King derülten. - Hallotta, mit mondott ma délután az elnök? „Ő védelmezi az életemet és ő őrködik tűzhelyem és családom biztossága fölött.” Az én fölfogásom szerint a tűzhely és a család olyasvalami, amit nem volna szabad rábízni egy véletlenül ide került angol hadnagyra. Abból ítélve, amit hallok, Alvarez elnök okosabban tenné, ha kevésbbé törné a fejét mindenféle cseleken, és maga őrizné a háza tájékát.

- A kapitány nem olyan benyomást tett rám, mintha képes volna megcsalni azt az embert, aki kenyeret és otthont ad neki, s akinek az egyenruháját viseli, - felelte Langham úr melegen. - Nem hiszem, hogy az elnök házát belülről fenyegetné veszedelem. Alvarezné...

Clay e szavakra hirtelen hátrafordult a bakon, ahol eddig szótlanul ült és oly mozdulatlanul, mintha valami elmosódó szobor lett volna a holdfényben, és lenézett a kocsiban ülőkre.

- Alvarezné asszonynak nincs szüksége a védelemre, mint nagyon helyesen akarta megjegyezni, Langham úr, - vágott gyorsan ez utóbbi szavába. - Azok, akik ismerik őt, nem tudnak ellene semmit fölhozni, s azok, akik nem ismerik, nem fognak magukról annyira megfeledkezni, hogy ilyesmit tegyenek... Megfigyelték a holdfény hatását a kolostor falaira? - folytatta nyugodtan. - Mintha hó borítaná őket.

- Nem, - kiáltott King és Langham úr hirtelen, miközben mind a ketten megfordultak és minden egyebet kizáró érdeklődéssel a dombtetőn emelkedő kolostor felé néztek.

Aznap este lefekvés előtt Hope bement Alice szobájába és elbámulva nézte, hogy fésüli nénje a haját a tükör előtt.

- Azt hiszem, pompás életünk lesz itt, Alice; mit gondolsz? - kérdezte a nénjétől. - Olyan más itt minden, mint odahaza, és olyan szép - és az urak, akikkel itt találkozunk, kedvemre valók. Nem pompás egy fiu például az a Mac Williams? És milyen peckes legény! És Stuart kapitány -? Csak kár, hogy olyan bátortalan. Úgy látszik, semmiről sem tud bátran beszélni, csak Clay úrról. Clayt valósággal imádja!

- Igen, - hagyta rá a nénje; - észrevettem az erkélyen, hogy rájutottál a nyitjára, mi módon lehet őt beszédessé tenni.

- Hiszen éppen ez az. Nagyon szeret Clay úrról beszélni, és én szívesen hallgattam. Oh, az ám az ember! A legcsodálatosabb dolgokat művelte...

- Kicsoda? Stuart kapitány?

- Dehogy is. Clay úr. Végigharcolt három igazi nagy háborút és vagy egy tucat kisebbfajtát; sok ezer kilométer hosszu vasútvonalat épített - nem tudom, hány ezret, de Stuart kapitány tudja. És ő építette Peruban a legmagasabb hidat is. Mély szakadék fölött lóg a híd a levegőben, s a szél, ha fú, ide-oda himbálja. Hiába nevetsz; én bizony nagyon szép dolognak tartom ezt, és Ted is ugyanígy gondolkodik, - tette hozzá Hope olyan arccal, mintha most olyan érvet hozott volna föl, amellyel szemben további ellenvetésnek nincs helye.

- Oh, bocsáss meg, kérlek, - felelt Alice nevetve; - persze, ha Ted is így gondolkodik, akkor nincs egyéb hátra, mint hogy valamennyien térdre hulljunk és imádjuk őt.

- A papának szintén az a véleménye, - folytatta Hope. - Azt mondta, hogy Clay úr fiatal ember létére is egyike a legjelentékenyebb embereknek, akikkel életében találkozott.

Langham kisasszony, akinek szemét elrejtette a fekete hajtömeg, amelyet arcába rázott, egy szót sem válaszolt.

- S aztán az is nagyon tetszett nekem, ahogyan King Reggiet elhallgattatta, - folytatta Hope, - mikor olyan furcsákat kezdtek beszélni a papával Alvareznéről.

- Nos, annyit mondhatok, - kiáltott föl a nénje, türelmetlenül hátravetve vállára a haját, - igazán nem látom be, mért van szüksége Alvareznének védelmezőre? Az az érzésem volt, hogy Clay úr csak még jobban elrontotta a dolgot azzal, hogy beleavatkozott. Hogy merészkedett olyan éltes embert, aminő a papa, rendreutasítani?

- Valószínüleg azért tette, mert jóbarátja Alvareznénak, - felelte Hope.

- Édes gyermekem, szép asszonyoknak mindig akad lovagjuk, - mondta Langham kisasszony. - Egyébként azonban magam sem kételkedem, hogy Clay úr csakugyan olyan ember, aminőnek Stuart kapitány lefestette, - tette hozzá fölállva és megcsókolta éjszakára a hugát. - De most már ne tartson bennünket még tovább ébren, bármily vitézen szokta is védelmezni az öregasszonyokat.

- Öregasszonyokat! - kiáltott föl Hope elképedve. - Hogy beszélhetsz így, Alice?

De a nénje csak nevetett és intett neki, hogy távozzék, mire Hope homlokát ráncolva és nagyon megütődve visszavonult a szobájába.

V.

A városi kirándulásra három napon keresztül más hasonló kirándulások következtek. Az egyik este behajtattak megint a sétatérre, s a másik kettőn King jachtján a kikötőt járták és a part mentét. Az egyik ilyen holdvilágos kiránduláson vendége volt Kingnek az elnök a feleségével. Az illő számu ágyúlövésekkel üdvözölték őket, s ott játszott a födélzet elején a benszülött zenekar is. Clay érezte, hogy egyelőre King a főszereplő, és ő maga teljesen a háttérbe vonult. Közben eszébe jutott a saját kis kerekes gőzöse, amelyet Alice tiszteletére újra festetett és bearanyoztatott, s keserűen mosolygott magában.

Mialatt ott üldögélt háttal a karfának dőlve és szakértő szemmel föltekintett a gomolyba rakott kötélzetre, Mac Williams lábujjhegyen odasompolygott melléje és óvatosan beleült az egyik kosárfonatu székbe.

- Lábtörlőket sehol sem látok ezen a hajón, - szólalt meg egyszerre Mac Williams. - Egyébként tökéletes a fölszerelése: a legfrissebb folyóiratok, zománcozott fürdőkádak és kinai szolgák. De a függő lépcsők tetején mindenütt hiányzik a lábtörlő, pedig e nélkül bepiszkítja az ember a födélzetet. Volt már vagy egyszer odabent a gépteremben? Nos, ha még nem volt, akkor azt ajánlom, ne is menjen le, - tette hozzá ünnepélyesen. - Nagyon rosszul érezné magát. Megkérdeztem az admirálistól, leküldhetem-e ide egyszer a fehér gépészeinket, hogy megmutassák a legényeknek, mi az a tiszta gépterem. Épp az imént beszéltem a főgépésszel. Mac Kenzia a neve, s amikor mondtam neki, hogy én is skót vagyok, azt felelte rá, nagyon örül, hogy olyan úrhoz lehet szerencséje, aki annyira ért a gépekhez. Valószínüleg azt hitte, hogy én is King úrnak valamelyik vendége vagyok, éppen ezért meg sem mondtam neki, hogy jó magam is azzal keresem a kenyeremet, hogy néha egy-egy emeltyűt igazgatok. De adtam neki egy szivart, amire azt mondta: „köszönöm alássan” és a sipkájához emelte a kezét.

Mac Williams nevetett a visszaemlékezésre és kényelmesen egymásra rakta lábait.

- Még hozzá a King szivarjaiból való volt, - beszélt tovább. - Igazi havanna! Szanaszét heverteti szabadon a hajófülkékben. Szivott már belőle? Langham Teddy meg én körülbelül egy ládára valót zsebreraktunk már együtt.

Clay nem felelt. De Mac Williams még kényelmesebben elhelyezkedett a nagy kosárfonatu széken és elégedett büszkeséggel fujta a levegőbe a füstkarikákat.

- Erkölcsrontó dolog, mi? - szólalt meg megint.

- Micsoda? - kérdezte Clay szórakozottan.

- Óh, hogy megint fehér emberekkel érintkezünk! Elmegy a kedve az embernek a rizstől meg a málétól, ugy-e? Addig csak nagy mulatság, amíg itt vannak. De ha megint itt hagynak bennünket, ha már Ted sem lesz itt, meg a jacht is eltünt és mi baktathatunk majd megint a sétatéren hetenkint kétszer, az bizony nagyon keserves élet lesz, ugy-e? Bizony keserves! Úgy sejtem, ma csak vígan vagyunk, de holnap annál szomorúbbak leszünk.

- Majd csak megleszünk valahogy, azt hiszem, - mondta Clay vállat vonva, s azután indult, hogy megkeresse Langham kisasszonyt.

Tiszta, ragyogó reggelre virradtak aznap, amikorra a bányák meglátogatását vették volt tervbe. Mac Williams tele rakta szőnyeggel és párnával egyetlen személyszállító kocsiját, és zászlók lengedeztek a kocsi vászontetejéről, amely vígan duzzadozott a lassan mozgó vonatot kísérő szélben. Ezt a szemlekocsit - Mac Williams nevezte el így - a mozdony elé kapcsolták, és lassan tolatták előre a keskeny vágányon, pálmaerdőkön, mocsarakon, bozótos sűrűségeken keresztül és itt-ott a partmenti mészsziklák fölött, ahol a gőzgép kéményéig felszökkenő habok fehér tajtékot fecskendeztek a kirándulókra. Ezer meg ezer, piros, sárga és fekete héju szárazföldi rák mászkált a sineken zörögve, mint a csontváz a szélben, s a vonat kerekei százszámra taposták össze őket; nagy gyíkok menekültek a napos sziklákról a közeledő vonat elől, s egy őzbak alig ötven lábnyira szökkent keresztül előttük a sineken.

Mac Williams átvezette Hope-ot a gőzgépre és megmutatta neki, hogy lehet a gép sebességét növelni és csökkenteni, míg végül Hopenak az a veszedelmes vágya támadt, hogy az emeltyűt teljes gőzre állítsa s a vonatot a sinekből az óceánba vezényelje.

Clay Langham kisasszonnyal a kocsi hátsó részében ült s arról beszélt neki és atyjának, miféle nehézségeket kellett a fiatal Mac Williamsnak leküzdenie. És Langham kisasszony nagyon

örült, mikor észrevette, milyen feszült érdeklődéssel figyel az édesatyja mindenre, amit Clay mond. Ismerte az atyját és nagyon jól tudta, hogyan szokott bánni az atyja más férfiakkal. Éppen ezért tudta azt is, milyen szokatlan kitüntetés rejlik atyja viselkedésében Clayvel szemben. Alicenak rendkívül tetszett a dolog, mert igazolta a saját érdeklődését Clay iránt. S minthogy a fiatal mérnököt a maga fölfedezésének tekintette, örült, hogy mások is osztoznak Clayről táplált jó véleményében.

Langhamék látogatása nagy esemény volt a bányák történetében. Kirkland, az aknavezető és Chapman, aki a dinamitrobbantásokat intézte, továbbá Weimer konzul és a benszülött orvos, aki a lázbetegeket és a balesetek sebesültjeit ápolta, mind egybegyültek a pályaudvaron és várták a vendégeket, az elképzelhető legfehérebb vászonruhában és egy falka ponnival, mert ponniháton készült a társaság a szemleútra. A falu, amelynek agyag-viskói és bádogkunyhói fehérre mosott facölöpökön álltak a nap hevétől megrepedezett, kopár földön, oly tiszta volt, amilyen tisztára söpörhette Clay száz rendőre. Langham úr a társaság élén lovagolt, s útközben melléje került sorrendben mindegyik osztálynak a feje, hogy elmagyarázza Langham úrnak mindazt, ami eddigelé történt, és bemutassa a fényes eredményt. A falu üres volt, csak a benszülött munkások családtagjai voltak odahaza meg a kóbor ebek, a telep utcaseprői, amelyek mosolyogva és ugatva ugrándoztak a ponnik előtt.

A bádogfalu mögött meredeken emelkedve ott állt az öt hegy közül az első, amelynek nyitott homokfalába nagy terraszok voltak vágva, tele nyüzsgő emberekkel, mintha falramászkáló legyek lettek volna. Csoportosan álltak némelyek egy nyílás körül, vagy párosával dolgoztak, úgy, hogy az egyikük nehéz kalapáccsal ütögetett egy acélfúróra, amelyet társa csupasz kezében forgatott. Mások a gőzfúrók mellett álltak, amelyek rövid, heves lökéseikkel megmegrázták a hegyet és gőzfelhőbe burkolták az embereket. Fontoskodó kis segédmozdonyok hosszú sor érckocsit vontatva döcögtek és inogtak a hepehupás földön, éles füttyöket hallatva figyelmeztetésül, valahányszor fordulóhoz értek. Egy-egy kiugró sziklán piros zászlókat lobogtattak a jelző munkások s azután siettek lefelé a lejtős hegyoldalon, hogy biztonságba jussanak, mielőtt a robbanó lövegek megrázták a földet és kő- és porkévéket löktek föl a nyugodt, tiszta levegőbe. Izgalmas munka képe volt az egész, szinte érthetetlen a be nem avatottak számára, mert látszólag terv és vezetés nélkül azt a hatást keltette, mintha végtelen nagy területen dolgoztak volna az emberek, a saját kényük-kedvük szerint, mint a rongyszedők a szemétrakáson.

Langham kisasszony mellett csak King maradt, akit a szünetlen lárma és a hőség egy kissé lehangolt, és lelkesedő fivére, míg Clay előre lovagolt és Aliceről látszólag egészen megfeledkezett. Alice figyelemmel kísérte Clayt, aki hol a hegyek nyílásaira mutatott, hol a tárnák szájába, majd meg cowboy-módjára lehajolt a nyergéből, fölkapott egy-egy ércdarabot és rákoppantott vele a nyeregkávára, mielőtt átnyujtotta a többieknek. Néha meg a kantárt karjára vetve és hüvelykujját övébe dugva, percekig állt egy helyben, csizmaszárát belesüppesztve a laza talajba, s hallgatta segédeinek a jelentéseit, miközben többször vetett egy-egy gyors pillantást Langham úrra, hogy lássa, vajjon megérti-e a sok szakkifejezést. A férfiak, akik oly nyilvánvaló örömmel és elfogódottsággal üdvözölték a hölgyeket megérkezésükkor, most mintha egytől-egyig megfeledkeztek volna ottlétükről, csak úgy, mint Clay.

Langham kisasszony előrenyomult lován abba a csoportba, amely Hope körül állt, aki ponnija hátán kezdettől fogva Clay szomszédságában tartózkodott. De Alice semmit sem értett meg abból, amit hallott, és senki sem tartotta szükségesnek, hogy magyarázatokkal szolgáljon neki. Végre sikerült elfognia Claynek a tekintetét és barátságosan mosolygott rá; de miután Clay hosszu ideig merően rábámult, miközben Kirkland jelentésére figyelt, hallotta, hogy egyszer csak így szólt: „Igaz, igaz; nyitott bányában nincs másképpen." És ekkor megértette, hogy Clay észre sem vette jelenlétét. De néhány perc mulva látta, amint Hopera tekintett, karjait

keresztbefonva a mellén és a fejét csóválva. - Egyebet nem tehettünk, - mondta Clay Hope-nak, mintha igazolni akart volna előtte valamit, s mintha Hope is azok közé tartozott volna, akiket meg kell győzni a dolgokról. - Ha alul nyitottuk volna meg a bányát, attól kellett volna tartanunk, hogy beomlik. Ezért felülről kellett megindulnunk s lefelé haladnunk. Ezért hozattam ide a nagy emelőgépet. És mint utólag kiderült, nagy megtakarítást értünk el vele.

Hope helyeslően bólintott a fejével.

- Mindjárt mondtam a papának, mikor Ted megírta, de a Washington-hegyen nem így járt el.

- Óh, az egészen más dolog, kisasszony, - szólt közbe nagy hévvel Kirkland. - A Washington-hegy sokkal szilárdabb szerkezetü. Ott bárhol megfúrhatjuk a tárnát, nem omlik be. De ez a hegy csupa törmelék, a legrosszabb bányaanyag.

Hope megint bólintott és ponnijával az előre mozduló csoport után nyomult, míg nénje és King hátramaradtak.

- Hope egész bányász, - szólt King. - Hol szerezte a tudományát?

- Óh, ő meg a papa mindent együtt beszéltek meg a papa dolgozószobájában, amióta Ted elkezdte innen a leveleit küldözgetni, - felelt Langham kisasszony, némi kedvetlenséggel a hangjában. - De hát nincs itt sehol egy kis helyecske, ahol kevésbbé bántja az embert a hőség?

Weimer konzul meghallotta ezt a fölsóhajtást és rögtön visszavezette kettőjüket Kirklandnak a bungalowjába, amely mint valami sasfészek csüggött az egyik kiugró szirtdarabon. A ház verandájáról a bányák javarésze fölött le lehetett látni a völgybe s túl rajta a Karaibi-tengerre, amely szinte lángolt a hőségben.

- Amerikait nem sokat láttam odalent, Weimer, - szólt King. - Azt hittem, hogy Clay tömegesen hozatta ide őket.

- Körülbelül háromszázan vannak, vad irek és négerek, - felelt a konzul; - de a bányákban főleg benszülötteket alkalmazunk. Jobban bírják az éghajlatot, aztán meg, - tette hozzá halkan, - zavargás esetén tartalékseregül használhatjuk őket. Mendozának az emberei, és Clay arra törekszik, hogy eltántorítsa őket tőle.

- Nem értem, - mondta King.

Weimer körülnézett és megvárta, amíg Kirkland cselédei, akik palackokat és poharakat raktak tálcán a közelükben álló asztalra, visszavonultak.

- Azt suttogják, - szólt azután, - hogy Alvarez diktátorrá szeretné kikiáltatni magát a tavaszi választások előtt. Bizonyára ön is hallott már róla?

King a fejét rázta.

- Oh, beszélje el részletesen! - szólt Langham kisasszony. - Nagyon szeretnék belekeveredni egy kicsit valami összeesküvésbe.

- Nos, errefelé gyakran van részünk ilyesmiben, - folytatta a konzul. - De ez a mostani összeesküvés különösen érdekelheti kegyedet, Langham kisasszony, mert nő áll az élén. Alvarezné asszony, mint bizonyára tudják, Hernandez Manuelata grófnő volt a házassága előtt. Spanyolország egyik legősibb családjának a tagja. Alvarez Madridban vette őt feleségül, mikor követ volt ott, s mikor visszatért, hogy föllépjen elnökjelöltnek, a felesége vele jött. Rendkívül nagyravágyó nő, s amint beszélik, a köztársaságból megint monarchiát akar csinálni s a férjéből királyt, illetve önmagából királynét. Ez persze esztelenség; de úgy látszik, Alvareznénak az a terve, hogy Olanchot megint valamelyes függésbe hozza Spanyolországtól, úgy mint régente volt, és ezért oly népszerütlen az országban.

- Igazán? - szólt közbe Langham kisasszony. - Nem tudom, hogy népszerűtlen.

- De még mennyire! A híveit rojalistáknak nevezik s még egy hete sincs, hogy a liberálisok lázító plakátokkal árasztották el a várost és a népet arra szólították föl, hogy űzze ki az országból Alvareznét.

- Milyen gyáva had! Rátámadni egy nőre! - kiáltott föl Langham kisasszony.

- Hm, ő kezdte a harcot, - szólt a konzul.

- És ki a vezére az ellenséges tábornak? - kérdezte King.

- Mendoza tábornok! Ő a főparancsnok, és a hadsereg legnagyobb része az ő pártján van. De a másik jelöltet, az öreg Rojas tábornokot, a nép legjobban szereti, s ő a három közül a legderekabb. Most alelnök, s ha a népnek becsületes alkalma nyílnék arra szavazni, akit őszintén akar, akkor kétségtelenül ő lenne a legközelebbi elnök. A nép nagy tömege megelégelte az örökös forradalmakat. Bőven volt része benne, de rövidesen valószínüleg át kell esnie még egyen, s ha ennek rossz vége lenne Alvareznére nézve, akkor attól félek, Langham úr csak nagy üggyel-bajjal tarthatná meg a bányáit. Mendoza máris megfenyegette, hogy visszavonja tőle az engedélyt és állami monopóliumot csinál a bányákból...

- És ha a másik jut hatalomra, Rojas tábornok, vajjon az is visszavonja az engedélyt?

- Ő nem; bármily valószinütlennek lássék is, Rojas becsületes ember, - felelt a konzul nevetve, - csakhogy ő nem jut hatalomra. Vagy Alvarez lesz diktátor, vagy Mendoza ragadja magához az elnöki méltóságot. Éppen ezért bánik Clay olyan jól a katonákkal; azt hiszi, szüksége lehet rájok Mendoza ellen. Nem lehetetlen, Commodore, hogy ágyúját a városra kell majd szögeznie, - tette hozzá mosolyogva, - vagy pedig, ami még valószínübb, lehet, hogy arra kell majd használnia a jachtját, hogy Langham kisasszonyt és családja többi tagját elszállítsa rajta az országból.

King nevetett, Alice pedig hizelkedő érdeklődéssel nézett Weimerre.

- A födélzet alatt van egy gyorstüzelő ágyúm is, - szólt King, - amelyre szükségem volt már egyszer a Maláji-tengeren egy kalóznaszád ellen. Azt hiszem, jó lesz, ha ezt az ágyút fölhozatom. Azonkívül a legénységem közül körülbelül harminc ember örömest szolgálna a jachtomon egy évig ingyen, ha megengedném nekik, hogy partra szálljanak és kiverekedhessék magukat. Mit gondol, mikor lesz...

A bungalow csupasz padlatán rengő súlyos léptek és sarkantyúpengés zaja riasztotta meg az összeesküvőket. Megfordultak és föltekintettek bűnük tudatában a fölöttük magasló hegyekre, mikor Clay lépett ki sietve a verandára.

- Azt mondták, hogy itt találom kegyedet, - szólt Langham kisasszonyhoz fordulva. - Sajnálom, hogy elfáradt. Persze, nem lett volna szabad elfelejtenem... Nagyon megerőltető út, ha az ember nem szokta meg, - tette hozzá bűnbánóan; - de örülök, hogy Weimer vette kegyedet az oltalmába.

- Igen, egy kissé nagy volt a hőség és a lárma, - felelte Langham kisasszony barátságosan mosolyogva, miközben, arcán a türelmes szenvedés kifejezésével, kezét a homlokára szorította. - Megfájdult egy kicsit a fejem, - tette hozzá, - de nagyon érdekes volt, és valóban gratulálhatok önnek a művéhez.

Clay kételkedve és aggódva nézett Alicera, s azután letekintett a munkások sürgő-forgó tömegére. Sértette őt, hogy Alice oly kevés érdeklődést tanusított a bánya iránt, de másrészt fölháborodott saját maga ellen, mert érezte, hogy nincs igaza. Hogy is remélhette, hogy egy nőt érdekelhessen ez a lármás és verejtékes munka? De mialatt ekkép tépelődött még magá-

ban, tekintete megakadt egy kedves alakon, aki bájosan és szilárdan ült a ponniján, s akinek fehér ruháját bemocskolta a bánya vörös ércpora és az erdőben a levelek zöld nedve.

Lassan fölfelé jött az ösvényen, öt-hat fiatal embernek a kíséretében, akik köréje sereglettek, beszéltek neki a munka nehézségeiről, és lesték ajkáról a tetszés jelét.

Clay tekintete odatapadt erre a képre, és mosolygott a látvány jelentőségén. Alice észrevette ezt a tekintetet és lenézett, hogy lássa, mi vonzza annyira Clayt. Majd újra Clayre tekintett, aki még mindig a közelgő csoportot nézte figyelmesen és mosolygott magában. Langham kisasszonynak elakadt a lélekzete, s gúnyosan fölkapta a fejét és a vállát, mint az őz, mikor lépteket hall az erdőben. Mikor Hope nemsokára kilépett a verandára, Alice gyorsan feléje fordult és ránézett merően, mintha idegen lett volna, akit jól megnéz az ember, mikor először találkozik vele.

- Hope, nézd meg csak a ruhádat, - szólt Alice.

Hope arca lángolt a szokatlan megerőltetéstől, a szeme ragyogott és a haja kibujt parafasisakja alól.

- Ah, olyan fáradt vagyok, és olyan éhes, - fordult oda nevetve Clayhez. - Ilyen csodát látni, - folytatta nehéz lovaglókeztyűjével bajlódva, - igazán gyönyörűség... hát még véghez vinni! - tette hozzá. Közben lehúzta a keztyűjét s Clay felé nyujtotta nedves kezét, amelyen a kantárszár mély barázdákat vágott.

- Köszönöm önnek, - szólt egyszerüen.

A bánya igazgatója a hála gyors fölbuzdulásával ragadta meg a feléje nyujtott kezet, s mikor a fiatal lány szemébe tekintett, olyasvalamit vett benne észre, amitől megütődött, úgy, hogy gyorsan elfordította róla a szemét és hátranézett az ajtóban álló csizmás férfiak csoportjára. Hope atyja állt ott, meg Ted, Mac Williams, Kirkland és a többiek valamennyien, akik segédei voltak neki. Valamennyien mosolyogtak az elébük táruló jeleneten, amelynek jelentőségével nagyon is tisztában voltak. Mintha a fiatal leány Clayt tüntette volna ki egész elismerésével, s bárha irigyelték is talán érte Clayt, nem sajnálták tőle.

- Mért nem lehetett ez a másik? - gondolta Clay. De azért hangosan így felelt: - Köszönöm, dúsan megjutalmazott.

Langham kisasszony türelmetlenül nézett le a völgybe, amely most még forróbbnak, még lármásabbnak tünt föl előtte.

VI.

Langham Alice látogatása a bányában teljesen megnyitotta Claynek a szemét. Egyszerre tisztán látta, milyen óriási különbségek vannak kettőjük között. Nevetett és csúfolódott magán, mert azt képzelhette, hogy olyan társadalmi állásban van, amely jogot ad neki arra, hogy Alicet szerethesse. Bármily nagy volt is időnként az önbizalma és bármily tisztában volt is a maga kiváló képességeivel bizonyos irányban, mégis nyugtalan volt és aggódott, mikor összehasonlította magát olyan előkelő születésü és neveltetésü emberrel, aki mint King, annak a világnak volt része, amelyről ő olyan keveset tudott, s amelyet tudatlanságában annyira túlbecsült volt. Annak a rejtelmes valaminek, amit mások örökségül kaptak, ő maga mindig hijával lesz, tünődött magában. Még fiatal volt, tele az ifjúság csalóka ábrándjaival, s éppen ezért hamisan értékelte a maga meglevő tulajdonságait épp úgy, mint azokat, amelyeknek hijával volt.

A következő héten kerülte, hogy egyedül találkozzék Langham kisasszonnyal. Ha Alice szemlátomást kitüntette a kegyével, hirtelen visszaidézte emlékezetébe, mily kevéssé tudott Alice lelkesedni az ő munkájáért, már pedig, ha a mérnök nem érdekelte őt, akkor azzal nem sokat törődött, hogy a férfi érdekli-e. Sok nővel volt már dolga, akik vonzónak találták az egyéniségét, akaratának és szellemének ereje miatt, s emellett azért is, mert szép ember volt. De ezt a nőt a munkájával akarta meghódítani. A munkája volt életének a java, így tünődött magában, s a munkájával győz vagy bukik.

A bányakirándulás után egy hétre Alvarez elnök nagy bált rendezett Langhamék tiszteletére, amelyre hivatalos volt Olancho minden kiválósága és az idegen követségek tagjai is. Langham kisasszony a bál napjának délutánján összetalálkozott Clayvel, mikor lefelé ment a hegyről, hogy Hope-pal és édesatyjával találkozzék, a jacht födélzetén, ahol együtt szándékoztak ebédelni.

- Maga nem jön el? - kérdezte Alice.

- Szívesen mennék, ha mehetnék, - felelte Clay. - King engem is meghívott ugyan, de éppen most érkezett meg egy gőzös az új gépekkel, s nekem ott kell lennem a vámkezelésnél.

Langham kisasszony bosszúsan nevetett és megrázta a fejét.

- Elhalaszthatná az új gépekkel való bajmolódást akkorra, amikor már nem leszünk itt, - mondta.

- Ha nem lesznek itt, akkor nem igen leszek olyan kedélyállapotban, hogy gépekkel vagy más effélével törődhessem, - felelte Clay.

Ez a pár szó annyira fölbátorította Langham kisasszonyt, hogy leült a kikötőparton a révházban. Hátravetette arcából a mantilláját és barátságosan tekintett Clayre.

- Betelt az idő, - mondta, - hogy egyről-másról beszélgessünk.

Clay mosolyogva leült melléje.

- Nos? - kérdezte.

- Az elmult héten nagyon barátságtalan volt hozzám, - kezdte Alice, Claynak egyenesen a szeme közé nézve, - és akkor, amikor lent jártunk megnézni a bányát, valósággal csúfosan viselkedett, noha annyira számítottam önre.

Clay arca oly tisztán elárulta meglepetését emiatt a szemrehányás miatt, amelyre véleménye szerint éppen ellenkezőleg neki lett volna csak joga, hogy Langham kisasszony elhallgatott.

- Nem értem kegyedet, - felelt Clay nyugodtan. - Miben viselkedtem csúfosan?

Oly komolyan mondta ezt a pár szót, hogy Langham kisasszony jónak látta abbahagyni a könnyed csevegés hangját, és mély bensőséggel beszélt tovább.

- Azzal a szándékkal mentem a bányákba, hogy az ön művét a legjobb világításban ismerjem meg. Azért érdeklődtem csak, mert az ön művéről volt szó, mert ön volt az egésznek a mestere. És azt reméltem, hogy ön megmagyaráz majd mindent nekem és segítségemre lesz, hogy megértsem alkotását. De ön ezt elmulasztotta. Úgy bánt velem, mintha engem egyáltalán nem érdekelt volna odalent semmisem, - mintha nem is lennék képes arra, hogy megértsem a dolgokat, s mintha önnek teljesen mindegy lett volna, vajjon engem érdekel-e ott valami, vagy sem. Egyszóval ön teljesen megfeledkezett rólam.

Clay egy mozdulattal sem árulta el azt, hogy valamelyes lelkifurdalást érezne.

- Sajnálom, - mondta komolyan, - hogy kegyed unatkozott odalent.

- Nem ezt akartam mondani, ön is jól tudja, - felelt a fiatal leány. - Azt akartam, hogy ön magyarázza meg a művét, mert ön volt a mestere. Nem az érdekel engem, amit létrehoztak, hanem az ember, aki létrehozta.

Clay türelmetlenül vállat vont és zavart mosollyal nézett Alicera.

- Látja, éppen ez az, amit nem kívánok, - felelte. - Meg tud érteni? Ezek a bányák s más efféle az én mindenem a világon. Egyedül ezek teszik jogossá a létezésemet. Nagyon vágyódom az után az érzés után, hogy tettem valamit, ami rajtam kívül esik, és ha kegyed azt mondja, hogy a személyem vonzza kegyedet, ez épp oly kevéssé elégít ki, mint a nőt az, ha csupán szépségeért vagy édes hangjáért csodálják. Ezt nem saját magának köszönheti. Én arra törekszem, hogy kegyed azért becsüljön engem, amit alkottam, nem azért, mert véletlenül ilyen vagy olyan vagyok.

Langham kisasszony elmerült egyideig a kikötő szemlélésébe, s csak azután felelt.

- Magát nagyon nehéz kielégíteni, - szólt végül. - Rendszerint megelégszenek a férfiak azzal, ha egyáltalán kedveljük őket, s nem igen kutatják ennek az okát. Minthogy azonban ön ragaszkodik hozzá, nyíltan megvallom, hogy én nem vagyok képes arra a magaslatra fölemelkedni, hogy úgy csodáljam az ön alkotását, mint a többiek. Lehet, hogy ez hiba, - folytatta olyan kifejezéssel, amely félreérthetetlenül azt jelentette, hogy Alice ezt éppen ellenkezőleg, erénynek tekinti. - Ha nagyobb volna a szaktudásom, talán több csodálni valót találnék én is benne, ámde én távolabb nézek és nagyobb dolgokat várok öntől. Nem mindig azok a legjobb barátaink, akik tökéleteseknek tartanak bennünket, ugyebár? - kérdezte jóságos mosollyal, miközben tekintetét a nagy érctöltésre emelte, amely belenyult a tengerbe és egyetlen csúf részlete volt a képnek, amely ott a maga természetes szépségében tárult elébök.

- Hiszen ez mind nagyon szép, de én határozottan többet várok öntől, - szólt Langham kisasszony. - Életemben sok igen jelentékeny emberrel találkoztam már mindenfelé, úgy, hogy azt hiszem, meg tudom ítélni, mi az erős férfi, és ön egyike a legerősebb egyéniségeknek azok közül, akikkel valaha megismerkedtem. De lehetetlenségnek tartom, hogy ön beérje azzal, amit itt alkotott. Valami nagyobbat, valami maradandóbbat várok öntől, sőt őszintén megmondom önnek, hogy egyenesen bánt, ha azt látom, hogy ön az atyám érdekeinek szolgálatában tékozolja az idejét. Tetterejét más, jelentősebb téren kellene érvényesítenie. Ön azt csinálhat magából, amit akar. Odahaza vezető politikus, vagy híres hadvezér vagy hatalmas pénzügyi tekintély lehetne. Ezt azért mondom önnek, mert tudom, hogy mi van önben és mert azt kívánom, hogy ön mennél jobban értékesítse a képességeit és olyasmire fordítsa az erejét, amire valóban érdemes.

Langham kisasszony hangjából annyi őszinteség csendült ki, hogy csaknem sajátmagát is sikerült elámítania, bárha bajosan tudott volna számot adni róla, mért tesz ilyen szemrehányást éppen annak a férfinak, aki mellette ült. Nagyon jól tudta, hogy csupán okot igyekszik keresni, amely arra jogosítaná, hogy ne becsülje Clayt annyira, amily mértékben nem akarta megengedni önmagának, hogy becsülje őt. A mellette ülő férfi az első pillanattól fogva magára vonta az érdeklődését és később oly mértékben foglalkoztatta a gondolatait, hogy valósággal zavarta kedélynyugalmát. És mégis azt akarta, hogy iránta való érzései ne erősödjenek, hanem ellenkezőleg, gyöngüljenek s igyekezett meggyőzni magát arról, hogy ezt azért teszi, mert Clayből hiányzik valami, nem saját magából.

Csaknem bosszankodott rá azért, hogy annyira foglalkoztatta s emellett apróságokban kevésbbé volt elfogadható, mint más férfiismerősei. Hibákat keresett tehát benne, hogy a saját érzéseinek fogyatékosságát igazolhassa.

De Clay, aki csak a szavakat hallotta és a mögöttük rejlő lelki rugókat nem ismerte, mindezt nem tudhatta. Mikor Alice elhallgatott, Clay mozdulatlanul ült a helyén és szilárd tekintettel nézett a kikötőre. Mikor a csúf érctöltésre vetődött a pillantása, összerázkódott és bosszúsan fölnevetett.

- Teljesen igaza van, - kezdte Clay. - Igaza van, nem sok az, amit véghezvittem. Csak - fürkésző pillantást vetett Alicera és mosolygott - csak kár, hogy éppen kegyedtől kellett ezt hallanom.

Langham kisasszonyt a saját külön szempontjai annyira elragadták, hogy Clayről, mialatt beszélt vele, csaknem megfeledkezett. Csak most látta, micsoda szerencsétlenségnek volt okozója. Sajnálkozva felsóhajtott és előre hajolt, mintha mindazt, amit mondott, még bővebben ki akarná fejteni; de Clay megakadályozta benne.

- Azt akartam ezzel mondani, - folytatta Clay, - hogy az ihletnek, amely eddigi munkámra képesített, legnagyobbrészt kegyed volt a forrása. Kegyed egy egész fajt képviselt számomra, nem csupán egy egyént s a kegyed képe - az amelyet az órámban hordok - az egész ismeretlen életet jelenti számomra, a civilizáció édességét, fenségét és báját, olyasvalamit, aminek az élvezésére, azt remélem, valamikor én magam is rá fogok érni. Láthatja tehát, - tette hozzá bizonytalan nevetéssel - hogy azt a szemrehányást, hogy tehetségemet nem értékesítettem kellőképpen, mennyivel keserűbb volt éppen kegyedtől hallani, mint lett volna bárki mástól.

- De Clay úr, - tiltakozott hévvel a fiatal leány, - hiszen énnekem az a véleményem, hogy amit ön alkotott, az bámulatosan nagy dolog. Én csak azt mondtam, hogy még nagyobb dolgokat várok öntől. Hiszen ön még fiatal és...

Clay rá sem hallgatott; előrehajolt és kezeit a térdére kulcsolva, szomorúan bámult bele a víz fölött a messzeségbe.

- Nem használtam föl tehetségemet úgy, ahogy fölhasználhattam volna, - ismételte; - ezt mondta kegyed. - Úgy beszélt, mintha a saját ítéletét hirdette volna ki. - Nem sokra tartja sem azt, amit csináltam, sem azt, ami vagyok.

Vigasztalanul nevetett és mélyen fellélekzett, majd megrázta a fejét és nekitámaszkodott a révház korlátjának oly csüggedéssel, mintha hosszu küzködés után lemondott volna a további küzdelemről.

- Nem, - szólt keserűen, - nem sokat érek. De Istenem! - folytatta nevetve, - ha meggondolja, mi voltam! Ami most vagyok, az nem sokat számít a kegyed szemében, sőt a magam szemében sem, mióta megismertem a kegyed szempontjait - de ha meggondolom...!

Clay megint elhallgatott, összeszorította az ajkait és a fejét rázta. Félig csukott szeme, amely mintha multjába nézett volna vissza, egyszerre felragyogott, mikor King fehér jachtjára vetődött a tekintete. Fölemelte a karját és a jachtra mutatott.

- Tizenhat esztendős koromban közönséges matrózinas voltam, olyan ember, akit ennek a jachtnak a legénysége sem fogadott volna be a társaságába. Olyan jelentéktelen teremtés voltam, hogy a kormányosnak volt bátorsága végigkorbácsolni az egész fedélzet hosszában, úgy hogy vérbefagyva hevertem a földön és halottnak hittek már. Nem volt egyebem, csak az a ruhám, amelyet viseltem és a viharban csupasz lábbal föl kellett másznom egy lengő kötélre és addig kellett rángatnom egy ázott vitorlát, amíg kiserkedt körmeim alól a vér. Cowboy voltam és hat hónapon keresztül nem volt más társaságom, mint nyolcezer darab szarvasmarha és néhány ember, aki épp olyan tompa és féktelen volt, mint a bikák. Egész éjszakákon át a nyeregben ültem s fejem fölött nem volt más, csak a csillagok, mialatt semmi más nesz nem volt körülöttem, csak a szunnyadó csorda lélekzése. A nők, akiket ismertem, csupa indiai squaw volt, meg néhány némber a matrózok tánctermeiben és Sioux City, Abilene, Callao és

Port-Said játékbarlangjaiban. Ez voltam és ez volt a társaságom. Egy mexikói sziklaház agyagpadlóján, - folytatta nevetve, miközben hátrakulcsolt kézzel fel s alájárt a révházban, - kezemben csupasz késsel viaskodtam az utolsó dolláromért. Ennyire züllött és kétségbeesett volt valaha helyzetem. És most - Clay hátraszegte a fejét és mosolygott, - *most*, - mondta, miközben szokott komoly udvariasságával fordult oda megint Langham kisasszonyhoz, - most itt ülhetek kegyed mellett és kegyeddel beszélgethetek. Ennyire feltörtem magamat és - meg vagyok elégedve.

E szavak után elhallgatott és néhány pillanatig bizonytalanul nézett Langham kisasszonyra, mintha nem volna bizonyos benne, vajjon megérti-e őt Alice, ha tovább beszél.

- És ha mindez nem is jelent semmit kegyed előtt, - szólt végül, - s bárha itt, amint mondotta, édesatyjának az alkalmazottja vagyok csak, talán akad a világon hely, ahol jobban ismernek. Ha tudakozódnék edinburghi, berlini vagy párisi pályatársaimnál, ők talán tudnának rólam egyet-mást mondani. Ha akarnám, holnap abbanhagyhatnám a gyakorlati tevékenységet s élhetnék mint tanácsadó vagy szakértő; ámde jobban szeretem a gyakorlati munkát. Magam szeretem megmarkolni a dolgot. Nem azt mondom: „Langham úrnak a szolgája vagyok"; másképp fejezem ki magamat. Azt mondom: „Itt van öt hegy, tele vassal; ezeket hordd át Dél-Amerikából Észak-Amerikába, ahol vasútakat vagy páncéloshajókat csinálnak belőlük." Így látom én a dolgokat. Jobb babérágat akasztani az eke szarvára, mint kishitűnek lenni. Ez megkönnyíti s úgyszólván megnemesíti a munkát. Kegyed nem képes így nézni a dolgokat?

Mielőtt Alice felelhetett volna, figyelmeztető köhécselés hallatszott a nyitott révház egyik oldala felől s amint Alice és Clay megfordultak, Mac Williamsot látták közeledni. Clay fejtegetései annyira lekötötték mindkettőjük figyelmét, hogy Mac Williams a puha, fövenyes parton egészen közelükbe jutott már, anélkül, hogy észrevették volna. Langham kisasszony nyilvánvaló örömmel üdvözölte az érkezőt.

- A bárka ott vár kegyedre a híd végén, - jelentette Mac Williams.

Langham kisasszony fölemelkedett s amint lefelé indultak mind a hárman a hídon, Mac Williams előre sietett, hogy alkalmat adjon nekik folytatni a félbeszakított beszélgetést. Ámde Alice és Clay sarkon követték, mintha egyiküknek sem lett volna kedve élni az alkalommal.

Hope és King együtt jöttek el Alice-ért, s mialatt King segített Alicenak, hogy kényelmesen elhelyezkedjék a párnákon és még egyszer kifejezte sajnálkozását, hogy Clay és Mac Williams nem lehetnek a vendégei, Hope indulásra csöngetett, fordított egyet a kormánykeréken és mosolyogva visszatekintett még egyszer a parton álló két férfira.

- Maga mért nem ment el? - kérdezte Clay. - Hiszen magának semmi dolga a vámházban.

- Önnek épp oly kevéssé van ott dolga, mint nekem, - felelte Mac Williams. - De sejtem, hogy mind a ketten egyet gondoltunk. Nem szabad az embernek visszaélni a szerencséjével.

- Hogy érti ezt?

- Nos hát, mi dolgunk nekünk ezzel a sok mindenfélével? - kiáltott Mac Williams. - Mindennap ezt prédikálom önnek. Nem tartozunk az ő osztályukba és ön annál nehezebben fogja csak nélkülözni őket az elutazásuk után. Állatkínzás, hogy az ilyen nőszemélyek szabadon szaladgálhatnak. Odafönt északon, ahol minden ember fehér, nem olyan feltünő dolog; de itt... édes jó Istenkém!

- Ostobaság - felelte Clay. - Miért fordítanánk hátat a civilizációnak, amikor idejön hozzánk? Azért, mert nem térhetünk vissza a legközelebbi gőzössel a kebelére? Minden ember, akivel találkozunk, vagy hasznunkra van, vagy ártalmunkra. És azt állítom, hogy ezek a lányok

minékünk hasznunkra vannak, még akkor is, ha távozásuk után üresnek és nyomorúságosnak fog tetszeni az életünk.

- Üresnek és nyomorúságosnak? - ismételte Mac Williams álmélkodva. - Éppen ez nem fog bekövetkezni a nézetem szerint. Énnekem csak annál jobban fog tetszeni, mert egyszer ők is résztvettek benne. Sohasem érdeklődtem még annyira a bányák iránt, mint amióta megnézték ezek a hölgyek is és az ócska vasútammal sem voltam azelőtt olyan nagyra. De most, ahol az egyik elkezd gépészkedni, mintha nikkellel volna bevonva az egész micsoda. Az új gépet, amint megérkezik, az ő nevéről fogom elkeresztelni, ha az édesatyja megengedi.

- Hogy érti ezt? Hiszen Langham kisasszony csak egyszer volt odalent a bányában, ugy-e?

- Langham kisasszony? - kiáltott Mac Williams, hosszan elnyújtva szavait. - Nem róla beszélek, hanem a másikról, Hope kisasszonyról. Csaknem mindennap ott van Teddel együtt és tanulja a gépvezetést. Persze csak mulatságból, - tette hozzá megnyugtatóan.

- Nem is képzelhetem egy pillanatig sem, hogy be akar lépni a gépmunkások egyesületébe, - felelte Clay. - Tehát Hope odakint járt minden nap? Igazán, finom, kedves kis lány.

- Finom, kedves kis lány! - morgott Mac Williams. - Meghiszem azt! A legjobb lány a világon. Nincs is nála sikerültebb teremtés és képzelje el csak, hogy ha már most is ilyen, milyen lesz még majd akkor, ha fölserdül és megtanul egy s más apróságot? Gondoljon csak ezzel szemben a nénjére. Hogy milyen lesz ez harminc, ötven, nyolcvan esztendős korában, már most láthatjuk. Persze, tiszta fajbeli és a legszebb nőszemély, akit életemben láttam, de hát, fiacskám, túlságosan óvatos. Nem ringatózik ábrándokon és semmi érzéke nincs a nevetséges iránt, pedig enélkül unalmassá lesz idővel minden nő. Nem lehet semmire sem tanítani. Olyasmit mondani neki, amit még nem tudna, egyszerűen elképzelhetetlen. Sok minden, amit mi fontosnak tartunk, egyáltalán nem érdekli őt. Nem tartozik a szakmájába s minden más téren sokkal többet tud, mint amennyit mi csak sejthetnénk is.

- De ez a Hope kisasszony! Valóságos élvezet kalauzolni őt. Mindent látni akar és mindent meg akar tanulni és beledugja az orrocskáját minden nyílásba, mint valami kis foxterrier. Aztán elül a helyén és elhallgatja az embert, amíg végül könnybe lábad a szeme, anélkül, hogy észrevenné - és aztán elakad az embernek a szava, mert nem győz eleget rábámulni.

Clay fölemelkedett és megindult szótlanul hazafelé. Hogy Mac Williams éppen abban a pillanatban zavarta meg, nagyon kedvére volt. Nem volt egészen tisztában vele, vajjon tökéletesen érti-e Langham kisasszonyt. Londoni, berlini és bécsi kirándulásai alatt sok nővel megismerkedett, akik nem titkolták előtte, hogy tetszik nekik. Más, kevésbbé szép nőkkel találkozott Közép- és Dél-Amerikában, az angol üzleti világ asszonyaival és lányaival, akik önkéntes száműzetésben éltek a Csöndes-Óceán partmellékén s akiknek fehér bőrét megbarnította a tropikus nap heve. Sok asszonyt megismert és elmondhatta a költővel, hogy „sok gond, sok baj szomorította, de egy-két asszony meg is vígasztalta."

Ámde abban a nőben, akit feleségül akart venni, meg kellett lennie mindazoknak a tulajdonságoknak, amelyeknek ő maga híjával volt. Azt akarta, hogy az a nő mintegy kiegészítse őt. És Aliceban mindez megvolt. Értett hozzá, hogy becsvágyának és ízlésének ama húrjait szólaltassa meg, amelyeket Clay legtöbbre becsült és mégis tétovázott és bizalmatlankodott benne, ahelyett, hogy hévvel és szenvedéllyel vallomást tett volna neki és akaratának erejével rákényszerítette volna arra, hogy meghallgassa őt.

Langham kisasszony azzal az érzéssel roskadt a bárka párnái közé, hogy megmenekült saját-magától és örült, hogy megint a hozzáillő környezetben talált menedéket. King láttára, aki Hope mellett állt, szájában cigarettával és félig csukott szemmel a távolodó parti fényt figyelte, nyugalom és elégedettség érzése szállt Alice lelkére. Mit kívánt attól a másik különös

fiatalembertől, nem tudta. Oly szép volt az a másik, oly merész s oly friss és eredeti volt az életről való fölfogása. Igaz, hogy mindent csinálhatott még magából, amit akart; de ime, itt volt ez a másik férfi, aki már mindent elért vagy oly könnyen elérhetett, mint ahogy a bárka sebességét gyorsíthatta azzal, hogy egy ujjal meghúzott egy sodronyfonalat.

Eszébe jutott az a nap, amikor együtt voltak valamennyien ugyanezen a bárkán és a gép elakadt. Mac Williams előre sietett, hogy megnézze, mi történt és segítségül hívta Clayt is maga mellé. Visszaidézte emlékezetébe, hogy térdeltek ott mind a ketten a földön s utasították a gépészt és a fűtőt, hogy adjanak a kezük ügyébe mindenféle szerszámot és olajos kannákat, miközben King határozatlanul tiltakozni próbált, a többiek pedig gyámoltalanul ültek az izzó nap hevén a ringó bárkában. Alicenak visszatetszett Clay túlságos buzgalma, mikor baleset történt és öröme, amikor a gépet sikerült rendbehoznia. Visszatetszett neki az is, amikor megjelent újra közöttük, olajos kézzel, a fűtés melegétől kipirosodott arccal és piszkos ujjait egy rongyba törölte meg. Sértette Alicet az is, hogy Clay úgy bánt a gépésszel, akitől kérdezett valamit, mintha hasonszőrű társa lett volna és végül nagyon meglepte Alicet, hogy a legénység oly tisztelettel köszöntötte Clayt, mintha ő lett volna a tulajdonos, amikor aznap este megint bárkára szálltak. Azt várta ugyanis, hogy valamivel bizalmasabban fognak viselkedni vele szemben, sőt valósággal azt képzelte, hogy észre is vett egy árnyalatnyi különbséget a matrózok viselkedésében, mintha az ő szemükben épp úgy lekicsinyitette volna magát, mint Alice szemében.

VII.

Aznap este tíz órakor készülni kezdett Clay a kormányzói palota báljára, s Mac Williams, aki nem volt hivatalos a bálra, bíráló helyesléssel és minden irigység nélkül nézte végig Clay öltözködését.

Clay az elnök tiszteletére előkereste több idegen rendjelét és Clay segített neki ráerősíteni az olanchoi csillagrend szalagját és nagykeresztjét a mellére s a becsületrend keresztjét frakkjának a hajtókájára. Fejét oldalt lógatva, a kis zománcozott keresztek hatását Mac Williams azzal a szerető büszkeséggel tanulmányozta, amelyet az anya érez, mikor leányát az első báli ruhába öltözteti.

- Nincs még egypár rendjele? - kérdezte lelkesedéssel.

- Van még néhány hadi emlékérmem, - felelt Clay bizonytalan mosollyal, - de hiszen nem vagyok egyenruhában.

- Az mindegy, - jelentette ki Mac Williams. - Tüzze föl, tüzze föl valamennyit. A lányok szeretik az ilyesmit. Az emberek ugyan talán azt fogják hinni, hogy uszóversenyeken nyerte, de a fődolog az, hogy nagyon jól fognak a mellén festeni. No most úgy néz ki, mint valami tambur-major.

- Dehogy is, - szólt Clay, - inkább mint valami francia követ, és nem is tudom, honnan van bátorsága egyáltalán beszélni velem.

Jókedvüen ment föl a dombra, s ott találta már az ajtó előtt a kocsit, s benne Kinget, Langham urat és Alicet, akik őt várták. Éppen indulni akartak és Alice már kényelmesen el is helyezkedett, mikor selyem suhogását és könnyed léptek zaját hallották az előcsarnok felől. Mikor megfordultak, Hope-ot pillantották meg, aki boldogan ragyogva és mosolyogva az ajtóban állt. Földig érő fehér selyemruha volt rajta, amely szabadon hagyta a vállát és karjait. A haja magasra föl volt tűzve a fején, és Hope egypár hosszu, barna keztyűt iparkodott nagy sietve

fölhúzni a kezére. Az átalakulás oly tökéletes volt, s a fiatal leány annyival idősebbnek látszott és oly ünnepi és oly szép jelenség volt, hogy a két fiatal úr néma csodálattal bámészkodott rá.

- Ugyan Hope! - kiáltott rá a nénje. - Mit művelsz?

Hope egy kissé ijedten állt a helyén és mind a két kezével a hajához kapott.

- Mi baj? - kérdezte. - Nincs rendben valami?

- De, édes gyermekem, - szólt a nénje, - csak nem arra gondolsz, hogy te is velünk jösz?

- Hát nem? - kérdezte Hope elképedve. - Miért ne mennék? Hiszen engem is meghívtak, Alice.

- De Hope - - papa, - szólt Alice, miközben újra kiszállt a kocsiból és Langham úrhoz fordult. - Csak nem te akartad, hogy Hope-ot is magunkkal vigyük? Hiszen még nincs bevezetve a társaságba.

- Ugyan, kérlek, - szólt Hope dacosan; de azért egy kissé akadozott a lélekzete, és el is pirult, amikor észrevette, hogy a két úr hátrább húzódott, hogy ne hallják ennek a családi cívódásnak a folytatását. Érezte, hogy úgy bánnak vele, mint valami elkényeztetett kis gyermekkel.

- Hiszen itt senki sem tartja számon, - szólt Hope, - és úgy szeretnék én is ott lenni. Azt hittem, mindnyájan tudtátok, hogy én is veletek akarok menni. Mari egyenesen erre a bálra csinálta a számomra ezt a ruhát.

- Én azt hiszem, hogy Hope még túlságosan fiatal, - jelentette ki Alice határozottan, atyjához fordulva, - és ha itt táncestékre jár, nem értem, mért ne járhatna akkor otthon is.

- De otthon eszemágába sincs táncestékre járni, - vágott nénje szavába Hope.

Langham úr, akin meglátszott, mennyire kínosan érinti az egész jelenet, esengő arccal fordult idősebb leánya felé.

- Mit gondolsz, Alice? - kérdezte határozatlanul.

- Sajnálom, - felelt Langham kisasszony, - de meg kell mondanom, hogy egyáltalán nem tartom illőnek a dolgot. Rendkívül bánt, Hope, hogy ilyen barátságtalannak kell lennem, de te még igazán túlságosan fiatal vagy, és az idevaló férfiak társasága nem való az ilyen fiatal leány számára.

- Hiszen te is együtt leszel velök, - szólt Hope, de közben húzta már lefelé a keztyűjét, annak jeléül, hogy megadta magát.

- De édes gyermekem, én ötven esztendővel idősebb vagyok nálad, - felelte Langham kisasszony.

- Talán Alice legjobban tudja, mi illik, - szólt Langham úr. - Sajnálom, Hope, hogy hiába reménykedtél.

Hope magasabbra emelte egy kissé a fejét és az ajtó felé fordult.

- Ha te sem akarod, papa, akkor nem bánom, - mondta Hope. - Jó éjszakát.

Indult már befelé, de aztán mást gondolt, visszajött, s mosolyogva és integetve megállt az ajtóban, mialatt a többiek elhelyezkedtek a kocsiban.

- Reggel elmesélünk majd mindent, - szólt Langham úr szomoruan, kihajolva a kocsiból. - Nagyon sajnálom. Ugy-e nem fogsz búsulni egyedül? Ha akarod, szívesen itthon maradok veled.

- Ugyan, papa! - nevetett Hope. - Hiszen a te tiszteletedre rendezik a mulatságot. Ne gondolj hát tovább velem. Olvasok majd egy kicsit, azután lefekszem.

- Jó éjszakát, Hamupipőke! - kiáltott ki a kocsiból King.

- Jó éjszakát, Tündérkirályfi! - felelt vissza Hope.

Clay épp úgy érezte, mint King, hogy Hope-ot nem is annyira a táncmulatság bántotta, mint inkább az, hogy az ő jelenlétükben úgy bántak vele, mint valami kis gyerekkel. Éppen ezért tartózkodtak részvétük vagy sajnálkozásuk kifejezésétől, hanem egyszerüen kalapot emeltek és meghajoltak, valamivel tiszteletteljesebben, mint rendesen, mikor a kocsi elindult velök.

Hope, amint fényes öltözetében ott állt elhagyatva és csüggedten az üres ház küszöbén, úgy hatott Clayre, mintha fölösleges színpadi jelenetet rögtönöztek volna vele. Rossz néven vette atyjától és nénjétől, hogy megrontották örömét, és szíve mélyén hálát adott az égnek, hogy nem tartozik bele Langhamék társadalmi osztályába. Mikor Langham kisasszony újból sajnálkozását fejezte ki, hogy nem tehetett másként, Clay szótlanul hallgatta. Az ő fölfogása szerint mi sem volt egyszerübb, mint meghagyni a gyermeknek örömét, mert a gyermekek szomorúsága mindig aránytalanul nagyobb, mint a szomoruságuk oka. A gyermekeket, az állatokat és a vakokat mindig egy csoportba tartozó lényeknek fogta föl, akiket megillet a leggyöngédebb és a legfáradhatatlanabb gondoskodás. Éppen azért mai estéje meg volt mérgezve, minthogy folyton Hope arcának fájdalmas és csalódott kifejezésére kellett gondolnia, s mikor Alice megkérdezte tőle, min tűnődik, kereken megmondta neki, hogy az ő véleménye szerint Alice nagyon barátságtalan volt Hope-pal, és hogy ellenvetéseit képteleneknek tartja.

Langham kisasszony észrevehetően hűvösebb lett.

- Talán ön nem érti meg egészen, Clay úr, - mondta Alice, - hogy minekünk alkalmazkodnunk kell bizonyos szabályokhoz, amelyeket azok az emberek állapítottak meg a maguk számára, akikkel legszívesebben vagyunk együtt. Ha alkalmazkodunk a szokásokhoz, ezt valószínüleg azért tesszük, mert a nagy többség számára ezzel kényelmesebbé válik az élet. Vagy azt gondolja, hogy kellemes volt a föladat, amely rámhárult? Én magam a látszat kedvéért sokkal fontosabb dolgokról is lemondtam már, mint ez a táncmulatság, és holnapra Hope maga is be fogja látni, hogy helyesen cselekedtem.

Clay azt mondta, hogy reméli, hogy így lesz, bár kételkedik benne, s azután hogy kiengesztelje Langham kisasszonyt, arra kérte, hogy a legközelebbi táncával őt tüntesse ki. De Alice nem engesztelődött ily könnyen.

- Sajnálom, - mondta, - de azt hiszem, vacsoráig már minden táncomat eligértem. Vacsora után, ha jelentkezik, fönntartom az egyik táncot önnek. De valamit megtehetne, - tette hozzá. - A legyezőmet lent felejtettem a kocsiban - mit gondol, fölhozhatná minden nagyobb zavar nélkül?

- A kocsi nem vár ránk; azt hiszem, visszaküldték, - felelt Clay; - de kölcsön kérhetem Stuart valamelyik emberének a lovát, hazanyargalhatok és elhozhatom a legyezőjét, ha parancsolja.

- Képtelenség! - nevetett Langham kisasszony, de azért nagyon meg volt elégedve Clay válaszával.

- Egyáltalán nem az, - felelt Clay. Jókedvüen mosolygott Alicera, és láthatóan tetszett neki az ötlet. - Ha megtenném, hódolatom jelét látná benne? - kérdezte.

Tekintetében oly kevés hódolat és annyi kópéság tükröződött, hogy Alice azt hitte, Clay csak tréfál vele. Tagadóan rázta a fejét.

- Hiszen úgy sem megy érte, - szólt másfelé fordulva. De azért tekintetével követte Clayt, mikor végigment a termen, vállal és fejjel kimagasodva a benszülött férfiak és nők közül.

Sohasem látta még Clayt ily ragyogónak, és szeme, amely minden apróságra ügyelt, észrevette a rendjeleket és a pompásan feszülő fehér keztyüket, meg divatos európai meghajlását, miközben klakját a csipőjének támasztotta, mintha kardmarkolaton pihentetné a kezét. Észrevette azt is, hogy a kis olanchoiak megálltak és utána bámultak, mialatt útat tört magának közöttük, és látta, hogy az urak megsugják a hölgyeknek, kicsoda. Sir Julian Pindar, az agg angol követ, megállította Clayt és Alice megfigyelte, hogyan nevetnek együtt az angol hadiérmeken, amelyeket az amerikai a mellén viselt, s amelyeket Sir Julian az ujjával megérintett. Odaszólította az öreg a francia követet is csinos feleségével együtt, és valamennyien jókedvűen csevegtek s nevetgéltek. Langham kisasszony nagyon szerette volna tudni, vajjon Clay franciául beszélt-e velök.

Alice nem a legjobban mulatott a bálban. Az az érzése volt, hogy Clay megbántotta és igaztalan volt hozzá. Hiszen ő csak a kötelességét teljesítette, s mégis mindenki a hugát sajnálta, aki miatt ő olyan kínos helyzetbe került...

Amikor a többiek távoztak, Hope lassan végigment a verandán és a kocsi után nézett, amíg csak el nem tünt a szemei elől. Azután belevetette magát az egyik nagy karosszékbe és hosszan elnézte szép báliruháját és új táncoscipellőjét. Ő is úgy érezte, hogy igazságtalanul bántak vele.

Holdfényben úszott körülötte minden, úgy, mint megérkezése estéjén; de most hidegnek és szomorúnak látta a hold fényét, amely szintén csak az elhagyottság érzését növelte az üres házban.

Azt az igéretét, hogy bemegy a szobájába és olvasni fog, nem váltotta be, hanem jó egy órán át kibámult a kikötőre. A nénjére nem haragudhatott. Hiszen amit tett, azt törvény és szokás szabta meg, úgy, mint a királyné mozdulatait a sakkjátékban. Azon tünődött csak, hogy miért van ez így. Rideggé és unalmassá vált így az élet, és Alice-t mégis mindenki csodálta, és valaki benne látta az előkelő modern hölgy legnemesebb mintaképét. Hogy ő nem lesz ilyen, ha nagy lány lesz, abban bizonyos volt, valamint arról is meg volt győződve, hogy családja sok mindenben csalódni fog benne. Vajjon jobban szeretnék-e az emberek, ha ő is oly óvatos volna, mint Alice, és kevésbbé hasonlítana a bátyjához, Tedhez? Vajjon például akkor is kedvelné-e őt Clay úr úgy, mint most? Kíváncsi volt rá, vajjon helytelenítette-e Clay úr, hogy ponnija hátán be szokta száguldozni a bányákat és cukornád-lándzsájával szurkálta a varangyos békákat, amikor lovát akarták megharapni. Nem felejtette el, hogy Clay egyszer meglepte őt és mulatott rajta, amikor javában vadászott a varangyokra. Elvörösödött a puszta emlékére is. Minden bizonnyal kis vadócnak tartotta őt, vagy talán - s ez volt a valóbbszinü - nem is gondolt rá.

Hope hátradőlt a székén, fölnézett a csillagokra, a hegyek fölé, és megpróbálta elképzelni, vajjon a könyveiben szereplő királyfiak és hősök közül volt-e valamelyiknek oly sok és oly vonzó élménye, mint Clay úrnak. Némelyiknek volt, de hiszen ők csak a képzelet szülöttei voltak. Ez a hős ellenben eleven volt, és ő ismerte, sőt valószinüleg úgy van most vele, hogy ostoba kislánynak tekinti őt, akit megszidtak és ágyba küldtek a füle hallatára, mint valami engedetlen gyereket. Hope érezte, hogy összeszorul a torka és a szemébe szökken valami, ami nagyon hasonlított a könnyhöz, de nagy meglepetésére, egy csöppet sem szégyenkezett miatta. Megvallotta magának, hogy megsértődött és csalódott, s hogy ezt az érzését még erősebbé tegye, meg nem állhatta, hogy élénken el ne képzelje, hogy nevetgél Clay és Alice összebujva valamelyik félreeső szögletben, míg ő, aki oly jól megértette Clayt és nem talált rá szavakat, hogy megmondja neki, mennyire megbecsüli őt és a munkáját, - itt kuksol egyedül, az elhagyott tűzhely mellett, mint valami hamupipőke.

Hope oly meghatóan kiszinezte ezt a képet, hogy egy pillanatra szinte megesett a szíve saját magán; de a következő pillanatban gúnyosan nevetett a balgaságán, türelmetlenül vállat vonva fölállt és megindult a szobája felé.

De mielőtt végigment a verandán, vágtató ló dobogását hallotta a kemény, kiaszott országúton, amely a városból a Pálmalakba vezetett. Hope kíváncsian visszafordult, de jóformán ki sem léphetett még az árnyékból, amelyben volt, a vágtató ló megállt a lépcső alján s lovasa leugrott a nyeregből.

Hope kitalálta, hogy Clay volt, és megijedt, hogy talán rosszul lett valaki az övéi közül. Gyorsan Clay elé sietett hát és azt kérdezte tőle, valami baj történt-e?

Clayt a kislány hirtelen megjelenése egy kissé meglepte. Örömében gyermekesen fölnevetett.

- Örülök, hogy még ébren találom, - szólt. - Nincs semmi baj.

Zavarban volt. Visszatérésre az a gondolat indította, hogy egy kis leány ül otthon szomoruan, de amikor váratlanul egy egészen felnőtt, fiatal hölgyet látott maga előtt, eljárása nagyon balgának tünt föl előtte, s nem tudta, mit mondjon, hogy Hope-ot meg ne sértse.

- Semmi baj sincs, - ismételte, - valamit el akarok vinni innen.

Attól a katonától, akitől a lovat elvette, kért Clay egy olyan köpönyeget is, amilyent éjszaka hordanak a lovasok és midőn hajadonfővel Hope előtt állt, miközben ez a köpeny válláról a földig hullámzott s érdemrendje és keresztjei csillogtak a mellén a fényben, Hope nagyon hálás volt, hogy úgy állt előtte egészen, mint egy királyfi, vagy mesebeli hős, és mégis megmaradt Claynek.

- Azért jöttem, hogy nővére legyezőjét magammal vigyem, - magyarázta Clay. - Itthon felejtette.

A fiatal leány egy pillanatig meglepetten tekintett rá s azután egyszerre valamivel büszkébb lett. Nem tudta, hogy Alice ellen háborodjon-e föl, aki ilyen egy férfiut ennyire ostoba megbizással terhelt, vagy Clay ellen, aki a megbizást elvállalta.

- Tehát azért jött? - mondta végre. - Akkor bemegyek és megkeresem.

Méltóságteljes, kis meghajlás után, a rosszalás minden látható jelével az ajtóhoz lépett.

- Hm, nem is tudom, - mondta Clay határozatlanul, - talán nem is kell rögtön visszamennem, ugyebár? Megengedi, hogy egy kis időt az ön társaságában töltsek?

Hope állva maradt és látta, hogy Clayt valami zavarba hozta.

- Természetesen, - válaszolt csodálkozva, - de nem térne-e ön szívesebben vissza azonnal? Olyan sietve jött. S Alice nem várja a legyezőjét?

- Óh, a legyező már valószinüleg a kezei között van. Megkértem Stuartot, hogy keresse meg, mert Langham kisasszony a sétatér végén várakozó kocsiban felejtette.

- Akkor hát miért jött ön? - kérdezte Hope növekvő gyanakodással.

- Azt bizony én magam sem tudom megmondani, - válaszolta Clay tanácstalanul. - Szükségét éreztem annak, hogy a holdfényben lovagoljak egy kicsit, mert a bált és a táncot gyűlölöm. Maga nem? Mondhatom, nagyon okosan cselekedett, hogy nem ment el velök.

Hope a nagy karosszék könyöklőjére támaszkodott és Clayre nézett, aki egy helyben állt, úgy, hogy a holdfényben arcát tisztán láthatta.

- Ugy-e azért jött, mert azt hitte, hogy én itthon ülök és sirdogálok, vagy a többiek küldötték, hogy nézzen utánam, - mondta. - Nem igaz? Nem Alice küldte? - kérdezte.

- Jól tudja, hogy engem senkisem küldött, - válaszolt Clay. - Nekem az a meggyőződésem, hogy magával kegyetlenül bántak és az volt a vágyam, hogy megmondhassam ezt magának. Ennyi az egész. S azonkívül azt is meg akartam mondani, hogy nagyon éreztem a hiányát s távolléte az egész estémet elrontotta. Továbbá azért jöttem ide, mert szívesebben csevegek magával, mintsem ott maradjak, ahol voltam. Senki sem tudja, hogy eltávoztam, s hogy idejöttem. Azt mondtam, hogy a legyezőért megyek és Stuartot megkértem, hogy keresse meg, ha én elmennék. Nem akartam semmi mást, csakhogy magát láthassam; ez az egész, de mindjárt vissza fogok menni.

Mialatt beszélt, Hope lesütötte szemeit s elfordulva a kikötő felé tekintett. Valami különös, boldogító fölindulás tombolt keblében s lélekzete olyan gyors volt, hogy attól félt, hogy Clay észreveszi. Azonkívül olyan vágyat érzett a sírásra, hogy megijedt tőle. Nevetni kezdett hát s megfordult és újra Clay arcába nézett. Clay észrevette Hope szemében ugyanazt a tekintetet, amely egyízben föltünt már neki, midőn Hope a bányában sikeréhez szerencsét kívánt. Már azelőtt is látta ezt a tekintetet más nők szemében s nagyon nyugtalanította őt. Hope most leült a nagy székbe és Clay széles köpenyét lábai elé a földre vetette. Azután leült rá s vállával egy pillérnek támaszkodott. Föltekintett Hopera s látta, hogy az a tekintet, amely úgy nyugtalanította, eltünt, s szemei izgalomtól és gyönyörüségtől ragyogtak.

- S nekem semmit sem hozott a bálból a zsebében, hogy megvigasztaljon? - kérdezte Hope tréfásan.

- Persze, hogy hoztam, - válaszolta Clay zavartalanul. - Egypár szem cukrot.

- Igazán? - kiáltotta Hope elragadtatással. - Milyen borzasztó ember! Cukrot hozott?

- Igen cukrot, - válaszolta Clay komolyan, - s egy táncrendet is, a barbár szokások maradványát, amelyek ebben a déli fővárosban még megvannak. Olancho címere van kiverve rajta aranyból és azt hittem, hogy talán szívesen elteszi emléknek. Szabad a legközelebbi táncot kérnem? - kérdezte, miközben kivette zsebéből a táncrendet.

- Hogyne, - válaszolt Hope, - de ha nincs ellenére, a tánc helyett beszélgessünk; jó lesz?

- Föltétlenül többet fog érni, - válaszolta Clay, miközben nevét a táncrendbe firkálta. - Benn nagy a tolongás és a társaság is vegyes egy kissé.

Mind a ketten kacagtak a bohóságokon, s Hope barátságosan és büszkén tekintett lovagjára.

- Ha dohányozni akar, én nem bánom, s talán jó volna valami hűsítő is, - szólt vendégszerető buzgósággal. - A lovaglás után ez nem fog ártani.

Clay köszönetet mondva visszautasította és szivarra gyújtott s a füstön keresztül titokban figyelte, mint ül Hope boldogságtól sugárzó arccal vele szemben, a holdas éjszakáról, amely körülvette őket, egészen megfeledkezve. Amikor Hope észrevette, hogy Clay szemei rajta függenek, jókedvüen nevetni kezdett.

- Mire gondol? - kérdezte Clay.

- Csak arra, hogy sokkal szebb, ha a bál jön el az emberhez, mintha az ember megy el a bálba, - válaszolta Hope.

- Eszerint egy férfi, egy táncrend s három cukorka magának egy egész bál?

- Hát nem így van? Engem még nem vezettek be a társaságba, lássa, s ezért nem tudom jobban.

- Azt hiszem, nagyon sok függ a férfitól, - mondta Clay.

- Ez célzás? - kérdezte Hope bizonytalanul. - Mit kellett volna erre válaszolnom, ha már be lennék vezetve a társaságba?

- Nem tudom, de hagyja csak inkább válasz nélkül, - felelte Clay, - valószinüleg valami nagyon kevéssé hízelgőt vagy nagyon tudákosat s én mindenesetre visszavezettem volna a kísérőjéhez s otthagytam volna.

De Hope nem is hallgatott rá. Tekintetét rászegezte Clay mellére, és Clay gyorsan a mellére emelte kezét, hogy eltakarja.

- Clay úr, - kezdte Hope hirtelen, miközben sóváran előrehajolt, - nem fog nagyon neveletlennek tartani, ha megkérdezem, miért kapta ezt a sok érdemkeresztet? Tudom, hogy valamit jelentenek és most már azt szeretném tudni, hogy mit. Kérem, mondja el.

- Ah ezek! - mondta Clay. - Ezeket ma azért raktam föl, mert ezzel viszonozzuk némileg a vendéglátó figyelmességét. Ezt még a külföldön szoktam meg...

- Nem ezt kérdeztem, - vágott közbe Hope szigoruan. - Azt kérdeztem, hogy miért kapta ezeket a kitüntetéseket? Tehát kezdje el a becsületrend keresztjével ott jobbra s azután haladjon tovább, amíg csak a végére nem ér, de kérem, ne ugorjon át semmit. Ne hagyja ki a véresebb részleteket sem s legfőképpen ne legyen szerény.

- Mint Othello, - mondta Clay.

- Igen, - válaszolta Hope, - és én Desdemona akarok lenni.

- Nos tehát, kedves Desdemonám, az eset a következő, - szólt Clay nevetve. - Ezt a hadiérmet s ezt a csillagot a nilusi hadjáratban kaptam Wolseley alatt. Egyiptomból aztán fölmentem a tengerpart mentén Algirba, ahol abban a hirhedt hadtestben, amelyet idegenek légiója néven ismernek, vállaltam szolgálatot...

- Csak nem azt akarja mondani, - szakitotta félbe Hope elragadtatva, - hogy afrikai vadász volt! Mint a „Két lobogó alatt” hőse.

- Semmi esetre sem, - felelte Clay nyomatékkal. - Én egészen egyszerü közlegény voltam és megmutattam a többi semmirekellőnek, hogyan kell védőárkot ásni. Az idegen légióban szégyenszemre nyolc hónapot töltöttem, azután Peruba mentem, ahol...

- Átugrott valamit, - vágott szavába Hope. - Hogyan szerzett érdemeket a becsületrendre?

- Erre? - válaszolta Clay. - Ezt egy marék arab üldözése közben elkövetett csínyemért kaptam. A fickók elvették egy zászlónkat s én visszaszereztem s mint egy eszeveszett lobogtattam a fejem fölött egészen addig, amíg biztos nem voltam benne, hogy az ezredes meglátta. Mihelyt láttam, hogy biztos az előléptetés, abbahagytam.

- Ah, hogy beszélhet így! - kiáltott Hope. - Önnek semmiesetre sem juthatott eszébe, hogy ilyesmit cselekedjék. Valószínüleg megmentette az egész ezredet.

- Lehetséges, - válaszolta Clay, - ámbár nem emlékszem rá, és akkoriban sem beszélt róla senkisem.

- Nos, hát mondja el csak a többit, - mondta Hope, - de kérem, legyen szíves, ne térjen el az igazságtól.

- Jól van. Ezt a keresztet Spanyolországban kaptam, mert elnöke voltam a madridi nemzetközi mérnök-kongresszusnak. Látszólag ezért kaptam, de igazában azért, mert a spanyol mérnököket rávettem, hogy bakkarat helyett pokert játsszanak. Ezt a német császár adta, mert egy erődöt terveztem neki. Ezt a másikat a zanzibári szultántól kaptam, de a szultánon kívül nincs egyetlen-egy ember sem, aki meg tudná mondani, hogy miért. Ő pedig nem akarja elárúlni,

mert szégyenli a dolgot. Úgy osztogatja ezeket a rendjeleket, mint a szivart, s mikor meglátogattam, nem volt neki otthon szivarja.

- Hol mindenhol nem járt már ön! - mondta Hope sóhajtva. - Én is voltam Kairóban és Algirban, de nekem csak a nevelőnőmmel volt szabad kimennem, az pedig sohasem akart velem mecsetekbe bemenni, mert azt mondta, hogy tele vannak legyekkel. Nyáron mindig Párisba és Hamburgba megyünk és egy nagy szállóba Londonban. Én szívesen utazom, de nem így. Hát ön?

- Én azért utazom, mert nincs otthonom, - válaszolta Clay. - Éppen fordítva, mint az, aki azért megy haza, mert minden nyilvános helyiséget becsuktak már, én azért járok mindenfelé, mert az én számomra egy otthon sincs nyitva.

- Hogy érti ezt? - kérdezte Hope a fejét rázva. - Miért nincs otthona?

- Volt egyszer egy tenyérnyi hely Coloradóban, amelyet otthonomnak szoktam nevezni, - felelte Clay, - de telkeket hasítottak ki belőle egy épülő város részére és most már csak egy kis hely az enyém a város előtt levő temetőben, ahol az édesanyám van eltemetve s ezt mindig meglátogatom, ha az Egyesült-Államokba megyek. Ez az egyetlen darab föld a kerek világon, ahova én visszatérhetek.

Hope előrehajolt, tágra nyitott szemmel és összekulcsolt kézzel.

- És az atyja? - kérdezte lágy hangon, - ő is, - ő is ott nyugszik?

Clay az ujjai között tartott szivar égő végét nézte.

- Atyám, Hope kisasszony, - válaszolta, - kalóz volt és a *Virginián* elvitorlázott, hogy Kuba segítségére menjen. Ott a spanyolok agyonlőtték és mi sohasem tudtuk meg, hogy hol van eltemetve.

- Oh, bocsásson meg, kérem, legyen elnézéssel, - szólt Hope olyan szomorúan, hogy Clay gyorsan ráemelte tekintetét. Egy könnycsepp csillogott Hope szemében. Bátortalanul kezét nyújtotta feléje és egy pillanatra megérintette napbarnította, érdes öklét, amelyet Clay összeszorítva a térdén nyugtatott. - Nagyon sajnálom, - mondta, - végtelenül sajnálom.

Hosszu idő óta először, Clay szemébe is könny szökött s elfátyolozta előtte a holdfénytől bevilágított képet. A fiatal leány részvétének egyszerü megnyilvánulása volt az, ami megrázta és elnémította.

Midőn egy óra mulva elvágtatott a város felé s a nyeregben még egyszer megfordult, hogy Hopenak utolsó üdvözletet intsen, Hope holdfényövezte fehér alakja úgy állt ott a kapuban, mint valami szellem, amely egy új paradicsom felé mutatta meg az útat neki.

(Vége az első kötetnek.)

MÁSODIK KÖTET

I.

Mikor Clay visszaérkezett a kormányzói palotába, a társaság lakománál ült. Langham urat és leányát az elnök asztalánál találta. Alvarezné hellyel kínálta meg Alice mellett, aki kezét nyújtva üdvözölte.

- Igazán balgaság volt, hogy elvágtatott, - mondta Alice.

- S még hozzá meg sem találtam a legyezőt, - válaszolta Clay, miközben letelepedett a helyére.

- Persze hogy nem. Itt volt a kocsiban. Stuart kapitány fölhozta.

- Azért nem tudtam hát ráakadni, - felelte Clay. - Hanem alaposan megéheztem, - folytatta nevetve; - a lovaglástól megjött az étvágyam.

Stuartra tekintett, aki mereven nézett az előtte álló gyertya lángjába. Nagy gond tükröződött az arcán. Clay észrevette, hogy Alvarezné lopva figyeli a fiatal férfit, akinek szórakozottsága bántotta őt. Figyelmeztetésképpen meg akarta hát nyomni Stuartnak a lábát az asztal alatt. Mikor azonban nagy bátran kinyújtotta feléje a lábát, a Stuart mellett ülő agg Rojas tábornok, az elnök helyettese, hirtelen fölszisszent, indulatosan hunyorított a szemével és fájdalmát elnyomva föltekintett a mennyezetre. A szisszenést hallva Stuart kapitány is eszmélni kezdett s valami üres beszélgetésbe ereszkedett a mellette ülő hölggyel.

Langham kisasszony és édesatyja a palota nagy előcsarnokában kocsijukra várakoztak, midőn Stuart kapitány Clayhez lépett s vállát barátságosan megveregetve figyelmeztette őt valamire, ami a csarnok hátterében történt. A künn ődöngő éjszakai alakok, a lármás bérkocsisok és a márvány lépcsőn kocsijukra váró vendégek azt hihették, hogy a lezajlott bálra tesz valami mulatságos megjegyzést.

- Nagy az én gondom, öreg barátom, - szólt Stuart, - s még ma éjszaka négyszemközt kell önnel beszélnem. Szívesen meghívnám lakásomra, de ezt állandóan figyelik, s nem szeretném önt gyanúba keverni, amíg csak elkerülhető. Menjen hát kocsin a Bolívár-térig, s ott várjon meg a szobornál.

Clay látszólag nagyon jókedvüen mosolygott.

- Helyes, - mondta eközben.

Azután Kinghez lépett, aki Olancho divatjamúlt öltözetü, rizsporos szépeit szemlélgette akkora érdeklődéssel, amely könnyen gyanúsnak tűnhetett föl azok előtt, akik ismerték Kingnek ízlését.

- Ha majd kocsiba ülünk, - mondta Clay halkan, - kiáltsuk oda Stuartnak, hogy holnap nála reggelizünk.

- Rendben van, - felelte King; - de hát mi történt?

Stuart Langham kisasszonynak segített a beszállásnál, és mikor a kocsi megindult, King angolul odakiáltotta Stuartnak, hogy ne feledkezzék meg róla, hogy holnap nála akarnak reggelizni. Clay pedig spanyolul szólt oda neki hangosan: - Viszontlátásra a holnapi reggelinél.

Stuart erre erős hangon így válaszolt: - Jó éjszakát! Tehát holnap egy órakor!

Mikor a kocsi a kihalt és csendes utcákon döcögött, Stuart lovasai közül az egyik, lámpást lóbálva kezében, elvágtatott a kocsi mellett. A lámpást minden utca kereszteződésnél magasra emelte, hogy megvilágítsa az utcának mind a négy sarkát. Még el sem hangzott lovának dobogása, mikor egy másik lovas ugratott a kocsi elé, aki lámpásával az útat szegélyező fák törzsét világította meg. Mikor a kocsi mellett haladt el, lovát kissé oldalt lépette, s lámpását úgy tartotta, hogy fénye a kocsiban ülők arcára esett.

- Ki vagy? - kiáltotta.

- Olancho, - felelte Clay.

- Ki beszél?

- Szabad férfiak, - válaszolta Clay, a mellén lévő csillagra mutatva.

A katona erre valami mentegetőzésfélét mormogott, lovát sarkantyúba kapta és nagy csattogással továbbnyargalt. Lámpáját pedig jobbról balra lóbálta, s minden fatörzset és lámpaoszlopot jól szemügyre vett.

- Mi volt ez? - kérdezte Langham úr. - Talán bizony útonállóknak nézett bennünket?

- Ez itt rendes szokás, - válaszolta Clay. - Meg azután nem szabad elfelednünk, hogy már jó későre jár az idő.

- Ha jól emlékszem, - mondta King, - Brüsszelben is bál volt a waterlooi csata előestéjén.

- Azt hiszem én is, - felelt Clay nevetve. Kevéssel ezután megállíttatta a kocsit és kiszállt.

- El kell válnom itt önöktől, - mondta eközben. - Hajtassanak, kérem, gyorsan tovább. Reggel majd megmagyarázok mindent.

A Bolivar-tér valamikor a város előkelő negyedének középpontja volt, de a város a hegyek felé terjeszkedett s így a tér környéke olyan elővárosfélévé sülyedt. Utai el voltak hanyagolva, gyepes helyein pedig dudva burjánzott. A körülötte levő házak jórészt lakatlanok voltak, abban a kevésben pedig, amely nem volt üres, szintén nem látszott az életnek semmi jele, amikor Clay a térre érkezett. A begyepesedett ösvényeken óvatosan haladt előre Bolivar tábornoknak, Venezuela testvérköztársaság hősének emléke felé, egy lovasszoborhoz, mely a bozót és kúszónövények vadonában szilárdan állt a helyén. A vasrács, amely körülvette, össze volt töredezve, s a közeli fák ágain alvó keselyük feketéllettek. Jobbról és balról pedig két nagy pálmafa meredt a levegőbe, s amikor az éjszakai szél összeverte a leveleiket, úgy zizegtek és suttogtak, mint két összeesküvő.

- Itt már csak biztosságban leszünk, - szólt Clay halkan magában. - Ez igazán cselszövőknek való hely; de remélem, kigyók csak nincsenek itt.

Ezután leült a szobor lépcsőzetére, és szivarra gyújtva, a sötétséget kezdte kémlelni, amíg egyszerre csak előtte nem termett egy árnyék, amely feketébb volt a sötét éjszakánál.

- Ugyan dobja el azt a szivart, - szólt egy szemrehányó hang. - Félmértföldnyi távolságból megláttam önt.

Clay fölemelkedett és eldobva szivarját, rálépett.

- Nos, öreg barátom, - kérdezte élénken, - mi baj? Mindjárt ránk süt a nap, sietnünk kell.

Stuart egy szellemileg és testileg teljesen kimerült férfi benyomását tette Clayre, amikor nehézkesen letelepedett a szobor lépcsőzetére. Szétbontott egy darab nyomtatott papirost, amelynek hátsó oldala nedves és tapadós volt még a rajta lévő ragasztószertől.

- A sötétben nem tudná elolvasni, - mondta nyomott hangon, - majd inkább elmondom önnek. Ezen a papiroson megtámadják Alvareznét és engem. Ellenségeink ezt a bál ideje alatt kiragasztották mindenütt, amikor tudták, hogy embereim a palotában teljesítenek szolgálatot. Az utolsó két órában átkutattattam ugyan az utcákat és letépettem a falragaszokat, de ekkor már az egész város, a kávéházak, meg a klubbok is el voltak árasztva velük, és ellenségeim véghezvitték, amit véghez kellett vinniök.

Clay tárcájából kivett egy másik szivart és szájába vette.

- Mi van hát abban az írásban? - kérdezte.

- Először is megismétli a régi mesét, hogy Alvarez az ország leggazdagabb örökségét idegeneknek szolgáltatta ki - ez alatt a bányákat és Langhamot értik, - s hogy a hadsereg élére egy idegent állított, - ez én volnék. Nekem nincs több dolgom a hadsereggel, mint önnek - de szeretném, ha ez igaz volna! S azután azzal folytatják, hogy a határsértések, amelyeket Ecuador és Venezuela elkövettek, ezért maradtak megtorlás nélkül. S végül azt a kérdést vetik föl, hogy mit lehet egy olyan elnöktől várni, aki az ország gyalázatával szemben éppen olyan vak, mint a saját házának gyalázatával szemben.

- Folytassa csak, - kiáltotta Clay, miközben valami halk szitok röppent el ajkáról. - Világosan van benne ez is? Úgy, ahogyan ön most itt elmondta, vagy még körülményesebben?

- Igen, - felelte Stuart bőszen, - nem akarom ismételni, de világosan megvan benne, amit mondani akarnak.

- Nem lehet megállapítani, hogy ki írta ezt s tőle fegyveres elégtételt kérni? - kérdezte Clay.

- Mendoza keze van a dologban, - válaszolta Stuart, - de nem lehet rábizonyítani. S ha sikerülne is, nem volna erőnk, hogy elfogjuk őt. A város tele van embereivel, s még egyre jönnek újabb csapatok is.

- Nos, én azt hiszem, hogy Alvarez ezt meg tudná akadályozni.

- A csapatok az évenkint szokásos diszszemlére jönnek, s Alvarez nem árulhatja el, hogy fél saját katonáitól.

- Hát mi az ön szándéka?

- Az én szándékom? - ismételte Stuart. - Azt önnek kell megmondani. Én egyelőre semmit sem tudok tenni. Azoknak az embereknek a fejére, akik jóságosabbak voltak hozzám, mint a saját testvérem, szégyent és gyalázatot hoztam, - azokra az emberekre, akik engem az útszélről szedtek föl, mikor hontalan voltam, akik fölruháztak, mikor mezitelen voltam és nem volt barátom és nem volt egy fillérem sem. Bizonyára ön is tudja, hogy a columbiai zendülés után jöttem ebbe az országba. Meg voltam sebesülve és lázban feküdtem, amikor Alvarez rám akadt s kenyeret adott nekem. És én így hálálom meg a jóságukat! Ha maradok, újabb bajokat idézek elő, ha pedig elmegyek, itt hagyom őket ellenségektől körülvéve, még pedig nem olyan ellenségektől, akik becsületesen harcolnak, hanem semmirekellő bitangoktól körülvéve, akik asszonyokat támadnak meg és a sötétben harcolnak. Ezt meg szeretném akadályozni, öreg barátom, még ha a jobb karomat kellene is értük levágatnom. Alvarez és felesége olyan jók voltak hozzám és én olyan boldog voltam itt és most... - a fiatal férfi kezébe temette arcát és nagyot sóhajtott, miközben Clay meg nem gyújtott szivarját szájában tartva, a sötétség leple alatt kutatva nézett Stuartra, - és most mindkettőjüket boldogtalanná tettem. Ők most gyűlölnek engem és én is gyűlölöm magamat és mindazokra, akik velem jót tesznek, csak bút és nyomorúságot hozok. Először családomat tettem szerencsétlenné és most legjobb barátaimat. Legjobb volna, ha meghalnék. Ah, bárcsak halott volnék, - vagy ne is születtem volna sohasem!

Clay csöndesen a vállára tette a kezét s szeliden megrázta őt.

- Nem szabad így beszélnie, - mondta eközben. - Nem ér ez semmit sem. De miért gyűlöli saját magát?

- Hogyan? - kérdezte Stuart fáradt hangon, anélkül, hogy fölnézett volna. - Mit mondott ön?

- Ön arról beszélt, hogy jótevőivel meggyűlöltette magát s hozzátette, hogy saját magát is gyűlöli. Hogy Alvarez úr és Alvarezné elkedvetlenednek - legalább egy időre - ezt meg tudom érteni, de miért gyűlöli ön saját magát? Van rá oka?

- Nem értem önt, - válaszolta Stuart.

- Világosabban pedig már igazán nem tudom megmondani, - felelte Clay. - Ez olyan kérdés, amit nem szívesen teszek föl. De ön tanácsot kért tőlem. Már most, ha valaki barátom, más tanácsot adok neki, mint egy idegen embernek. A jelen esetben azon fordul meg a dolog, - mondta Clay a földre hullott papirost megérintve lábával, - vajjon igaz-e az, amit ez az írás mond.

A fiatal férfi először a lábánál heverő papirosra tekintett, azután Clayre, és hirtelenül talpra szökkent. - A menydörgős menykőbe! - kiáltotta. - Hogy érti ezt?

Görcsösen ökölbe szorított kézzel s előreszegett fejjel állt Clay előtt és így nézett szeme közé. A hajnal éppen ekkor hasadt föl s a két férfi a reggel barátságtalan fényében farkasszemet nézett egymással.

- Aki azt merészeli mondani, - folytatta Stuart félig elfojtott hangon, - hogy ezek a gyalázatos rágalmak igazak, agyonvágom. Ezekhez tartozik ön is? Elhiheti rólam ezt, az ördögbe is! Akkor mondja ki s én összetöröm minden porcikáját.

- Annál jobb, - mormogta Clay haragosan. - Amikor előbb a halált kívánta s azt mondta, hogy gyűlöli önmagát, megrendült hitem az emberiségben. Menjen csak, kérem, az elnökhöz s mondja meg neki ugyanezt; azután keresse meg azt az embert, aki ezeket a cédulákat kiragasztatta. S ha nem tudja megtalálni az igazit, akkor ragadja meg az elsőt, aki útjába akad s etesse meg vele azt a falragaszt csirizestül és verje agyon, ha nem akarja megenni. Ez nem szűkölni való idő, mert a világ tele van hazugokkal! Lépjen bátran elő s mutassa meg annak a fajzatnak, hogy nem fél tőle. Az ördög vigye el önt! Úgy rám ijesztett, hogy majdnem én magam vertem meg önt. De bocsásson meg, - kérte azután komolyan, miközben feléje nyujtotta kezét, amelyet Stuart habozva és kétkedve ragadott meg. - De az ön oktondisága okozta! Rosszul mesélte el az esetet. Most pedig menjen szépen haza aludni. Én néhány óra mulva visszajövök, hogy segítségére legyek önnek. Nézzen csak oda! - kiáltott a napra mutatva, amely a fákon túl, mint egy vörösen izzó tányér emelkedett a hűvös, zöld hegyek fölé, - nézzen csak oda: az Isten új napra virrasztott bennünket. Az én szülőhazámban egykor hét nap alatt hét ütközetet vívtak. Adjon hálát az Istennek, hogy mi nem vagyunk halottak, hanem élünk s magunkért s másokért csatázhatunk.

Az ifju férfi sóhajtott egyet és erősen megszorította Clay kezét, mielőtt eleresztette.

- Ön nagyon jó hozzám, - mondta közben, - s engem ma reggel az idegesség egészen kihozott a sodromból. Biztosan eljön?

- Dél felé biztosan, - igérte Clay, - és ha történik valami, - tette hozzá, - ne feledkezzék meg az én ezerötszáz emberemről sem, akik a bányában vannak.

- Semmi esetre sem feledkezem meg, - felelte Stuart, - ha szükségem lesz rájuk, önhöz fordulok majd.

E szavak után, szokása szerint kezét sisakjához érintve köszönt s kardját fölcsatolva egyenes, katonás tartással útnak indult az elhagyott térség bozótjain keresztül.

Clay mozdulatlanul ülve maradt a szobor lépcsőzetén s a fiatalembert tekintetével követte. Mély lélegzetet véve, zsebeiben gyújtó után tapogatózott, miközben körülnézett, mintha valakit keresne, akinek érzéseiről számot adjon. Végül fölemelte tekintetét a bronzszobor simára borotvált arcára, amely mintha Stuart eltünő alakja után nézett volna.

- Bolivar tábornok, - mondta Clay, miközben rágyujtott szivarjára, - nézzen rá erre a fiatalemberre. Ő katona és becsületes ember. Tábornok úr, ön is volt katona, - a legnagyobb, akit ez az istentől elhagyott ország valaha szült, és ön is volt lángoló szerelmes. Kérem tehát, becsülje meg ezt a fiatalembert, mint én teszem, s kívánjon neki szerencsét.

E szavak után Clay leemelte magas kalapját a fiatal tiszt háta mögött, akit a bozót már eltakart s még egyszer megemelte kalapját a fölötte levő nagy tábornok komor arca felé, azután saját ötletén nevetve, könnyedén leszaladt a lépcsőkön s eltünt a tér fái között.

II.

Clay három óra hosszat aludt. Mac Williams és az ifju Langham részére az üzleti szobában levelet hagyott, amelyben arra kérte őket, hogy ne menjenek a bányába, hanem tíz óra körül keltsék föl őt. Tizenegy óra körül a három fiatalember már a város felé vágtatott. Amikor a Pálmalakot elhagyták, találkozott velük Hope, aki az Alamedán tett reggeli sétalovaglásról tért vissza, és Clay nagyon nyomatékosan kérte őt, hogy többé ne lovagoljon ki olyan messzire kíséret nélkül. Hangja azonban megváltozott vele szemben. Több aggodalom volt benne, mint amennyire okot szolgáltatott s olyan hangon adta tudtára kívánságát, mintha valami különös kegyet kérne, holott egy nappal ezelőtt egyszerüen csak azt mondta volna neki, hogy többé nem szabad egyedül kilovagolnia.

- Miért? - kérdezte Hope kíváncsian. - Talán zavargásoktól kell félnünk?

- Nem hiszem, de a tartományokból most jönnek be a katonák a diszszemlére, s az utcák nem biztosak.

- Ha önnel mennék, biztosságban lennék, - felelte Hope, miközben kérő mosolygással nézett a három férfira. - Nem visz magával?

- Hope, - válaszolta az ifju Langham, az idősebb testvér kurta, parancsoló hangján, - azonnal haza kell lovagolnod.

- De ha nem akarok, - felelte Hope csintalan nevetéssel.

- Egy skatulya szivarba fogadok, hogy a verandáig ötven lépéssel megelőzöm önt, - mondta Mac Williams, miközben lovát visszafordította.

Hope egyik kezében matrózkalapját tartotta erősen, a másikban pedig lovaglóostorát lóbálta.

- Azt már nem hiszem el! - kiáltotta s eltünt szoknyájának suhogó lobogásával a lovától fölvert porfelhő mögött.

- Néha - mondta Clay - Mac Williams szokatlan emberismeretről tesz tanuságot.

- Valóban, ezt egészen jól csinálta, - helyeselt Langham titokzatos fejbólintással. - Leányokra most nincs szükségünk.

- Bizony nincs, - mondta Clay, elfojtva mosolygását.

Langham nagyot lélekzett, amikor arra a szerepre gondolt, amely az elkövetkező harcban neki jut s tiszteletteljes hallgatásba merült, mialatt a város felé ügettek. A különböző terveket, amelyeken most Clay, az ő hite szerint, töprengett, nem akarta beszédével megzavarni. Figyelmessége azonban nagyon próbára lett volna téve, ha sejtette volna, hogy hősének lelkét egy kékblúzos és hosszu lovaglószoknyáju leányka képe tölti be.

Clay arra kérette Stuartot, hogy a vendéglőbe jőjjön hozzájuk. Mac Williams vele egy időben érkezett meg; mind a négyen egy helyre ültek a helyiség közepén, ahol minden oldalról láthatók voltak s csokoládéjukat szürcsölték, mintha mit sem tudtak volna a fenyegető veszedelemről s minden felelősségtől és gondtól mentek lettek volna. Mialatt Mac Williams és Langham Teddy nevetgéltek és a dominójátékban versenyeztek, az idősebb férfiak, látszólag jámborul csevegve, néhány szót váltottak arról, amiről beszélniök kellett egymással.

- A falragaszok, - közölte Stuart, - eltévesztették céljukat. Ő már volt az elnöknél s késznek nyilatkozott, hogy állásáról lemond s elhagyja az országot, vagy itt marad és harcol a rágalmazók ellen, esetleg azonnal is fegyvert ragad Mendoza pártja ellen. Alvarez úgy bánt vele, mint a fiával és türelemre intette. A legsúlyosabb vádra vonatkozólag pedig azt mondta, hogy Caesar neje minden gyanusításon felül áll, éppen azért, mert Caesar neje és hogy semmiféle éjfélkor kiraggatott hazug falragaszok bizalmát feleségében vagy barátjában meg nem ingathatják. Hogy valami államcsíny - kivéve azt, amiben ő töri a fejét, hogy tudniillik az országot forradalmi állapotban lévőnek nyilvánítsa s magát katonai diktátornak tegye meg, - közvetlenül fenyegessen, azt nem hiszi el.

- Miféle esztelenség! - kiáltotta Clay. - Katonai diktatúra katonák nélkül? Hát nem látjátok, hogy a hadsereg Mendoza pártján van?

- Nem, - válaszolta Stuart, - Rojas és én egész reggel nála voltunk. Rojas pompás egy öreg úr, Clay. Bár nem ő találta fel a puskaport s egy kissé régivágásu ember, de nagyon becsületes és ezt tudja a nép is. Ha Alvarez helyett Rojas volna a följebbvalóm, Mendozát saját kezemmel fognám el s nem félnék, ha az utcákon át kellene is a börtönbe kísérnem. A nép nem fogná pártját. De az elnök ezt nem meri megtenni; nem mintha bátorsága nem volna, - tette hozzá az ifju tiszt, mint urának hű szolgája, - hiszen az életét kockára teszi, ha elmegy reggel a díszszemlére s ezt ő maga is tudja. Képzelje csak el. Egészen egyedül odakünn, ötezer ember előtt. Rojas azt hiszi ugyan, hogy számíthat a katonaság felére, tehát annyira, amennyi Mendoza pártján van s nekem is van ötven emberem, de én nem kezeskedhetem azért, amit valamelyikök egy pohár borért vagy egy dollárért tesz. Azok éppen úgy nem katonák, mint ezek a pincérek. Rablók egyenruhában s azért az emberért gyilkolnak, aki jobban megfizeti őket.

- Miért nem fizeti hát őket Alvarez? - kiáltott Clay bosszúsan.

Stuart elfordította tekintetét és az asztalra nézett.

- Valószínüleg nincs pénze, - válaszolt kitérően. - Mindent az utolsó fillérig Rotschild váltóiba fektetett s ötmillió dollár értékü aranyat váltókban őriz otthon és Alvarezné ékszerei szintén be vannak csomagolva a menekülés esetére.

- Tehát mégis zendüléstől tart? - kérdezte Clay. - Hiszen ön azt mondta...

- Ezek az emberek mind egyformák. Hiszen ismeri őket, - válaszolta Stuart. - Nem akarnak a veszélyben hinni, amíg csak a nyakukra nem szakad, de azért mindig készen tartanak egy különvonatot s az állami pénzeket a fejvánkosuk alatt őrzik. Már hat hónappal ezelőtt lakást bérelt Párisban a Kleber-avenün.

- Ah! - szólt Clay, - ez régi történet. Miért nem hagyja itt hát akkor?

Stuart föltekintett, majd újra lesütötte szemét, Clay pedig fölsóhajtott.

- Sajnálom önt, - mondta.

Ebben a pillanatban Mac Williams félbeszakította s indulatos, de suttogó hangon mondta: Meddig kell még ezt a bujósdi játékot űznünk? Sem én, sem Teddy nem tudunk dominózni. Mondjátok meg végre, hogy miről beszéltek. Ha valakinek neki kell menni, én is, meg Teddy is, szívesen veletek vagyunk. Csak erre várunk.

Clay székével hátratámaszkodott s tekintetét jókedvűen és gondtalanul végigjártatta a vendéglőn s a vakító déli fényben úszó téren. Az ajtó mellett két férfi reggeli újságokat olvasott, két másik, távolabbi sarokban dominózott. A déli hőség ráfeküdt a térre s a pincérek a fal mellé támasztott székeiken szenderegtek. Odakünn a vendéglő árnyékba borította az utcán lévő asztalokat s az ajtó előtt valami hat bérkocsis bóbiskolt csendesen.

A város déli álmát aludta, s csak egy idegennek a gyors léptei zavarták meg a csendet, aki a kőkockákon jött s ujjaival szivartárcáján dobolt. Mialatt kezét tárcáján tartotta, megfordult az ujonnan érkezett és keménytekintetü kék szemeit közönyösen végigjártatta a jelenlévőkön. Egyszerü utazóruhája, fekete kalapja és simára borotvált álla félreismerhetetlenül elárulta idegen voltát.

Amint Clayt szemügyre vette, ez székének első lábait visszaeresztette helyükre és mosolygott s jelentőségteljesen bólintott egyet, mintha az idegen megjelenése fölvilágosította volna valamiről, ami felől eddig kétségben volt. Társai megfordultak s követték tekintetének irányát, de semmi különöset nem tudtak fölfedezni a jövevényen. Olyanforma mint egy Egyesült-Államokbeli ember, aki azért jött, hogy valami üzletet kössön a kormánnyal vagy egy manchesteri kereskedelmi utazó, aki gyapjutakarókat és vasárút ad el hat hónapi határidőre.

Clay fölkelt és végigment a szobán, vigyázva, hogy folyton az ajtó és az idegen között maradjon. Közeledtére az idegen hátat fordított s úgy tett, mintha a söntésben valamit rendelne.

- Burke kapitány, ha nem tévedek, - mondta Clay. Az idegen leharapta szivarja végét, amelyet éppen akkor vett és megrázta fejét. - Nagyon örvendek, hogy láthatom, - folytatta Clay. - Foglaljon helyet; szeretnék önnel beszélni.

- Azt hiszem, hogy csalódik, - válaszolt az idegen nyugodtan. - Nevem...

- Talán alezredes? - szakította félbe Clay. - Ezt mindjárt gondolhattam volna. Gratulálok, alezredes úr.

A férfi egy pillanatra Clayre nézett s miközben szivarját szájába vette, szemét Clay arcára szögezte. Ez pedig kezével hívó mozdulatot tett az asztal felé, amire az idegen mosolyogva megrándította vállát s egy széket húzva az asztal mellé, leült.

- Jertek ide, fiúk, - kiáltotta Clay barátainak, - szeretném nektek bemutatni egy öreg barátomat - Burke kapitányt.

Az így megnevezett férfi szemügyre vette a három fiatalembert, mialatt a szobán át odajöttek, s mikor az asztalnál helyet foglaltak, szótlanul meghajtotta magát előttük.

- Itt van, - mondta Clay vidáman, de elfojtott hangon, - a helyzet kulcsa. Ez az az úr, aki Mendozát a szükséges hadi eszközökkel ellátja. Burke kapitány derék katona s annak az országnak a polgára, amelyiknek a legelőzékenyebb konzulja van.

Burke bosszúsan, de leereszkedő bólintással nevetett és szivarját eldobva, elővett egy fapipát s dohányzacskójából megtömte.

- A kapitány nagyon szűkszavu ember, - folytatta Clay, - s rendkivül szerény. Azért nekem kell elmondanom, hogy ki ő. Ő a forradalmak szerzője: ez az ő mestersége, - hivatásos forradalomszerző, - és azért örvendek, hogy látom. Természetesen a mi aggasztó helyzetünk előtte teljesen ismeretes s mihelyt pipáját megtömte, el fog nekünk mindent mondani, amit tud. De arra figyelmeztetnem kell önt, Burke kapitány, - tette hozzá, - hogy ez az úr itt Stuart kapitány, aki a rendőrség és az elnöki testőrség élén áll. Láthatja tehát, hogy annál, amit mondani akar, legalább egy figyelmes hallgatóra számíthat.

Burke egyik rövid, vastag lábát a másikra tette, hüvelykujjával pedig a dohányt nyomkodta pipájában.

- Azt gondoltam, hogy Chiliben van, Clay, - mondta.

- Dehogy, ön nem gondolta, hogy Chiliben vagyok, - válaszolta Clay. - Már két évvel ezelőtt eljöttem Chiliből. - A kapitánnyal ugyanis akkor találkoztam, mikor Balmaceda kísérletet tett arra, hogy diktátornak kiáltassa ki magát. Burke akkor a kongresszionisták pártján volt s nekik fegyvert és dinamitot szállított. Ő mindig a győzők pártján áll, - legalább is eddig mindig azokkal tartott. Semmiesetre sem az érzelmek embere, - nem igaz, Burke kapitány? Mint Napoleon, ő is azon a véleményen van, hogy az Isten annak a pártján van, akinek jobb a tüzérsége.

Burke rágyújtott pipájára és szórakozottan dobolt az asztalon gyújtóskatulyájával.

- Nem lehetek érzelgős, - válaszolta, - nem illik a mesterségemhez.

- Természetes, hogy nem, - hagyta helyben Clay vidáman s Burkera tekintve úgy mosolygott, mintha ennek láttára emlékek kelnének benne. - Barátaimnak szeretnék fogalmat nyújtani arról, hogy milyen furfangos ön, kapitány úr, - mondta Clay. - A kapitány volt például az első ember, akinek az a ravasz ötlete támadt, hogy a töltényeket zsíros hordókba, a fegyvereket pedig zongoratartó ládákba csomagolja. Ő az angol Welby fegyvergyár képviselője. Azonkívül kisebb raktárai vannak Tampában, Mobileben és Jamaikában, ahonnan minden pillanatban tud fegyvert szállítani Közép-Amerikának bármelyik részébe, ha ott zendülés tör ki. Mikor a kapitányt megismertem, - folytatta Clay jókedvűen, anélkül, hogy makacs hallgatását figyelemre méltatta volna, - éppen indulóban volt, hogy Arabi pasát kiszabadítsa. Bizonyosan tudjátok, hogy az angolok Arabit Ceylon szigetére szállították, amikor Dufferin lord megmentette a bitótól. Arabi hivei tehát elküldték a mi kapitányunkat, hogy hozza vissza a vezérüket Ceylonból, hogy újra forradalmat támasszon. S Burke Ceylonban megvesztegette az egész országot s fölfegyverzett egy csinos kis csapatot s szétszórta a semmirekellők csoportját, akik féltek a harctól, és akkor a jó és kedves angolok azt a tréfát követték el, hogy Arabinak éppen Burke érkezése napján a kikötőben megkegyelmeztek. S ön soha egy fityinget sem látott ezért, - nincs igazam, Burke kapitány?

Stuart homlokát összeráncolva, megrázta a fejét.

- Hatezer font sterlinget kellett volna ezért kapnom, - válaszolt a kapitány némi érthető büszkeség árnyalatával, - de éppen a megérkezésem előtt való nap bocsátották szabadlábra, éppen úgy, ahogyan Clay úr elmesélte.

- S azután Granville expediciójában vett részt, amely a Covos szigetén elásott kincsek fölkutatására indult, nemde? - folytatta Clay. - Meséljen hát nekünk róla valamit, s legyen egy kissé jobbkedvü. Önnek különböző vállalatairól könyvet kellene írnia, Burke kapitány, egészen komolyan, - de persze, - folytatta Clay nevetve, - nem akadna ember, aki el tudná hinni azokat.

Burke gondolkozva végigsimította állát és szerényen az asztalra nézett, miközben a két fiatalabb ember tágra nyitott szemmel figyelt rá.

- Az elásott kincsek kutatása nem volt jó üzlet, - mondta kis vártatva. - A fölszerelésre fordított összeg tisztára kidobott pénz volt. Egészen szépen hangzik a történet, de belül - üres.

- Üres, hogyan? - szólt Clay biztatóan. - S mibe fogott ön akkor, mikor Balmacedát legyőzték, - akkor, amikor utoljára találkoztunk?

- Crespo, - válaszolta Burke némi szünet után, miközben lassan a pipáját szívta. - *Brewer Karolina* - igazolvánnyal Key Westből Curaçao felé haladt egy rakomány varró- és szántógéppel - Maracaiboban kikötött - harmincötezer tölténnyel és kétezer fegyverrel, ami húsz Bolivár volt darabonkint.

- Természetesen, - szólt közbe Clay az őszinte elismerés hangján. - Tudhattam volna mindjárt, hogy az ön keze benne van a játékban. Azt akarja most Burke elmondani, - magyarázta, - hogy ő Crespo tábornokot a venezuelai forradalomban Blanco Gusman ellen támogatta és a *Brewer Karolina* nevü tehergőzöst Key Westben fegyverrel megrakta. Olyan helyen kötött ki, amelyre nem szóltak az igazolványai s ezért az üzletért negyvenezer dollárt kapott a mi pénzünkben számítva, - azt hiszem, ez már csak jó fizetés, - fejezte be Clay.

- Hm, még nem tudom, - mondta Burke habozva. - Ha az ember a hajóbérlés költségét, az élelmezést, a legénység zsoldját számításba veszi, akkor nagyon megcsökken a haszon. Azonkívül Trinidad és Curaçao között három hétig kellett vesztegelnem, míg megkaptam a jelzést, hogy jöhetek. Azután három napig egy ágyús naszád volt a nyomomban. Az ostoba dög éppen a gépházra tett egy lövést. Ennek a kijavíttatása is körülbelül tizenkétezer dollárromba került.

E szavak után egy kis szünet állt be, ami alatt Clay kinézett a térre.

- Mit csinál most itt? - kérdezte azután hirtelen.

- Füstnélküli puskaporra akarok megrendeléseket szerezni, - felelte Burke minden habozás nélkül s mikor Clay rápillantott, tekintete éppen olyan nyugodt volt, mint a fiatal mérnöké. - De hiába próbálkozom, hallani sem akarnak róla, - folytatta. - Ez nem felel meg az ő ízlésüknek. Ha dörrenést hallanak, a füstöt is akarják látni. Ez emlékezteti őket...

- Meddig szándékozik ön itt maradni? - szakította félbe Clay.

- Meddig? - ismételte Burke, úgy, mint mikor a tanu kihallgatásánál időt akar nyerni. - Hm, én arra gondoltam, hogy egy öszvérkaravánhoz szegődöm Bogota felé, ahelyett, hogy a coloni gőzöst bevárjam.

E szavaknál sűrü füstfelhőt bocsátott ki szájából s látszólag nagy érdeklődéssel nézte, hogyan szállingózik a füst az ajtón kifelé.

- A *Santjago* vasárnap este indul New-Yorkba és legjobb volna, ha azt bevárná, - felelte Clay. - Én szerzek önnek hajójegyet, addig pedig Stuart barátunk fog gondoskodni arról, hogy ön jól érezze magát a börtönben.

Az asztalnál ülők erre fölpattantak s mozdulatlanul néztek Clayre, csak Burke maradt nyugodt s kivéve szájából a pipát, csizmája sarkához verte, hogy a hamut kiverje belőle.

- Miért kellene nekem a börtönbe mennem, - kérdezte ezután.

- A közjólét érdekében, - válaszolta Clay nevetve. - Sajnálom, de az ön hibája. Önnek nem lett volna szabad itt mutatkoznia.

- Mit akar ezzel elérni? - kérdezte Burke nyugodtan, miközben pipáját újra tömni kezdte. S úgy tett, mintha egy mulatságos és lusta tétlenségü délután előtt állna.

- Ön nagyon jól tudja, hogy mit akarok ezzel elérni, - felelte Clay. - Meg akarom oltalmazni bányánk érdekeit.

- De a városban még sem ön parancsol, ugy-e? - kérdezte Burke.

- Nem, de önt mégis el fogom távolítani, - felelte Clay. - Mi tehát a szándéka? Nagy jelenetet akar fölidézni s minket kényszeríteni, hogy erőszakot alkalmazzunk, vagy elmegy nyugodtan Mac Williams barátunkkal? Ez volna a legjobb mód arra, hogy önt a börtönbe vigyük, mivel ő itt nem olyan ismerős.

Burke megfordította a fejét s vállain keresztül fölnézett Stuartra.

- Ma Clay parancsnoksága alatt áll ön, Stuart kapitány? - kérdezte.

- Igen, - felelte Stuart nevetve, - mindent megteszek, amit Clay helyesnek tart.

- Nos, ha így van, - mondta Burke vonakodva és egy sóhajtással fölkelve helyéről, - akkor legjobb lesz, ha az amerikai követhez fordulok.

- Nem használ az semmit. A követ most Ecuadorban van a rendes évi látogatásán, - válaszolta Clay.

- Igen? Ez kellemetlen, - mormolta Burke olyan hangon, mintha e közlés nagyon lesújtotta volna. - Akkor arra kérem, engedje meg, hogy a konzulhoz menjek.

- Egészen biztosan, - hagyta helyben Clay buzgón. - Langham úr, ennek a fiatalembernek az atyja, szerezte neki ezt az állást s én meg vagyok győződve, hogy örülni fog, ha alkalma nyilik valamit tenni barátaink egyikéért.

Burke most szemöldökét egy kérdő pillantással Clayre emelte, mintha affelől akarna megbizonyosodni, hogy az igazat mondja-e.

- Nos, jól van így is, - szólt azután, - akkor hát, mivel én, - Burke kapitány, - véletlenül irlandi és brit alattvaló vagyok, szerencsét próbálok az angol nagykövetnél, s majd meglátjuk, hogy megengedi-e, hogy engem alaptalanul, elfogató parancs nélkül bebörtönözzenek?

- Hiába való ez is, - felelte Clay megrázva fejét. - A mi világrészünkben megállapította ön már állampolgárságát fogságában, amikor Peixoto önt az angol admirálisnak kiszolgáltatta s ön kijelentette, hogy amerikai állampolgár, amire a Detroit hajóra szállították. Ha effelől kétség forogna fönn, csak Rio de Janeiroba kell táviratoznunk a két követség közül az egyikre. De mit használna ez? Engem ismernek itt az emberek s önt nem, viszont én ismerem önt.

- Nos, ha így van, akkor megyek, - válaszolta Burke, - de, - tette hozzá halk hangon, - azt hiszem, - Clay, hogy már későn van.

E szavak hallatára eltünt Clay arcáról a jókedv s a gondtalanság, és visszavonta Burket székére.

- Hogy érti ezt? - kérdezte komolyan.

- Egyszerűen úgy értem, hogy későn van, - válaszolta Burke. - Én nem törődöm azzal, ha fogságba kell mennem, mert tudom, hogy nem maradok ott sokáig. Munkámat már elvégeztem, ki is fizettek s én csak azért maradtam itt, hogy a mókát végignézzem és tanúja legyek annak, mint teszik önöket bolonddá.

- Egészen biztos ebben? - kérdezte Clay.

- Kedves barátom, - kiáltotta az amerikai, miközben beszédén ír származása annál inkább vált észrevehetővé, mennél izgatottabb lett, - hallott ön valaha arról, hogy én érzelgősségből ilyesmibe bocsátkoztam? Látott valaha engem a legyőzöttek pártján? Azt hiszem, hogy nem. Nos, tehát én azt mondom, hogy az ön embereinek semmivel sincs több kilátása, mint egy

csomó játszadozó iskolásgyermeknek. Természetesen én nem tudom, hogy mikor fognak megütközni, - azt nem tudom, s ha tudnám, akkor sem mondanám meg, de ha meglesz az ütközet, nem lesz ellentállás. Mindennek egyszerre vége lesz, csak a diadalkiáltás fog hangzani.

Burke hangja nyugodt volt és határozott. Most a helyzet magaslatán állt s szánakozó jókedvvel nézte, mint komorul el a körülötte levők arca, egyik a másik után.

- Alvarez és Alvarezné megmenekülhetnek, - tette hozzá nyomott hangon, kerülve Stuart tekintetét, - csak nem szabad az utcán mutatkozniok s nem szabad megkísérelniök, hogy a váltókat és az ékszereket magukkal vigyék.

- Tehát ön is tud erről? - szakította félbe Clay.

- Én nem tudok semmit, - válaszolta Burke, - legalább is semmit ahhoz képest, amit a többiek tudnak. Ez csak olyan pletyka, amit a főszálláson összeszedegettem. Semmi közöm sincs a dologhoz; árúimat szállítottam, nyugtámat kiállítottam s engem csak ez érdekel. De ha öreg barátomnak megnyugtatására szolgál, ha engem a fogságban tud, megteszem neki ezt a szívességet s nem teketóriázom.

Clay összeszorított ajakkal nézett Stuartra, a két fiatalabb pedig könyökével az asztalra támaszkodott s tátott szájjal bámult Burkere, aki nagy lelki nyugalommal keresgélte zsebeiben gyújtóskatulyáját. Az utcáról behallatszott egy sorsjegyáruló leány lusta kiáltása s a mezítelen lábaknak szabálytalan dobogása, amint a tartományokból érkező, porral belepett katonáknak egyik százada a másik után vonúlt el előttük s bakkancsaikat szuronyukra akasztva vitték.

Clay hosszas kiáltással az asztalra csapott.

- Alapjában véve ez a dolog mégis csak üzlet valamennyiünknek, - mondta. - Mit gondol, Burke, ha ön Stuart kapitánnyal és velem ennek lakására jönne, s ott az elnökkel és Langham urral tanácskoznánk? Langham három milliót fektetett ezekbe a bányákba és Alvareznek is alapos kívánsága lehet, hogy hivatalát megtartsa. Mit gondol? Ez mégis csak jobb lenne, mint fogságba jutni. Mondja el nekünk, hogy mit terveznek az összeesküvők. Ön maga határozhatja meg az árát s én kezeskedem, hogy kifizetik. Mivel önt az érzései nem kötik sehova, gondolkodás nélkül harcolhat azon az oldalon, ahol jobban megfizetik.

Burke kinyitotta száját, mintha mondani akart volna valamit, majd újra becsukta. S ha valaki azt hitte volna, hogy komolyan meg akarja fontolni Clay ajánlatát, tévedett.

- Vannak a mi mesterségünkben olyan emberek, akik megtesznek ilyesmit, - mondta végre Burke, - egyiknek a fegyvert adják el, a rendőrségnek pedig a hírt, s azután ravaszul eladják a tudósítást a sajtónak, amivel újra üzletet csinálnak. Én azonban tiszta szerepet akarok játszani. Ha én az árút az országba szállítom s ezért magamat megfizettetem, nem árulhatom el önöknek, hogy hol van elrejtve s tudom is én még mit. Az érzelgősség megvetése nálam nem üres beszéd, mint jól tudhatja, de nekem jó üzleti ösztönöm van, s amit ön most ajánl, az nem jó üzlet. De már eleget is beszéltem, s ha azt hiszik, hogy én szabadlábon veszélyes lennék önökre nézve, akkor kész vagyok fiatal barátommal megtenni azt a kis sétát.

Mac Williams erre gyorsan fölemelkedett, sugározva az örömtől a szolgálat fontosságának tudatában, amelyre kiszemelték.

- Ez a fiatal úr tréfának tekinti a dolgot, - szólt Burke nevetve.

- Burke kapitánnyal összeköttetésbe kerülni, így vagy úgy - nagy kitüntetés reám nézve, - válaszolta Mac Williams, amint foglyának háta mögött a kocsiba beszállt és Stuart kapitány a fogház irányában vágtatni kezdett előttük.

- Ha ön jobban volna értesülve, másképpen gondolkodnék, - válaszolta Burke. - Barátaim egy óra óta figyeltek bennünket, amikor beszélgettünk, s figyelnek még most is. Csak a fejemmel kellene bólintanom útközben, önt kilöknék az utcára s engem megszabadítanának, még ha porrá kellene zúzniok is ezt a kocsit.

Mac Williams most helyet cserélve szembe ült foglyával s aggódó pillantással nézett az utcán föl s alá.

- Ön tudja, hogy erre a beszédre csak egy feleletem lehet, nem igaz? - kérdezte. - Ez a felelet pedig így hangzik: Ha ön fejével bólint, el fogja veszteni azonnal fejét.

Burke bosszankodva kiáltott föl s a megdöbbenés és rosszalás kifejezésével tekintett őrére.

- Csak nincs ön fölfegyverezve? - kérdezte.

- Miért ne? - válaszolta Mac Williams bólintva. - Hála önnek és barátainak, elég zavaros időket élünk. De úgy látom, ön némi félelemmel viseltetik a tüzelő fegyverek iránt, - tette hozzá az ifjuság türelmetlenségével.

Az ir-amerikai megveregette az ifju térdeit s megemelte kalapját.

- Fiam, - mondta eközben, - ha az ön haja is olyan szürke lesz már, mint az enyém, s ha majd részt vesz hat háboruban, mint én, akkor önnek is meglesz a bátorsága bevallani, hogy a tüzelő fegyverektől fél.

III.

Clay és Langham rábízták Mac Williamsra és Stuartra, hogy foglyukról gondoskodjanak s visszatértek a Pálmalakba. Itt megebédeltek, de a hölgyek jelenlétében nem említették a nap eseményeit.

A hold ezen az estén későn kelt föl s amint Hope az asztal mellett ülve az ablakon át szemlélte, a szirt szélén egy férfi alakját látta, amely élesen rajzolódott az égre. A férfi matrózruhát viselt s a holdfény megvilágította puskája csövét, amelyre támaszkodott. Mozdulatlanul és fenyegetően állott a sáncon, mint egy őr.

Hope fölnyitotta ajkát, hogy beszéljen, de azután újra lezárta s gyönyörködő izgalommal mosolygott. Egy pillanattal azután King, aki jobbján ült, magához hívott egy szolgát s az előtte álló borra mutatva, valami utasítást adott neki suttogva. Kevéssel ezután látta Hope, hogy a szolga fehér alakja a kerten át az őr felé közeledik; s látta, hogy ez fegyverét gyorsan a csipőjéhez tette, majd rövid tanakodás után a vállára vetette s a kert bokrai között eltünt.

Mikor a hölgyek az asztaltól fölkeltek, a férfiak nem álltak föl, mint ezt rendesen tenni szokták, hanem még az ebédlőben maradtak s közelebb húzódtak egymáshoz.

Langham úr nem akarta elhinni, hogy a kormány bukása oly közvetlenül fenyeget, mint a hogy a többiek gondolták. Csak komoly rábeszélés és hosszas vonakodás után engedte meg Kingnek, hogy a személyzet felét fölfegyverezze s őrségül a Pálmalak körül fölállítsa. Clay figyelmeztette arra, hogy abban a zűrzavarban, ami minden sikeres forradalmat követ, a kabinet nem kedvelt tagjainak házát föl szokták gyujtani, s ha Mendoza győz és Alvarez bukik, a csőcselék dühe könnyen a Pálmalak ellen fordulhat, mert ez idegen ember otthona, aki - hitük szerint - vasbányáival az országot kirabolta. Erre Langham azt válaszolta: nem hiszi, hogy a tömeg öt mérföld útat tegyen meg csak azért, hogy rajta tölthesse ki bosszúját.

Truxillóban, a köztársaság egyik kikötőjében, amely Olanchoval délfelől volt határos, egy amerikai hadihajó horgonyzott és Claynek az volt a véleménye, hogy ennek a kapitányát Weimer konzul útján föl kellene szólítani, hogy az amerikai érdekek megoltalmazására jöjjön Valenciába. Az út mindössze néhány órát vett volna igénybe s a hajó fehér törzsének látványa, úgy vélte, üdvös hatással lett volna a forradalmárokra. De Langham úr a leghatározottabban kijelentette, hogy nem fog segítséget kérni addig, amíg csak föltétlenül szükséges nem lesz.

- Ez rosszul esik nekem, - válaszolta Clay. - Én legszívesebben venném, ha a hadihajó itt volna. De ha ön nem akarja, utána kell néznünk, hogy-mint leszünk anélkül. Azt hiszem, jelenleg az lesz a legjobb, ha ön azt gondolja, hogy New-Yorkban van és ránk bíz mindent. Már tovább mentünk, semhogy visszavonulhatnánk, - mondta nevetve, amint Langham úr komor arckifejezését észrevette. - Most harcolnunk kell, mert az emberi természet megtagadása volna, ha másképpen cselekednénk.

Langham úr kérőleg tekintett fiára és Kingre, de pillantására mind a ketten az ő „bele nem keveredés" politikájának rosszalását kifejező mosolygással válaszoltak.

- Nos, legyen tehát, - mondta végre. - Önök megtehetik, ha akarják, hogy égetnek és pusztítanak, de tekintettel arra, hogy az én birtokomért akarnak harcolni, joggal gondolhattam, hogy nekem is lehet ehhez szavam. Az orvosom, - folytatta, miután tanácstalanul csóválta a fejét s körülnézett a kis körben, - ideküldött, hogy nyugodt és boldog otthonom legyen, - jelentette ki szomorkásan, - s itt minden izgalomtól távol összeszedjem magamat s most itt vagyok s azt látom, hogy kertemben fegyveres emberek barangolnak s hogy egypár kalóz az én asztalomnál sző ármányt, mialatt polgárháboru készül miattam kitörni. Winter doktor azt mondta, hogy ez az egyetlen hely, ahol gyógyulást találhatok beteg idegeimre.

Mihelyt a férfiak kijöttek az ebédlőből, Hope odalépett Clayhez s intett neki, hogy kísérje őt a veranda végére.

- Nos, mi az ujság? - kérdezte.

- Mit mondjak? - válaszolta Clay nevetve, miközben a karfára ült, hogy a ház felé vezető fasort és a kocsiútat láthassa.

A ház túlsó oldala felől hangok hatoltak hozzájuk. Langham Teddy Mac Williamsot utánozta, ahogyan ez énekelni szokta: „Mert nincsen párod, otthon, édes otthon!"

- Miért állnak őrök a villa körül s miért volt ön ma reggel a Bolivár-téren? Alice elmesélte nekem, hogy ott volt. Szeretném tudni, hogy mindez mit jelent. Hiszen én már majdnem annyi idős vagyok, mint Teddy, s őt beleavatták. Nekem nem akarták megmondani az emberek.

- Micsoda emberek?

- A *Vestá*-ról való emberek. Láttam, hogy néhányan közülük a bokrok között mászkálnak s mikor kimentem kipuhatolni, hogy mit akarnak, tizenötöt az ön dolgozószobájában találtam. Függőágyaikat az iroda-épület verandáján függesztették föl s a lépcsők előtt egy gyorstüzelő ágyút állítottak föl s fegyvereiket gúlába rakták éppen úgy, mint az igazi katonák, de hogy miért teszik mindezt, nem akarták nekem megmondani.

- Börtönbe zárjuk, - mondta Clay, - ha kémkedik. Édesatyjának az volt az óhajtása, hogy ön ne tudjon minderről semmit, de mivel úgyis kitalált magától mindent, meg is hallhatja azt a keveset, amit tudni kell. A régi történet ez. Mendoza forradalomra készül, azaz már meg is kezdte.

- Miért nem akadályozza meg? - kérdezte Hope.

- Ez a kérdés nagyon hízelgő rám nézve, - válaszolta Clay, - de ha elég erős lennék is ahhoz, hogy megakadályozzam, eddig még semmi jogom sincs hozzá. Meg kell várnom, míg beleártja magát a mi dolgainkba. Alvarez az az ember, akinek ezt meg kellene akadályoznia, de ő fél. Mi nem tehetünk semmit, míg ő el nem kezdi. Ha én volnék az elnök, Mendozát holnap reggel főbelövetném s kihirdetném a statáriumot. Elfogatnék mindenkit, akiről azt hiszem, hogy ellenségem s minden kereskedőtől kényszerkölcsönt szereznék s Párisba utaznám s ott boldogan élnék üdvözítő halálomig. Igy tenne Mendoza is, ha valakit rajtakapna egy ellene irányuló összeesküvésen és ezt megtehetné Alvarez is, ha lelkületénél és nevelésénél fogva bátor volna. Én azt szeretem, ha a férfi megfelelően tölti be a szerepét. Ön nem? Ha valaki császár, akkor viselkedjék császári módon, mint a német császár teszi. S ha valaki fölbérelt vívó, akkor legyen emberséges szelindek. Tisztességes bérboxoló épp úgy nincs, mint erényes betörő. Ha valaki délamerikai diktátor akar lenni, akkor nem szabad tétováznia, hogy ellenségeit börtönbe vesse vagy agyonlövesse. Diktátornak lenni annyit jelent, mint uralkodni, nem pedig elbújni a házában s feleségére bízni, hogy helyette ármányt szőjjön.

- S ő ezt cselekszi? - kérdezte Hope. - S azt hiszi ön, hogy Alvarezné veszélyben van, - úgy értem, hogy életveszélyben, ha a forradalom kitör?

- Nagyon haragusznak rá, - felelte Clay, - s bár én azt gondolom, hogy méltánytalanul, de talán mégis az volna a legjobb megoldás számára, ha nagy titokban odébb állna, ha arra kerül a sor.

- A mi Stuart kapitányunk szintén veszélyben forog? - folytatta a fiatal leány aggódva. - Alice azt mondta, hogy tegnap éjjel az egész várost tele raggatták ellene irányuló falragaszokkal. Mikor a bálból jött hazafelé, látta, amint emberei ezeket tépdesték. Mit cselekedett hát ő?

- Semmit, - felelte Clay kurtán. - Félszeg helyzetbe került itt véletlenül, ez az egész. Azt hiszik róla, hogy azért van itt, mert hazájában lehetetlenné vált, pedig ez nem igaz. Nem ez az, ami őt itt tartja. Az igaz, hogy fiatalabb korában könnyelmü volt s több pénzt adott ki, mint amennyit szabad lett volna s pajtásaitól többet kért kölcsön, mint amennyit valaha is meg tudott volna adni. S mivel atyja nem akarta adósságait kifizetni, kénytelen volt szolgálatától megválni és az utolsó három esztendő alatt kardját a széles világon akármelyik királynak vagy szultánnak eladta - először Kinában és Madagaszkárban, azután Sziamban. Remélem, hogy azért jó lesz Stuarthoz s nem hallgat arra, ha rosszat beszélnek felőle. Valahol Angliában van Stuartnak egy nővére, - azt hiszem, annyi idős lehet, mint ön, - aki nagyon szereti, s atyja, aki vágyódik utána, királyi ezred is van, ahol büszkén ürítik a poharat egészségéért. Ő magára hagyott szegény ifju s nincs érzéke a humor iránt, ami bajain átsegítette volna, de derék, becsületes fickó, aki egy asszony kedvéért akar itt harcolni, aki nem méltó, hogy az ő saruja szíját megoldja. Ezt azért mondom önnek, mivel sok valótlanságot hallott Stuartról - a másikról pedig fog hallani. Neki szolgál ő ugyanazzal a lovagi odaadással, amelyet elődei tanusítottak azokkal a hölgyekkel szemben, akiknek szalagját lándzsájukra kötötték s akikért vitézi tornán síkra szálltak.

- Értem, - mondta Hope lágy hangon, - s nagyon örülök, hogy elmondta ezt nekem. Nem felejtem el. - Sóhajtva rázta meg fejét. - Azt szerettem volna, ha önnek szabad kezet engedtek volna, hogy értük cselekedhessék, - tette hozzá suttogva.

- Attól félek, túlbecsüli képességeimet, - válaszolta Clay nevetve, - s mivel én nem olyan viszonyok között nőttem föl, könnyen megeshetnék, hogy lelkiismeretem tiltakoznék az ellen, hogy ellenségeimet agyonlövessem s a kereskedőket megsarcoljam. Azt hiszem, okosabban cselekszem, ha továbbra is csak lyukakat fúrok a földbe. Ugy látszik, hogy ez az egyetlen, amire használható vagyok.

Hope meglepetve nézett rá.

- Hogy érti ezt? - kérdezte s hangja olyan szemrehányó volt, hogy Clay szükségét érezte annak, hogy mentegetőzzék.

- Semmi különöset sem mondtam ezzel, - válaszolta. - Nővére és én a minap arról beszéltünk, hogy a férfinak lehetőleg magasra kell törekednie. Ez sok tekintetben fölnyitotta a szememet. Nagyon jó lecke volt nekem.

- Nagyon jó lecke nem lehetett, - válaszolta Hope komolyan, - ha arra bírta önt, hogy munkájáról olyan kicsinylőleg beszéljen, mint azt most tette. Éppen nem hangzott természetesen s nem az ön szavának látszott, hanem Alicénak. Tényleg mondta ezt Alice?

Azt hallani, hogy Hope mint fogja pártját, oly nagy örömet okozott Claynek, hogy a válaszadással késett, csakhogy élvezetét meghosszabbítsa. Lelkesedése mélyen meghatotta s azon tünődött magában, vajjon azért olyan buzgó-e Hope, mert fiatal, vagy mert meggyőződése, hogy neki van igaza.

- Úgy fordult a beszéd sora, - kezdte Clay óvatosan, mert föltett szándéka volt, hogy Langham kisasszony iránt igazságos lesz s nehéznek találta Alice szempontját helyesen előadni, miközben egy szó után sóvárgott, hogy magáról való jó véleményét is visszanyerje. - Nővére azt mondta, hogy nem becsüli sokra, amit én cselekedtem, de nagyon kedvesen azt is hozzátette, hogy többet várt éntőlem. Ez nagyon megzavart, mert szent meggyőződésem, hogy soha semmi jobbat vagy valami mást nem tudok tenni, mint amit az utolsó években véghezvittem. Azért egy kissé csüggedt vagyok. Látja, - folytatta Clay, - ha majd meghalok s megkérdezik tőlem, hogy mit végeztem, azt kell felelnem: „Ezeket meg ezeket a vasutakat építettem, ennyi meg ennyi tonna ércet ástam ki, új országokat tártam föl, és segítettem, hogy mások meggazdagodjanak." Hogy véletlenül az a szerencse ért, hogy az ön és nővére jóindulatát megszereztem, nem fogom javamra megemlíteni. Nekem ugyan elegendő volna ez a létjogosultságra, de azoknak, akik egy halott életéről mondanak itéletet, nehezen volna elég. Azért szeretném érezni, hogy valami olyat is tettem, ami rajtam kívül esik; valamit, ami megmarad akkor is, ha már nem leszek, ha csak egy hullámtörő vagy egy szabadalmazott kupola volna is. Ha meghalok, senki sem fog azzal törődni, hogy milyen ember voltam az életben, hogy unalmas fickó voltam-e, vagy mulattató társalgó. Munkáimnak kell helyettem beszélni, s ha nővére, akinek véleménye többé vagy kevésbbé megegyezik nagyjában a világéval, azt mondja, hogy az én műveim nem érnek sokat, természetesen némi csüggedést okoz. Munkáim az én számomra mégis sokat jelentenek és fáj, ha azt kell látnom, hogy mások olyan kevésre becsülik.

Hope egy ideig hallgatott, de testtartásának merevsége és az a szilárdság, amivel ajkait összeszorította, mutatták, hogy szelleme élénken működik. A két gyerekember egy ideig némán ült egymással szemben s a távoli város égő lámpái felé néztek. A kocsiutat szegélyező, két sorba ültetett bokor túlsó oldalán Kingnek hosszu, fekete vonalhoz hasonló őrszemét lehetett látni, amint a holdtól bevilágított úton föl s alá járt.

- Ön igazságtalan magával szemben, - mondta végre a fiatal leány, - és Alice egyáltalában nem képviseli a világ véleményét, hanem csak nagyon kis részét - az ő saját kicsiny világáét. Ő nem tudja, hogy milyen kicsiny ez, és önnek sincs igaza abban, hogy mit kérdez a világ az ön halála után. Mit törődnek azzal, hogy ön vasutakat épített-e, vagy impresszionista képeket festett? Azt kérdezi: Mit csinált maga-magából? Becsületes, erős és igaz ember volt-e? Ezt kérdezi a világ s mi szeretjük önt, mert ön az életet vidáman és rettenthetetlenül tekintette. Nem azért szeretjük a férfiakat, mert vasutakat építenek, vagy mert miniszterelnökök, hanem azért szeretjük, ami a lelkükben van. - S mármost ami a munkáit illeti! - S beszédes hallgatással várt egy pillanatot. - Nekem az a véleményem, hogy amit ön alkotott, előkelő mű, - tette azután hozzá, - olyan munka, amit csak nélkülözéssel s önmegtagadással hozhatott létre. Nem ismerek egy férfit sem, aki az életéből többet csinált volna, mint ön. - Ujra megállt, hogy hangja visszanyerje uralmát. - Önnek nagyon büszkének kell lennie, - fejezte be.

Clay lesütötte szemét s némán tekintett végig az utcán. Az a gondolat, hogy Hope azt, amit mondott, valóban átérezte, valamint az a tudat, hogy ez a nyílt beszéd számára többet jelentett, mint minden más a világon, - átvillant agyán s a boldogságnak soha nem ismert érzésével töltötte el. Legjobban szerette volna két kezét kinyujtani s őszintén megmondani, hogy mije ő neki, de ez a viselkedés úgy tünt föl előtte, mintha hasznot akarna húzni a gyónási titokból vagy visszaélne egy gyermek ártatlan bizalmával.

- Nem, Hope kisasszony, - válaszolta, s iparkodott meghatottságát elnyomni, - nagyon szeretnék önnek hinni, de én jobban ismerem magamat, mint akárki más, és tudom, hogyha hidaim kiállják is a legszigorubb vizsgálatot, - én magam nem tudnám kiállni.

Hope megfordult s rávetette szemeit, amelyek olyan édes beszédességgel voltak tele, hogy Claynek el kellett fordítania az övéit.

- Nyugodt vagyok affelől, hogy mind a két vizsga sikerülne, - szólt a fiatal leány. Clay gyors és mély lélekzetet vett s fölpattant, mintha azt a feszültséget akarta volna lerázni, amelyet maga-magára erőltetett. Nem gyermek volt, aki beszélt, hanem nő, és bár hirtelen visszafordult hozzá, lehorgasztott fejjel állva maradt és nem merte elhinni a leány szemeinek őszinte beszédét.

Ügető lovak dobogása szakította félbe durván a pillanat lélekzet nélkül való feszültséget, de kettőjük közül egyik sem vetett ügyet a dobogásra.

- Mennyi, - kezdte Clay nyomott hangon, - mennyi bizalma van énhozzám?

Hope szemei egy pillanatra lezárultak s újra kinyíltak és teljes bizalmat és nyugodt elégedettséget sugározva mosolyogtak feléje. A lódobogás most az út vége felől hangzott s hallhatták, mint tolták összébb székeiket a ház hátulsó részén ülő férfiak és siettek előre. Hope fölállt, Clay pedig sóváran odament hozzá, de a lovak már csak alig száz lépésnyi távolságban lehettek, és mielőtt Hope szólhatott volna, hallották az őr éles, rekedt kiáltását, amely a tüzet kiabáláshoz hasonlóan hatott át a csendes éjszakában: „Megállj! Ki vagy?”

Mikor azután a lovak elvágtattak előtte, és a lovasok egyáltalában ügyet sem vetettek rá, mégegyszer kiáltott: „Megállj, az ördögbe!” és lőtt. A puskatűz villanása sárgás és vörös volt a holdvilágban, s a durranás százszorosan visszhangot keltett, amely a kikötő vize fölött messze elhatolt, az éles szögleteken megoszolt s a távoli hegyzugokban megsokszorozódott, úgy, hogy egy pillanat mulva a legkülönbözőbb lárma kuszált zavara felelt rá: a megriasztott éjjeli madarak nesze, az alsó falubeli kutyák ugatása és szaladó emberek léptei.

Clay bosszúsan nézett végig a fasoron és könyörgő pillantással fordult Hope felé.

- Menjen csak és nézzen utána, hogy mi történt, - mondta Hope és eltávozott, mintha érezné, hogy Clay szabadabban cselekedhetik, ha ő nincs a közelében.

A lépcsők előtt megállt a két ló. Mac Williams és Stuart leugrottak a nyeregből s visszafelé szaladtak abban az irányban, ahonnan lőttek s közben fölhúzták revolvereiket.

- Jőjjetek csak ide! - kiáltotta Clay feléjök. - Minden rendben van; az az ember csak a parancsot teljesítette; ugyanis King őrei közül való.

- Oh, hiszen akkor érthető a dolog, - válaszolta Stuart higgadtan, amint visszafordult a ház felé. - Jó gondolat, de mondja meg neki, hogy máskor alacsonyabban célozzon. Azt is meg kell jegyeznem - folytatta, miközben a verandán álló társaság előtt udvariasan meghajolt, - ha ön őröket állít ki, nem ártana azokat megkétszerezni. És Clay, gondoskodjék arról, hogy engedelem nélkül senkise távozhassék innen - senkisem. Ez nem kevésbbé fontos, mint az ellenséget távoltartani.

- King, lesz szíves... - mondta Clay.

- Parancsára tábornok úr, - felelte King nevetve, miközben matrózai felé ment, akik nagy izgatottan, szaladva jöttek a hegyre.

Mac Williams ajkait még most sem nyitotta föl, de lehetett látni, hogy félelmesen fontos személynek tartja magát, s igyekvése, hogy olyan nyugodtan és katonásan viselkedjék, mint Stuart, a szónál világosabban elárúlta, hogy valami nagyon fontos titok tudója; ez a látvány az ifju Langhamot gyötrő aggodalommal töltötte el, hogy valamit elszalaszt.

Stuart körülnézett és keztyűit rángatta, King és matrózai egy csoportban álltak a ház előtt levő gyepes térségen, Langham úr és leánya a lépcsőn maradtak Clay mellett s a szolgaszemélyzet a ház sarkain kémlelődött. Stuart üdvözölte Langham urat, mintha ennek figyelmét föl akarta volna kelteni, azután halk hangon Clayhez fordult.

- Jól kezdődik, - mondta. - Mi ebéd óta benne vagyunk s szép munkát szántunk magunknak ma éjszakára. - Izgatottságában nevetett s megállt, hogy lélekzetet vegyen. - A legrosszabbat akarom legelőször elmondani önnek. Mendoza közölte Alvarezzel, hogy a bányák legénységének is részt kell venni a holnapi díszszemlén. Azt hiszi, hogy azoknak is ott kell lenniök s e végből egy egészen ártatlan levelet írt Alvareznek. Alvarez zavarából azzal a felelettel menekült, hogy azokat az embereket önnek szerződésben átengedte s az önök beleegyezése nélkül nem hívhatja be. Mendoza erre azt mondta, hogy ha az embereket nem bocsátják szabadon, ő maga jön el s elviszi őket.

- Igazán? - dörmögte Clay. - Kirklandnak reggel szüksége van az emberekre, hogy a csütörtökön induló gőzhajóra az érctalyigákat berakja; és nem nélkülözheti őket. Ez a mi válaszunk, ami véletlenül meg is felel a valóságnak, de ha nem volna is így, ha holnap Mindszentek napja volna is és az embereknek semmi más dolguk nem volna, mint a napon feküdni és aludni, akkor sem kapná meg Mendoza őket. S ha holnap eljön, hogy őket elvigye, magával kell hoznia egész seregét, és még akkor sem sikerülne neki, Langham úr, - mondta Clay, miközben Langham felé fordult, - csak jobb fegyvereim volnának. Az ötezer dollár, amit két hónappal ezelőtt fegyverekért ki akartam adni, holnap talán pár milliót mentene meg önnek.

Úgy látszott, hogy Clay szavainak különös jelentőségük volt Stuartra és Mac Williamsra, mert mind a ketten nevettek és Stuart Clayt fölfelé szorította maga előtt a lépcsőkön.

- Jőjjön csak be, - mondta aközben, - éppen azért vagyunk mi itt. Mac Williams fölfedezte, hogy Burke a hajórakomány fegyvert hova rejtette el, és ma éjjel megkíséreljük, hogy hatalmunkba kerítsük a fegyvereket.

E szavak után az ebédlőbe sietett, ahol a többiek az asztal körül ültek.

- Most tegyen jelentést Mac Williams, - parancsolta Stuart, - én gondoskodom arról, hogy senkise hallgatódzék.

Mac Williams elfoglalta Langham úr helyét a hosszu asztal végén és a többiek székeiket szorosan melléje húzták. King a lámpákat az asztal szemköztlevő végére tette és poharakat s néhány üveg bort állított a középre. - Így legalább úgy látszik, mintha kedélyes iddogálást akarnánk rendezni, - tette hozzá nevetve.

Langham úr, aki idegesen dobolt finom, karcsu ujjaival az asztalon, úgy viselkedett inkább, mint néző, nem pedig mint az az ember, aki elsősorban érdekelt fél a dologban. Midőn a kép belső ellenmondása és az az ellentét, amit a cselekvő személyek nyújtottak, világossá vált előtte, nem tudta mosolygását elfojtani. Elképzelte, hogy kartársai milyen jól mulatnának otthon az Union Klubban, ha most őt ebben a környezetben láthatnák; odakünn a tropikus éjszaka s idebenn a gyertyák fénye, amely az asztal fényesre csiszolt tetején és a borosflaskók köszörült üvegén tükröződik, a fiatal leányok figyelmes ábrázata, akik előrehajolva hallgatják Mac Williamst, aki fontosságának teljes érzetében, kuszált hajjal és porlepte arccal teszi meg

jelentését, miközben Stuart kapitány föl és alá járkál, úgy hogy kardja a padlón meg-megcsörren.

- A dolog úgy történt, - kezdte Mac Williams idegesen s főképpen Clay felé fordulva: - Stuart és én Burket a biztosság okáért magánzárkába csuktuk, a régiek egyikébe, amelyek az utca felől vannak. Neki csak egy szűk ablaka volt nyolc lábnyira a talaj fölött, úgy hogy nem érhette el, ha csak széket nem kap. Az ajtaja elé két őrt állítottunk és egy szembenlevő vendéglőből ebédet hozattunk magunknak. Én kilenc óra tájban végeztem és jóéjszakát kívántam Stuartnak. Útnak akartam indulni, de először bementem a kocsmába, hogy a vendéglősnek utasítást adjak Burke reggelijét illetőleg. Az utca, amint önök is tudják, nagyon szűk s egyik oldalán egy kert fala s néhány kis bolt van, a másik oldalát pedig egészen elfoglalja a fogház. Mikor a börtönből kijöttem, az utcán senki sem volt a főbejárat előtt álló őrön kivül, de amikor a vendéglőből újra kijöttem, Stuart rendőrei közül láttam egyet a börtönből kifelé jönni s észrevettem, hogy az utcán föl és alá tekintget és a boltokat erősen vizsgálja. S úgy látszott, hogy fél és aggódik, ami nagyon gyanús színben tűntette föl őt előttem. Visszamentem hát a vendéglőbe és az ablakon át szemmel kísértem. A fickó megvárta, míg az őr háttal fordult feléje és eltávolodott tőle. Ekkor láttam, hogy kardját leeresztette s azzal a kövezeten csörtetni kezdett. S ezt a főbejárattól számított harmadik ablak alatt cselekedte, ott, ahol Burke zárkája volt. Mikor ezzel a körülménnyel tisztában voltam, vettem revolveremet s a vendéglő kapujába álltam. Éppen mikor odaértem, akkor röpült ki egy papirdarab Burke ablakának rácsai közül és a rendőr lábai előtt a földre hullott. Rögtön rálépett s körülnézett, hogy nem vette-e észre valaki. Most láttam elérkezettnek a cselekvés pillanatát. Fölemelt revolverrel kiszaladtam az utcára és rákiáltottam, hogy azt a papirt adja ide nekem, de nem jött zavarba, hanem fölkapta a papirost a földről, a szájába tette s elkezdte rágcsálni, ám én a következő pillanatban már megragadtam őt, balkezemmel egy csapást mértem az álla alá, földre tepertem s mindkét lábommal rátérdeltem a mellére. Azután egy kissé fojtogatni kezdtem addig, míg ki nem köpte a papirost - két fogával együtt, - tette hozzá Mac Williams lelkiismeretesen vigyázva az egyes részletekre. - Ebben a pillanatban fordult vissza az őr és föltűzött szuronnyal felém rontott, de én ujjaimat az ajkamra tettem s ez úgy meglepte őt, hogy nem tudta, mit tegyen s tétovázni kezdett. Én nem akartam, hogy Burke meghallja; mi történik az utcán s ezért nyakon ragadtam a rendőrt és a fogház ajtajára mutattam. Az őr megértett, visszaszaladt s előhívta Stuartot és az őrséget. Stuart nagyon bosszús volt, midőn hivatalnokát vérrel bemocskolva látta, mert attól tartott, hogy ez embereit föl fogja izgatni ellenünk, de én hangosan erősítettem, hogy ez az ember szemtelen volt s kértem Stuartot, hogy külön szobában hallgasson ki mindkettőnket. Mikor azután fölvilágosítottam őt a való tényállásról, ő is kedvet kapott, hogy megbotozza a fickót. Bezártuk rögtön egy külön zárkába, ahol senkivel sem érintkezhetett s azután elolvastuk a papirost. Ez Stuartnál van, - fejezte be Mac Williams hátrább húzva székét, - s a többit majd ő mondja el.

E szavak után szünet állott be s úgy látszott, hogy valamennyien időt akartak nyerni, hogy rendes lélekzetet vehessenek a kiáltások és kérdések özöne előtt. King fölemelte poharát s Mac Williams egészségére ivott.

- Jól van, Mac Williams, - kiáltotta nevetve.

- Bizony, - mondta Clay, miközben az ifju ember vállait megveregette, - ez mestermű volt. Most mutassa a papirost, Stuart.

Ez odahúzott néhány gyertyát maga elé s az asztalon kiterített egy darab papirost.

- Burke a papirt viaszgyujtó-dobozba tette, amelyet egy húszdolláros arannyal tett nehezebbé. Mac Williams, azt hiszem, fölvette az aranyat.

- Abból nyakkendőtűt készíttetek, - mondta Mac Williams mellesleg, - olyan hadiérem formát, amilyen a főnökömnek van, - tette hozzá nevetve.

- Spanyolul van írva, - magyarázta Stuart, - mindjárt lefordítom. Sem címe, sem aláírása nincs, de nyilván Mendozának szólt, s mi tudjuk, hogy Burke kezeírása, mert összehasonlítottuk néhány följegyzéssel, amit elszedtünk tőle, mikor bezártuk. Így szól: „A megegyezést nem tudom megtartani, mert letartóztattak." Az itt következő sorokat, - magyarázta Stuart, fejét fölemelve, - megpróbálta kitörölni és sok időnkbe került a megfejtése, de kisütöttük, hogy így hangzottak: „Clay úr megismert s ez okozta a letartóztatásomat. Ő a legveszedelmesebb az ellenpártban. Tartsák szemmel." Azt hiszem, azért akarta kitörölni, hogy ne ártson Claynek; legalább én nem tudok mást gondolni. Ez az öreg Burke nem is látszik rossz embernek.

- Igen, de egyelőre hagyjuk ezt; mindenesetre szép volt tőle, - mondta Clay. - Folytassa csak és térjen a dolog lényegére.

- „A megegyezést nem tudom megtartani, mert letartóztattak", - ismételte Stuart. - „Az árut a múlt éjjel biztos helyen partra szállították. Az első jeladásra azért nem jöhettem, mert a szél a tengerpart felé fujt, s azonkívül apály volt, de napkeltekor az áru már el volt rejtve. Ügynökük kifizetett és a nyugtát megkapta. Kérem tekintsék ezt a második nyugtának," - nehéz mindent pontosan lefordítani, szúrta közbe Stuart, - „ellennyugtának, amelyet önöknek kiszolgáltattam volna, ha ma este jelentést tehetek. Az önök emberei közül saját felelősségemre csak hármat küldtem ki, mert attól tartottam, hogy nagyobbszámu ember a figyelmet ráirányította volna arra a helyre, mivel az emberek a bányavonatokról láthatók." Ez az a pont, amely ránk nézve a legfontosabb, - szakította félbe Stuart. - Burke hozzáteszi még, - folytatta, - hogy nem kell semmi kísérletet sem tenniök arra nézve, hogy őt kiszabadítsák, mert jól vigyáznak rá, s ő különben is szívesen marad a börtönben addig, míg ők jutnak hatalomra.

- Tehát a bányavonatokról meg lehet látni azt a helyet, - kiáltott föl Clay. - Más bányavonatok mint a mieink nincsenek, tehát a mi bányavonatunk közelében kell annak a helynek lenni.

- Mac Williams azt állítja, hogy ő minden talpalatnyi helyet ismer a vasut mentén, - mondta Stuart, - és meg van győződve róla, hogy az a hely, amelyet Burke említ, a régi erőd a Platta torkolatánál, mert...

- Ez az egyetlen hely, - szakította félbe Mac Williams, - ahol semmi hullámtorlódás nincs. Kis csónakokkal bejuthattak a torkolatba s árujukat kirakhatták a csöndes vízben, alig húsz lépésnyire a sáncoktól. S ezenkívül ez az egyetlen pont a tengerparton, ahonnan közvetlenül kocsiút vezet a fővárosba. Persze ez régi út, amelyen már évek óta nem járnak, de azért használható. Nem, - tette hozzá, mintha Claynek valami ellenvetését már előre meg akarta volna cáfolni, - nincs más hely. Ha volna itt egy térkép, akkor azonnal bebizonyítanám önöknek. Ahol a part lapályos, közte és az út között sűrű bozót van, s ahol a száraz föld nyílt, ott a mészsziklák, amelyek a nyitott útszakasz és a tenger között vannak, lehetetlenné tesznek minden partraszállást.

- De az erőd nagyon feltünő hely, - volt Clay ellenvetése, - és a legközelebb levő bástya csak húsz lépésnyire van a vasuttól. Emlékszik még rá, Mac Williams, hogy kimértük, mikor arra gondoltunk, hogy egy második vágányt építünk ott?

- Ezt mondja éppen Burke, - válaszolta Stuart, - ezzel okolja meg, hogy csak három embert hagyott ott őrségnek - „attól tartok, hogy nagyobb számu ember a figyelmet arra a helyre irányította volna, mivel ezek az emberek a bányavonatokról láthatók" - ezt írja.

- Közölte ön ezt már valakivel? - kérdezte Clay. - S mit cselekedett mostanáig?

- Semmit sem tettünk, - felelte Stuart. - Félénkek lettünk, amint fölfedezésünk fontosságát megtudtuk. S azért elhatároztuk, hogy a többit önre bízzuk.

- Aminek történni kell, azt azonnal foganatosítanunk kell, - válaszolta Clay. - Nagyon valószínü, hogy a fegyvereket ma éjjel kellene elszállítaniok s nekünk meg kell őket előznünk. Amit a helyre vonatkozólag mondtak, azt teljesen érthetőnek találom, csak az a kérdés, hogy van-e még elég időnk. Az első dolog, hogy ellenfeleinket megakadályozzuk abban, hogy a fegyvereket hatalmukba kerítsék s a második az, hogy azokat magunknak biztosítsuk, ha a szerencse kedvez. Ha sikerül a dolog, a fegyvereket még éjfél előtt a bányába szállíthatjuk. Ha nem lenne elég időnk, vagy meglepnének bennünket, nem marad más hátra, mint hogy a fegyvereket a tengerbe dobjuk. - Clay nevetve körülnézett. - Mi csak Bolivár tábornok tanítását követjük: „Ha fegyverekre van szükséged, szerezz ellenségeidtől." Három helyet kell megoltalmaznunk. Először és mindenekelőtt ezt a házat, - folytatta, miközben egy fejmozdítással a két nővérre mutatott, - azután a várost és a bányát. Stuart helye természetesen a palotában lesz; Kingnek e ház és lakóinak megvédelmezését kell elvállalnia, Mac Williams, Langham és én a fegyverek megszerzéséről gondoskodunk. Két csapatot kell alkotnunk és az volna a legjobb, ha innen és a bányából egy időben indulnánk az erőd felé. Önnek, Mac Williams, néhány távirati utasítást kell leadnia helyettem, Kingtől pedig néhány embert kell még a jachtról kérnem. Hány embere is van önnek?

King azt válaszolta, hogy még tizenöt embere van a hajón, akik közül tizet átengedhet szárazföldi szolgálatra. Valamennyien jól föl vannak fegyverezve, - tette hozzá.

- King olybá tünik föl előttem, mint holmi született tengeri rabló, - felelte Clay mosolyogva, - de ez most az erényei közé tartozik. Menjen csak s magyarázza meg annak a tíz embernek, hogy a körháznál várakozzanak reám félóráig.

- Közben Mac Williams táviratozni fog Kirklandnak, hogy egy mozdonnyal s néhány nyitott vasúti kocsival az erődtől egy félmérföldnyi távolságra menjen, mi pedig a matrózokkal és Teddyvel dél felől kerülünk oda. Önnek magának kell a mozdonyt vezetnie, Mac Williams, s talán mégis jobb volna, King, ha az ön emberei minket itt a kert végében s nem a körháznál várnának meg. A munkások közül senkinek sem szabad látni elindulásunkat. Egyetértenek velem? - kérdezte tekintetét a körülötte álló férfiakon végigjártatva. - Van valakinek kifogása rendelkezéseim ellen?

King és Stuart komoran egymásra néztek és nevettek.

- Nem értem, hogy mi hasznomat vehetik a városban? - mondta Stuart.

- Én pedig azt hiszem, hogy engem nem foglalkoztatnak kellő mértékben, - dörmögte King sértődötten. - Ezek az ifju emberek mégsem végezhetnek el mindent s azonkívül úgy látszik, hogy a legokosabb dolog az volna, ha a magam embereit én vezethetném.

- Zendülés, - kiáltotta Clay egy kissé megdöbbenve, - tisztára zendülés. Az egész nem más, mint séta a holdvilágban. Nekünk csak három emberrel lesz dolgunk s csak nem használunk tizenhat fehéret, hogy három olanchóit megijesszünk?

- Majd én megmondom, hogy mit kell cselekednünk, - kiáltott Hope, olyan arckifejezéssel, mintha valami új tervet eszelt volna ki, amelyet mindenki elfogadhat. - Menjünk el együtt valamennyien.

- Nekem mindenesetre az a szándékom, hogy együtt menjünk, - mondta Langham úr határozott hangon, - de valakinek mégis csak itt kell maradnia. Teddy, te fogsz nővéreidre vigyázni.

A fiu és örökös a szeretetteljes csodálkozás pillantásával tekintett atyjára s rosszalóan rázta a fejét.

- Én maradok itt, - mondta King. - Ilyen lovagiatlan elbánásban még sohasem volt részem. Hölgyeim, - folytatta, - én megvédelmezem életüket és vagyonukat. Majd kitalálunk a magunk számára valami izgató dolgot, ha mást nem, hát a fővárost fogjuk bombázni.

A férfiak jóéjszakát kívántak a hölgyeknek s magukra hagyták Kinget és Langham urat, akit végre szintén rávettek, hogy otthon maradjon. Stuart pedig a város felé nyargalt, hogy a történteket Alvareznek és Rojas tábornoknak tudomására adja.

IV.

Claynek nem volt rá alkalma, hogy Hope-pal még egyszer beszéljen, bár úgy érezte, hogy kegyetlenség tőle, ha egy pillanatra is magára hagyja akkor, amikor közöttük még minden függőben volt. De hozzátartozói nagy izgatottsággal vették körül vállalkozását, hogy a csempészett fegyvereket megszerezze és nem sejtettek semmit sem abból a csodából, ami Clay életében történt, sem Clay vágyáról, hogy azzal a leánnyal, aki ezt a csodát előidézte, beszélhessen s őt keblére szoríthassa. Ebben a pillanatban Clay előtt világossá vált, hogy a társaságbeli apró szabályoknak, amelyeknek az ember bizonyos körülmények között engedelmeskedni tartozik, akár ujjongó öröm, akár kínzó bánat tölti el, mennyivel nagyobb kötelező erejük van, mint az élet nagy törvényeinek. Csak néhány lépésnyi távolságra állt a nőtől, akit szeretett s szükségét érezte annak, hogy ujjongva üdvözölje s mindazokat a csodálatos dolgokat elmesélje neki, amelyeknek igazságát ma éjszaka tanulta meg; ehelyett arra volt kényszerítve, hogy arcát elfordítsa tőle s mosolyogjon és kérdésekre válaszoljon és végül elmenjen, beérve azzal, hogy kezét egy pillanatig megszoríthatta, amíg Hope ennyit mondott csak neki: „Bátraké a szerencse!”

Mac Williams Kirklandot a távíró másik állomásához hívta s elmondta neki a tényállást. Utasította, hogy egy mozdonnyal s néhány vasúti kocsival menjen észak felé, félmérföldnyire az erődtől s ott várakozzék, amíg lokomotivfüttyöt vagy lövéseket nem hall. Azután olyan gyorsan és zajtalanul, amint csak lehet, vonuljon az erődhöz. Megparancsolta egyúttal, hogy az amerikai munkásokkal annyit közöljön, amennyi szükséges, de csak olyanokkal, akiknek titoktartásáról föltétlenül meggyőződött. Tíz óra körül már be volt fűtve Mac Williams mozdonya. Egy személykocsival a pályaudvarra ment, ahol a *Vesta* tíz embere már várt reá. A matrózoknak sejtelmük sem volt az út céljáról, vagy hogy milyen feladat vár rájuk, de az a körülmény, hogy tetőtől-talpig fel voltak fegyverezve, elégtételükre szolgált s a kocsiban összekuporodva, izgatottan és elégedetten sugdolóztak.

A vonat óvatosan haladt előre, amíg az erődön alul egy fél mérföldnyire nem ért, ahol Clay rendelete szerint meg kellett állnia. Ott két őrt hagytak hátra s a csapat többi része, mint kísértetek a holdfényben, tovább vonult. Mikor a romok felé közeledtek, időről-időre megálltak és hallgatóztak, de nem volt semmi nesz hallható, csak a hullámok verése a parton s a szél suhogása a bokrok és a kúszó növények között. Clay intett az embereknek, hogy leülhetnek és Mac Williamsot utasította, hogy menjen előre és kémlelje ki a helyet.

- Az első lövésnél segítségére sietünk, - mondta halkan, - térjen vissza, amilyen gyorsan csak lehet.

- Nem lesz jó először meggyőződni róla, vajjon Kirkland megérkezett-e az erőd másik oldalán? - suttogta Mac Williams.

- Bizonyos, hogy Kirkland a számára kijelölt helyen van, - válaszolta Clay. - Neki rövidebb útat kellett megtennie, mint nekünk s táviratozott is, hogy készen áll az indulásra ugyanakkor, amikor mi elindultunk. Ugy-e?

Mac Williams bólintott.

- Nos, akkor hát a helyén van. Én föltétlenül megbízom Kirklandban.

Mac Williams lehúzta nehéz csizmáit s elrejtette a bokrok között. Hogy könnyebben rátaláljon, melléje tette parafasisakját is.

- Úgy érzem magamat, mintha valami bankba akarnék betörni, - mondta nevetve, miközben intett a kezével s megindult kúszva a cserjésben.

A következő pár pillanatban az emberek, akik ott maradtak, csendesen viselkedtek, de amidőn perc-perc után telt el, anélkül, hogy Mac Williams életjelt adott volna magáról, nyugtalankodni és suttogni kezdtek. Clay rosszalóan megrázta a fejét s erre csend támadt megint, amíg az egyikük, köhögését elnyomni akarván, fulladozni nem kezdett, mire a többiek nevetve hátba verték.

Clay elővette revolverét, megvizsgálta csövét, azután újra visszatette a tokjába. Emberei, akik ezt, mint sokatmondó jelet tekintették, hasonlóképpen húszszor is megvizsgálták fegyvereiket, úgy hogy egy ideig csak a kinyitott s újra becsukott zárak pattogását lehetett hallani.

Most a legtávolabb ülő ember fölemelte karját s amint ezzel egyidejüleg Mac Williams megjelent, valamennyien feléje fordultak s félig fölálltak, mialatt Mac ügyesen és zajtalanul lépcsőről-lépcsőre ugorva, hozzájuk ért s Clay és Langham között letérdelt a földre.

- A fegyverek valóban ott vannak, - suttogta lélekszakadva, - és csak három ember őrzi, akik a parton ülnek dohányozva. Az erődöt keresztül-kasul mászkáltam s az egész zsákmányt ott találtam a második folyosóban, olyan, mint egy sor koporsó, tíz koporsó s valami húsz kis láda és hordó. Minden készen van, mintha még ma éjjel el akarnák szállítani. Meg sem kísérelték, hogy befödjék vagy elrejtsék a szállítmányt. Semmi mást nem tehetünk, mint hogy rárontunk az őrökre s megparancsoljuk nekik, hogy emeljék föl a kezüket. A dolog tulajdonképpen nagyon egyszerü.

- Előre! - parancsolta Clay fölpattanva.

- Csak addig várjon, amíg felhúzom a csizmámat, - kérte Mac Williams. - A világ minden kincséért sem mennék még egyszer harisnyában a salakon keresztül. Olyan lármát csaphatnak, amilyet csak akarnak, mert a hullámok mindent túlharsognak.

Mac Williams, mint vezető, elől ment s az emberek nyomában felkúsztak az erőd külső falára s futólépésben áttörtettek a mohlepte bástyán. Alattuk a fövenyes parton három ember ült egy kis tűz körül, amely alig volt egyéb, mint izzó hamurakás.

- Ezeket átengedem önnek és Teddynek, - mondta Clay, Mac Williamshoz hajolva. - Langham, ön menjen vele.

A matrózok fegyverüket a parton ülő három magányos alakra irányították, amíg a két ifju lecsúszott a belső falon s azután négykézláb az őrök mellé kúszott.

Mikor Mac Williams revolverét fölemelte, a három közül egyik, aki valamit főzött a tüzön, fölkapta a fejét és figyelmeztető kiáltással puskája után nyúlt.

- Föl a kezekkel! - kiáltotta Mac Williams spanyolul s Langham megragadta a hozzá legközelebb álló férfi nyakát s fejét térdei között a homokba szorította. A lehulló kövek és töredező ágak zörgése hallatszott, amint a matrózok a bástyafalról az erőd belsejébe ugráltak és a három őr egyszeriben dühös, megrettent arccal fegyveres férfiak közepett találta magát.

- Kötözzétek meg őket, - parancsolta Clay. - Tudja valaki közületek, hogyan kell megkötözni őket? - kérdezte. - Én nem tudom.

- Jobb lesz először elmondatni velük, mit tudnak, - indítványozta Langham, - de a spanyolok úgy meg voltak rémülve azon, amit cselekedtek, vagyis inkább azon, amit nem cselekedtek, hogy egy szót sem lehetett kivenni belőlük.

- Kössetek meg és kötözzetek össze bennünket, - kérte közülök az egyik, - mert akkor úgy akadnak ránk. Ez a legnagyobb jótétemény, amit tehettek velünk.

- Köszönöm szépen, - válaszolta Clay, - éppen ezt akartam tudni. Tehát még ma éjjel jönnek. Akkor sietnünk kell.

A három őrt megkötözték és a sánc egyik sarkába vitték. Őrnek egy matrózt állítottak melléjök. Az erre kiszemelt férfi, aki még meglehetősen fiatal volt s ezt a megbízást nagy megtiszteltetésnek tekintette, azzal mulattatta foglyait, hogy fegyverével időről-időre oldalba lökte őket, ha megmoccantak.

Clay nem tartotta tanácsosnak, hogy Kirklandnak a gőzös sípjával adjanak jelet, amint megbeszélték, mivel nem lehetett tudni, hogy milyen közel vannak azok, akik a fegyvereket el akarták szállítani. Elküldte hát Mac Williamsot, hogy menjen oda a gépén és hozza magával Kirklandot. Néhány perccel később hallották, amint eldübörgött az erőd mellett, hogy elhozza a nyitott kocsikat. Közben Clay vizsgálni kezdte az erőd alsóbb helyiségeit és megtalálta a ládákat ott, ahol Mac Williams mondta. Tíz ember egy kis megerőltetéssel föl tudott emelni és elszállítani a nagyobb, koporsóalaku ládák közül egyet. Föltéve, hogy csakugyan fegyvert tartalmaztak, Clay minden láda tartalmát száz fegyverre becsülte, eszerint mindössze ezer fegyverről lehetett szó.

A ládák fele a vágányokra volt rakva, amikor a vonat a nyitott kocsikkal és két mozdonnyal, mint egy óriási kígyó, közeledett az erőd alján a sötétségben. Nem volt kivilágítva, csak az izzó zsarátnok fénye hullt a sínekre. Harminc ember, részben irlandiak, részben négerek, ugrott ki a kocsikból, mielőtt a kerekek forgása megszünt volna és munkához láttak, anélkül, hogy egy szó utasítást is vártak volna. A nehéz ládákat és a töltényes hordókat kézről-kézre, vállról-vállra adogatták. A matrózok elszéledtek a főváros felé vezető úton, hogy a szállítmányt az onnan várható ellenséggel szemben megvédjék, de visszahívták őket, mielőtt alkalmuk lett volna figyelmeztető jelet adni s egy félórával később Burke egész fegyverszállítmánya az érckocsikba volt rakva. A három embert, aki őrizte, mint foglyot a mozdonyra emelték s mindkét vonat a legnagyobb gyorsasággal haladt a bányák felé. Midőn odaérkeztek, Kirkland vonatát egy mellékvágányra tolták, amely a raktár felé vezetett, ahol a robbantó munkálatokhoz szükséges dinamitot őrizték. Éjfél felé az egész fegyver- és lőszerkészlet ott volt, zár és retesz alatt, biztosságban, a bádogépületben. Az éjjeli őröket, akik a tűzveszedelemre való tekintettel ott álltak, megkettőztették, mialatt Kirkland harminc válogatott embere közül néhányat, mint tartalékot helyeztek el a közel lévő házakban és gépraktárakban. Mielőtt Clay eltávozott, kinyittatott egy fegyveres szekrényt és abban száz Mannlicher-fegyvert talált.

- Helyes! - kiáltotta. - Ezer aranydollárt adnék azért, ha Mendozát idehozhatnám és megmutathatnám a saját embereit, a saját Mannlicherjeivel fölfegyverezve, akik égnek a vágytól, hogy a fegyvereket ellene fordíthassák. És hogy fog nevetni az öreg Burke, ha meghallja az esetet.

Miután Clay embereinek a különórákért megfelelő kárpótlást igért, a Pálmalakból érkezettek újra beszálltak vonatjukba és hazatértek oly könnyü szívvel, mint a mozdonyból fejük fölött elszálló füst.

Midőn az erőd környékére érkeztek, Mac Williams a menetsebességet csökkentette s óvatosan közeledett rövid dicsőségének színhelyéhez, de Claynak egy figyelmeztető szava arra bírta, hogy a gépet megállítsa. Sok lámpa mozgott a régi erőd romjai között s fényükben számos

alakot lehetett látni, akik a sáncokra siettek, amelyeken évek óta zavartalan nyugalomban gyíkok sütkéreztek.

- Nézzen oda, mint egy felriasztott darázsraj, - mondta Mac Williams nevetve. - Mit kell most cselekednünk? Visszaforduljunk, itt várjunk, vagy áttörjük az ostromzárat?

- Rendezhetnénk egy kis versenyfutást velük, - válaszolta Langham. - Az enyéim nagy érdeklődéssel várakoznak reánk s én szívesen mesélném el nekik ezt a versenyfutást. Menjünk.

- Feküdjetek le, fiúk, - parancsolt rá Clay a kocsiban mögöttük ülő matrózokra - és senki se lőjjön az én parancsom nélkül. Egyelőre lövöldözzenek csak amazok, akik még egy nyugodtan álló mozdonyt sem tudnak eltalálni, még kevésbbé egy gyors menetben lévőt.

- Hátha fölszaggatták a vágányokat? - kérdezte Mac Williams. - Furcsán néznénk ki, ha egyszerre csak a levegőn repülnénk át.

- Ah mit, hogy ilyesmire gondoljanak, ahhoz nincs elég eszük, - válaszolta Clay. - S aztán nem is tudják, hogy mi vittük el a fegyvereket.

Mac Williams óvatosan kinyitotta a gőzszelepet és a vonat lassan megindult, de minden kerékfordulásnál nyert sebességében.

Midőn a zaj, amit okozott, egyre hangosabbá vált, dühös ordítás hangzott az erőd felől, egy csomó katona rohant lefelé s fegyvereiket fenyegetően lóbálva, a sínek mellé és közé ugrott.

- Úgy látszik, mintha mégis tudnák, hogy a mi kezünk volt benne a játékban, - mondta Mac Williams bosszúsan, - de ha nem lesznek óvatosak, könnyen pórul járhatnak.

Azon a helyen, ahol a katonák tömege a legsűrűbb volt, felvillant egy lövés s utána még egy tucat s a golyók a mozdony kéményéhez és kazánjához csapódtak.

- Nem találtak! - kiáltotta Mac Williams jókedvü mosolygással, - de most az egyszer résen kell lennünk!

Kinyitotta a szelepet, amennyire csak lehetett s a gép úgy száguldott, mint egy megostorozott versenyparipa. Majdnem kiugrott a sínek közül. Reszketett és remegett, mintha élő lény lett volna. Mikor nyomban rá a katonák közé lőttek, ezek sietve szétszóródtak mindkét oldalon és Mac Williams messze kihajolt utánuk s megfenyegette őket öklével.

- Pórul jártatok, ugy-e? - kiáltotta. - Köszönjük szépen a Mannlicher-fegyvereket!

Midőn a vonat kiért a sötétségből és eljutott az úton a Pálmalakhoz legközelebb eső pontig, Mac Williams a gőzsíppal három ujjongó füttyöt hallatott, a matrózok pedig fölálltak és hurrázni kezdtek.

- Csak kiabáljatok, - szólt Clay. - Most már nem titkolhatjuk tovább a történteket. Végre megkezdődik a játék, - fejezte be megkönnyebbült sóhajtással.

- Az első diadal a miénk, - mondta Mac Williams, midőn lassan behajtott a pályaudvarra.

A mozdony füttye és a tengerészek hurráh-kiáltása messzire elhallatszott a néma éjszakában s midőn a férfiak a Pálmalak kertjének pázsitján keresztülsiettek, látták, hogy az otthon maradottak valamennyien a verandára gyűltek s ott várakoztak rájuk.

- Jönnek a diadalmas hősök? - kérdezte King.

- Jönnek! - válaszolta az ifju Langham ujjongva. - Minden fegyver és lőszer a kezeink között van s még ránk is lőttek. Tűzben voltunk!

- Nem sebesült meg közületek senki? - kérdezte Langham kisasszony aggódva, amint a többiekkel lesietett a lépcsőn, mialatt a Vesta legénységének az a része, amely itthon maradt, irigységgel telten tekintett bajtársaira.

- Úgy féltünk és aggódtunk értetek, - mondta Langham kisasszony.

Hope kezét nyújtotta Claynek és nyugodt, boldog mosolygással üdvözölte őt, ami élénk ellentétben volt a körülöttük uralkodó izgalommal és zavarral.

- Tudtam, hogy épségben fog visszatérni, - mondta és kezének szorítása, mintha azzal egészítette volna még ki a szavait: - Énhozzám.

V.

A nagy díszszemle napja pompás idővel köszöntött be, s a nyári hőséget könnyü tengeri szellő enyhítette. Mivelhogy ünnepnap volt, a kikötő szokatlanul nyugodt látványt nyujtott. Nem jártak nehézkes kirakodó hajók a partról a kereskedelmi hajókhoz s a kikötőhídaknál emelkedő nagy árúraktárak zárva voltak és némán nyúltak a magasba. A „Veszta" kéményeiből felszálló füst mutatta, hogy kazánjai alatt ég a tűz, s az a körülmény, hogy már csak egyetlen egy horgony tartotta, jelezni látszott, hogy minden pillanatban kész az elindulásra.

Claynek, miközben kávéját itta, két levelet hoztak. Az illető küldöncök korán távoztak el a városból s most, hogy nyeregben ülve, válaszra vártak, nagy gyönyörűséggel nézegették a fölfegyverzett legénységet, mely az igazgatósági épületet őrizte.

Az egyik levél Mendozától volt, aki közölte benne elhatározását, hogy a bányában dolgozó ezrednek a díszszemlén való részvételéről lemond, mert attól tart, hogy ez az ezred kiképzésének hosszas szünetelése folytán nem állja ki az összehasonlítást a többi csapattal s neki inkább ártani fog, mint használni.

- Ama bizonyos éjszaka óta fél tőle, - szólt Clay, a levelet Mac Williamsnak adva át. - Nagyon igaza van, árthatna neki.

A másik levélke Stuart-tól jött s azt a hírt hozta, hogy a városban máris nagy izgalom mutatkozik, de hogy ez az izgalom az ünnepnapnak, vagy más oknak tulajdonítandó-e, azt nem birja megmondani, az később fog kiderülni. Azelőtt való délután Alvarezné asszonyt az Alamedán való sétakocsizása közben egy kávéház előtt legyalázta egy csoport ember, akik felugrottak, rákiabáltak, sőt egyikük egy boros poharat is dobott az ölébe. Az ő - Stuart - lovasai előrerugtattak a polgárság felé s a bűnösök közül hatot letartóztattak. Ő és Rojas rábeszélték az elnököt, hogy tegyen meg minden előkészületet a gyors menekülésre s az utazókocsit befogott lovakkal állandóan tartsa készenlétben. Azonkívül azt tanácsolták neki, hogy a díszszemlén lehetőleg a tulajdon testőrsége közelében s a Mendoza ezredeitől lehetőleg messze helyezkedjék el. Stuart hozzá tette, hogy ő teljesen megbízik embereiben. Az a rendőr, aki megkisérlette Burke céduláját Mendoza kezébe juttatni, megvallotta, hogy ő az egyetlen áruló a táborban és minden siker nélkül próbálta meg bajtársait Mendoza pártjára csábítani. Végül Stuart arra kérte Clayt, hogy mihelyt teheti, jőjjön el hozzá.

E levelek átolvasása után Clay először is fölment a Pálmalakba, s miután ott Langham úrral tanácskozott, Kirklandnak parancsot küldött, hogy hívja össze a legénységet, figyelmeztesse őket, mennyivel jobb dolguk van, amióta a bányában dolgoznak, s igérjen nekik béremelést, ha hívek maradnak Langham úrhoz, valamint bizonyos évjáradékot azoknak, akik szolgálati idejük alatt megsérülnek, „bármi lett légyen is a sérülés oka".

- Mondja meg nekik azt is, hogy mától fogva ingyen laknak házaikban, ha hívek maradnak, - írta Clay, - mert hisz állandóan ezt a kívánságot hangoztatták. - Olcsó bőkezűség ez, - mondotta Langham úrhoz fordulva, - mert még sohasem kaptunk tőlük egy fillér lakbért sem.

Délfelé a fiatal Langham rendeletet adott ki, hogy az istálló három legjobb lovát nyergeljék meg Clay, Mac Williams és az ő számára. Elindulóban Clay még arra kérte Kinget, tartsa indulásra készen a yachtot s a hölgyeknek azt a tanácsot adta, csomagolják be ruháikat és értéktárgyaikat, úgy, hogy idővesztés nélkül a fedélzetre lehessen szállítani.

- Mit gondol, nem nézhetném meg én is a díszszemlét, ha lóra ülnék? - kérdezte Hope. - Akkor könnyű lenne elmenekülni, mihelyt zavar törne ki.

- Megnézni a díszszemlét! - kiáltott fel Clay olyan meglepett és ijedt tekintettel, hogy Hope elnevette magát. - Mást nem! - folytatta tovább. - Hisz még azt sem szeretem, hogy Ted velünk jön.

- Ej, így megy ez mindig, - válaszolt Hope, - semmiben sem vehetek részt. Hanem majd módot találok rá. A cselédek mind oda mennek, s azokhoz csatlakozom majd álruhában.

Mikor a három férfi Valenciához közeledett, Clay megfordult a nyeregben s megkérdezte Langhamtól, mit gondol, nővére valóban be fog-e merészkedni a városba?

- No, nem tanácsolnám neki, hogy elém kerüljön, ha ezt megteszi! - felelt a leány bátyja kedves fenyegetéssel.

Az előkelőségek, akik számára a díszszemlét rendezték, három óra tájban indultak el a kormánypalotából az Alamedára. Alvarez elnök előre lovagolt, Alvarezné asszony pedig egyik hölgyével az állami hintóban követte őt. A hintót Stuart lovasai oly szorosan körülfogták, hogy a katonák csizmái a kocsit súrolták, s hogy a hölgyeket alig lehetett látni tőlük.

A nagy teret, melyen a díszszemlének le kellett folynia, minden oldalról körülfogták a gazdag olanchoiak fogatai, kivéve a két kaput, ahol a bevonuló csapatok számára széles nyílást hagytak. A gyakorlótér szélén levő fák ágai csak úgy feketéllettek a férfiaktól és fiúktól, s a teret környező házak erkélyein és tetőin zászlók és színes szőnyegek között hölgycsoportok mutatkoztak, akik az ünnepi alkalomra tarka sált öltöttek. A kocsik között a gyepen ezernyi nép ült, állt, járt, fel s alá tolongva; mindenki jó helyet akart szerezni, vagy a már megszerzett jó helyet meg is akarta tartani; leírhatatlan nyüzsgés volt ez, s az óriási embertömeg nevetése és kiabálása valósággal morajba folyt össze.

Mikor az elnök kiséretével sebes ügetéssel belovagolt a négyszögü térre, s az egyik szögletben megállt, a nép arra tolongott, s várakozásteljes kiabálás hangzott fel a fákról s a tetőkről, mikor az államfő testőrsége bevágtatott az alsó kapun, s a soraik közötti résen át látni lehetett, hogy az állami hintót fogja körül. A lovasok egyszer csak széjjel váltak, a hintó, mely előtt az elnök lovagolt, tovább haladt és szorosan a többi fogat mellett a tér egyik oldalán állott meg. Stuart utasítására Clay, Mac Williams és Langham a lovas testőrség második sorába léptettek lovaikkal s mintegy húsz lépésnyire az Alvarezné asszony kocsijától, megállottak. Az elnök neje nagyon halvány volt s az arcát bevonó rizspor egészen természetellenessé tette ezt a halványságot. Mikor a tömeg üdvözölte őt és férjét, kissé fölemelte a fejét és fülelt, hall-e ellentmondást vagy ellenséges hangot a tömegből, de az üdvözlés, úgy látszik, őszinte volt és szívből jött. Mikor azonban az ősz Rojas tábornok, a köztársaság alelnöke és a tömeg kedvence ezredének élén az egyik kapun bevonult, olyan hurráordítás támadt, mely minden eddigi üdvözlést fölülmúlt. A Rojas tábornokot éltető zúgáshoz képest az elnök fogadtatása bágyadt volt, s mind a két férfi elfogódottságot érzett, mikor szembekerülve egymással, meghajolt a nyeregben és kezet fogott. Alvarezné asszony kissé hátrahanyatlott a hintó párnájára, s szeme villámlott az érdeklődéstől és izgatottságtól. Mintha fáznék, vállain összébb

húzta köpenyét, s idegesen megborzongott. Egyszerre aggodalom tükröződött szemében, s parancsoló mozdulattal odaintette Clayt a kocsijához.

- Nézze csak, - szólt ujjával a tér túlsó oldalára mutatva, - ha nem tévedek, az a hölgy, ott a fekete paripán, - Langham kisasszony, - Hope kisasszony; csak ő lehet az, mert az idevaló hölgyek közül senki sem lovagol. Milyen vigyázatlanság! Egyedül mutatkozni itt! A kisasszonyt veszély fenyegeti! Menjen oda, s hozza őt ide hozzám! Álljon ide szorosan a hintóm mellé... vagy tán még nagyobb biztonságban lenne önök mellett a lovasok között.

Clay megismerte Hope-ot, még mielőtt Alvarezné asszony befejezte szavait és vágtatva indult el hozzá a fogatok hosszu sora mentén. Hope lovával egy könnyü kocsi mellett állott s társalgott a benne ülő benszülött hölgyekkel, akik szörnyűködtek, hogy nyilvános helyen meg mert jelenni egyedül, egy lovász kiséretében.

- Ugyan mit akar, hisz olyan ez a szemle, mint a pólójáték! - mondotta Hope, mikor Clay bosszusan melléje állott a lovával. - Ha Newportban pólót játszanak, mindig egyedül lovagolok oda, - azaz jobban mondva James-szel, - tette hozzá, miközben fejével a szolgája felé intett.

A szolga közelebb jött és mentegetőzve megemelte a kalapját Clay előtt.

- Miss Hope ragaszkodott hozzá, hogy idelovagol, - mondotta, - és én jobbnak láttam elkisérni őt, mint Langham úrhoz menni és neki jelentést tenni, mert tudtam, hogy a kisasszony nem fog rám várni.

- Pedig mennyire kértem, hogy ne jőjjön ide, - szólt Clay halkan Hopehoz.

- De én azonnal tudni akartam a legrosszabbat, - felelt rá ez, - mert aggódom Ted és - ön miatt is.

- No, most már nem segíthetünk a dolgon, - válaszolt Clay. - Jőjjön, sietnünk kell; itt van barátom, vagy talán inkább ellenségem.

E szavakkal meghajolt a hintóban ülő ismerőseik előtt s azután mind a ketten gyors vágtatással Alvarezné asszony állami hintaja után indultak, s abban a pillanatba érték el, mikor a tömeg olyan ordításba tört ki, melyhez képest az előbbeni örömrivalgás olyan volt, mintha vidám gyerekek kiabálása lett volna.

- Az egész dolgot olyannak látom, mint egy footballversenyt, - suttogta a fiatal Langham izgatottan, - abban a pillanatban, amikor a két játszó párt a versenytérre lép. Nézze csak, mint figyeli meg Alvarez és Rojas Mendoza tábornokot.

Mendoza három század lovasságának élén lovagolt, sem jobbra, sem balra nem nézett s a tömeg lelkes üdvözlését egyetlen mozdulattal sem köszönte meg. Szorosan mögötte válogatott csapat cowboy és csirkefogó jött. Ők voltak a legjobban fölszerelt, de a legfegyelmetlenebb csapat is az egész hadseregben s a lakosság nagy megnyugvására, csak ritkán voltak láthatók a városban, hanem nagyobbára a hegyszorosokban és a tengerparton, a csempészek ellen voltak elhelyezve, ámbátor ez utóbbiakkal a legjobb barátságban éltek. Magas száru csizmáikban, ezüstzsinóros sombrerójukkal és nehéz, túlterhelten felcifrázott nyergeikkel festői alakok voltak, de az ordítozás, mely megjelenésükkor keletkezett, inkább az általános félelemből, mint az irántuk vagy parancsnokuk iránti szeretetből eredt.

- Most minden báb a sakktáblán van, a játék megkezdődhet! - mondotta Clay. - Éppen olyan az egész, mint egy szinpadi jelenet, amelyben mindkét fél egymás torkának szegezi a kardot, de szúrni egyik sem mer.

Mikor látta a Mendoza lovasságát gyorslépésben követő csenevész gyalogság botorkáló járását és hanyag tartását, neki, aki európai csapatokat látott, mosolyognia kellett. Stuart

válogatott legénysége, amelyet parancsnoka sok meleg órán fegyelmezett, ezekhez képest olyan volt, mint egy csapat német gárdalovas. Ezt a fölényt Clay azonnal észrevette, de az sem kerülte el figyelmét, hogy Stuart emberei számszerint elenyészően kevesen voltak amazokkal szemben.

A kis városhoz képest ragyogó volt a látvány. A nap ragyogva tükröződött a csapatok fegyverein és fölszerelésében, valamint a hintók lakkmázában és csillogó ércveretében, s a hölgyek párisi ruhái a lobogó zászlókkal együtt színnel és elevenséggel töltötték meg a levegőt, míg a nyugtalan néptömeg, amely hangos tetszéssel kisérte a csapatok gyakorlatait és a kedvelt személyiségeket, Alvarest, Rojast és Mendozát lármásan üdvözölve, sötét kerettel szegte körül a gyakorlóteret. Viselkedésökben azonban volt valami elfojtott izgatottság, amely nyugtalanító ellentétben állt rendes, könnyed kedélyességükkel.

A csapatok egy ideig élénken forgolódtak ide-oda, majd szünet támadt, miközben üresen maradt az egész térség, kivéve Mendoza lovasságát, amely lépésben ballagott a négyszög egyik oldalának mentén. Alvarez és Rojas, az alelnök, Stuarttal, mint a hadsegéddel együtt, körülbelül ötven lépésnyire helyezkedtek el az állami hintótól és a testőrségtől. Alvarez a maga fekete frakkjában és magas kalapjában feltünően kivált ragyogó, zöld és piros egyenruhás tábornokai közül, de épp oly jól ülte meg a lovat, mint emezek, sőt ősz haja, továbbá ősz pofaszakálla és bajusza kapcsolatban méltóságos tartásával, előkelőbbé tette őt két társánál. A kis Stuart, aki Alvarez mellett állt, fehér sisakja alól kivillámló kék szemével és napbarnította arcával, amelynek csaknem olyan vörös volt a színe, mint fürtös hajának, csaknem úgy festett, mint valami tüzes kis szelindek. Mozdulatlanul, egy szót sem szólva, ült a lován ez a három ember, és várták a csapatok legközelebbi mozdulatát.

Mint kiderült, ennek a mozdulatnak különös jelentősége volt. Még mielőtt Mendoza, kardját üdvözlésre lebocsátva, a kis csoport felé nyargalt, Clay már aggódva felkiáltott, mintha hirtelen tisztába jött volna valamivel, mert észrevette, hogy azokat a csapatokat, amelyeket Rojas híveinek tartottak, a térség legtávolabbi sarkában, csaknem kétszáz lépésnyire az elnök helyétől, összevonták és Mendoza gyalogcsapatai körülkerítették. Ellenben Mendoza cowboy csapatai, amelyek eddig léptetve haladtak, ugyanekkor oldalt fordultak, s mintha lovak és emberek repülő tömege lett volna, egyenesen az elnök felé rugtattak.

Kardját még mindig üdvözlésre lebocsátva, nyargalt Mendoza Alvarez felé. Szemében izgalom és a siker örömujjongása villogott. Senki más nem értette meg szavait, csak Stuart és Rojas; a nézők és a csapatok azt hitték, hogy mint főparancsnok jelentést tesz az államfőnek vagy parancsát kéri. Ámde valójában egészen más volt az, amit mondott.

- Alvarez doktor, - szólott, - mint a hadsereg főparancsnoka hazaárulás miatt letartóztatom önt. Ön összeesküvést szőtt, amelynek az a célja, hogy ön újabb választás nélkül továbbra is az állam élén maradhasson. Továbbá közpénzek ellopásával is vádolják önt. Arra kérem, lovagoljon velem a katonai fogház felé. Rojas tábornok, sajnálom, hogy önt, mint az elnök bűntársát, ugyanerre kell fölkérnem. Cselekedetemért felelek majd a nép előtt, ha önöket biztos helyre szállítottam a fogházba és kihirdetem az ostromállapotot. Ha csapataik ellenállnának, az én embereimnek az a parancsuk, hogy tüzeljenek.

Stuart nem várta be a beszéd végét, mert hallotta az ügetve közeledő lovasok nehéz patkócsattogását, látta, amint a sorok megnyilnak s két ember megragadja Alvarez és Rojas lovának a kantárszárát, s a lovakat magával vonszolja, miközben az utánok nyomuló lovastömeg födözte és előre tolta őket. Stuart az állami hintóhoz ugratott s a legközelebbi ló gyeplőjét megragadta.

- A palotába! - kiáltott rá parancsoló hangon embereire. - Lőjjetek le mindenkit, aki megpróbálja utatokat állni!

A néptömeg csak akkor vette észre, mi történt, mikor már mindennek vége volt. Az államcsinyt régóta tervezték már és gondosan előkészítették. A lovasság keresztül nyargalt a gyakorlótéren, s eltünt a fogház felé vezető utcában, mielőtt észrevették volna az emberek, hogy magukkal vitték Alvarezt és Rojast is. Rojas ezrede azon vette észre magát, hogy Mendoza csapatai körülkerítették, amelyek számszerint sokkal többen voltak. De az ezred azért mégis keresztültörte a körülkerítő csapatokat, miközben egy-két lövés is eldördült, s azután megindult a lovasság után, amely Rojast a börtönbe cipelte.

A zürzavarban, amely ezután támadt, lehetetlen volt tájékozódni, hányan részesek az összeesküvésben. Ordítozva, kiáltozva, ugrándozva nyüzsgött a csőcselék a gyakorlótéren, s vagy egy tucat különböző helyen kiemelkedő pontot foglalva el egyes férfiak, izgató beszédeket intéztek a néphez. Míg sok katona és polgár e szónokok köré csoportosult, mások össze-vissza futkostak az utcákon s fölszólították a lakosságot, hogy szabadítsa ki az elnököt, vagy fogjon fegyvert a kormányzópalota megostromlására. Mindeközben ez a két kiáltás: „Éljen a kormány!” és „Éljen a forradalom!” - körülbelül ellensúlyozta egymást.

Az állami hintó a testőrcsapat közepette vágtatva haladt a szűk utcákon, s ekközben irgalmatlanul letaposták a gyalogosokat és a kávéházak előtti székeket és asztalokat. Mikor a hintó a kerten keresztül a palotába vezető fasorban száguldott, Stuart visszaszólította az embereit és megparancsolta nekik, hogy zárják be és torlaszolják el a nagy vaskapukat s védelmezzék meg a benyomuló csőcselék ellen. Mac Williams és az ifju Langham pedig ezalatt kinyitotta a hintó ajtaját és kisegítette a hintóból az elnök feleségét és társalkodónőjét, aki ijedtségében csaknem elájult. Alvarezné remegett az izgalomtól, mikor Langham karjára támaszkodott, de azért arcán vagy viselkedésében nyoma sem volt a félelemnek.

- Clay úr magára vállalta, hogy utazóhintaját a hátsó ajtó elé állíttatja, - mondta Langham. - Stuart biztosított bennünket róla, hogy a kocsi be van fogva és készen áll. De sietnie kell és hamar össze kell szednie, amit magával akar vinni. Mi majd baj nélkül lekisérjük a tengerpartig.

Mikor Alvarezné és kisérői az előcsarnokba léptek s megindultak fölfelé a nagy márványlépcsőn, megjelent lovászinasával együtt Hope is, aki nyomon követte a testőrcsapatot.

- A hátsó ajtón jutottam be ide, - magyarázta meg Hope. - Arrafelé még egészen elhagyottak az utcák. Mivel lehetek segítségére? - kérdezte buzgalommal.

- Azzal, hogy tüstént elhagy, - kiáltott Alvarezné. - Szent Isten, gyermek! Nem elég nagy a felelősségem már így is, ha kegyedet nem keverem bele a dologba? Térjen vissza mennél gyorsabban a füvészkerten keresztül, és menjen haza. A városnak az a része még nyugodt.

- Hol van a szolgaszemélyzete? Mért nincsenek itt ezek az emberek? - kérdezte Hope, anélkül, hogy törődött volna azzal, amit Alvarezné mondott. A palota különös képe volt a sivárságnak; sietö léptek nem üdvözölték az érkezőket, ajtók nem nyiltak, nem csukódtak, mikor Alvarezné termébe siettek. A szolgaszemélyzet a városban kitört zendülés első hírére elmenekült, s a legtöbb szoba padlóján szanaszét heverő ruhadarabok és kifosztott ékszerdobozok bizonyították, hogy nem üres kézzel menekültek. Az a hölgy, aki elkisérte Alvareznét a díszszemlére, sírva lerogyott az egyik ágyra, s mikor a kiabálás hirtelen hangosabb lett és mintha közeledőben lett volna, eszeveszetten elrohant, hogy elbújjék valahol a ház egyik felsőbb emeletén. Hope odalépett az egyik ablakhoz és látta, hogy az egyik sarkon nagy csoport katona és polgárember fordul be és rohan a palota vasrácsa felé.

- Sietnie kell, - mondta Alvareznénak. - Ne felejtse el, hogy késlekedésével kockára teszi ezeknek a fiatalembereknek az életét.

Abban a szobában, ahol voltak, volt egy nagy ágy. Alvarezné félrehúzta és egy faliszekrény fölé hajolt, amelyet addig az ágy feje elrejtett. A szekrényből kihúzott egy bőrtáskát, amelyben egy csomó írás volt.

- Látják ezt? Ez öt millió dollárról szóló váltó, - kiáltotta, s visszalökte a táskát a szekrénybe, amelynek ajtaját azután bezárta. - Önök tanúim rá, hogy a váltókat nem viszem magammal, - mondta ekközben.

- Nem értem ugyan, - felelte Hope; - de siessen. Megvan mindene, amire szüksége van? Megvannak az ékszerei?

- Meg, - felelte Alvarezné; miközben megint fölegyenesedett, - az ékszer az enyém.

Ekkor még hangosabb és szörnyü ordítás hangzott föl a kertből, s ugyanakkor olyan zaj hallatszott, mintha vassal vasat vertek volna, s dühös kiáltások és átkozódások is hallatszottak.

- Nem megyek innen! - kiáltott föl hirtelen a spanyol nő. - Nem szolgáltathatom ki Alvarezt a csőcseléknek, és ha meg akarnak ölni engem is, ám tegyék.

E szavak közben az erszényt, amelyben ékszerei voltak, az ágyra dobta, föltépte az ablakot és kilépett az erkélyre. Fekete ruhája, amely élesen elvált a sárga faltól, annyira láthatóvá tette őt, hogy a néptömeg nyomban ráismert, s az örjöngő düh eszeveszett ordítása hangzott fel alulról a tömegből, amely a kert magas vasrácsa felé nyomult. Hope ruhájánál fogva megragadta és visszarántotta Alvareznét.

- Megőrült? - kérdezte tőle. - Mit használhat itt az urának? Meneküljön előbb ön, s az ura majd fölkeresi, ha lehet. Most semmit sem tehet érte; nem áldozhatja fel érte az életét sem, csak hiábavaló áldozatot hozna, és kockára teszi azoknak a férfiaknak az életét, akik odalent várnak kegyedre. Jőjjön, ha mondom!

Mac Williams otthagyta Clayt az utazókocsi mellett, s ő maga az istállóból kiszaladt végig az üres házon és le a márványlépcsőn a kertbe, anélkül, hogy útjában találkozott volna valakivel. Látta, hogy Stuart rendeleteket oszt ki embereinek és segít nekik a kert kapuit padokkal és őrházakkal eltorlaszolni. Kívülről néhányan a tömegből rásütötték a revolverüket, és szidalmazták őt, de Stuart ügyet sem vetett rájok.

- Nos, - kérdezte Mac Williamstól, akit vidám nevetéssel üdvözölt, - készen van minden?

- Nincs. De mi elkészültünk, Clay meg én már öt perc óta várakozunk. Találkoztunk Hope kisasszony lovászával és visszaküldtük őt üzenettel Kinghez a Pálmalakba. Azt üzentük Kingnek, hogy siessen a yachttal Los Bocosba és cirkáljon ott, amíg oda nem érkezünk. Azután vigye el Alvarezné asszonyt Truxillóba, ahol egyik hadihajónk horgonyoz, ez majd fölveszi őt, mint politikai menekültet.

- Mért nem hajtatnak ki vele mindjárt a Pálmalakba, - kérdezte Stuart aggódva, - és mért nem szállítják őt ott a yacht födélzetére? Bocos tíz mértföldnyire van, és az útak nagyon rosszak.

- Clay azt hiszi, hogy nem sikerülne a városon végighajtatni vele, - felelte Mac Williams. - Az egész úton védelmeznünk kellene. A város déli része ellenben elhagyott, és ha mellékútakon hajtatunk, akkor este tíz órára eljutunk Bocosba. A yacht ott lesz már hét órára.

- Igazuk van, menjen hát vissza. Én majd elszólítom néhány emberemet, de a többit itt kell hagynom, hogy sakkban tartsa ezt a csőcseléket, amíg önök elindulnak. Azután majd én is önök után megyek a többiekkel. Hol van Hope kisasszony?

- Ezt mi sem tudjuk, és Clay magánkívül van. A lovász azt mondta, hogy a kisasszony itt van valahol a palotában.

- Induljunk el mielőbb, - intette Stuart; - ha Mendoza ideér, mielőtt Alvarezné elutazott, akkor már késő lesz.

Mac Williams felszaladt a palotába vezető lépcsőn. Stuart pedig rákiáltott néhány közelálló emberére, hogy csatlakozzanak hozzá, és Mac Williams után szaladt.

Mikor embereivel, akik sarkon követték, belépett a palotába, Clay, aki a hátsó ajtón jött, végig sietett a felső tornácon, Hope és Alvarezné pedig jöttek kifelé a homlokzat felé nyiló termekből. Összetalálkoztak Clayvel a főlépcső tetején, éppen, amikor Stuart lábát a lépcső legalsó fokára tette. A fiatal angol hallotta háta mögött embereinek a lépteit és mohón szaladt fölfelé. De mikor a lépcső közepére ért, háta mögött megszünt a zaj. Gyorsan megfordult és látta, hogy emberei megálltak a lépcső tövében és tétovázva néztek fel utána. Stuart fejük fölött kinézett a tornácon végig a kertbe, hogy lássa, vajjon üldözik-e őket, de a csőcselék még a rácson kívül viaskodott. Türelmetlenül meglóbálta a kardját és tovább sietett, rájuk parancsolva, hogy kövessék, de az emberek nem mozdultak. A fiatal tiszt még egyszer megállt s most meglepetve és haragosan nézett le legényeire. Egy sem volt közöttük, akit nevén nem ismert volna; ismerte minden apró-cseprő bajukat, még szerelmi ügyeiket is. Hozzá fordultak, mikor tanácsra és segítségre volt szükségük, tőle kértek pénzt, ha megszorultak. Gyermekeinek tekintette őket és nagy büszkesége telt a katonákban, mert bizonyos mértékben saját kezeművét látta bennük.

- Mi baj? - kérdezte tőlük ezért s meglepetve és elcsodálkozva nézett rájok. Ámbár mindjárt észrevette, hogy az első sorban állók hátrafelé nyomulnak s a hátrább állók előre iparkodnak, nem tudta vagy nem akarta megérteni a tényállást. Karabinjaik csöve a legkülönbözőbb irányokba meredt, s arcukon félelem, gyűlölet és gyávaság tükröződött világosan.

- Mi az!? - kiáltotta Stuart harsányan. - Mire vártok?

Clay éppen fölért a lépcső tetejére, mikor Alvareznét és nem kis meglepetésére Hope-ot is szemközt találta magával.

Azután megfordult és tekintete az alatta feltáruló képre esett, Stuart hátára, aki szemközt állt legényeivel, s az emberek sötét és fölfelé irányított arcára és félig fölemelt karabinjaira. Clay hosszabb ideig élt spanyol-amerikaiak között, mint a fiatal angol tiszt, vagy talán hajlandóbb volt ennél arra, hogy higyjen a rosszaságban és hálátlanságban, mert figyelmeztető kiáltást hallatott és intett az asszonyoknak, hogy maradjanak hátrább.

- Stuart! - kiáltott fel. - Az Istenért, Stuart, jőjjön már! Mit csinál ott? Jőjjön vissza!

Barátja hangjának hallatára az angol megriadt, de azért a fejét sem fordította hátra, hanem lassan, lépésről-lépésre, megindult lefelé a lépcsőn s ekközben oly dühösen nézett a tömegre, hogy a legények a haragos büszkeség tekintete elől visszariadtak. A hátsó sorokban állók azonban fölemelték a karabinjaikat és céloztak. Stuart le nem véve róluk a tekintetét, kihúzta a revolverét és az alatta álló csapatra irányította, miközben kardját szíjjánál fogva csuklóján lógatta.

- Mi történik? - kérdezte még egyszer. - Fellázadtok?

- Halál a spanyol nőre! Halál minden árulóra! Éljen Mendoza! - kiáltott egy hang a hátsó sorból, s a többiek ismételték a kiáltást.

- Jőjjön velem! - kiáltotta Clay, miközben ugrálva lefelé rohant a széles lépcsőn. De mielőtt elérte volna Stuartot, egy női hang hosszu, rémes kiáltást hallatott. Stuart összerázkódott, fölnézett és látta, hogy Alvarezné lehajol hozzá a széles lépcsőkarfán keresztül. Aggodalmában némán, kezével a levegőbe kapott, miközben izgatottan magához intette Stuartot. Stuart szomoru mosollyal nézett rá és szabad kezével intett neki, hogy megnyugtassa. Ez volt

a veszte, mert az emberek odalent, amint Stuart elfordította róluk szemrehányó tekintetét, a magasba emelték karabinjaikat és tüzeltek. A legtöbbje találomra, néhányan azonban Stuart szívére célozva.

Mikor eldördültek a lövések és a füst fölfelé lebegett a széles lépcsőn, a fiatal tiszt magasba kapta a kezeit, a teste ott helyben összeomlott, s mint a fáradt gyermek, amely elszunnyad, a szerencse legyőzött katonája barátjának kitárt karjai közé zuhant.

Clay térdére emelte Stuartot és egyik karjával a melléhez szorította, míg a másik, szabad kezével feltépte Stuartnak a nyakravalóját és ujjait egyenruhájának a gombjai közé tolta. Nedvesen és bíborpirosra festve húzta ki ujjait.

- Stuart, - jajongott Clay, - Stuart, szóljon hozzám, - nézzen rám!

Vadul megrázta karjai között a testet s a vállán heverő Stuart arcába meredt, mintha parancsolhatna szemeinek, hogy nyiljanak meg újra a világosság és az élet számára.

- Ne hagyjon itt, - mondta, - az Isten szerelméért, öreg barátom, ne hagyjon itt!

De a vállán pihenő fej még mélyebbre horgadt, s a karjai közt lévő test megmeredt. Clay fölvetette tekintetét és látta, hogy a katonák, elrémülve attól, amit elkövettek, és a borzalmas eset láttára, félénken elfogódva, határozatlanul állnak a lépcső tövében. Clay rémes kiáltást hallatott, mint az anya, akinek gyermekét szeme láttára megcsonkították. Gyöngéden letette a holttestet a lépcsőre és nekirohant a riadtan szétszéledő csapatnak. Amikor feléjük rontott, a katonák rémülten tolongtak a kijárás felé, odakiáltva társaiknak, hogy nyissák ki a kapukat és bocsássák be a csőcseléket. Igy értek el a verandára, ahol erőt merítve megszaporodott számukból, megfordultak és megálltak, hogy azt az embert, aki tovább üldözte őket, lövésekkel fogadják.

Clay olyan tekintettel, amelyet soha senki, aki ismerte őt, nem látott a szemében, megállt a helyén és mosolygott örömében azon, hogy abban, amit most kellett tennie, mester volt. Revolverének minden durranására megingott egy Stuart gyilkosai közül s azután esetlenül arcra bukott. Majd megfordult Clay és lassan, mintha álomban járna, visszatért az előcsarnokba, a nagy lépcső felé. A golyókat, amelyek csúf koppanással ütődtek körülötte a falaknak és feje fölött csörömpölve zúzták szét a karoscsillár kristálylógóit, észre sem vette. Mikor fölért a lépcsőn oda, ahol a halott feküdt, lehajolt, óvatosan fölemelte a holttestet és melléhez szorítva fölment vele a lépcső tetejére, Mac Williams és Langham eléje siettek s meglátták karjai között a tehetetlen alakot.

- Mi ez? - kiáltották. - Megsebesült?

- Meghalt, - felelte Clay, terhével tovább menve. - Gondoskodjanak róla, hogy Hopepal ne találkozzunk.

Fent a lépcsőn ott állt Alvarezné remegve és lehunyt szemmel, úgy hogy a fiatal leánynak kellett őt támogatni.

- Eresszen el! - nyögte Alvarezné. - Ne nyúljon hozzám! Engedjen meghalni. Istenem, mért is éljek még tovább?

Azután lerázta magáról Hope támogató karját s remegve és mondhatatlan fájdalmában görnyedve állt a helyén: a kétségbeesés megtestesülése.

- Most már mindegy, mi lesz velem! - kiáltotta, miközben letépte magáról csipkeköpenyét és a földhöz vágta. - Nem hagyom el ezt a helyet. Hiszen meghalt! Mért menjek hát? Hiszen meghalt! Meggyilkolták és most halott.

- Elájult, - kiáltott Hope kemény, fojtott hangon. E pillanatban a bátyja azt hitte, hogy Hope az idősebb, s úgy nézett fel rá, mintha tőle várná a parancsot, hogy mit tegyen.

- Fogjátok meg, - szólt Hope, - mert különben összeesik.

Remegve és halkan nyögve zuhant Alvarezné a férfiak karjába.

- Úgy, most vigyétek le a kocsiba, - parancsolta Hope. - Elájult, s ez még szerencse, mert most már nem tudja, mi történt.

Clay, aki még mindig karjai között tartotta a holttestet, belökte lábával az első ajtót, amely elébe akadt. Az ajtó a palota nagy dísztermébe nyílt; de Clay most nem ért rá válogatni, mert elsősorban az élők biztonságáról kellett gondoskodnia, akik még veszedelemben forogtak.

A terem közepén nagy társaság számára terített asztal volt, mert az elnök a díszszemle után ünnepi lakomát szokott adni. Kivülről a hegyek mögé hanyatló nap fénye beragyogott a dús asztali ezüstre, a csillogó kristályokra, az asztal vakító vásznára és a nagy, tömören aranyozott asztalfutókra, amelyek tele voltak friss virággal. Mintha a szolgák csak az imént távoztak volna a teremből. A gyertyák is égtek már, s lángjuk lobogott és füstölt az esti szélben. Ingó árnyékot vetettek a falra s bizonytalan fénybe vonták az elnökök komor arcait, amelyek sötéten néztek alá az aranykeretekből a terített asztalra.

A terem közepén nagy társaság számára terített pamlag nyúlt el. Clay odasietett a pamlaghoz és erre fektette rá a terhét, de ekközben tudta, hogy Hope folyton a nyomában van. Szerető gondossággal kinyújtóztatta a halott tagjait, egy pillanatra megszorította barátja hideg kezeit s aztán morgott valamit magában, elfordult és el akart sietni.

Az ajtóban Hope lépett elébe, aki némán zokogott.

- Így kell őt elhagynunk? - könyörgött. - Okvetetlenül így kell őt elhagynunk?

A kertből fejszék csapkodása hangzott fel, amint a kapu vas-sarkait döngették, s csakhamar hangos reccsenés hallatszott. A kapu bedőlt, s a csőcselék keresztül áradt az akadályokon s oly ujjongó dühordításba tört ki, hogy szinte azt hitte az ember, hogy még a halottnak is meg kell hallania.

- Mendozát hívják, - suttogta Clay, - tehát itt kell neki lennie a közelben. Jőjjön, szaladnunk kell, mert az életünkről van szó.

De mielőtt megakadályozhatta, vagy csak sejthette volna is, mit akar Hope, a lány elsurrant mellette, fölemelte Stuart kardját, amely csuklójáról lecsúszott a padlóra, rátette a katona holttestére, és a halott kezét összekulcsolta a kard markolata fölött. Azután körülnézett, mintha keresne valamit. Majd megkönnyebbülten fellélegezve az asztalhoz szaladt, fölmarkolt két tele marok virágot s gyorsan visszaszökkenve a pamlaghoz, teleszórta virággal a halottat.

- Jőjjön, az Istenért, jőjjön! - kiáltott Clay rekedten, suttogva az ajtóból.

De Hope, még egy pillanatig tétovázott s a fiatal angolra nézett, akinek fehér arcára lobogó fényt vetettek a gyertyák. Azután letérdelt, hátrasimította a halott fürtös haját és homlokon csókolta a halott ifjút. Azután, hátra sem tekintve többé, Clay kezébe tette a kezét s Clay végigszaladt, Hope-ot maga után húzva, a hosszu folyosón, éppen mikor a csőcselék odalent benyomult és vad ordítással töltötte meg a palotát.

Egyre gyengébben hullott a leáldozó nap fénye az elhagyott alakra a nagy díszteremben s amint a szürkület nőtt és a gyertyák világa erősödött, jobban megvilágosodtak az arcképek is. Most mintha szelidebben tekintettek volna le fegyvertársuk fehér arcára, aki csak az imént csatlakozott hozzájuk az örökkévalóságban.

Az ifju angol katona tartása és vonása a keresztes háborúkból való elődeire emlékeztetett, akik kőből faragottan, arcukat égnek emelve s kezüket imára kulcsolva fekszenek egy-egy kis falusi templomban.

Amint pár pillanat mulva a férfiak és gyerekek félig eszeveszett csoportja, élén Mendozával, benyomult a nagy terembe, bizonyára beléjök nyilallott a halál tragikuma, amely itt érte utól az angol ifjút idegen országban, mert rémülten és meglepetten megálltak és riadtan suttogva visszaszorították a nyomukba tolongókat. A tábornok merészen előrelépett, de a csendes, fehér arc láttára lesütötte a szemét, s talán azért, mert az égő gyertyák és a virágok eszébe juttatták a nagy egyházat, amelynek ő is tagja volt, vagy talán, mert az átlukgatott katonai egyenruha fölébresztette jobb énjét: elég az hozzá, gyorsan keresztet vetett, lassan a kalapjához emelte a kezét, levette és az ajtó felé mutatott vele. S a tömeg a nélkül, hogy csak egy pillantást is vetett volna az asztal dús kincseire, halk léptekkel kivonult előtte a teremből, mintha véletlenül szentélybe hatolt volna be.

VI.

Az elnök utazókocsija négyüléses hintó volt, s a bakon is két ember számára volt hely. Az istállókban csak egy kocsis maradt ott, az, amelyik az állami díszhintót hajtotta a díszszemlére. Minthogy ez ismerte az utat Los Bocos felé, Clay ráparancsolt, hogy üljön fel a bakra. Mac Williams is fölült melléje, miután bedugott három puskát a bak ülése alá.

Hope félrevonta a hintó bőrfüggönyét és Alvareznét ott találta a párnákon fekve, úgy amint a férfiak elhelyezték, bágyadtan és görcsös izgalomban. A fiatal leányka melléje ült, átkarolta és az idősebb hölgy fejét a saját vállára fektette, hogy így gyöngéden és részvevően próbálja vígasztalni és megnyugtatni.

Clay, akinek lába a kengyelvasban volt már, megállt és aggódva nézett fel Langhamra, aki már a nyeregben ült.

- Nincs rá semmi mód, hogy Hope-ot visszajuttathassuk a Pálmalakba? - kérdezte Clay.

- Nincs, már késő; ez most az egyetlen út.

Hope, aki hallotta e szavakat, félrehúzta a bőrfüggönyt, kinézett a kocsiból és haragosan megrázva a fejét, Clayre tekintett.

- És ha volna más út is, - mondta, - akkor sem térnék rá. Csak nem hagyhatnám el Alvareznét ilyen állapotban.

- Csak feltart bennünket, Clay, - kiáltott Langham sürgető hangon, miközben megsarkantyúzta a lovát.

A hintó utasai előre dőltek, mikor a lovak megérezve az ostort, nekiindultak és csakhamar vágtatva haladtak a tenger felé. Míg a kerten hajtattak keresztül, az istállóépületek és a fák elrejtették őket a palotában dühöngő tömeg szemei elől, a pázsit pedig, amelybe a kocsis nagyobb biztosság okából belehajtotta a lovakat, tompította menekülésük lármáját.

A füvészkert kapuja tárva-nyitva volt már s Clay, aki az úton állt a kapu előtt, intett a kocsisnak, hogy hajtson bátran. A többieket be sem várva, a két lovas előre nyargalt az első utcakereszteződésig, ahol óvatosan körülnéztek mindenfelé s azután, bár az, amit megpillantottak, szemmel láthatóan nyugtalanította őket, intettek a kocsisnak, hogy hajtson gyorsabban a nyomukban. A legközelebbi sarkon Clay leugrott a lováról, a kantárszárat odavetette

Teddynek és beszaladt gyalog az egyik mellékutcába. Ott rövid szemle után lefelé mutatott kezével az utcán, amely a városból kivezetett a hegyek közé.

A kocsis abba az irányba tért, amerre Clay mutatott, s mikor látta, hogy visszavonulásról szó sem lehet többé, kíméletlenül kezdte a lovakat ostorozni és úgy vágtatott végig a keskeny utcán, hogy a tömeg tomboló zajongása csakhamar észrevehetően gyöngült a menekülők mögött.

A vágtató lovak lármája nőket és gyermekeket csalt ki a házak rácsos ablakaiba, de egyetlen férfi sem lépett ki az utcára, hogy az utasokat feltartóztassa. Az a pár ember, akivel találkoztak, egytől-egyig a palota felé szaladt. Siettek kitérni a kocsi útjából s a szűk utca házai mellé lapulva, álmélkodva néztek a hintó után.

Még akik sejtették is talán, mit jelent a sebes vágtatás, azok sem tartóztathatták fel őket, mert mielőtt lármát csaphattak vagy megfontolhatták volna, mitévők legyenek, a kocsi elvágtatott mellettök és eltünt a messzeségben, himbálózva, mint hajó a hullámzó tengeren. Két férfi, akiknek volt bátorsága követni őket, hirtelen megállt, mikor észrevették, hogy a két kísérő lovas megrántja a kantárt és megfordul a nyeregben, mintha be akarná várni közeledésüket.

Clay lelkét kétségek gyötörték s az idegei úgy megfeszültek, mint a húrok a hegedűn. A veszély egyébként ingerelni szokta őt, mikor csak a saját személyéről volt szó; de most, mikor mások forogtak veszedelemben, akik nélküle tehetetlenül álltak volna, az aggodalom elcsüggesztette. Lelkében azt a szorongást élte keresztül, amelyet a tolvaj érez, aki minden szemközt jövőben az igazságosztás egy-egy szolgáját látja. Hol óvatosságra intette a kocsist, hogy sietésük gyanút ne keltsen, hol még nagyobb gyorsaságra ösztökélte. Képzeletében minden utcakereszteződésnél lest sejtett s miközben hol a kocsi előtt, hol a kocsi mögött nyargalt, azt kívánta, bárha megsokszorozhatná magát, hogy tökéletesen körülfoghassa és elrejthesse a kocsit.

A tömör utcák után nemsokára olyanokba értek, amelyekben a nagy házak helyett elszórt, alacsony agyagviskók voltak, ahol a lovak patái kemény makadámon kopogtak a kőkockás kövezet helyett s a házak lakói az alkonyuló napvilágban renyhén az ajtók előtt üldögéltek, nem is sejtve, minő felfordulás van odabent a városban s anélkül, hogy a födött kocsit és a sápadtképü, komoly idegeneket a kiváncsiság egy-egy futó pillantásánál többre érdemesítették volna.

Clay Langham oldalán lépésre fogta a ponniját. Arca sápadt és merev volt.

Mihelyt a közvetlen üldözés és elfogatás veszedelme csökkent, a kocsi mérsékelte a rohanását s a két lovas egy ideig szótlanul nyargalt egymás mellett. Ugyanaz a gondolat foglalkoztatta mind a kettőjüket, s mikor Langham végül szóba kezdett, mintha egyszerűen folytatta volna a mondókáját ott, ahol éppen félbeszakították volt.

Nesztelenül rátette kezét Clay karjára, anélkül, hogy arccal feléje fordult volna és szemei fürkészve iparkodtak keresztülhatolni az előttük terjengő homályon.

- Beszéljen, - kérte Clayt.

- A lépcsőn jött fölfelé, - felelt Clay oly halkan, hogy Langhamnak át kellett hozzá hajolnia a nyeregből, hogy megérthesse. - Az emberei sarkon követték, de mikor megpillantották Alvareznét, megálltak és nem akartak tovább menni. Rákiáltottam, hogy jőjjön velünk, de ő nem akart megérteni, és azután lelőtték őt, mielőtt jóformán fölfogta volna, mi a szándékuk. Mire hozzá rohantam, már-már halott volt s karjaim között lehelte ki utolsó sóhaját. Azt szeretném csak tudni, vajjon van-e most minderről tudomása? - végezte be szavait Clay hosszabb szünet után.

Langham újra fölegyenesedett a nyeregben és el-elakadt a lélekzete.

- Örülnék, ha tudná, mennyire segítségemre volt, - suttogta, - mennyit használt nekem egyszerűen már azzal is, hogy ismertem őt.

Clay fejet hajtott a fiatalember előtt, mintha köszönetet akart volna mondani neki.

- A leggyöngédebb lélek volt, akit valaha ismertem, - mondta Clay.

- Ezt akartam én is mondani, - szólt Langham. - Ez legyen sírfölirata, - mondta, s azután megsarkantyúzta a lovát és előre ugratott, egyedül hagyva Clayt.

Langham körülbelül egy angol mértföldnyire nyargalhatott, mikor észrevette, hogy az erdő szélére értek. Megkönnyebbülten felkiáltott, de csaknem ugyanabban a pillanatban hirtelen megállította a lovát, visszafordította a fejét és intő kiáltással visszarugtatott a kocsihoz.

- Katonák vannak előttünk! - kiáltotta. - Tudott róluk? - kérdezte a kocsistól. - Elámított bennünket? Forduljon meg!

- Nem fordulhat meg, - szólt Mac Williams, - már megláttak bennünket s különben is csak a vámőrök a vám határán. Ezek még semmit sem tudnak. Hajtson csak tovább! - Előre hajolt, megragadta a gyeplőt és lépésre fogta a lovakat. Azután fejcsóválva visszaadta a gyeplőszárat a kocsisnak.

- Ha olyan jól ismeri ezt az útat, amint mondja, akkor vigyázzon rá, hogy katonákkal ne találkozzunk, - mondta Mac. - Ha tőrbe jutunk, akkor először magát lövik agyon mindkét részről. Fegyverét szuronyánál fogva maga után vonszolva egy őrszem baktatott lassan az út közepére és fölemelte a kezét, hogy álljanak meg. Egy tiszt lépett ki az őrházból, eldobta a cigarettáját, tisztelgett a bakon ülő Mac Williams előtt és meghajolt a háttérben tartózkodó két lovas felé. Jobbjában hosszu vassodronybotot tartott, aminővel a városi vámőrök szokták megbökdösni, csempészárút kutatva, a batyúkat és csomagokat, sőt a part felől a városba igyekvő kocsik üléseit is.

- Kinek a kocsija ez és hová megy? - kérdezte a tiszt.

Mikor a kocsi meglassította a menetét, Hope kidugta a fejét a bőrfüggönyök alól, szemmel látható meglepetéssel nézett a katonákra s azután a bátyjához fordult.

- Mi történt? - kérdezte. - Mire várunk?

- Senor Palacio majorjába megyünk, - felelt Mac Williams a tiszt kérdésére. - A kocsis azt hiszi, hogy jó úton haladunk, de én azt állítom, hogy már az előbb jobbra kellett volna fordulnunk.

- Nem, ez az út vezet Senor Palacio birtokára, - szólt a tiszt, - csakhogy a várost Mendoza tábornok sajátkezüleg láttamozott útlevele nélkül nem szabad elhagyniok. Ezt a parancsot kaptuk ma reggel. Van ilyen útlevelük?

- Nincs, - felelte Clay bosszúsan. - Ez egy amerikai polgárnak a hintója, a bányatársaság elnökéé. A lányai ülnek a kocsiban, és Senor Palaciot akarják meglátogatni. Idegenek - amerikaiak. Mindnyájan idegenek vagyunk és jogunk van hozzá, hogy akkor hagyjuk el a várost, amikor akarjuk. Ön csak az esetben tartóztathatna föl bennünket, ha befelé igyekeznénk a városba.

A tiszt bizonytalanul nézett hol Clayre, hol Hopera, hol megint a bakon ülő kocsisra. Megakadt a szeme a szerszám nehéz sárgaréz-veretén is, amelyet Olancho címere díszített. Egyszerre csak sarkon fordult és bekiáltott valamit az őrházba a legényeinek, akik erre kivonultak és mintegy véletlenül elállták keresztben az egész úttestet.

- Vágtasson keresztül rajta! - szólt oda Langham halkan Claynek. A tiszt ugyan nem értette meg e szavakat, de látta, hogy Clay szorosabbra fogta a kantárszárat. Gyorsan visszavonult az őrház verandájára és e biztos helyről barátságosan mosolygott Clay felé.

- Bocsánat, - mondta, - ha elég gazdag az ember, hogy fizessen, akkor semmi ok sincs a verekedésre. Valami csekélység nekem, egy kis borravaló a legényeimnek, és önök bátran mehetnek, ahová akarnak.

- Átkozott rablóbanda! - dörmögött Langham dühösen.

- Szó sincs róla, - felelt Clay. - Ez tiszt és uri ember. Nincs nálam pénz, - folytatta spanyolul, a tiszt felé fordulva, - de caballerok között elegendő a becsületszó. Holnap reggel ugyanerre fogok visszatérni és hozok magammal Senor Palaciotól egy pár száz solt az ön meg az emberei számára. De ha üldözni fognak, akkor nem kap ön semmit, éppen ezért közben el kell felejtenie, hogy látott bennünket erre elhaladni.

E pillanatban mormolás hallatszott a kocsi belsejéből és Hope arca hirtelen eltünt a függönyök mögött, de nyomban újra megjelent. Intett a kezével a tisztnek, és az urak látták, hogy egy csodás tüzü nagy gyémántgyűrűt csillogtat a hüvelyk- és a mutatóujja közt.

- A néném megbízásából közlöm önnel, hogy holnap korán reggel az öné lesz ez a gyűrű, ha nem fognak üldözni bennünket, - szólt Hope.

A tiszt szeme szikrázott örömében, s oly mélyen leemelte sombreróját, hogy a földet érintette.

- Legalázatosabb szolgája, Sennorita, - szólott. - Uraim, - kiáltott boldogan, Clay felé fordulva, - ha kívánják, elkísérem önöket az embereimmel. Meghagyom itt az üzenetet, hogy csempészek üldözésére vonultam ki. Vagy ha úgy parancsolják, itt maradok és visszaküldöm az esetleges üldözőket.

- Igazán nagyon kegyes, uram, - felelte Clay. - Mindig nagy gyönyörüségem telik benne, ha ilyen filozófus uriemberrel találkozom, de most az egyszer jobb szeretnők, ha kíséret nélkül utazhatnánk. És ne feledje, hogy nem látott, nem hallott semmit. - Lehajolt a nyergéből és megbökte ujjával a tiszt mellét. - Ez a gyűrű méltó váltságdíja lehetne egy királynak is.

- Vagy egy elnöknek, - dünnyögte a tiszt mosolyogva.

A katonák elszéledtek, mikor megcsattant az ostor, a lovak újra megindultak, s mikor a kocsi behajtott az erdőbe, Clay visszatekintett és látta, hogy a tiszt új cigarettára gyujtott, oly ember elégedettségével, akinek tiszta a lelkiismerete, mert tudja, hogy hűen teljesítette a kötelességét.

Az erdei út keskeny és hepehupás volt, s mikor a lovak ügetni kezdtek, Clay és Langham szorosan egymás mellett nyargaltak hátul a kocsi mögött.

- Mit gondol, szavának áll ez az útonálló? - kérdezte Langham.

- Föltétlenül, mert nincs mit nyernie, ha elárul bennünket, - felelte Clay. - Azt mondhatja, hogy egy idegenekből, amerikaiakból álló társaságot látott Palacio telepe felé kocsizni. Ez födi a hátát, és tudja, hogy holnap reggel behajthatja rajtunk a kapupénzt. Az üldözés nem aggaszt annyira, mint a gondolat, hogy King el talál késni és nem lesz ott Bocosban idejében. Ha a kocsi vágtatás közben darabokra nem válik, tizenegy órára ott kell lennünk, s a yacht legfölebb három óra alatt megteszi az utat Truxillóba. De hajnali öt óra előtt nem igen juthatunk vissza a városba, és attól tartok, hogy az ön családja nagyon fog aggódni Hope miatt. Mikor a lovászfiút elküldtük az üzenettel Kinghez, akkor még nem tudtuk, hol van Hope.

- Mit gondol, jó úton hajt velünk a kocsis? - kérdezte Ted kis vártatva.

- Okosabbat nem tehet. Jól ismeri az útat, mert végigcsinálta a legutóbbi forradalmat és két hónapon keresztül gyalogos üzenethordó volt Los Bocos és a főváros között. Ismer minden kis kitérőt, és ha eltéved velünk, akkor tudja, mi vár rá.

- Los Bocos ugyebár egy falu, s a révpartja a vámház előtt van?

- A falu valamivel beljebb terül el a parton, ahol a vámház az egyetlen épület. Amikor oda-érünk, mindenki aludni fog s Alvareznét legfölebb egy perc műve lesz a naszádra szállítani. Ha esetleg őrszem áll a parton, King valami úton-módon már a megérkezésünk előtt ártalmatlanná fogja tenni. De semmi szükség rá, hogy már előre ilyen gondokkal gyötörjük magunkat. Van bőven fontolgatni valónk addig is, mert még egyátalán nem jutottunk el Los Bocosba.

Pár perc mulva fölkelt a hold és fényözönbe borította az egész erdőt, úgy hogy a tisztás helyek úgy megvilágosodtak, mintha nappal lett volna. Furcsa árnyak borultak rá az útra, s a sziklákat és a ledőlt fákat guggoló vagy kitárt karokkal egyenesen álló emberi alakokká változtatták. A hasonlatosság néha oly meglepő volt, hogy Clay és Langham minduntalan vállához kapta a karabélyát, s célbavett egy-egy fekete tárgyat, amelyről kitünt, mikor közelebb értek hozzá, hogy fa- vagy kődarab. Gyakran kellett apró patakokon vagy széles, sekély folyókon áttörtetniök, ahol fehér tajtékot hányt a folyó medre. Hirtelen megtörő víz s a lovak körül, amint meg-megcsúszva és botorkálva törtek útat az ár ellen, permetező zápor csapott a magasba. Néma zarándok-út volt, s egy pillanatra sem lankadt az ideges feszültség sem a kantár és gyeplőszár a férfiak kezében. Néha, mikor széles fensíkon vagy egy-egy szakadék mentén haladtak tova, ahol száz meg száz lábnyira néztek alá a csillogó vízre, amelyen nemrég gázoltak keresztül, vagy föl a hegyek szirtes ormaira, amelyek előttök tornyosodtak, hatalmába ejtette őket a természet szépsége és elfelejtette velök útjuk célját.

Nem voltak mindig egyedül sem, mert hébe-korba álomba merült agyagviskós falvakon hajtattak keresztül, ahol a kutyák ugatva rohantak ki az udvarokból, s ahol a fenyőhasábok, amelyek az agyagkályhákban égtek, barátságosan kivilágítottak a holdas éjszakába. A mélyebben fekvő helyeken, ahol a láz leselkedett, fejük fölé emelkedett a gőzpárázat és ködfüggönyfélébe burkolta őket. Bő harmat hullt alá rájok, keresztülázott a ruhájukon, lehütötte fölhevült testüket, és az izzadó, tajtékos lovak gőzfelhőbe burkoltan ügettek tovább.

Majd egyenletes, nyugodt vágtatásba kezdtek, és tiz-tizenöt angol mértföldnyi utat megtettek már.

- Pompásan haladunk, - szólt Clay. - E mögött a dombhát mögött kell lennie San Lorenzo falvának. - A kocsis mellé ugratott és ostorával a jelzett irányba mutatva megkérdezte: - Nem San Lorenzo?

- Az, senor, - felelt a kocsis. - De azt hiszem, legjobb lesz, ha a régi kocsiúton megkerülöm a falut. Népes község, és lehet, hogy itt-ott ébren vannak még benne az emberek. A legközelebbi domb tetejéről látni fogjuk a falut.

Mikor fölértek a magaslatra, a kis karaván megállt, s a férfiak lenéztek a néma faluba. Mint a többi falu, amelyen keresztülhajtattak, az is mindössze néhány házból állt, füves négyszögü tér körül, amelyet alig lehetett volna piactérnek mondani, ha az egyik oldalán ott nincs a templom s a közepén nagy fakereszt nem emelkedik. A dombtetőről láthatták, hogy a legtöbb ház sötét volna, csak egyetlen nagyobb, kétemeletes épületnek volt minden ablakában világosság.

- Az a comandáncia, - szólt a kocsis, megcsóválva a fejét. - Ébren vannak még benne. Abban van a táviróhivatal is.

- Szent Isten! - kiáltott Mac Williams izgatottan. - A táviratról megfeledkeztünk! Talán meg is táviratozták már mindenfelé, hogy jövünk.

- Lehetséges az is, hogy az emberek ébrenlétének a comandánciában nincs semmi különösebb jelentősége, - felelt Clay, - mert kilenc óra még nem nagyon késő.

- Mindenesetre jobb volna, ha bizonyosat tudnánk, - vélekedett Mac Williams, leugorva a bakról. - Adja kölcsön a ponniját, Ted, és üljön föl a helyemre. Én majd benyargalok a faluba, és megtudom, hányadán vagyunk. A falu tulsó végén találkozunk majd, ahol a kocsiút beleolvad megint az országútba.

- Megálljon csak egy pillanatig, - kiáltott Clay; - mit is akar csinálni voltaképpen?

- Magam sem tudom addig, amíg ott nem vagyok; de megpróbálom kifürkészni, mit tudnak odalent az emberek. Ne nyugtalankodjék. Ha bajt sejtek, gyorsan odébbállok. S ha útközben valahol táviródrótra akadnak, vágják le. Talán még nem jutott el távolabb az üzenet.

A kocsiban ülő két hölgy megosztozott a bőrfüggönyökön, és iparkodott meghallani, amit a férfiak beszéltek; de nem érthették meg őket, és Langham közölte velök, hogy egy kis kerülőt akarnak csinálni, hogy San Lorenzóba ne kelljen betérniök, míg Mac Williams bemegy a faluba tudakozódni. Azután megkérdezte tőlök, jól érzik-e magukat, és biztosította őket, hogy az út nagyobb részét megtették már és San Lorenzótól már jó az út a tengerig.

Mac Williams benyargalt az országúton a faluba, és rávetette lova kantárszárát a comandáncia előtt egy cölöpre. Merészen fölsietett az épület második emeletére, s ott megállt egy nyitott ajtó előtt.

A szobában három férfi ült, egy idősebb, aki mint helyesen gyanította, a comandante volt, és két fiatalabb, akik a szoba alacsony korláttal elrekesztett részében álltak s egy asztalra erősített távirókészülék fölé hajoltak. Mikor kemény léptekkel belépett a szobába, a három férfi meglepetve föltekintett, és arcuk elárulta, hogy rendkívül feszült várakozás pillanatában zavarta meg őket.

Mac Williams udvariasan köszöntötte a férfiakat, s a honi szokásoknak megfelelően bocsánatot kért tőlök, hogy sarkantyúsan állított be hozzájok. Los Bocosból jön, - mondta, - és a fővárosba iparkodik, de lova megsántult, és most öszvért szeretne bérelni. Nem mondhatnák meg, hol szerezhetne öszvért? Mert föltétlenül el kell jutnia még az éjjel a fővárosba.

A comandante egy pillanatig fürkésző pillantással méregette Mac Williamsot, még mindig láthatóan bosszankodva a háborgatás miatt, azután türelmetlenül megrázta a fejét.

- Öszvér egy Pulido Paolo nevü embertől bérelhet, a piactér sarkán, - mondta, s mikor Mac Williams még tovább is tétovázva állt a helyén, hozzátette: - Azt mondja, hogy Los Bocosból jön? Találkozott valakivel útközben?

A két ifjabb férfi figyelve föltekintett, de mielőtt Mac Williams felelhetett volna, kopogni kezdett újra a készülék. Újra a készülék fölé hajoltak erre, és az egyik kezdte leírni a táviratot.

A készülék Mac Williams számára is beszélt, aki naponta szokott táviratokat küldözni az irodából a bányákba, még pedig nemcsak angol, hanem spanyol nyelven is. Miközben figyelni iparkodott, hogy megértse, mit kopog a készülék, akadozni kezdett és önkénytelenül a készülékre nézett. A comandante anélkül, hogy Mac Williams különös viselkedése gyanút ébresztett volna benne, szintén megfordult és a táviratot jegyző férfinak a válla fölé hajolt. A készülék kopogását nem tekintve, teljes csönd volt a szobában. A három férfi némán az asztal fölé görnyedt, míg Mac Williams merően a mennyezetre bámult és kalapját ide-oda forgatta a kezében. A távirat, amelyet a készülékről ellesett, a következő volt:

„Híre jár, hogy déli irányban távoztak a városból, tehát Paraba, San Pedroba vagy Los Bocosba mennek. Alvareznét mindenesetre föl kell tartóztatni, - őriztesse fegyveresekkel az utakat. Szükség esetén meg kell ölni őt. A kocsijában vagy a ruhájába rejtve öt millió sol értékü utalvány van. Ismételje a táviratot, annak jeléül, hogy megértette, és adja le tovább Los Bocosba. Ha nem...”

Mac Williamsnak nem volt szabad megvárni a távirat folytatását. Bólintott a férfiak felé s azután a lépcső felé sietett.

- Megálljon! - kiáltott utána a comandante.

Félkézzel a lépcső karfájára támaszkodva, Mac Williams megállt, készen arra, hogy bármely pillanatban menekülhessen.

- Nem felelt még a kérdésemre, - folytatta a comandante. - Találkozott valakivel útközben Los Bocosból erre felé?

- Néhány gyalogos vándorral s egy angol mértföldnyire a parttól a postással, azután - igaz is! - az útkereszteződésnél egy kocsi jött velem szembe, amelynek a kocsisa az utat tudakolta tőlem San Pedro Sula felé.

- Egy kocsi? Úgy? És mit felelt a kocsinak?

- Megmondtam neki, hogy arra Los Bocos felé visz az út, amire megfordult és...

- Bizonyos benne, hogy megfordult?

- Tökéletesen, uram. Egy darabon a nyomában lovagoltam, míg végül elkanyarodott az úton jobbra San Pedro Sula felé.

A comandante hirtelen keresztülhajolt a szoba korlátján.

- Gyorsan! - parancsolta. - Táviratozzon Moralesnek, a san-pedro-sulai comandanténak, hogy...

Eközben hátat fordított Mac Williamsnak, s mikor a fiatalabb férfi a készülék fölé hajolt, Mac Williams nesztelenül lesietett a lépcsőn, fölpattant a lovára és megindult lassan baktatva az úton a főváros felé. Amint kiért a faluból, nyomban irányt változtatott s emelt fővel vágtatva megkerülte a falut, az országút felé, ahol barátaival kellett találkoznia. Vágtatás közben folyton szemmel tartotta a távíródrótot, amely fáról-fára húzódott tovább. Egy helyütt, ahol veszedelem nélkül leszállhatott a lóról, hogy letépje a távíró sodronyt, azt látta, hogy a sodrony letépve lógott már a földre. Megkönnyebbülten föllélekzett, azután fölkapta a sodrony lelógó végét, elővette a zsebkését, amely sok pengéjével, közte egy finom acélfürésszel, valóságos kis fölszerelt műhely volt, és lefürészelt vele körülbelül ötven láb hosszu sodronydarabot. Azután tovább nyargalt, magával vonszolva a földön a lefürészelt sodronyt is. Mikor meglátta Clayt, diadalmasan meglobogtatta zsákmányát a levegőben.

- Ezt a vezetéket nem egykönnyen fogják helyreállítani, - szólt Mac Williams. - Maga csak félmunkát végzett. Mit nem adnánk érte, hogy megtudjuk, amit ez a kis rézdarabka tud, ugy-e?

- Azt akarja ezzel mondani, hogy táviratoztak már Los-Bocosba?

- Hogy San Pedro Sulába és több más partivárosba táviratoztak, mikor elvágtattam, azt láttam; de nagyon szeretném tudni, vajjon ön előbb vágta-e le ezt a sodronyt vagy később?

- Majd megtudjuk, - szólt Clay dühösen.

A három utolsó angol mértföld kemény, sima út volt, oly széles, hogy Clay és Langham is a kocsi mellett nyargalhattak. Az út annyira más volt, mint az eddigi göröngyös utak, hogy a lovak vígan nekieredtek és oly gyorsan vágtattak, mintha csak most indultak volna.

Alvarezné egy ízben megállíttatta a kocsit és arra kérte az urakat, hajtsák hátra a födelet, hogy egy kis friss levegőt szívhasson és körülnézhessen. Mihelyt ez megtörtént, a hölgyek úgy helyezkedtek el, hogy a lovaknak hátat fordítva végigtekinthettek a holdvilágos úton, amely mint a szalag húzódott utánuk.

Hope oly boldog volt, hogy szinte bűnösnek érezte magát önzésében. Az izgalom friss éberségben tartotta, s az a tudat, hogy Clay őrizte és védelmezte, már magában is gyönyörűséggel töltötte el. Hátradőlve a párnákon, átkarolta Alvareznét és figyelt a ponnik könnyed dobogására, amelyek hol nekiiramodtak, hol egy meredekebb helyen a magasba kapaszkodtak vagy megálltak, mikor Mac Williams vagy Langham fölkiáltott: - Jobbra nézzetek, amoda a fák mögé! - Vagy: - Vigyázzatok elől! Nem látjátok, mit gondolok? Valami meglapul amott!

Hope nem tudhatta, vajjon e képzelt veszedelmek nem változnak-e át valódiakra, de azt az egyet szilárdan hitte, hogy a kellő percben Clay majd megvédelmezi őt, s úgyszólván óhajtotta a veszedelmet, mert ezt a vigasztaló bizonyosságot is magában foglalta.

Alvarezné némán, meredten és megvigasztalhatatlanul ült az oldalán. Gyötörte az emlékezés nagyravágyó álmaira, amelyeket oly kegyetlenül csúffá tett a mai nap, s gyötörte annak a lovagias szerelemnek az emléke, amelyben gyönyörüsége telhetett, és azé az életé, amelyet neki szenteltek volt s oly hősiesen föláldoztak érte. Ha beszélt, annyit beszélt csak, hogy odasugja Hopenak, mennyire sajnálja, hogy őmiatta ilyen veszedelemnek tette ki magát, meg hogy az életnek ezentúl ő rá nézve nincs becse többé. Csak egy izben fakadt sírva, miután a férfiak félrevonták a függönyöket és komoly aggodalommal tudakozódtak a hogyléte iránt.

- Mért olyan jók hozzám? - nyöszörgött. - Mért olyan jók hozzám. Én gonosz, hiú asszony vagyok! Egy nemzetet sodortam bele a polgárháboruba és halálba kergettem az egyetlen férfit, akiben valaha megbíztam.

Hope gyöngéden megsimogatta Alvareznét, és bántotta a saját önző volta, hogy nem képes átérezni ennek a nőnek a fájdalmát; de nem tehetett róla. Az ő számára nem volt ez a fájdalom semmi egyéb, mint a saját boldogságának az ellentéte, sötét háttér, amelyből egyedül Clay alakja és Claynek ő érette való aggódó gondja ragyogott ki. Ő rá nézve a világon semmi másnak nem volt most jelentősége.

A férfiak gyanús mozgása és a kocsi hirtelen megállása félbeszakította gondolatait. Mac Williams leugrott a bakról s a kocsiba lépve leült arra a helyre, amelyen a nők az előbb ültek. Kezében karabélyt tartott, s mihelyt elhelyezkedett, Langham benyujtott neki a kocsiba még egy másodikat is, amelyet Mac Williams a térdére fektetett.

- Azt gondolták, hogy a bakon sokkal szembetünőbb vagyok, semhogy hasznomat vehetnék, - magyarázta bizalmasan suttogva. - Ha esetleg lövöldözésre kerülne a sor, a hölgyek nyomban ereszkedjenek térdre ide a lábaim elé és dugják a fejüket a párnák közé. Most tudniillik behajtatunk egyenesen Los Bocosba.

Óvatosan tekintgetve jobbra is, balra is, Langham és Clay jó darabbal a kocsi előtt nyargalt, míg a kocsi nesztelenül gördült utánok az elhagyott utcákban. Egyetlen ablakban sem volt világosság, még kutyaugatás vagy kakaskukorékolás sem zavarta meg a szépséges csöndet. Emelt fővel s a támadás első jelét várva, a két nő egymás kezét fogva ült a kocsiban és Mac Williamsra néztek, aki ujját a karabély ravaszán tartva jobbra-balra tekintgetett és gyorsan szedte a lélekzetet. A szeme úgy csillogott, mint valami foxterrieré. Langham és Clay megállt és bevárta a kocsit.

- Idáig minden rendben volna, - szólt Clay; - a part amott nyúlik el a fasor mögött. Mi lelte? - szólt aztán hirtelen a kocsishoz fordulva. - Fél?

- Nem, - felelt a kocsis remegő hangon; - de hideg van.

Langham előre vágtatott s keresztül törtetve a fák között, kijutott a partra, ahol ott látta elnyúlni maga előtt a holdsütötte széles víztükröt, s körülbelül egy negyed angol mértföldnyi távolságban a jacht lámpásait. Az öböl sziklás partja mellett várakozott a Vesta hosszu csónaka. Legénységének egy része a csónakban ült, más része a parton álldogált. A kocsi megállt a fák védő árnyékában és Langham visszaugratott a kocsihoz.

- A jacht itt van! - kiáltotta. - A csónak a part mellett várakozik, s a vámházban egy szikra világosság sem látszik. Gyorsan, gyorsan! Úgylátszik, mégis csak megnyertük a csatát!

Egy matróz, aki őrt állt a sziklákon, egész hosszában fölegyenesedett, odakiáltott valamit a csónak mellett álldogáló társainak, mire King, nagy üggyel-bajjal gázolva a mély homokot, fölszaladt a partra a menekülők elé.

Alvarezné kiszállt a kocsiból, s mialatt Hope az ékszerdobozt nyujtotta oda neki szótlanul, az urak a köpenyét segítették föl a vállára. Kezet nyujtott nekik, s mikor Clay megfogta a kezét, Alvarezné hirtelen lehajolt és kezet csókolt Claynek.

- Barátja volt neki! - mormolta magában.

Azután egy pillanatig magához szorította Hope-ot, s végül kezet nyujtott Langhamnak és Mac Williamsnak is.

- Nem tudom, látom-e még önöket ez életben valamikor, - szólt, lassan egyikről a másikra tekintve; - de imádkozni fogok önökért mindennap, és Isten meg fogja jutalmazni önöket, hogy megmentettek egy hiábavaló életet.

Mikor elhallgatott, odaért a csoporthoz King is három emberével.

- Hope önökkel van? Nincs semmi baja? - kérdezte.

- Itt van velem, - felelt Alvarezné.

- Hál' Istennek! - kiáltott King lelkendezve.

- Akkor induljunk is nyomban, asszonyom. Hol van Hope? Neki is velünk kell jönnie.

- Természetesen, - járult hozzá Clay azonnal, - a jachton van a legbiztosabb helyen.

De a fiatal leány ellenkezett.

- Mennél előbb vissza kell mennem a papához, - mondta. - A jacht csak holnap délutánra érkezik vissza, míg a kocsin öt órával hamarább otthon lehetek. A családom eleget aggódott már amúgy is értem, aztán Tedet sem akarom elhagyni. Visszamegyek épp úgy, amint jöttem.

- Ámde visszafelé nagyon veszedelmes az út, - jegyezte meg King.

- Ellenkezően: teljesen veszélytelen, - felelte Hope. - Hiszen bennünket nem üldöznek.

- Igaza lehet, - szólt King. - A családja nem tudja, mi van kegyeddel, és tán legjobb lesz csakugyan, ha azon az úton megy vissza, amelyen leggyorsabban haza juthat.

Karját nyujtotta Alvareznénak és megindult vele a part felé. Mialatt a férfiak körülfogták őket és maguk is megindultak velök, Clay visszatekintett Hopera, és látta, hogy állva néz utánuk a kocsiból.

- Egy perc mulva megint a kocsinál vagyunk, - kiáltott oda Hopenak, mintha mentegetőznie kellene, hogy ilyen rövid időre is egyedül hagyja. Csakhamar eltakarta Clay elől a fák árnyéka Hope-ot és a kocsit, s a pálmák susogásán és a kavicsos partot szabályosan öblegető habok álmos csobogásán kívül, oly ünnepi csend borult az egész helyre, mintha elhagyott sziget lett volna, bár a hold nappallá változtatta az éjszakát.

A hosszu csónak kormányorrával a partra volt húzva, s a legénység elfoglalta már a helyét. Néhányan várták, hogy a csónakot a vízbe taszíthassák, mások a padokon ültek, kezökben az evezőkkel.

King azt mondta a jacht kapitányának, hogy rakétát fog föleresztení, mikor elindul a partról. Ez lesz a jel a hajónak, hogy induljon a csónak elé. Mikor lesietett a partról, parancsot adott a kormányosnak, hogy adja meg a megbeszélt jelet, s a kormányos lehajolt, hogy meggyujtsa a kanócot. King a csónak orrába ugrott s beemelte maga után Alvareznét is, míg eddigi kísérőik födetlen fővel megálltak a parton, mikor a rakéta sziszegve és hosszu tűzsávot írva le felröppent a nyugodt levegőégbe. E pillanatban, válaszul mintegy a jeladásra, a mögöttük elnyúló erdő szélén szabálytalan vonalban lángnyelvek lobbantak ki, és sortűz dördülése reszkettette meg a levegőt. Vagy húsz golyó belecsapott a vízbe és a körülöttük lévő szirtekbe.

A kormányos fölkapta a karjait és arcra vágódott az evezőpadok közé.

- Előre! - kiáltotta összeroskadva.

- Előre! Előre! - kiáltott Clay is. - Előre teljes erővel!

Nekidőlt a csónak orrának, Langham és Mac Williams pedig a csónak oldalának, miközben derékig vízbe gázoltak, de egyesült erőfeszítésüknek végre hamarosan sikerült a csónakot a vízbe taszítani.

A puskatüzelést mindeközben élénken folytattatták, s a csónak legénysége közül még ketten buktak hátra fölordítva a mögöttük ülők evezőire. Alvarezné fölugrott és roskadozva fölállt a csónakban, mikor ez siklani kezdett a víz hátán.

- Engedjenek ki a szárazra! Álljanak meg! Parancsolom! Nem akarom elhagyni azokat a férfiakat! - kiáltozta. - Nem hallják?!

De King derékon ragadta és visszahúzta az ülésére, bár Alvarezné hevesen ellenkezett és szabadulni próbált King karjaiból.

- Nem hagyhatom el őket, mert megölik őket! - kiáltott Alvarezné. - Gyáva népség! Vigyenek vissza a partra!

- Tartsa őt jó erősen, King! - kiáltott Clay. - Mi nem vagyunk veszélyben, mert ránk nem is lőnek.

Kiáltását elnyomta az evezők csapkodása és a puskák ropogása. A csónak eltünt a felfröccsenő tajtékban, és Clay körülnézett. Langham és Mac Williams egy sziklatömb mögé kuporodva tüzelt az erdő széle felé, ahol a lövések fölvillantak.

- Ott nem maradhatnak! - kiáltott rájok Clay. - Vissza kell térnünk Hopehoz.

Cikázó vonalban futásnak eredt, és futás közben tüzelt. A víz felől is lövések ropogása hallatszott és Clay látta, hogy a csónakban a matrózok abbahagyták az evezést és viszonozták a parti lövöldözést.

- Jőjjön csak ide; Hope nincs veszedelemben, egy lövést sem láttam lecsapni száz yardnyi kerületben körülötte, - kiáltotta Ted Claynek. - A vámház felől tüzelnek és még lejebbről. De azt hiszem, Macot megsebesítették.

- Szó sincs róla, - felelt Mac Williams hangja egy szikla mögül; - csak látnék legalább valamit, amire célozhatnék!

A hideg borzongatta Clayt dühében arra a gondolatra, hogy az éjszakai kalandnak esetleg szerencsétlen vége lehetne. Felnyögött kínjában a sors csúfolódására, hogy most kell elveszsznie, amikor sokkal drágább az élete, mint valaha volt, még pedig félvademberekkel vívott ostoba küzdelemben. Tehetetlen dühében esztelen bolondnak átkozta magát.

- Maradjon hát itt, nem hallja? - kiáltott rá Langham a partról. - Hope felé irányítja csak a tüzelést. Már bizonnyal messze jár innen, hiszen mellette volt mind a két lovunk.

Langham és Mac Williams Clayhez akartak szaladni, de alig léptek ki a sziklatömb árnyékából, golyók csaptak bele lábuk körül a porba. Határozatlanul megálltak. A holdfényben oly éles körvonalakkal látszott a part fehér fövenyén a három férfi alakja, mintha villamos fényt vetítettek volna rájuk, míg támadóikat árnyék takarta és védelmezte. Visszavonulásuk útját a tenger zárta el, előlről az ellenséges golyók fenyegették őket. Oly gyámoltalanul álltak a parton, mint a sakktáblán a sakkfigurák.

- Semmi kedvem megállni, hogy lövöldözzenek rám! - kiáltott Mac Williams. - Vagy rejtőzzünk el, vagy szaladjunk. Amit most csinálunk, az mindenképpen hiba.

De azért egyikük sem mozdult. Hallották a röpködő golyók sziszegését, mintha banjohúrok rezdültek volna a levegőben, és azt is tudták, hogy a csónak legénységének golyói épp úgy fenyegetik őket, mint az ellenség tüze.

- Most már jobban kezdenek lőni, - szólt Mac Williams, - és nemsokára el is találnak bennünket.

- Engem el is találtak már, azt hiszem, - felelte Langham, - a vállamon, de mitsem tesz.

Közönye nem színlelt volt, hanem egészen mesterkéletlen, mert végre is az olyan fiatalember számára, aki inrándulással is végigharcolta egyízben a labdarúgó matchet, egy kis sebesülés a vállon nem egyéb, mint dísz, amelyet nem keresett.

De Mac Williams nagyon is komolyan fogta föl a dolgot. Tehetetlen dühhel kiáltott az erdő felé.

- Bujjatok már elő, gyáva kutyák, hogy láthassunk benneteket! Mutatkozzatok, hogy ledurranthassam piszkos fejeteket!

Clay, aki fegyvere töltényeit ellövöldözte már, eldobta a puskát és elővette a revolverét.

- Vagy úszva kell menekülnünk, vagy el kell bujnunk, - mondta. - Dugjátok le a fejeteket és szaladjatok!

De még beszélt, mikor egyszerre azt látták, hogy előtűnik az erdő mélyéből a kocsi és vágtatva jön feléjök a parton. Erre a látványra Mac Williams fölujjongott örömében.

- Hurrá! - kiáltott; - José jön értünk. Derék ember. Brávó, José!

- Ez nem José, - kiáltott Langham fürkésző tekintettel vizsgálva a kocsit. - Szent Isten! Hisz ez Hope! - kiáltott és őrjöngve rázta a karjait a feje fölött. - Vissza, Hope! - rikoltotta; - vissza!

De a kocsi egyenesen feléjük rohant. Most már mindnyájan tisztán láthatták a fiatal leányt. A bakon ült, még pedig egyedül, előre hajolva és ostorral meg gyeplővel egyaránt ösztökélve a lovakat, miközben ide-oda hajladozott, hogy kikerülje a körülötte röpködő golyókat. Amint közelebb ért, fölegyenesedett, úgy, hogy tisztán látszott női alakja a lovaglóruhában.

- Ugorjatok föl, mikor fordulok, - kiáltotta. - Lassan fordulok majd; rohanjatok és ugorjatok a kocsiba.

Megint előre hajolt és jobbra rántotta a lovakat, amelyek szépen engedelmeskedtek neki, mintha ők maguk is tisztában lettek volna a veszedelemmel, amelyben forogtak. A férfiak a

kocsira rohantak. Clay megragadta hátulról a födelet és a belső üléseken keresztül a bakra kapaszkodott. Ott lekuporodott Hope mögé és átkarolta, félkézzel most a gyeplőt ragadva meg, másik kezével pedig kényszerítve a leányt, hogy térdeljen a lábdeszkára, úgy, hogy Clay födözhesse őt testével és karjával az utánok küldött golyók ellen. Langham Clay nyomában szintén a hátulsó födélen keresztül mászott a kocsi belsejébe, míg Mac Williams a kocsi hágcsójáról próbált az ajtón beugrani, de félrelépett és a hátulsó kerék alá került, úgy, hogy a nehéz kocsi átgördült rajta, s a feje egy pillanatig a homokba volt temetve. De mielőtt a többiek észrevették volna, hogy elvágódott, már megint talpra szökkent, s mikor a kocsi után ugrott, hogy megkapja a hátsó födél szélét, Langham megragadta őt kabátja gallérján és a kocsiba húzta, ahol lelkendezve s orrából és szájából a homokot törülgetve, az ülésre roskadt. Clay a mély homokban hirtelen megfordult a kocsival, s miközben még mindig állt és Hope a térdei között kuporgott, megeresztett gyeplővel, szembe a tűzzel, egyenesen az erdő felé vágtatott. Langham és Mac a háta mögött két oldalt kihajoltak a kocsiból és viszonozták a tüzelést, úgy, hogy a lovak rémülten röpültek előre és kanyarodtak az első útra, amelyet értek.

Ez az út keskeny, de síma volt, és banána-pálmák között vezetett, amelyek ringatózva hajoltak a menekülők fölé. Langham és Mac William még mindig a kocsi hátsó ülésén térdelt és szemmel tartotta az útat, hogy lássák, vajjon nem üldözik-e őket?

- Adjon egypár töltényt; az övem teljesen kiürült, - szólt Langham. - Micsoda út ez?

- Azt hiszem, valami banánaültetvény magánútja, de valahol az országútba torkol bele bizonyosan. De mindegy, mert most már biztonságban vagyunk és ráérünk tájékozódni.

Mac Williams hanyatt feküdt és kinyujtotta a lábát az elülső ülésre.

- Mit gondol, honnan kerültek elő ezek az emberek? Vajjon az egész úton nyomunkban voltak?

- Meglehet, vagy talán ide is eljutott egy távirat, mielőtt elvágtuk a sodronyt, és itt lestek ránk. Kinget és a jachtját valószínüleg már egy órája szemmel tarthatták, de erre nem fájt a foguk, csak Alvareznére meg a pénzére. Izgalmas história volt ugy-e? De hogy van a válla?

- Köszönöm szépen, egy kicsit merev, - felelte Langham, miközben fölállt. Mikor az elülső födél fölé nézett, éppen Clay sombrerojának a hegyét láthatta kinyúlni föléje.

- Hogy van odafönt Hope meg ön, Clay? - kérdezte.

A sombrero hegye megmozdult és Langham ebből azt értette, hogy minden rendben van a bakon, mire leült megint a helyére Mac Williams mellé, s azután megkönnyebbülten és elégedetten sóhajtottak fel mind a ketten. Minthogy Langham sebesült karja Mac Williams mellett volt, ez utóbbi fölhasította Langham összetépett kabátja ujját és leplezetlen irigységgel megvizsgálta a vállán levő horzsolást.

- Sajnos, forradás nem marad utána, - szólt részvevően.

- Igazán nem? - kérdezte Langham aggódva.

A lovak közben lépésben kezdtek haladni. A holdas éjszaka szépségének varázsa hatalmába kerítette a két ifjút is, és a nagy levelek suhogása fejük fölött oly megnyugtató és csillapító hatással volt rájok, hogy akaratlanul suttogva beszéltek csak.

Clay nem mozdult, mióta a lovak saját ösztönükből bekanyarodtak a pálmavölgybe. Üldözéstől vagy más akadálytól nem félt már többé. Egy érzés töltötte el, a legmélyebb hála érzése, hogy sértetlenül megmenekültek, s hogy éppen Hope volt az, aki a legnagyobb veszély pillanatában mentőangyalként megjelent. Az volt a legkedvesebb gondolata, hogy akár elismerte Hope, akár nem, ő neki köszönte megmenekülését, sőt talán az életét is.

Keblére kulcsolt kézzel Hope még mindig ott kuporgott Clay térdei között a széles lábdeszkán és maga elé bámult a rejtelmes fénysávokba és sötét árnyékokba, amiket a hold az útra rajzolt. Egyikök sem szólt egy szót sem, s a hallgatásuk, amint megszakítás nélkül tovább tartott, egyre jelentősebbé vált és szívük minden egyes dobbanása növelte a jelentőségét.

A lovak fáradtan léptettek és nyugodtan baktattak előre a fehér úton, hátulról a két fiatalember beszélgetésének egy-egy szava hallatszott, és fejük fölött ingtak és lengtek a pálmák nagy levelei, mintha meg akarnák áldani a menekülteket. Az erdőből feléjök fujdogáló meleg lehellet érő gyümölcsök illatával töltötte el a levegőt, s köröskörül oly mélységes volt a csend, hogy barátaink úgy érezték, mintha ők volnának a gyönyörü tropikus éjszakában az egyedüli éber teremtmények.

Hope lassan hátrahanyatlott, s mikor e közben válla egy pillanatra Clay térdéhez ért, fölegyenesedett s olyan mozdulatot tett, mintha föl akart volna állni. Közelléte és valami a tartásában, amint ott ült a lábai előtt, bűvös varázs rabjává tette Clayt. Csendesen előrehajolt és félénken Hope vállára tette a kezét. Ez az érintés mintha elállította volna ereiben a vér keringését és elriasztott ajkáról minden hangot. Lassan, mintha nehezére esett volna, Hope fölemelte a fejét és Clay szeme közé nézett. Claynek úgy rémlett, mintha évszázadok óta nézett volna már ebbe a szembe, s mintha egy öröklét óta ismerte volna már ezt a szemet és a benne tükröződő gyönyörűséges lelket. Mélyebbre lehajtotta a fejét, kinyujtotta a karjait és fölemelte Hope-ot magához, aki nem vette le róla a tekintetét. Keblére szorította a lányt, akinek a szemepillája most lassan lecsukódott.

- Hope! - suttogta Clay. - Hope!

Még mélyebben lehajolt és megcsókolta Hope-ot, s a lány ajka elmondta neki mindazt, amit szóval nem mondhatott el. És ők ketten teljesen egyedül voltak.

VII.

Egy órával később Langham bosszúsan fölemelkedett és hevesen megrázta a födelet.

- Ez már mégsem járja! - kiáltotta. - Hát alusztok ott elől? Hiszen ha így baktatunk, akkor sohasem érünk haza. Hope, nem akarsz visszaülni a régi helyedre és aludni?

A kocsi megállt, a fiatal urak kibotorkáltak belőle és megkerülték. Hope mosolyogva ült a bakon. Látszott rajta, hogy egy cseppet sem álmos, és kijelentette a bátyjának, hogy nagyon meg van elégedve a helyével.

- Tudjátok-e, hogy reggeli óta semmit sem ettünk? - kérdezte Ted. - Mac Williams meg én csaknem elájulunk már és azt indítványozzuk, hogy álljunk meg a legközelebbi ház előtt, amelyet érünk, ébresszük föl a lakóit és kérjük meg őket, hogy adjanak valamit vacsorára.

Hope halk nevetéssel oldalvást Clayre pillantott.

- Vacsorára! - mondta. - A fiatal urak vacsorázni akarnak.

Az ifjak szenvedése nem igen hatotta meg Clayt. Ostorával a pálmalevelek felé csattintva nyugodtan ült a bakon és boldogan mosolygott, bosszantó értelmetlenséggel, Isten tudja, min.

- Ugyan Clay! Tudja-e, hogy eltévedtünk? - kérdezte Langham méltatlankodva, - és majd meghalunk éhen? Van legalább halvány sejtelme róla egyáltalán, hogy hol vagyunk?

- Nincs, - felelt Clay jókedvüen. - Én csak azt tudom, hogy régen, nagyon régen volt valami forradalom, meg egy asszony, aki az ékszereivel együtt csónakon menekült, azután emlékszem rá, hogy céltábla voltam és fényes holdvilág mellett lövöldöztek rám. Aztán megint fölébredtem az élet igazi fontos céljaira, - ezek közé azonban a vacsorázás nem tartozik.

Langham és Mac Williams aggódva néztek egymásra, s az előbbi a fejét csóválta.

- Szaporán le onnan a bakról, - szólt erélyesen. - Ha azt hiszik talán, hogy nincs egyébről szó, mint valami kellemes sétakocsizásról holdfény mellett, akkor nagyon tévednek. Tessék beülni a kocsiba Hope-pal együtt, majd most mi hajtunk egy darabon, és fogadni mernék, hogy hamarosan eljutunk valami emberlakta helyre.

Clay és Hope engedelmesen leszálltak a bakról és beültek a kocsiba, háttal a baknak, úgy hogy végigláthatták a holdvilágos országútat, amely fehér szalagként húzódott utánok. De az előbbi kényelmes útnak vége volt. Az új kocsis csakhamar vágtatásra ostorozta a lovait, s jobbról-balról repülve tünedeztek el mellettök a fák.

- Emlékszel „Az utolsó lovaglás”-ból erre a részre? - szólt Clay.

„Óh, bár repülnénk örökre együtt
Bár vinne büszke szárnyán a lég,
Kéz kézben még ma hadd istenüljek,
Ki tudja? - holnap élek-e még?”

Hope ujjongva nevetett és kitárta karjait, mintha át akarná ölelni az egész szépséges világot, amely körülfogta őket.

- Nem, nem, - felelt nevetve; - hiszen csak ma kezdődött a világ!

A kocsi megállt, zavaros beszéd hallatszott a bakról, majd kutyaugatás harsant föl, s rögtön utána látták, hogy Mac Williams kopog és dörömböl egy kunyhó ajtaján. Az ajtó kinyilt egy hüvelyknyire. Néhány perc múlva egy férfi és egy nő lépett ki az ajtón dideregve és ásítozva, és tüzet raktak a kunyhó mellett lévő agyagkemencében. Hope és Clay a kocsiban maradt és nézte, hogy csapnak föl a lángnyelvek az olajos rőzséből s hogy járnak-kelnek ide-oda Mac meg Ted lobogó fenyőfáklyával, szénakötegeket kapkodva le a konyha fölött nyiló padlásról a lovak számára, mialatt két álmos lányka eltipegett egy hegyi patak felé, az egyik korsóval a vállán, a másik fáklyával a kezében. Hope állát kezére támasztva ült a helyén s úgy nézte a fekete alakokat, amelyek ide-oda mozogtak közte és a tűz között vagy a tűz fölé hajoltak.

A lángok megvilágították az arcukat, s míg egyik kezükkel a szemüket védték a tűz sugárzó melege ellen, a másikkal kavargattak valamit a gőzölgő üstben. Hope túláradó hálát érzett ez egyszerü idegenek iránt fáradozásukért. Arra gondolt, milyen jó mindenki, s milyen nyájas és nemeslelkü a világ, amelyben él.

A bátyja nemsokára odalépett a kocsihoz és gúnyos udvariassággal meghajolt.

- Miután mindent megcsináltunk, - mondta, - remélem, kegyeskednek ő excellenciáik leereszkedni hozzánk és megosztani velünk szegényes lakománkat. Vagy idehozzuk inkább?

Az agyagkemence ágból fonott kunyhó közepén állt, amelynek hasadékain szabadon kihuzódhatott a füst. Egy sor fapad volt körülötte, s ezekre ült le az egész társaság, hogy nagy étvággyal hozzálásson a rizshez és sült banánához, miközben az asszony kukoricalisztből egyremásra formálta kezei között a tortillákat és kiváncsian vizsgálgatta vendégeit. A tekintete végül Langham vállán megakadt, még pedig oly sokáig, hogy végül Hope is abba az irányba nézett. Ijedt, szemrehányó hangon fölkiáltott, fölugrott a helyéről és a bátyjához rohant.

- Oh, Ted! - kiáltotta. - Megsebesültél? És egy szóval sem mondtad? Mi történt? Nagyon fáj?

Clay is fölállt és aggódva Hope mellé sietett.

- Hagyjatok békében! - kiáltott Ted bosszúsan, miközben hátrább huzódott, a kávés kannával hárítván el Hope-ot és Clayt. - Csak egy kis karcolás, és ti lesztek az okai, ha kiöntöm a kávét.

De Hope a vér láttára krétafehér lett. Átfonta karjával Tednek a nyakát, arcát a vállára rejtette és sírva fakadt.

- Nagyon önző vagyok, - zokogott. - Olyan boldog voltam, míg te az egész idő alatt szenvedtél.

Ted elképedve nézett a többiekre.

- Csacsiság az egész! - szólt, gyengéden megveregetve Hopenak a vállát. - Ki vagy merűlve és pihenésre van szükséged, ez a baj. Hogy lágyulhatsz el ennyire, miután oly bátran viselkedtél - s még hozzá e fiatal hölgyek jelenlétében! Hát nem szégyelled magad?

- Azt hiszem, inkább a többieknek kellene szégyenkezniök, - szólt Mac Williams szigoruan, miközben nyugodtan tovább vacsorázott, - nagyon fogyatékosan vannak felöltözve.

Langham Hope vállán keresztül Clayre nézett és jelentősen intett a szemével.

- Túlbecsülte az idegeit, - szólt mintegy Hope-ot mentegetve, - és nem is csoda, mert hiszen egy kissé mégis csak rendkívüli éjszakát élt keresztül.

Hope fölemelte a fejét, könnyein keresztül rámosolyogva Tedre, azután megfordult és Clayhez ment.

- Igaz, rendkívüli volt ez az éjszaka, - mondta. - Beavassuk őt titkunkba?

Clay akaratlanul fölegyenesedett, Hope mellé lépett és megragadta a kezét. Mac Williams gyorsan letette a tálat, amelyből evett volt, a padra, és hasonlóképpen fölállt. A ház népe bamba érdeklődéssel bámult a tüzfénytől megvilágított csoportra, a szép fiatal lányra és a mellette álló nagy, napbarnította férfira, Langham pedig zavart mosollyal hol Clayre tekintett, hol meg a hugára.

- Sokat merészeltem, Langham, - szólalt meg Clay. - Megkérdeztem a hugától, akar-e a feleségem lenni - és ő igent mondott.

Langham úgy elpirosodott, mint a huga. Ezzel a szerelemmel szemben, amelynek sejtette a nagyságát és az erejét, zavarban volt, rendkívül fiatalnak és éretlennek érezte magát. Elfogódottan odalépett Hopehoz és megcsókolta, azután megragadta Claynek a kezét, s ott álltak együtt mind a hárman és egymásra néztek, de egyikük arcán sem tükröződött kétely vagy bizonytalanság. Így maradtak egy ideig, mosolyogva és összefüggéstelen fölkiáltásokat hallatva, teljesen érzéketlenül minden mással szemben a saját boldogságukon kívül. Mac Williams félig lehunyt szemmel vizsgálta az átszellemült párt, miközben furcsa ráncok és redők borultak az arcára, míg végül Hope hirtelen ott hagyta a többieket és kinyújtott kézzel Mac felé sietett.

- Önnek nincs a számomra semmi mondanivalója, Mac Williams úr? - kérdezte.

A megszólított tétovázva tekintett Clayre, mintha puszta szokásból ez alkalommal is tőle várna a tanácsot, azután megragadta az eléje nyújtott kis kezet és hatalmasan megrázta. Mintha rendes önbizalma cserben hagyta volna, zavartan mosolygott és hol az egyik, hol a másik lábát emelintette meg.

- No, hiszen mindig mondtam, hogy kegyednek nincs párja a nők között, - nyögte ki végül. - Kezdettől fogva ezt mondtam, ugy-e Clay? - kérdezte, miközben nagy határozottsággal integetett a fejével Clay felé. - És így is van: nincs párja sehol a világon.

Így szólván, eleresztette Hope kezét, odament Clayhez és peckesen megállt előtte, csodálkozó mosollyal tekintve rá.

- Ugyan, hogy csinálta ezt? - kérdezte tőle. - Hogy csinálta? Föltételezem, hogy tudja, - folytatta szigoru hangon, - hogy távolról sem méltó Hope kisasszonyhoz? Ezt tudja ugy-e?

- Természetesen tudom, - felelte Clay egyszerüen.

Most az ajtó felé indult Mac Williams s ott megállt egy darabig, miközben visszatekintett rájok.

- Nem, egymáshoz illőbb pár nincs a világon, - mondogatta komolyan, azután eltünt arra felé, ahol a lovak álltak, miközben folyton a fejét csóválta s halkan dörmögött örömében és csodálkozásában.

- Kérlek, adj egy kis pénzt, - szólt Hope Claynek, - adj ide mindent, ami nálad van, - tette hozzá mosolyogva erőszakosságán, - és te is, Ted.

A két férfi kiürítette zsebeit és Hope az értelmetlenül bámészkodó nők kezébe szórta a halom ezüstöt.

- Köszönjük a fáradságukat is, amelyet nem resteltek a mi kedvünkért, és a jó vacsorát, - szólt Hope spanyolul, - és Isten óvja meg a házukat minden bajtól.

Hajlongva és anyanyelvük szokott képekben pompázó módján minden jókat kívánva, az asszony lányaival együtt a kocsihoz kísérte Hope-ot, aki indulás közben még egyszer búcsút intett feléjök, mialatt szorosan odasimult Clay vállához.

- A világ tele van ilyen áldott jó lelkekkel, - mondta Hope.

Egy óra múlva kiértek megint az országútra. A csillagok sápadozni kezdtek már, a holdfény tünőben volt, a bokrok és sziklák kisértetiessége megszünt s kezdte minden természetes körvonalait és alakját fölvenni megint. A reggel hideg, szürke fényében ráismertek a fővárost környező magaslatok ismerős vonalaira, s a bakon ülő fiatalemberek figyelmeztetésére észrevették lábaik alatt Valencia kikötőjét, amely oly békésen és zavartalanul pihent, mint a fürdőkád vize. Mikor bekanyarodtak a Pálmalakhoz vezető útra, az alvó fővárost, amelynek házait rózsásra festette a kelő nap fénye, ott látták maguk alatt pihenni, mintha halottak városa lett volna, s látták, hogy a város három különböző részéből vastag, fekete füstoszlopok gomolyogtak renyhén az ég felé.

- Óh, el is felejtettem, - kiáltott Clay. - Hiszen itt forradalom volt. Úgy rémlik, mintha nagyon régen lett volna már!

Öt óra volt, mire a Pálmalak kertjének a kapuja elé érkeztek. Megjelenésükre az ott álldogáló őrszem oly örömbe tört ki, amely egyáltalán nem volt katonához illőnek mondható. Egy gazdátlan ponie, az, amelynek hátán José menekült, mikor a lövöldözés kezdődött, egy órája fáradtan és meredten hazaért, bevánszorogva az istállóba, s iszonyúan megijesztette a Pálmalak lakóit.

Langham úr és Alice a verandán álltak, mikor a lovak fölfelé vágtattak a fasorban. Egész éjjel ébren virrasztottak s mindkettőjüknek sápadt és kimerült volt az arca a kiállott aggodalom és az álmatlanság következtében. Langham úr átkarolta Hope-ot és némán a keblére szorította.

- Hol voltál? - kérdezte végül. - Mért tetted ezt velem? Hiszen tudhattad, mennyire aggódom miattad.

- Nem tehettem mást, - felelte Hope, - el kellett kísérnem Alvareznét.

A nénje épp úgy meg volt ijedve, mint az atyja, amíg bizonytalanságban volt Hope sorsa felől, de most, amikor épen és sértetlenül látta viszont, a harag kerekedett benne fölül az aggódáson és az ijedtségen.

- Kedves Hope-om, - szólt Alice szigoruan, - tehát Alvareznéért mindannyiunkat föl kellett áldoznod? Ugyan mit használhattál neki egyáltalában ilyen körülmények között? Sem a hely, sem az idő nem volt illő az ilyen fiatal leányhoz, s csak még több felelősséget hárítottál az urakra.

- Clay hajlandó volt vállalni ezt a felelősséget, - felelt a fiatal Langham, anélkül, hogy mosolygott volna, - s aztán nagyon kérdéses, vajjon elevenen kerültünk volna-e haza, ha Hope nincsen velünk.

Csak komoly rábeszéléssel és hosszas magyarázkodás árán lehetett Langham urat megnyugtatni és meggyőzni róla, hogy a fia sebesülése jelentéktelen karcolás és hogy a leánya épen és egészségesen érkezett vissza.

Alice-szal együtt, mondotta, nagyon izgalmas éjszakát éltek keresztül. A városban szakadatlanul lövöldöztek és zavarogtak. Alvarez néhány hivének házait fölgyujtották és kifosztották. Alvarezt magát agyonlőtték, amint a katonai börtön udvarába értek vele, s a zendülők azt a hírt terjesztették el róla, hogy öngyilkos lett. Rojast nem merte Mendoza agyonlövetni, mert tudta, hogy milyen népszerü az alsóbb osztályokban, sőt meg is mutatta őt egyik ablak rácsa mögül a tömegnek, hogy lássák, hogy életben van. Stuart holttestét az angol követ elhozatta a kormányzói palotából a követségre, ahonnan Angliába fogja szállíttatni. Amennyire Langham úr tudta, ezek voltak az elmult éjszaka eseményei.

- Két benszülött tiszt kereste önt itt, Clay, éjfél felé, - folytatta Langham úr, - s lent várakoznak önre még most is az irodában. Rojas csapataitól jöttek, amelyek a városon túl levő magaslatokon táboroznak és azt óhajtják, hogy ön csatlakozzék hozzájuk a bányákban dolgozó legénységgel. Megmondtam nekik, hogy nem tudom, mikor tér vissza és erre azt mondták, hogy majd megvárják önt. Ha ön az elmult éjszaka itthon lett volna, valószinüleg csinálhattunk volna valamit, de most, amikor túlestünk már mindenen, örülök, hogy ön inkább Alvareznét mentette meg. Mindenesetre szívesen mértem volna súlyos csapást ezekre a banditákra, de orgyilkosokkal szemben nem igen próbálkozhatunk.

- A fiatal Stuart halála nagyon bántott, s utána meggyilkolták még Alvarezt is. Igazán jobb szeretném, ha soha hírét sem hallottam volna Olanchonak. El is határoztam, hogy a legközelebbi gőzössel elutazom és magammal viszem leányaimat meg Tedet is. A bányáért vívja meg a harcot Mendozával a washingtoni külügyi hivatal. Ön, kedves Clay, bátran viselkedett, de a hatalom amazoknál volt és ők győztek. Mendoza államcsínye történeti ténnyé lett és a forradalom véget ért.

Clay mindjárt megérkezésük után szivarra gyujtott, s mialatt Langham úr beszélt, oly mohó élvezettel szívta a szivart, amely érthető volt tizenkét órai nélkülözés után a hozzá hasonló erős dohányosnál. Most leverte szivarjáról a hamut, elgondolkozva nézte a szivar égő végét s azután Hopera pillantott, aki a többiekkel együtt a verandán állt. Hope szemlátomást feszült figyelemmel várta, mit fog mondani Clay.

- A forradalom egyáltalán nem ért még véget, Langham úr, - szólt végül Clay egyszerűen. - Sőt ellenkezőleg csak most kezdődött.

Ezzel hirtelen megfordult és megindult az irodaépület felé, mire Mac Williams és Ted is lementek a verandáról és nyomon követték Clayt, úgy mintha ez természetes lett volna.

A hadseregnek az a része, amelyről köztudomásu volt, hogy Rojas tábornok pártján van, két ezred volt, a harmadik és a negyedik, papiroson négyezer, a valóságban azonban csak kétezer

ember. Mikor látták, hogy Mendoza lovassága elfogja vezérüket és elvezeti a díszszemle mezejéről, eleinte megkísérelték tábornokukat kiszabadítani; de a gyalogság nem bírta követni a lovasokat, s végül lihegve és lelkendezve elmaradt mögöttük az út porában. Minthogy nem tudták, mitévők legyenek, megálltak az utcán, és ifju tisztjeik tanácskozásra gyültek össze. Először megfontolták, lehetséges volna-e ostrommal bevenniök a katonai börtönt, de csakhamar letettek erről a tervről, mert attól féltek, hogy az ostrom, még ha sikerülne is, azzal végződnék, hogy a zendülők nyomban meggyilkolnák Rojas tábornokot. Az sem volt tanácsos, hogy visszatérjenek a városba, ahol az első és a második ezred, Mendoza hívei, számra nézve nálok sokkal erősebb volt, s minthogy voltaképpen nem volt vezérük, a tisztek végezetül fölvezérelték a katonákat a városon túl lévő magaslatokra, ahol tábort ütöttek, hogy ott várják be az események további fordulatát.

Az éjszaka folyamán figyelemmel kísérték a város és a kikötőben horgonyzó hajók kivilágítását, látták, hogy az Alvarez-kormány tagjainak házaiból lángok csapnak föl, s mikor virradni kezdett, észrevették, hogy a kormányzói palotát övező nagy kertben Mendoza csapatai nyüzsögnek, s a palotán a piros és fehércsikos lobogó, a forradalom jelképe leng. Az a hír, hogy Alvarezt megölték, Rojast ellenben, mert féltek a néptől, megkímélték, este korán jutott el hozzájuk, s azzal a tudattal, hogy tábornokuk biztosságban van, visszatért lelkökbe a reménység is, és új terveket kezdtek kovácsolni. Éjféltájban végül ellenállásra határozták el magukat, ha Mendoza másnap reggel megkísérelné, hogy elűzze őket. S ha a harc rájok nézve kedvezőtlenül fordulna, a hegyi úton keresztül Langham bányáiba akartak visszahúzódni, ahol remélték, hogy az ott dolgozó ezerötszáz katonát sikerül rábírniok arra, hogy velök együtt síkra szálljanak az új diktátor ellen.

Hogy e segítségről biztosítsák magukat, kerülő utakon követet küldtek a Pálmalakba, akinek az volt a megbízása, hogy igyekezzék e terv számára megnyerni a vezérigazgatót, míg egy másik követüket azzal bízták meg, hogy kezdjen tárgyalásokat már is magukkal a bányában dolgozó katonákkal. Az a tiszt, akit a Pálmalakba küldtek, hogy Clayt megkérje, bocsássa rendelkezésükre ezerötszáz katonamunkását, elhatározta, hogy megvárja Clay visszatérését. Ennek az lett a következése, hogy nemsokára utána küldtek a táborból még egy második követet is.

Ez a két hadnagy lelkesedéssel üdvözölte Clayt, aki azonban rögtön arról kezdett kérdezősködni, hol van a táborhelyük és milyen utakon lehet onnan a Pálmalakba eljutni.

- Vezéreljék ide embereiket oly gyorsan, amint csak lehet, vasútunknak ehhez a végállomásához, - mondta nekik. - Még korán van és a forradalmárok rendszerint sokáig szoktak aludni. Többnyire sok bort szoktak inni s az izgalom is kimeríti őket, s bármi szándékuk volt is tegnap este önökkel szemben, ma későn reggel fognak csak tervük foganatosításába kezdeni. Én rögtön táviratozok Kirklandnak, hogy siessen ide azonnal valamennyi katonájával és a háromszáz ir emberével, és ha úgy számítom, hogy egy félórába telik, amíg az embereket összeszedi és a vonatot összeállítja, s egy másik félórába telik az út, akkor félhétre itt lehet, s ez még mindig elég gyors mozgósítás lesz. Önök nyargaljanak most vissza a táborba és vezessék ide gyorsított menetben a csapataikat. Az önök kétezer emberével együtt összesen háromezernyolcszáz emberünk van, de azt kikötöm, hogy az én csapataimmal föltétlenül én magam rendelkezem, mert különben önöktől függetlenül fogok eljárni és munkásaim élén egyedül vonulok a város ellen.

- Ez szükségtelen, - felelte az egyik hadnagy. - Nincsenek vezéreink, s ha ön nem vállalja el a parancsnokságot, akkor nincs közöttünk senki, aki elvállalhatná. Kezeskedünk róla, hogy embereink vakon engedelmeskednek parancsainak. Hiszen régebben is idegenek vezették őket: a fiatal Stuart kapitány, Fergusson őrnagy és Shrevington ezredes. Azt is tudják, mily

nagyrabecsüli önt Rojas tábornok, továbbá, hogy ön többször volt már szárazföldi seregek vezére Európában.

- Nos, akkor meg ne mondják nekik, hogy ez nem igaz, amíg át nem estünk a dolgon, - felelte Clay. - Uraim, vágtassanak gyorsan és vezessék ide mennél előbb embereiket.

A tisztek nem győztek Claynek eléggé hálálkodni, azután elvágtattak boldogan és elégedetten küldetésük sikerével, mialatt Clay bement a dolgozószobájába, ahol Mac Williams megtáviratozta Clay parancsait Kirklandnak. Ő maga is leült a távirókészülék mellé és közben-közben felelt Kirkland egy-egy kérdésére, a szünetek alatt pedig Hopera gondolt. Életében most először készült harcba úgy, hogy érezte még karján egy női kéz gyengéd érintését. Attól félt, hogy Hope talán azt fogja hinni, hogy nem eléggé törődik vele, ennélfogva néhány sort vetett papirra, írásközben többször megváltoztatva a szöveget, míg végül a következő üzenetet küldte el Hopenak:

„Meg vagyok győződve róla, hogy teljesen értesz és te magad sem kívánod, hogy legyőzöttnek tekintsem magamat, amíg van rá reménység, hogy azzal, amit tenni készülök, a mérleg serpenyőjét megint a magunk javára billentsem. Jobban meg tudom ítélni bárki másnál a világon, mit kockáztatok, de te magad sem fogod azt kívánni, hogy félelemből elálljak a harc folytatásától és végigküzdésétől. Sajnos, nem láthatlak már indulásunk előtt, de tudom, hogy a szíved velem van. Igaz szeretettel

Clay Róbert".

Ezt a levelet szolgájára bízta, aki csakhamar a következő választ hozta meg rá.

„Azért szeretlek, mert olyan vagy, amilyen, és ha lemondtál volna a küzdelemről, amint atyám kívánta, vagy én miattam, akkor más emberré lettél volna, s én kénytelen lettem volna, előlről kezdeni a dolgot, hogy megtanuljalak más okokból szeretni. Tudom, hogy vissza fogsz térni hozzám, még pedig dús aratással. Most már semmi bajod sem eshetik.

Hope".

Sohasem kapott még Hopetól egy sor írást sem, úgy hogy most újra meg újra elolvasta Hope levelét, büszkeséggel, amely oly világosan tükröződött az arcán, hogy Mac Williams lopva nevetett magában és a távirókészülék fölé hajolt. Clay pedig bement a szobájába és gyöngéden megcsókolta a levelet, miközben úgy elpirult, mint az iskolás fiu; azután gondosan összehajtogatta és a zubbonya alá rejtette. Körülnézett, mintha bűnös volna, bár egyedül volt, azután előhúzta az óráját, és fölpattantotta a födelét, hogy megnézze a fényképet, amely oly sok esztendő óta mosolygott már feléje az órájából. Milyen más volt ez a fénykép, mint a mostani Langham Alice! Valószínüleg olyan időből való volt a kép, amikor Alice még sokkal fiatalabb volt, talán éppen Hope korabeli, mikor az a kis világ, amelyben élt, még nem nyomorította meg, nem bujtatta bele kényszerzubbonyába, nem formálta át őt a saját képe mására. És eszébe jutott az is, amit Alice megismerkedésük első estéjén mondott neki: „Ez a kép egy fiatal lánynak a képe, aki négy évvel ezelőtt megszünt élni, s akivel ön sohasem találkozott."

- Vajjon élt-e egyáltalán valaha? - tünődött Clay. - Voltaképpen sokkal hasonlóbb Hopehoz, mint a nénjéhez, - töprengett tovább. - Igen, szakasztott mása Hopenak.

Erre aztán elhatározta, hogy a képet meghagyja a helyén, amíg Hopetól jobb képet nem kap, s mosolyogva becsukta az óra födelét, mintha Langham Alice orra előtt csapott volna be egy ajtót, még pedig mindörökre. -

Kirkland a mozdonyon állt, amely a katonákat hozta a bányákból. A vonatot megállította a teherszállító állomásnál s az első kocsiból kivezényelte a katonákat és fölállította kettős

sorban az állomás rakodó terraszán. Azután egy szakasz kocsival előbbre indította a vonatot, s ott kiszállította a második kocsi legénységét és épp úgy helyezte el őket. Mennél több kocsi üresedett ki, annál előbbre jutottak a kettős sorok élén álló legények az állomás és a városba vezető országút mentén. És mindez a legkisebb zavar, tolakodás vagy kapkodás nélkül ment végbe.

Mikor az utolsó kocsi is kiürült, Clay ellovagolt a sorok előtt és minden szakasz vezetőjévé kijelölt egy-egy munkavezetőt. Gépészei és amerikai irjei voltak az elővédben. Egyetlen embere sem volt egyenruhában, sőt a benszülött katonák mezitláb voltak; de valamennyiüket a biztos győzelem tudata töltötte el, és oly rendet tartottak soraikban, mintha havi zsoldjuk kifizetésére várakoztak volna. A hadoszlop élén haladó amerikaiaknak tréfás kedvük volt és úgyszólván szórakozásnak tekintették az egész kirándulást. Clay nem azért állította őket az oszlop élére, mintha jobb lövők lettek volna, mint a benszülöttek, hanem azért, mert minden délamerikai azt hiszi, hogy az Egyesült-Államok minden polgára mester a puska és a revolver kezelésében, s ennélfogva ezt a babonás hitet ki akarta használni. A segédgépészek és az előmunkások kedélyesen tréfálózva köszöntötték, amikor föl s alá lovagolt a hadoszlop mentén, és megkérdezték tőle, mikor kapják meg a tiszti kinevezésüket, s vajjon igaz-e, hogy mindnyájan kapitányok lesznek, vagy csak ezredesek, mint odahaza?

Egy félórája várakoztak már, amikor végül lódobogás s egyenletes léptek zaja hallatszott az országúton, s nyomban rá föltünt gyors menetben a harmadik és negyedik ezred éle. A legénység még az előtte való napi díszszemle ünnepi egyenruhájában volt, s a gyapjuinges munkáskatonákhoz és az amerikaiakhoz képest oly harcias volt a megjelenésük, hogy ezek hangos ujjongással üdvözölték őket. Clay fölállította őket az országút egyik felén és elvonultatta előttük a saját embereit. A jövevények nyomon követték az előbbieket. Gépészei közül a húsz legjobb lövőt előörsnek előreküldte Clay. Az volt az utasításuk, hogy nyomban vonuljanak vissza a főseregheż, mihelyt az ellenséget észreveszik. Ez volt a hadirend, amelyben a négyezer ember megindult a város felé.

Hét óra elmult már valamivel, amikor a sereg megindult, s a levegő enyhe és békés volt. Férfiak és nők tolakodtak az ajtókba és ablakokba, amerre a sereg elvonult, és némán bámultak utánok, mert nem tudták, melyik párthoz tartoznak a katonák.

De amikor Clay elkiáltotta, hogy „Éljen Rojas!”, és katonái visszhangozták a kiáltást, a nép is örömujjongásba tört ki.

Igy érkeztek a város tömöttebben beépített részébe, amikor az előörs futva jelentkezett azzal a hírrel, hogy egy szakasz Mendozához szító lovasságra bukkantak, amely láttukra elvágtatott. Igy tehát kétségtelenné vált, hogy fölvonulásukról tudnak már a palotában is. Clay megállíttatta egy üres téren az embereit és három részre osztotta őket. A térről ugyanis három párhuzamos út vezetett a város szívébe, s mind a három a palota kertjével szemben torkollott, ahol Mendoza elsáncolta magát. Clay kiadta a parancsot, hogy a három hadosztály ezen a három úton nyomuljon előre úgy, hogy az egyes hadosztályok élei tartsák fönn egymással az összeköttetést a keresztező utcákon keresztül, hogy szükség esetén azonnal egymás segítségére siethessenek.

Amikor indulásra készen állottak, Clay a tér közepére nyargalt és kalapját a magasba emelte, jelezve, hogy beszélni akar.

- Két okból egyesültek e helyen kezükben fegyverrel, - mondotta Clay; - az első és legfontosabb ok, amely tudomása szerint a benszülötteket a küzdelemre ösztönzi, az a kívánságuk, hogy a köztársaság alkotmányát épségben megóvják. Törvényeik szerint az alelnök az elnök utódja, ha az utóbbinak letelik a hivatalos ideje vagy hogyha időközben meghalt. Alvarez elnököt meggyilkolták s így Rojas alelnök lett a törvény értelmében az utódja. Mint a

köztársaság katonáinak, az most a kötelességük, hogy Rojas tábornokot kiszabadítsák a börtönből és azt az embert, aki jogtalanul a helyére tolakodott, elkergessék. Csak így szerezhetnek érvényt hazájuk törvényeinek. A második ok, - folytatta Clay, - kevésbbé nemes és kevésbbé önzetlen, Mendoza kinyújtotta kapzsi kezét az olanchói bányák után, amelyek révén ezer meg ezer ember jutott munkához és sok millió dollár került be az országba. Mendoza, hogyha lehet, a saját kormányának monopoliumává akarja tenni a bányákat. Ha kormányon maradna, kikergetne az országból minden idegent és a katonákat kényszerítené, hogy bér nélkül dolgozzanak a bányákban. Helyzetük ez esetben aligha volna jobb, mint a szibériai sóbányákban dolgozó fegyenceké, mert nemcsak munkabért nem kapnának, hanem megszüntetnék a nép részesedését is a bányák jövedelmében.

- Rojas tábornok elnöksége a szabadság, az igazságosság és a jólét korszaka lesz! - kiáltotta Clay, - Mendoza alatt a hadiállapot igájában kell görnyednetek. Ki fog szipolyozni benneteket és adókkal fog megrakni, és a rémuralom minden iszonyatosságát fogjátok nyögni. Melyiket választjátok a kettő közül?

- Rojast! Rojast! - kiáltoztak a benszülött katonák; elhagyták a helyüket és Clay lova köré sereglettek, folytonosan kiáltozva: - Éljen Rojas! Éljen az alkotmány! Halál Mendozára!

Az amerikaiak a helyükön maradtak és háromszoros éljent kiáltottak a kormányra.

Még akkor sem szünt meg a zsivaj, amikor végre megindult a hármas sereg a palota ellen. Minduntalan fölhangzott a kiabálás, és ez a lárma visszakergette a polgárokat házaikba, úgy, hogy a hadoszlopok elhagyott utcákon nyomultak előre, zárt ajtók és elfüggönyözött ablakok között. Senkisem szegült ellenük, de nem is bátorította őket senkisem. Végül megpillantották a palota homlokzatát és a forradalom zászlaját, amely a palota előtt emelkedő árbocon lengett.

Nem messze a palotától az amerikai, majd az angol követség háza előtt vonultak el, mind a kettőn a követség hazai zászlója lobogott. Az épületek ablakai és tetői nőkkel és gyermekekkel voltak tele, akik ott kerestek menedéket, s a hadoszlop megállt, amikor Weimer konzul és Pindar Julian, az angol követ födetlen fővel lejöttek az utcára és Clayt magukhoz intették.

- Minthogy a mi követünk nem volt itt, - mondotta Weimer, - én táviratoztam Truxilába az ott állomásozó hadihajónkért, és épp az imént hallottuk, hogy a hajó meg is érkezett már a kikötőbe. Egy negyedóra múlva a parton lesznek a kékzubbonyos tengerészkatonák, és Pindar úrnak úgy, mint nekem magamnak is az a véleményünk, hogy legjobb lesz, ha megvárja őket.

Az angol követ is megfogta Clay lovának a kantárszárát, hogy figyelmeztesse Clayt.

- Ha megtámadja ezzel a csőcselékkel Mendozát a palotában, - magyarázta, - akkor az egész város a fékezhetetlen tömeg zsákmánya lesz. Azért arra kérem, tartóztassa embereit, amíg a tengerészek megérkeznek, hogy gondoskodjanak az utcákon a rendről és megvédjék a magántulajdont.

Clay hátratekintett a gépészekre és az ir munkásokra, akik ünnepi komolysággal álltak a háta mögött.

- Csőcseléknek aligha nevezheti a csapataimat, - felelte Clay. - Egy kissé kócosak ugyan, de azért kezeskedem értök. A két másik hadoszlop, amely a párhuzamos utcákon nyomul errefelé, csupa kormánycsapat, amelynek teljes joga van kikergetni a kormányzói palotából a bitorlókat. Legjobb volna, ha ön lemenne a kikötőbe, és a tengerészkatonákat meg a kékzubbonyosokat a városnak ama pontjaira küldené, ahol véleménye szerint legtöbb hasznukat lehet venni. Nem várhatok rájuk, de mennél hamarább megérkeznek, annál jobb.

A palota kertje két teljes háznégyszög területét foglalta magában. A palota mögött füvészkert volt, a palota előtt pedig egész sor alacsony terrasz vezetett a verandától a nagy vaskerítésig, amely a kertet a város főutcájától elválasztotta.

Clay parancsot küldött kis serege jobb- és balszárnyának, hogy kerüljék meg a palotát és egyesüljenek a füvészkert mögött húzódó utcában. Ha hallani fogják elől embereinek a tüzelését, igyekezzenek erővel is bejutni a füvészkert kapuin és támadják meg a palotát.

- Mendoza teljesen elsáncolta magát a kertben, - figyelmeztette Clayt Weimer; - és fölállított három tábori ágyút is, amelyek ezeket az utcákat fedezik. Ön és az emberei most éppen az egyik ágyu lővonalában állnak, és Mendoza csak azt várja, hogy valamivel közelebb vonuljanak, rögtön tüzelni fog.

Clay ültiből megszámlálhatta a kert homlokvasrácsának a rúdjait, de a deszkázat, amellyel a rudak hátulról ki voltak töltve, megakadályozták abban, hogy képet szerezhessen magának Mendoza csapatainak erejéről és elosztásáról. Weimer fölvilágosításai után félreszólította a törzskarát és elébök tárta a helyzetet.

- A Nemzeti Színház és az Union Club ennek az utcának a két sarkán éppen szemben emelkedik a palotával, - mondotta Clay. - Be kell nyomulni ezekbe az épületekbe. Az ablakokat el kell torlaszolni s a háztetők szélén valami védőgátfélét kell összeróni, amelyről vissza kell kergetni a palotába a rács mögött fölállított katonaságot. Először az ágyúk mellől űzzétek el őket és vigyázzatok, hogy az ágyúkhoz ne közeledhessenek többé. Én idelent várok majd az utcán, amíg vissza nem húzódnak. Azután megostromlom majd a kapukat és bent a kertben dülőre viszem a küzdelmet. A harmadik és negyedik ezrednek körülbelül ugyanakkor hátulról kell megtámadni őket, s ti folyton tisztogassátok a kertet a háztetőkről.

A sereg két szárnya megindult már, hogy a parancs értelmében megkerülje hátulról a palotát. Clay pedig szorosabbra fogta a kantárszárat, meghagyta az embereinek, hogy ne igen tágítsanak a házak mellől, s azután megindult, míg katonái a gyalogjárókon követték őt, az úttestet szabadon hagyva. Amikor körülbelül száz lépésnyire értek a kerthez, a rácsmögötti fatorlasz egyik részét elmozdították, fehér füstfelhő látszott, rögtön rá dördülés hallatszott s egy ágyugolyó belecsapott az egyik ház tetejébe, úgy, hogy valóságos cserépzápor szakadt a tovavonuló katonák nyakába. De az oszlop élén haladó legények elérték már egyfelől a színház színpadi ajtaját, másfelől pedig a klub-épület egyik kapuját. Puskatussal beverték mind a kettőt s azután fölrohantak az elhagyott házak lépcsőjén a tetőkre. Langhamot az embertömeg beszorította a színpadra, ahonnan leugrott a zenekar pulpitusai közé. A kelő nap egy sugara éppen rávilágított a páholyok ízléstelen függönyeire és a színpad rikító háttérdiszleteire.

Egy folyosón a komédia és tragédia nagy szobrai között egy előcsarnokba jutott, ahol hosszu tükrök sokszorozták meg a háta mögött tolongók fehér ábrázatait. Majd a csarnokból kijutott egy vaserkélyre, amelyen katonák nyüzsögtek fehér füstfelhőbe borulva. A szemben lévő klubépület ablakaiban is ott sürögtek-forogtak már az emberei, pamlagokat és székeket cipelve ki az erkélyekre és a lapos tetőre. A Clay körül állók leszakgatták az előcsarnok sárga selyemfüggönyeit és ráakasztották az erkély könyöklőjére, hogy mozdulataikat jobban leplezhessék alulról az ellenség előtt. Golyók zúzták darabokra fejük fölött a gipszdiszítményeket s egész sor ablaktábla összetört a rázkódástól, üvegszilánkokat zúdítva a nyakukba. A közeli tetőkről megkezdődött már a tüzelés. Túl a klubon és a színházon s a palotától jobbrabalra végig az utca mentén a kereskedők sietve leeresztették kirakataikra a vasredőket, s férfiak, nők és gyermekek tömege keresett menedéket a Santa Maria-templom magas lépcsőzetén. A távolabbi házak erkélyein és tetőin is nyüzsögve feketélett a polgárok kíváncsi serege. Bátorító kiabálásuk vagy dühöngésük messze elhallatszott a tiszta reggeli levegőben, s még nagyobb erőfeszítésre ösztökélte a harcolókat. A palota kertjében Mendozának egy csapat katonája az első torlasz mögött állta a tüzet, amíg mások asztalokat, ágyakat és

székeket vonszoltak kifelé a nagy terraszokra, ahonnan lehajigálták a kertbe, hogy társaik egy második torlaszt rójjanak össze belőlük az első mögött.

Két segédgépész Langham lába mellett térdelt, s puskájuk csövét az erkély könyöklőjére támasztották. A szemük évek óta megszokta a távolságok becslését, s minden lövés után komolyabb lett az arcuk és összeszorították az ajakukat. Az egyikük most letette a fegyverét, hogy cigarettára gyujtson, és Langham némi ellenkezéssel nyujtotta oda neki a gyujtóját.

- Jobb volna, Langham úr, ha védett helyre vonulna, - szólt a gépész barátságosan. - Mi haszna küzdünk az ön bányáiért, ha ön nem marad életben, hogy élvezhesse őket? Durrantson egyet ön is közibük ott az ágyú körül.

- Nem szeretem ezt a messziről való lövöldözést, - felelte Langham. - Lemegyek és fölkeresem Clayt. Bánt az a gondolat, hogy agyon találok lőni valakit, aki rám se néz.

- Ha nem is néz önre, talán éppen a szomszédjára céloz, - felelt a gépész tamáskodó mosollyal. - „Éljünk és hagyjunk élni másokat is", ez a közmondás sehogysem illik rá a mostani helyzetünkre.

Mikor Langham Clay mellé ért, a háztetőkről örömujjongás harsant föl, a tetőkön fölállított emberek fölugráltak, védőfaluk mögül kimutogattak és lekiabáltak Claynek, hogy az ágyúk mellől visszavonult a kertben a katonaság. E pillanatban Kirkland keresztül szaladt az úton, egy-egy dinamit-töltényt erősített rá a kapuk mindenik oszlopára és meggyujtotta a gyujtózsinegeket. A katonák jobbra-balra szétszaladtak, mikor Kirkland hátra ugrott. Csakhamar fülsiketítő robbanás hallatszott, a kapuk kifordultak sarkaikból és bedőltek, a katonák pedig az utca felől keresztül törtettek a romokon és körül özönlötték az ágyut.

Langham átölelte a csövét, mintha emberi lény lett volna, és nem is érezte, hogy a forró érc megpörköli a tenyerét, mialatt segített az ágyu torkát a palota felé szegezni, míg mások a kerekek küllőit ragadták meg. Most közelről folyt a harc, - elég közelről, még Langham számára is. Egyszerre csak az első sorban találta magát, anélkül, hogy tudta volna, hogyan került oda. Mindkét részen ki-ki a saját belátása szerint járt el és mintha mindenki tudta volna pontosan, mi a teendője. De Langham nagyon elhagyottnak érezte magát és valahogyan attól félt, hogy el találja pazarolni az erejét, mert nem tudja, hogyan használja föl. Látta az ellenséget maga előtt, sötét tekintetü és egyre váltakozó férfiakat, akik mintha őt vették volna szemügyre egy-egy pillanatig feléje szegzett puskacsövük fölött, s aztán eltüntek egy-egy fehér füstgomoly mögött. Folyton az járt az eszében, hogy a háboru arra bírja az embereket, hogy a legfurcsább dolgokat engedjék meg maguknak felebarátaikkal szemben, és valósággal képtelenségnek tartotta, hogy férfiak, akik idegenek egymásra nézve, szembeálljanak egymással és megölni próbálják egymást, noha annyi közük sincs egymáshoz, hogy egymás nevét tudnák. A mellette küzdő katonákat épp úgy nem ismerte, mint az ellenséget, Clayt pedig hiába kereste mindenfelé. Mac Williamsot látta ugyan egy pillanatig a füstben, amint egy töltényt vagdosott a zsebkésével, s közben beszélt a puskájával és szidta, mintha élő ember lett volna, és amikor Langham hozzája szaladt, eldobta és egy másik fegyvert kapott föl a földről. Azután letérdelt a sebesült mellé, aki a fegyvert leejtette és kiszedte övéből a töltényeket és barátságosan biztatta őt, hogy a sebe nem olyan veszedelmes, mint gondolja.

- Sértetlen? - kérdezte tőle Langham.

- Semmi bajom, - felelt Mac Williams. - Jó ideje tartogatok már egy lövést annak az átkozott kis fickónak a számára, aki ott rejtőzik amögött a kék selyempamlag mögött. Érthetetlenül dühös rám és már három ízben majdnem eltalált, míg én csak a pamlag lószőrtöltelékével kínlódom.

Stuart testőrcsapatának legényei szabadon harcoltak, minden mellvéd és torlasz nélkül. Úgy használták kardjukat, mintha rövid machete lett volna, s az irek úgy forgatták puskájukat a fejük fölött, mintha kalapácsot forgatnának, agyba-főbe sujtva vele ellenfeleiket. Langham párthíveinek a fegyverei oly közel durrogtak a füle mellett, hogy csaknem megsiketült belé, az ellenség puskái pedig oly közel sültek el az arca előtt, hogy folytonosan hunyorgott és lelehajolt, mintha villámfény mellett akarnák őt lefényképezni. Amikor lőtt, odacélzott, ahol legsűrűbb volt a tömeg, úgy, hogy nem láthatta, mi bajt okozott a golyója; de később visszaemlékezett rá, hogy mindig a legnagyobb sietséggel újra töltött, hogy el ne essék, mielőtt mégegyszer nem tüzel, s hogy az a gondolat, hogy agyon találják lőni, csupán ez okból foglalkoztatta. Majd változott a kép szemei előtt. Úgy látta, hogy Mendoza katonái százával özönlenek elő a palotából és hangos ujjongással feléje nyomulnak. Akaratlanul hátrált előlök, mintha ez egészen természetes lett volna, épp úgy, mint ahogy kitért volna egy megvadult paripa, vagy egy gőzmozdony, vagy bármi más esztelen teremtés útjából. Ekközben vállával egy sereg kiáltozó, verejtékes férfit tolt hátra, akik viszont másokat toltak, amíg valamennyien a vasrácsig nem hátráltak, ahol megakadtak. Hallotta, hogy Clay rájok kiált valamit, s azután látta, hogy előre rohan, rohanás közben folyton lövöldözve. Utánanyomult, bár esze azt súgta, hogy hiábavaló dolgot művel. És egyszerre csak hatalmas kiabálás hangzott a palota mögül, még több katona rohant ki a nagy kapukon, épp olyan ruhában, mint az előbbiek, körülrajzották a palota két szárnyát, és Langham ráismert végre bennök Rojas katonáira és ebből megértette, hogy eldőlt a harc.

Látta, hogy egy négerarcu, magas férfi előreugrott a katonák legelső csapatából és rájuk kiáltott, hogy kövessék. Clay ujjongva fölkiáltott, a férfi elébe szaladt és spanyolul rákiáltott, hogy adja meg magát. A néger megállt a helyén és lángoló pillantással meredt rá Clayre és a körülötte gyűrűző katonákra. Azután fölemelte revolverét és óvatosan célzott, mintha tudta volna, hogy még csak egy perce van hátra az életéből, s mintha azt szerette volna, hogy amit e perc alatt még megtehet, azt mennél jobban végezze el.

Clay oldalt ugrott és zeg-zugos vonalban rohant ellenfelére, de Mendoza nyomon követte a revolverével minden mozdulatát.

Csak egy percig tartott. Azután hirtelen arcához kapta a spanyol a karjait, csizmája sarkát a pázsitba vágta, megfordult és arcra vágódott.

- Ha ott érte a golyó, ahol a vállszalag a szívét takarja, akkor tudom, kinek a lövése volt, - hallotta Langham az oldala mellett, s amikor megfordult, Mac Williamsot pillantotta meg, aki ujjait megnedvesítette az ajkán és azután óvatosan megtapogatta Winchester-puskájának a forró csövét.

Mendoza halála megfosztotta pártját és az ügyet, amelyért harcoltak, a vezértől. Eldobták fegyvereiket, fejük fölé emelték kezüket és kegyelmet kértek. Clay és a tisztjei azzal feleltek erre, hogy ide-oda futottak egyik csoporttól a másikhoz, a fegyvereket fölütötték a magasba és rekedten fölkiabáltak a háztetőkre, hogy szüntessék be a tüzelést. Minthogy azonnal megfogadták a szavukat, az utolsó pár lövés zaját elnyelte az a hatalmas diadalujjongás, amely a kertből kiindulva átterjedt az utcákra s onnan, mint a futótűz, a házak tetejére.

A benszülött tisztek odarohantak Clayhez, átölelték és úgy üdvözölték, mint Olancho megszabadítóját, az alkotmány megmentőjét, testvérüket és honfitársukat. Majd egyikük fölkapaszkodott egy márványasztalra és kikiáltotta Clayt katonai elnökké.

- Saját magát kiáltja ki bolonddá, ha tüstént le nem kotródik onnan az asztalról, - szólt Clay nevetve. - Köszönöm, hogy megengedtétek, hogy együtt harcoljak veletek és nagy gyönyörűséggel fogom elmesélni az elnökünknek, milyen vitézül viselkedtetek ebben a verekedésben, akarom mondani ütközetben. Most pedig, ha nem veszitek rossz néven, azt indítványozom,

hordjátok be a foglyok fegyverét a palotába, a foglyokat pedig helyezzétek el a katonai börtönben. Azután kiszabadíthatjátok Rojas tábornokot és bekísérhetitek diadalmenetben a városba. Ehhez csak van kedvetek, ugy-e bár?

A benszülöttek azt erősítgették, hogy ez a tisztesség egyedül őt illeti meg; ámde Clay elhárította azzal az ürüggyel, hogy sebesültjei után kell néznie.

- Hogy halottak is volnának, alig hiszem, - mondta Kirklandnak, - mert ha egy európai háboruban átlag kétezer golyóra esik egy halott, akkor Délamerikában legalább kétszázezer golyóra van szükség.

Azután utasította Kirklandot, hogy vonuljon vissza embereivel a bányákba, és ügyeljen, hogy senkise maradjon el.

- Ha meg akarják ülni a diadalt, megülhetik otthon, de itt nem. Az embereink ma jó bizonyítványt állítottak ki magukról, és nem szeretném, ha utólag kihágásokkal elrontanák. A jutalmukat majd később megkapják. Amit Rojas és Langham úr fog tenni érettök, az azt jelenti, hogy ezentúl jómódu emberek lesznek.

Miután a tüzelés megszünt, az éljenzés odafönt a háztetőkön hirtelen tapsolássá változott át, s a kiáltások, amelyeket nem lehetett még egészen tisztán érteni, egészen másképp hangzottak. Clay látta, hogy az amerikaiak messze kihajoltak a klub és az színház erkélyeinek könyöklőjéről, mind ugyanabba az irányba néztek, és nagy ujjongás közepett és a kalapjukat lengették. A zajongáson keresztül is meghallotta az egyenletesen menetelő katonák szabályos lépteinek dobbanását és egy gépágyu zörgését, amely döcögve közeledett a hepehupás kövezeten. Ő is fölkiáltott örömében, s Kirklanddal meg a két ifjuval fölrohant egy lejtőn, hogy olyan helyet biztosítsanak maguknak, ahonnan jobban láthatnak. A palota kapuiban álló néptömeg kettévált, s egyszerre feltünt két sor kékzubbonyos, akik legyező-formán sorakozva közeledtek, maguk után húzva az ágyút, utánuk kamáslis és állig gombolt, feszes zubbonyos tengerészkadétok, s ezek mögött megint újabb kékzubbonyosok, csupasz, napbarnította nyakkal és a rendes, ődöngő tengerészjárással. Azután egy csapat tengerészgyalogos következett, akiknek fehér sisakja fölött ott lengett az amerikai lobogó. Ezeknek láttára oly büszkeség fogta el a lelküket, hogy az alig befejezett ütközet szinte kicsinyes, nyomorúságos csetepaténak tünt föl előttük. Levették kalapjukat és együtt éljeneztek a többiekkel.

Egy főhadnagy, aki érezte a maga jelentőségét, de némi csalódást is érzett, mert későn érkezett, úgy, hogy a harcból már semmit sem láthatott, megállította embereit a palotakert kapujában és előre sietett a terrasz felé, útközben itt is, ott is kérdezősködve. A csoportok, amelyeket megszólított, mind Clayhez utasították. Clayt hazája lobogójának megpillantása arra emlékeztette, hogy Mendoza zászlója fent lóg még mindig az árbocon, amely mellett állt, s mikor a tiszt közeledett, azzal volt elfoglalva, hogy a zászlócsomót megoldja és a zászlót az árbocról lehuzza.

A főhadnagy tétovázva tisztelgett Clay előtt.

- Megmondhatja, hogy ki itt a főparancsnok? - kérdezte. A hangja érdes volt egy kissé, mert Claynek egy csöppet sem volt katonás külseje, minthogy az arca csupa por és izzadtság volt, a sombrerója pedig mélyen a nyakába lógott. - A kikötőben azt mondta a konzulunk, - folytatta a főhadnagy, - hogy valami Mendoza nevü tábornok kezében van a kormányzói hatalom, és tíz perccel később azt hallottam, hogy Mendoza meghalt és Rojas tábornok az elnök, ámde egy Clay nevü ember diktátorrá kiáltatta ki magát. Ki tehát most a kormánypárt képviselője?

Clay leráncigálta a piros csíkos lobogót és letépte a zászlórudról, miközben Kirkland és a két fiatalember jókedvüen nézték, mivel bajlódik.

- A zavarát nagyon jól meg tudom érteni, - szólt Clay. - Alvarez elnök halott, és Mendoza tábornok, aki diktátorrá kiáltatta ki magát, szintén halott, és az igazi elnök, Rojas tábornok, még börtönben ül, úgy, hogy azt kell föltennem, hogy e pillanatban én képviselem a kormányt - én vagyok ugyanis az a Clay nevü ember. Ez ideig nem gondoltam még rá, most azonban, amíg Rojas tábornok ki nem szabadul, én leszek Olancho diktátora. Alvarezné asszony az ön hajóján van.

- Igen, nálunk van, - felelt rá a tiszt egy kissé zavarodottan. - Bocsássanak meg, önök hárman azok, akik Alvarezné asszonyt a jachtra kísérték? Félek, hogy az előbb egy kissé elhamarkodva beszéltem, de ön nincs egyenruhában, s a kormány, úgy látszik, oly gyorsan váltakozik idelent, hogy a magunkfajta embernek bajos nyomon követnie a változásokat.

Mialatt a főhadnagy beszélt, hat benszülött tiszt közeledett feléjük, akik Clayt feszes, katonás tartással üdvözölték.

- Parancsait végrehajtottuk, - jelentette közülük az egyik; - és az ezredek készen állnak, hogy a foglyokkal elinduljanak. Van számunkra további parancsa is? Üzen valamit Rojas tábornoknak?

- Adják át Rojas tábornoknak forró szerencsekívánatomat, - felelte Clay, - és mondják meg neki a nevemben, hogy nagyon lekötelezne, ha egy Burke nevü amerikai polgárt szabadon eresztene. Továbbá azt is óhajtanám, hogy önöket, urak, mindannyiukat egy fokkal előléptesse és mindegyiküket kitüntesse Olancho csillagrendjével. Mondják meg neki a nevemben, hogy önök az én véleményem szerint még nagyobb jutalmat és kitüntetést megérdemeltek.

A fiatal tisztek hangos és örvendező hálálkodásra fakadtak. Biztosították Clayt, hogy nagyon megtiszteli őket s hogy az a legnagyobb jutalmuk, hogy ő alatta harcolhattak.

De Clay csak nevetett erre és atyai kézmozdulattal távozásra intette őket.

A hadihajó tisztje ezt a tárgyalást azzal a kínos érzéssel hallgatta végig, hogy tapintatlanul viselkedett ezzel a lőporfüstös fiatal úrral szemben, aki amerikai polgárokat helyezett szabadlábra és tucatszámra osztogatta a kapitányi kinevezéseket.

- Ön az Egyesült Államokból való? - kérdezte, mikor megindultak együtt a hadihajó legénysége felé.

- Hála Istennek, onnan való vagyok! Miért ne?

- Mindjárt gondoltam, hogy honfitársam, csakhogy ön angol módra köszönt.

- Valaha régen a szudáni angol seregben szolgáltam, mikor egy kissé szükében voltak a tiszteknek.

Clay megcsóválta a fejét és elgondolkozva nézett a kékzubbonyosokra, akik jobbra-balra két sorban sorakoztak mellettük. Közben elővezették a lovakat s Langham és Mac Williams rávártak csak, hogy lóra üljenek.

- Mióta fölcseperedtem, sok mindenféle egyenruhát viseltem már, - mondotta Clay, - de a saját hazámét még soha.

E beszélgetés közben a nép mindenfelől ujjongva ünnepelte őt. Az erkélyekről és a háztetőkről szép női kezek integettek feléje, a férfiak fölmásztak a fákra és a lámpakarókra és valamennyien a nevét kiáltották. A hajó tisztjei és legénysége álmélkodva nézték ezt az ünneplést.

- Mitévő legyek? - kérdezte a parancsnokló főhadnagy.

- Ó, én az ön helyében megszállnám a palota kertjét és megtisztítanám a néptől, épp úgy, mint ezt az utcát itt jobbra, amelyben sok a csapszék, és általában vigyáznék a rendre addig, amíg Rojas tábornok megérkezik. Ez legföljebb egy órába telhet még. Holnap eljövünk majd és tiszteletünket tesszük az ön kapitányánál. Nagyon örülök, hogy megismerkedhettem önnel.

- Részemről a szerencse, - felelte a főhadnagy őszintén. - Várjon még egy pillanatig. Ha nem is viselte soha az egyenruhánkat, épp oly derék ember ön, sőt derekabb, mint sokan azok közül, akik viselték. Itt most mindenesetre főparancsnok ön és akasszanak föl, ha nem adatom meg önnek azt a tiszteletet, amely megilleti.

Clay úgy nevetett, mint valami kis fiu, mikor a nyeregbe pattant. A tiszt hátralépett és vezényelt. A kadétok leeresztették a kardjukat és Clay végiglovagolt honfitársai zárt sorai között, akik feszesen tisztelegtek neki a fegyverökkel. E látványra mintha megint megrendültek volna a házak ormai, s mire Clay kijutott a ragyogó napvilágra, a szeme megnedvesedett, úgy hogy alig győzött hunyorgatni vele.

A két fiatalember melléje ugratott; Mac Williams hátrafordult a nyergében és félkézzel lova hátára támaszkodva a palota felé tekintett.

- Nézzen vissza, Clay, - mormolta. - Pillantson vissza utoljára, mert ilyesmit nem fog látni életében soha többé. Forduljon vissza, - forduljon vissza még egyszer, olanchói diktátor úr!

Az urak nevettek és kívánsága szerint megállították a lovukat, hogy még egyszer hátratekintsenek a szűk utcában. Látták, amint Olancho zöld-fehér lobogója fölrepült a palota előtt álló árbocra, s a kékzubbonyosok visszaszorították a tömeget; látták a házak falaiban a lyukakat, ahol Mendoza ágyúgolyói utat törtek maguknak, s az átlyukgatott selyemfüggönyöket, amelyek a színház erkélyéről lógtak alá.

- Egy órával ezelőtt tökéletesen ura volt a helyzetnek, - szólt Mac Williams gúnyosan. - Rojas tábornokot száműzetésbe kellett volna küldenie s bennünket ki kellett volna neveznie miniszterekké, - és mindezt elmulasztotta, - egy kis lány kedvéért. Most Olancho diktátora, de mi lesz vajjon holnap? Holnap Andrew Langham veje lesz, a házasság nyomorékja. Andrew Langham veje nem kívánhatja a feleségétől, hogy ilyen nyomorult fészekben székeljen, tehát - Isten önnel, Clay úr, sokáig megfértünk együtt.

Clay és Langham fürkésző tekintetet vetettek Mac Williamsra, hogy lássák, komolyan beszél-e; de Mac kitért a tekintetük elől.

- Hárman voltunk, - mondta; - az egyikünket agyonlőtték, a másik megnősült, s a harmadik - maga meg fog hízni, Clay, s az ötödik Avenueben fog lakni, selyemkalapot fog hordani, s egy szép napon, mikor a klubjában fog üldögélni, olvas majd az ujságjában egy furcsa spanyol címü hírt és akkor megelevenedik majd minden az emlékezetében: a hőség, a pálmák, a láz és az az idő, amikor banánából élt és amikor elnéztük, hogy nyúlnak keresztül igáink a szakadékokon, és akkor eljő majd az a perc, amikor szívesen odaadná a kezét, hogy pihenhessen még egyszer a függő ágyában és érezhesse, hogy csurog végig hátán a verejték. Arcához fogja kapni a puskáját és célba fog venni egy csomó embert, de a rendőrség nem fogja megengedni, hogy elsüsse a fegyverét. Lássa, ez az, amiről lemond. Amott van: nézze meg még egyszer alaposan. Nem fogja látni soha többé.

VIII.

A Santiago gőzös, amely utasokat, nemes ércrudakat és kávét szállított, azzal indult útnak, hogy éjféltájban elhalad Porto Rico mellett s addig nem is lát szárazföldet, amíg horgonyt nem vet Staten Island zöld dombjainak tövében a vesztegzárállomáson. Még le sem rázta magáról a föld porát; a könnyü parti szellő csábítgatta még a parti fák füszeres illatával; az olajfesték, amellyel bemázolták, miután szenet vett föl, frissen érzett még oldalain és a zöld kávébab illatát, amely a hajót körüllebegte, az óceán féltékeny szellője nem oszlatta még el.

A hajó kapitánya megállt a társalgó nyitott ajtajában.

- Ha valaki a hölgyek közül még egy utolsó pillantást óhajt vetni Olanchóra, siessen föl a fedélzetre, - mondta a kapitány. - Egy negyedóra mulva eltűnik mögöttünk már a valenciai világítótorony is.

Langham kisasszony és King, akik regényt olvastak, föltekintettek és az előbbi a fejét rázta.

- Már háromszor búcsúztam Olanchótól, - mondta; - először, mielőtt lementünk ebédelni, másodszor napnyugtakor és harmadszor, mikor fölkelt a hold. Ezzel teljesen kimerült már az érzéskészletem. Ön fölmegy? - kérdezte Kingtől.

- Köszönöm, nem; nagyon kényelmesen ülök itt, - felelt King és belemélyedt újra a regényébe.

Clay és Hope ellenben gyanús gyorsasággal fölállt a kapitány szavaira; megkönnyebbülten fölsóhajtva nyomban kisiettek az üres födélzetre, ahol sötétség fogta körül őket.

Langham Alice elgondolkozva nézett utánok és beleharapott könyve szélébe. Homlokát ráncolva ült a helyén jóideig; hébe-korba fürkésző pillantást vetett Kingre, majd révedező tekintettel fölnézett a társalgó függőlámpáira. Egy izben, mikor Kingre tekintett, King éppen lapot fordított a könyvében, s föltekintve Alicera mosolygott. Alice visszamosolygott rá, s azután újra belehajolt a regényébe.

Azon tünődött, hogy King meg ő megértették egymást, s ha bizonyos magasságon felül nem is fognak soha emelkedni, nem sülyednek soha a kölcsönös becsülés színvonala alá sem, s végül is ez a legjobb talán.

King Alvarezné rendelkezésére bocsátotta a jachtját, aki Colonba utazott rajta, ahol átszállhat valamelyik Lisszabonba induló gőzösre. King maga pedig csatlakozott Langhamékhoz, hogy elkísérje New-Yorkba a násznépet.

Clay rájött, hogy elkövetkezett életének az a fordulópontja, amikor visszavonulhat vezérigazgatói állásából és mérnökszakértő lehet. Olanchoban egyébként sem volt már szükség a szolgálataira.

Minthogy Rojas jutott hatalomra, Langham úrnak nem kellett többé a kormánytól félnie s nyugodtan élvezhette pihenésre szánt idejét. Egyelőre Kirklandra bízták a bányák vezetését, amíg az ifju Langham pár hónap mulva visszatérhet majd Olanchoba.

Az első gőzösön indultak hazafelé, s magukkal vitték Mac Williamsot is, aki azonban csak mindannyiok egyesített rábeszélésének engedve vállalkozott arra, hogy Clay vőfélye lesz. Még most is megijedt néha attól a gondolattól, hogy mint Clay biztosította róla, neki is frakkot kell majd húznia és az ő neve is benne lesz minden ujságban. A gyorsan tünő part mély szomorusággal töltötte el és minduntalan azt a makacs vágyat ébresztette benne, hogy ugorjék ki a hajóról a habokba és usszék vissza Olanchoba.

Clay és Hope meglátogatták kabinjában a főgépmestert. A fiatalember csak az imént bújt ki mély birodalmából a napvilágra, de álla símára volt már borotválva s a pipája épp oly jól szelelt, mint odalent a kazánja. Egy nagy angol-indiai hajótársaság ócska, fehér tiszti-

zubbonyába bújt bele, hogy megmutassa, mi volt azelőtt, mielőtt egy parti gőzös mélyeig sülyedt alá. Clay és Hope megcsodálták a jelentés szép írását, amelyet a főgépész éppen akkor fejezett volt be. Viszonzásul megigérte nekik, hogy oly gyorsan fogják megtenni az utat, mint még soha, s megmutatta neki feleségének az arcképét, meg Wight-szigeti kis házacskájuk képét, továbbá Korea szigetéről való apró bálványszobrocskáit, Braziliából való kókuszhéj ivóedényeit és lord Salisburynek arcképét a „Graphic"-ből, amely elégedetten tekintett alá a falról két más tarka kőnyomat, Ellen Terrynek, a színésznőnek, és May hercegnőnek az arcképe közül.

Majd a kapitánynál tisztelegtek, és Clay megkérdezte tőle, mért van a hajóskapitányok ágya mindig annyira körülcsipkézve, mikor rendszerint csizmástul, pirosbársony pamlagukon szoktak aludni. A kapitány megparancsolta kinai szolgájának, hogy kínálja meg vendégeit valami furcsa itallal, azután felajánlotta nekik egy félév óta összegyüjtött friss ujságregényeit és meghívta őket, hogy bármikor szabadon följárhatnak a parancsnoki hídra. Azután elsétáltak a dohányzószoba ajtaja előtt és intettek Mac Williamsnak, hogy jőjjön ki és csatlakozzék hozzájuk. Mac nagyfontoskodva engedelmeskedett a meghívásnak és azonnal félrevonta őket a hajó korlátja mellé.

- Egy kis beszélgetésem volt éppen Burkével, - mondta suttogva. - Valami új játékról beszélt nekem meg Langhamnak, amely többet ér a vasútépítésnél. Azt mondta, hogy van valami Macedónia nevü ország, amelynek benszülött fejedelme nagyon szeretne megszabadulni a török fennhatóság alól. A törökök azonban ebbe sehogy sem akarnak beleegyezni, és Burke azt mondta, hogy ha mindegyikünk tisztán ezer-ezer dollárt áldoz a mulatságra, kezességet vállal, hogy a benszülött fejedelem hat hónapon belül eléri a célját. Költségjegyzéket terjesztett a washingtoni orosz nagykövetség elé, és azt állítja, hogy a nagykövetség hajlandó titkon támogatni őt. Ismer továbbá egy embert, aki mostanában szerezte meg egy újfajta fegyvernek a szabadalmát, és szívesen ad neki ezer darabot az új fegyverből ingyen, csakhogy hírét keltse találmányának. Macedónia, azt mondja, hegyes ország, ahol semmi egyebet nem kell csinálni, mint elhelyezkedni a hegyszorosokban és köveket gördíteni a törökökre, ha be akarnak tolakodni. Ez nagyon egyszerü dolognak látszik, ugy-e?

- Nos, talán hivatásos csempész akarna lenni? - kérdezte Clay.

- Hm, magam sem tudom. Ez mindenesetre jobban hangzik az egyszerü mérnöki címnél. Burke azt mondja, hogy az utolsó vállalkozását én hiusítottam meg, s most azt szeretné, hogy a legközelebbiben támogassam őt. Ha ráállok, egy ideig népek felszabadításával és kormányok buktatásával foglalkozhatunk. És mondhatom, azokat a szegény macedónokat én magam is nagyon megsajnáltam. Képzelje csak el, hogy a török szultán zsarnokságát nyögik, mikor sokkal jobban szeretnének szabadok és függetlenek lenni! Ez nem igazság! Önnek, mint amerikai polgárnak, egyáltalán nincs joga arra, hogy hideg zuhannyal mossa el az ilyen vállalkozást a szabadság nevében, mi?

- Hiszen nekem nincs ellenvetésem, én miattam ám szabadítsa fel őket, - felelte Clay nevetve; - de mióta hevül annyira az elnyomott macedónokért, Mac?

- Hm, egy negyedórája hallottam a hírüket először életemben, de azért nem járná, hogy az én tudatlanságom miatt tovább szenvedjenek.

- Semmi esetre sem. Értesítsen róla, mikor lesz a fölfordulás. Elmegyünk majd mi is, Hope meg én, hogy végigélvezzük. Nagyon szeretném látni, amint maga meg Burke meg a macedóniai fejedelem köveket görgetnek a török birodalomra.

Nevetve sétáltak tovább a fedélzeten Hope és Clay, és Mac Williams atyai gyöngédséggel tekintett utánok. A delejtűházikó lámpása széles fénysávot vetett a fedélzetre, amelyen keresztül kellett menniök, hogy eljussanak a hajó hátsó részének homályába, ahol az egyedülálló

őrszem megfordult és gyanakvó tekintetet vetett rájuk, de aztán tovább folytatta éber őrködését a nagy víztükör fölött.

A szerelmes pár a korláthoz támaszkodva boldogan élvezte az enyhe szellőt, amelyet a gőzös siklása arcukba hajtott. Szótlanul nézték a csillagokat, amelyek oly alacsonyan ragyogtak a szemhatáron, mintha valami nagy tengeri város kikötőlámpásai lettek volna.

- Látod azt a hosszu sor lámpát amott följebb? - kérdezte Clay.

Hope intett a fejével.

- Azok a Long Branch parti és Rumson-úti villamos lámpák, s az a két csillag, valamivel magasabban, a Scotland világítóhajó árboccsúcsán leng, s az a fénytömeg, amelyről azt hiszed, hogy a tejút, a new-yorki utcai lámpások visszfénye az égen.

- Olyan közel vagyunk már? - kérdezte Hope mosolyogva. - És mi van amott távolabb? - szólt kelet felé mutatva.

- Afrika partvidéke. Nem látod a Bonfoki világító tornyot? Ha Gibraltár nem volna közben, megmutathatnám most neked a bizertai kikötő lámpásait és az algiri terraszokat, amelyek úgy ragyognak az éjszakában, mint valami café chantant.

- Algir! - sóhajtott fel Hope. - Ahol afrikai katona voltál és keresztül-kasul nyargaltad a sivatagot. Elviszel engem valamikor oda?

- Persze, hogy elviszlek; de előbb Gibraltárba megyünk, ahol végigkocsizunk holdfényben az Alamédán. Egyszer kocsiztam rajta, amikor tiszti ebédről mentem hazafelé az ezredessel. A kocsiútat széles fehér korlát szegélyezi, és a hold fénye átszürődött ránk a spanyol fák sűrű lombjain keresztül. Mintha olasz kertben jártunk volna; de az ezredes mindebből semmit sem látott, hanem Watkins távolságmérőjéről beszélt velem, amely az alsó bástyafalon volt, és egy nagy szivart szítt pöfékelve. Megpróbáltam elképzelni, hogy a nászutamat járom, de a szivarnak a vége rám izzott, s megláttam az ezredes fehér bajuszát és a szivarvég visszfényét a piros zubbonyon, úgy, hogy akkor megfogadtam magamban, hogy valamikor megteszem újra azt az útat a feleségemmel. Mi persze nem távolságmérőkről fogunk beszélgetni, ugyebár? Amott északra van Páris - a te Párisod és az én Párisom és London csak nyolc órányira van tőle. Ha jól odanézel, láthatod az aszfalton gördülő bérkocsik ezernyi lámpácskáját és a nyitott szinházakat és a tündérlámpákat a kertekben, a mayfairi házak mögött, ahol a te tiszteletedre, a szép amerikai asszonyka tiszteletére, akit mindenki meg akar ismerni, táncmulatságokat fognak rendezni. És te fogod viselni a legszebb diadémot, amelyet a Bond Streeten fölhajszolhatunk; de senki sem néz majd a diadémra; mindenki csak téged fog nézni. És én nagyon boldogtalan leszek és sürgetni foglak, hogy menjünk már haza.

Hope Clay kezébe tette a kezét és Clay egy pillanatra ajkához emelte Hope ujjai hegyét, azután lefödte a kis kacsót a másik kezével.

- És azután? - kérdezte Hope.

- Azután újra munkához látunk, és nagy útakat teszünk majd Mexikóba és Peruba, vagy ahol éppen szükség lesz rám, és én itélkezem majd másoknak a munkája fölött. S amikor este visszatérünk a kocsinkba vagy az irodaépületbe, mert néha nem igen lesz miben válogatnunk, - (Hope válasz helyett gyengéden megszorította Clay kezét), - nagytitokban megsúgom majd neked, hogy milyen másképpen csinálta volna ezt vagy azt az urad, és te, aki magad is jól értesz mindenhez, azt fogod mondani: „bizony az uram sokkal jobban csinálta volna, ha rábízták volna”.

- Ez igaz is, - szólt Hope nyugodtan.

- Ugy-e, megmondtam, hogy ezt fogod állítani, - felelt Clay nevetve. - Drágám, - esengett, - csak egyet igérj meg nekem: igérd meg, hogy nagyon boldog leszel.

Hope fölemelte a fejét és szótlanul nézett Clayre, és ha a kormánykerék mellett álló férfi a csillagokat vizsgálta volna, amint kötelessége volt, akkor senki más nem tudta volna, csak az a két bohókás ifju teremtés ott a hajó sarkában, hogy Hope mit felelt.

A hajó harangja nyolcat kondult és Hope hirtelen fölriadt.

- Már olyan késő van? - sóhajtott. - Gyere, le kell már mennünk.

Egy nagy hullám tapogatta meg barátságosan a hajó oldalát s a szél fölkapta a tajtékot, a szemökbe fröccsentette és Hope egyik hajfonatát is lebontotta, úgy, hogy a haj belekapott Clay arcába. Boldogan összenevettek, mikor Hope megint föltüzte a haját, azután Clay újra kézen fogta Hope-ot, hogy támogassa, mialatt végigmentek a lejtős födélzeten.

Mikor kéz a kézben belejutottak az árnyékból megint a delejtűházikó világosságába, a magányos őrszem dünnyögve számolta magában, hányat kondul a harang, s azután fölkiáltotta jelentését a kormányzóhídra. Hangja mintha része lett volna a tenger mormolásának és a szél barátságos dúdolásának.

- Csitt! - szólt Clay.

- Nyolc, - hangzott a sötétből a dallamos kiáltás. - A jelzőlámpa tisztán ég - minden rendben van!

- Vége -